

โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรม
ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

**STRUCTURAL EQUATION MODEL FOR GOODNESS
COMPETENCY DEVELOPMENT ACCORDING TO BUDDHIST
PRINCIPLES OF STUDENTS IN SECONDARY SCHOOLS**

พระมหากิตติมศักดิ์ อภิรักษ์ (กลั่นแสง)

ดุสิตนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๕

โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรม
ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

พระมหากิตติมศักดิ์ ธีรวิโร (กลั่นแสง)

ดุชนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๕

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**Structural Equation Model for Goodness Competency
Development According to Buddhist Principles
of Students in Secondary Schools**

Phramaha Kittimasuk Thiravajiro (Klansang)

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Doctor of Education
(Buddhist Educational Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2022

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับคุชฎินิพนธ์ เรื่อง “โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรคุชฎินิพนธ์ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ. ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบคุชฎินิพนธ์

(รศ. ดร.มารุต พัฒนาผล)

ประธานกรรมการ

(พระมหาสมบัติ ธนปญโญ, ผศ. ดร.)

กรรมการ

(ผศ. ดร.อุทัย สติมัน)

กรรมการ

(ดร.ลำพอง กลมกุล)

กรรมการ

(ดร.เผด็จ จงสกุลศิริ)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมคุชฎินิพนธ์

พระมหาสมบัติ ธนปญโญ, ผศ. ดร.

ประธานกรรมการ

ดร.เผด็จ จงสกุลศิริ

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระมหากิตติมศักดิ์ อธิราช)

ชื่อคุณูปนิพนธ์ : โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรม
ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผู้วิจัย : พระมหากิตติมงคลศักดิ์ ธีรวิโร (กลั่นแสง)

ปริญญา : ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พุทธบริหารการศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมคุณูปนิพนธ์
: พระมหาสมบัติ ธนปญโญ, ผศ. ดร., ป.ธ. ๔, พธ.บ. (พระพุทธศาสนา),
พธ.ม. (การบริหารการศึกษา), น.ม. (นิติศาสตรมหาบัณฑิต),
พธ.ด. (พุทธบริหารการศึกษา)
: ดร.เผด็จ จงสกุลศิริ, บช.บ. (การบัญชี), ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา)
พธ.ด. (พุทธบริหารการศึกษา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๖

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ๒) เพื่อพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา และ ๓) เพื่อนำเสนอโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ใช้วิธีวิจัยผสมวิธีแบบพหุระยะด้วยการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อขยายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น ๓ ระยะ คือ ระยะที่ ๑-๒ ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ นักวิชาการด้านการศึกษา จำนวน ๔ รูป/คน พระภิกษุ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่ร่วมโครงการ จำนวน ๑๐ รูป/คน และกลุ่มเป้าหมายในการสนทนากลุ่ม จำนวน ๙ รูป/คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย ระยะที่ ๓ ใช้การวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๔๗๐ คน ได้จากการสุ่มแบบ ๒ ขั้นตอน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติบรรยายและทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วยการตรวจสอบความตรงของโมเดลสมการโครงสร้างโดยใช้โปรแกรมลิสเรล

ผลการวิจัยพบว่า:

๑. องค์ประกอบของการโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา มี ๔ องค์ประกอบ คือ ๑) กระบวนการ ๗ กิจกรรมความดี ๒) กระบวนการพัฒนา PDCA ๓) หลักพุทธธรรม และ ๔) สมรรถนะของนักเรียน

๒. โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย ตัวแปรแฝงภายนอก ๒ ตัวแปร ได้แก่ ๑) กระบวนการ ๗ กิจกรรมความดี และ ๒) กระบวนการพัฒนา PDCA ตัวแปรสังเกตได้ของกระบวนการ ๗ กิจกรรมความดี มี ๗ ตัวแปร ได้แก่ ๑) การรักษาศีล ๕ ๒) การสวดมนต์ นั่งสมาธิ ๓) จัดเก็บห้องนอนห้องน้ำให้สะอาดเป็นระเบียบ ๔) คิดดีด้วยการจับดีคนรอบข้าง ๕) พุทธดีด้วยการพูดจาไพเราะ ๖) ทำดีบำเพ็ญประโยชน์หรือออบมุข ๗) ร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอ ตัวแปรสังเกตได้ของกระบวนการพัฒนา PDCA มี ๔ ตัวแปร ได้แก่ ๑) การวางแผน Plan ๒) การปฏิบัติตามแผน Do ๓) การตรวจสอบ Check ๔) การดำเนินการ Act สำหรับตัวแปรแฝงภายในมี ๒ ตัวแปร ได้แก่

๑) สมรรถนะของนักเรียน และ ๒) หลักพุทธธรรม ตัวแปรสังเกตได้ของสมรรถนะของนักเรียน มี ๖ ตัวแปร ได้แก่ ๑) สมรรถนะการจัดการตนเอง ๒) สมรรถนะการสื่อสาร ๓) สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ๔) สมรรถนะการคิดขั้นสูง ๕) สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และ ๖) สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทย์การอย่างยั่งยืน ตัวแปรสังเกตได้ของหลักพุทธธรรม มี ๓ ตัวแปร ได้แก่ ๑) พัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางสังคม ๒) พัฒนาจิตใจ และ ๓) พัฒนาความรู้ความเข้าใจ

๓. โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-square = ๑๑๗.๑๕๔, df= ๙๔, p= .๐๕๓๒, GFI=.๙๗๖, AGFI=.๙๔๖, RMR=.๐๑๓๕) สามารถอธิบายความแปรปรวนของสมรรถนะของนักเรียน ได้ร้อยละ ๘๗.๔๐ แสดงว่า กระบวนการ ๗ กิจกรรมความดี กระบวนการพัฒนา PDCA และหลักพุทธธรรมสามารถส่งเสริมให้เกิดสมรรถนะของนักเรียนได้ โดยมีหลักพุทธธรรมเป็นตัวแปรส่งผ่านในโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา และสรุปองค์ความรู้จากการวิจัยได้เป็น OAT Model

Dissertation Title : Structural Equation Model for Goodness Competency Development According to Buddhist Principles of Students in Secondary Schools

Researcher : Phramaha Kittimasuk Thiravajiro (Klansang)

Degree : Doctor of Education (Buddhist Educational Administration)

Dissertation Supervisory Committee

: Phamaha Sombat Dhanapañño , Assoc.Prof. Dr., Pali IV, B.A. (Buddhist), (Master of Laws) M.A. (Educational Administration), Ph.D. (Buddhist Educational Administration)

: Dr. Padet Jongsakulsiri , B.Acc. (Accountancy) M.Ed. (Education Administration) Ph.D. (Buddhist Educational Administration)

Date of Graduation : May 15, 2023

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the compositions of the structural equation model for goodness competency development according to Buddhist principles of students in secondary schools, 2) to develop the structural equation model for goodness competency development according to Buddhist principles of students in secondary schools, and 3) to propose the structural equation model for goodness competency development according to Buddhist principles of students in secondary schools. Multiphase mixed methods research was designed by using quantitative methods to extend qualitative results. It was divided into 3 phases. Phases 1-2 used qualitative research, the key informant was 4 educators and 10key informants from monks, school administrators and teachers who participated in the project including 9 experts for focus group discussion. They were selected by purposive sampling. Data were analyzed by using analytic induction. Phase 3 used quantitative research, the sample group consisted of 470 samples. The data were obtained from two-stage random sampling, the data were analyzed by descriptive statistics, and research hypothesis was tested by validity of the structural equation model by using LISREL program.

Results were shown as follows:

1. The compositions of the structural equation model for goodness competency development according to Buddhist principles of students in secondary schools consisted of 4 components: 1) the process of 7 good habits, 2) PDCA development process, 3) Buddhist principles, and 4) the competence of students.

2. The structural equation model for goodness competency development according to Buddhist principles of students in secondary schools consisted of 2 exogenous latent variables: 1) the process of 7 good habits, and 2) PDCA development process. There were 7 observed variables of the process of 7 good habits. The observed variables were 1) keeping the 5 precepts, 2) chanting meditation and meditating, 3) keeping the bedroom and bathroom clean and orderly, 4) thinking well by touching the people around you, 5) speaking well, 6) doing good for service or saving merit, and 7) participate in happy hour activities. The observed variables of PDCA development process consisted of 4 variables: 1) Plan, 2) Do, 3) Check, 4) Act. Two endogenous variables were: 1) student competency, and 2) Buddhist principles. Observed variables of student competency consisted of 6 variables: 1) self-management competency, 2) communication competency, 3) teamwork competency, 4) higher thinking competency, 5) strong citizen competency, and 6) persistence competency together with nature and sustainable science. The observed variables of the Buddhist principles consisted of 3 variables: 1) the development of social relations, 2) the development of the mind, and 3) the development of cognition.

3. The structural equation model for goodness competency development according to Buddhist principles of students in secondary schools fit with the empirical data (Chi-square = 117.154, df= 94, p= .0532, GFI=.976, AGFI=.946, RMR=.0135) Accounting for the variations in student competency was 87.40 percent, and it indicated that the process of 7 good habits, PDCA development process, and Buddhist principles can promote student competency by having Buddhist principles as a mediator in the structural equation model for goodness competency development according to Buddhist principles of students in secondary schools, and OAT Model was proposed for knowledge from research.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง “โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา” สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ก็เนื่องด้วยได้รับความเมตตาอนุเคราะห์ และการสนับสนุนจากผู้มีพระคุณหลายท่านผู้วิจัยขออนุโมทนาบุญ และขอขอบคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ พระมหาสมบัติ ธนปัญโญ, ผศ.ดร.ประธานกรรมการควบคุมดุชนิพนธ์ โยมอาจารย์ ดร.เผด็จ จงสกุลศิริ กรรมการควบคุมดุชนิพนธ์ โยมอาจารย์ ดร.ลำพอง กลมกุล อาจารย์ที่ปรึกษาดุชนิพนธ์ ประธานกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ตรวจสอบดุชนิพนธ์ และคณาจารย์ เจ้าหน้าที่คณะครุศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ และได้เมตตาสละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำปรึกษา ตรวจสอบความถูกต้องของภาษา เนื้อหา ระเบียบวิธีการวิจัยและชี้แนะแนวทางการดำเนินงานวิจัย ด้วยความเสียสละอย่างยิ่งตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย ให้คำปรึกษาในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้สัมภาษณ์และผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มทุกท่าน ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะพร้อมคำแนะนำ

ขอขอบพระคุณ พระอาจารย์กิตติตะวัน ปญฺญาโช และคณะทีมงานโครงการโรงเรียนรักษาศีลห้า เชิงคุณภาพ ครอบคลุมบ่อน ที่ได้ให้ข้อมูลการวิจัยและประสานงานการเก็บข้อมูลการวิจัยได้อย่างสะดวกราบรื่น

ขอขอบพระคุณ พระมหาสุธรรม สุรตโน, ป.ธ.๙, ดร. คณะพระอาจารย์ โยมอาจารย์ เจ้าหน้าที่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย คณะญาติโยมกัลยาณมิตรทุกท่านที่ได้ร่วมบุญการศึกษา ที่ให้โอกาสส่งเสริม คำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือและคอยให้กำลังใจในการทำงานวิจัยมาโดยตลอด จนงานวิจัยสำเร็จ เสร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่หลักสูตรครุศาสตรดุชนิพนธ์ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือทุกประการจนทำให้ดุชนิพนธ์เล่มนี้ประสบความสำเร็จด้วยดี คุณประโยชน์คุณงามความดีอันเกิดจากดุชนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยขอบบวชเป็นกตเวทิตาคุณ แต่คุณ ครูอาจารย์ และผู้ที่ช่วยสนับสนุนการในการวิจัยครั้งนี้ ทุกท่าน

พระมหากิตติมศักดิ์ ถิรวชิโร (กลั่นแสง)

๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๖

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ฌ
คำอธิบายสัญลักษณ์ และคำย่อ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามวิจัย	๔
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๕
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	๗
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะ	๘
๒.๒ หลักพุทธธรรมในการพัฒนานักเรียน	๓๐
๒.๓ รูปแบบโครงการโรงเรียนรักษาศีลห้าด้วย ๗ กิจวัตรความดี	๔๐
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาโดยใช้วงจรเดมมิง (PDCA)	๕๖
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖๐
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๗๑
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๗๒
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๗๒
๓.๒ ระยะที่ ๑ การออกแบบวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary study) และ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)	๗๓
๓.๓ ระยะที่ ๒ การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)	๗๕
๓.๔ ระยะที่ ๓ เป็นการวิจัยด้วยวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Approach)	๗๖
๓.๕ สรุปการออกแบบการวิจัย	๘๔

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๙๖
๔.๑ ผลการศึกษาองค์ประกอบของการโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนา สมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา	๙๖
๔.๒ ผลการพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลัก พุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา	๑๑๐
๔.๓ ผลการยืนยันและนำเสนอโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดี ตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา	๑๑๑
๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๒๓
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๒๔
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๒๔
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๓๒
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๓๘
บรรณานุกรม	๑๔๐
ภาคผนวก	๑๔๘
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๔๙
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและหนังสือออกในการวิจัย	๑๗๘
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์โมเดลประสิทธิผล นวัตกรรมจัดการเรียนการ สอนแพทย์แผนไทย ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ โดยนำเสนอผลการ วิเคราะห์เฉพาะส่วนสำคัญ	๒๐๒
ประวัติผู้วิจัย	๒๖๕

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๓.๑	ข้อมูลประชากร โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนรักษาศีลห้าในจังหวัดนนทบุรี
๓.๒	ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างประชากร
๓.๓	โครงสร้างและน้ำหนักข้อคำถามของแบบสอบถาม
๓.๔	ผลการพิจารณาคุณภาพของแบบสอบถามเกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่างคำถามรายข้อกับจุดประสงค์
๓.๕	ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามจำแนกตามตัวแปรแฝง
๓.๖	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรในองค์ประกอบของกระบวนการ ๗ กิจกรรมความดี
๓.๗	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดกระบวนการ ๗ กิจกรรมความดี
๓.๘	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรในองค์ประกอบของกระบวนการพัฒนา PDCA
๓.๙	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดกระบวนการพัฒนา PDCA
๓.๑๐	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรในองค์ประกอบของหลักพุทธธรรม
๓.๑๑	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดหลักพุทธธรรม
๓.๑๒	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรในองค์ประกอบของสมรรถนะของนักเรียน
๓.๑๓	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดสมรรถนะของนักเรียน
๔.๑	สรุปผลการสนทนากลุ่ม
๔.๒	สัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าสถิติ
๔.๓	สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรแฝงและสัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรสังเกตได้
๔.๔	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
๔.๕	ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา
๔.๗	ค่าสถิติการวิเคราะห์แยกค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและการวิเคราะห์อิทธิพลของโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
๒.๑ กรอบแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ	๙
๒.๒ รูปแบบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ทางการศึกษา	๒๔
๒.๓ โมเดลสมรรถนะของนักเรียน	๒๔
๒.๔ โมเดลหลักไตรสิกขา	๔๐
๒.๕ ๗ กิจวัตรความดี	๕๓
๒.๖ วงจรพัฒนานิสัยผ่าน ๗ กิจวัตรความดี	๕๔
๒.๗ โมเดลกระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี	๕๖
๒.๘ โมเดลกระบวนการพัฒนา PDCA	๕๙
๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๗๑
๓.๑ วิธีวิจัยผสมวิธีแบบพหุระยะด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อขยายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ	๗๒
๓.๒ รายละเอียดในแต่ละระยะการดำเนินการวิจัย	๗๓
๓.๓ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการกระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี	๘๗
๓.๔ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดกระบวนการพัฒนา PDCA	๘๙
๓.๕ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการหลักพุทธธรรม	๙๕
๓.๖ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการสมรรถนะของนักเรียน	๙๓
๔.๑ กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี	๑๐๐
๔.๒ ด้านกระบวนการพัฒนา PDCA	๑๐๑
๔.๓ ด้านหลักพุทธธรรม (ไตรสิกขา)	๑๐๔
๔.๔ ด้านสมรรถนะของนักเรียน	๑๐๘
๔.๕ ผลการศึกษาองค์ประกอบโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดี ตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา	๑๐๙
๔.๖ ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โมเดลสมการโครงสร้างการ พัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา	๑๒๒
๔.๗ องค์ความรู้จากการวิจัย OAT Model	๑๒๓

คำอธิบายสัญลักษณ์ และคำย่อ

อักษรย่อในดัชนีนิพนธ์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙ โดยใช้อักษรย่อแทนชื่อเต็มคัมภีร์ตามระบบอ้างอิง เล่ม/ข้อ/หน้า ดังนี้
 อ.ท. (ไทย) ๒๐/๑๕๒/๑๒๓. หมายถึง สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทุกนิบาต ภาษาไทย
 เล่มที่ ๒๐ ข้อที่ ๑๕๒ หน้า ๑๒๓.

๑. คำอธิบายคำย่อในภาษาไทย

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

พระสุตตันตปิฎก				
คำย่อ		ชื่อคัมภีร์		ภาษา
อ.ท.ก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ทุกนิบาต (ภาษาไทย)
อ.ต.ก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ติกนิบาต (ภาษาไทย)
อ.จ.ต.ก.ก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต (ภาษาไทย)
ข.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	มหานิทเทส (ภาษาไทย)
ข.ป. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ปฎิสัมภิทามรรค (ภาษาไทย)

๒. คำอธิบายคำย่อในภาษาอังกฤษ

บัญชีคำย่อที่สำคัญเกี่ยวกับภาษาอังกฤษ

คำย่อ	คำเต็ม	ความหมาย	หมายเหตุ
ed.	editor	บรรณาธิการ, ผู้จัดพิมพ์	พหูพจน์ใช้ eds.
ibid.	ibidem	เรื่องเดียวกัน ต่างหน้ากัน	
loc.cit.	loco citato	อ้างแล้ว (หมายถึง เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน)	
no. (s)	number (s)	ฉบับที่	
p.	page	หน้า	พหูพจน์ใช้ pp.
vol.	volume	เล่มที่	พหูพจน์ใช้ vols.

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ มาตรา ๒๕๘ จ.ด้านการศึกษาคือ ๔ ให้ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัดและปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยสอดคล้องกันทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่^๑ หัวใจสำคัญของการศึกษาคือ “การเรียนรู้ของผู้เรียน” ในการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบความสำเร็จจึงมีความจำเป็นต้องปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งในการปฏิรูปการเรียนรู้นั้นมียุทธศาสตร์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน อีกหลายประการ เช่นครูผู้สอน หลักสูตรการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล องค์ประกอบทั้ง ๔ ประการดังกล่าวจะสนับสนุนและเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเกิดสมรรถนะสำคัญที่สามารถใช้ได้ในชีวิตจริงในยุคปัจจุบัน และในอนาคต โลกจะเปลี่ยนแปลง เต็มโตและเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วในทุกมิติ และเป็นไปในทิศทางที่หลายคนอาจคาดไม่ถึงซึ่งเกิดจากหลายเหตุผลโดยเฉพาะเนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมและที่สำคัญคือส่งผลกระทบต่อจัดการศึกษา ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงเนื้อหาและข้อมูลได้อย่างสะดวกและรวดเร็วการเรียนรู้เนื้อหาจากครุมีความจำเป็นน้อยลงแต่สิ่งที่ผู้เรียนต้องการมากขึ้นคือการพัฒนาทักษะกระบวนการที่จะต้องใช้ในการจัดการกระทำกับข้อมูลมหาศาลให้มีความหมาย และไปใช้ประโยชน์แก่ชีวิตของตนเองได้เมื่อเทคโนโลยีก้าวหน้าการเดินทางติดต่อไปมาหาสู่กัน และการเชื่อมโยงผ่านโลกออนไลน์จึงเกิดขึ้นอย่างมากมาย หลากหลายช่องทาง คุณลักษณะใหม่ที่ต้องพัฒนาผู้เรียนคือความเป็นพลเมืองโลก ทักษะข้ามวัฒนธรรม (Cross cultural understanding) การเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital citizen) การมีข้อมูลสารสนเทศและความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้นมากสิ่งสำคัญจำเป็นอีกประการหนึ่งที่บุคคล/ผู้เรียนต้องมีคือ เรื่องของการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัลในอนาคตจะเกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับอาชีพมากมายเนื่องจากความต้องการของผู้บริโภคเปลี่ยนไป อาชีพเก่าๆ หลายอาชีพจะหายไป และจะมีอาชีพใหม่ๆ ที่เราไม่รู้จักเกิดขึ้นที่สำคัญคือ เป็นอาชีพที่เกิดเร็วและเปลี่ยนแปลงเร็วจึงต้องเตรียมคนในเรื่องทักษะการเป็นผู้ประกอบการและทักษะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในศตวรรษที่ ๒๑ ผู้เรียนต้องมีทักษะสำคัญที่จำเป็นในการใช้ชีวิต แม้หลายทักษะจะเป็นทักษะเดิมแต่ต้องเพิ่มความเข้มข้นและความสามารถในการนำไปใช้ในสถานการณ์ที่ซับซ้อนอีกส่วนหนึ่งเป็นทักษะใหม่ที่ต้องบ่มเพาะและพัฒนาให้เกิดแก่ผู้เรียน อาทิ

^๑รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก, (๖ เมษายน ๒๕๖๐): ๘๐.

ความรู้รอบรู้ด้านการเงินการเป็นผู้ประกอบการความรู้ด้านพลเมือง ทักษะการสร้างสรรค์และการผลิตนวัตกรรมความคิดเชิงวิพากษ์ การร่วมมือรวมพลังความเป็นผู้นำและความสามารถในการปรับตัว^๒ ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานหลักสูตรได้กำหนดสมรรถนะหลัก (Core Competency) ไว้ ๖ ประการ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาความสามารถที่จำเป็นของผู้เรียนต่อการใช้ชีวิตในปัจจุบันและอนาคต ได้แก่ ๑) สมรรถนะการจัดการตนเอง ๒) สมรรถนะการสื่อสาร ๓) สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ๔) สมรรถนะการคิดขั้นสูง ๕) สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งและ ๖) สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิพากษ์การอย่างยั่งยืน การจัดการศึกษาให้มีสมรรถนะจึงเป็นสิ่งที่สำคัญในการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งครอบคลุมหลายองค์ประกอบ ได้แก่ แผนกลยุทธ์ หลักสูตรและการประเมิน รูปแบบการสอน สื่อการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของชุมชน เทคโนโลยี โดยต้องยึดการเรียนรู้ของเด็กเป็นสำคัญ ให้เด็กเรียนและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง แก้ปัญหาจากการลงมือทำ หรือ Active Learning สถานศึกษาและครูต้องสามารถจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นในการพัฒนา ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียน การทำงาน และการใช้ชีวิตที่สร้างคุณค่าให้กับตัวเอง ชุมชน และสังคม^๓

กระบวนการตามหลักพุทธธรรมสามารถพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนได้การพัฒนาตนตามแนวพุทธศาสนาเป็นกระบวนการทำงานประสานสัมพันธ์เป็นปัจจัยหนุนเนื่องกันทางด้าน พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา พระพรหมคุณาภรณ์^๔ กล่าวว่า ไตรสิกขาเป็นระบบการฝึกอบรมจากภายนอกเข้าไปหาภายใน จากส่วนที่หยาบเข้าไปหาส่วนที่ละเอียด และจากส่วนที่ง่ายกว่าเข้าไปหาส่วนที่ยากและลึกซึ้งกว่า เมื่อฝึกชั้นละเอียดภายในคือชั้นจิตและปัญญาแล้ว ผลก็ส่งกลับออกมาช่วยการดำเนินชีวิตด้านนอก เช่น มีความประพฤติสุจริต มั่นคง มีสติที่เป็นไปโดยปกติธรรมดาของตนเองไม่ต้องฝืนใจ หรือตั้งใจคอยควบคุมรักษา คิดแก้ปัญหา และทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยปัญญาบริสุทธิ์ โดยนัยที่กล่าวแล้วเมื่อฝึกตลอดระบบสิกขาแล้ว ระบบชีวิตทั้งหมดก็กลายเป็นของมรรค สอดคล้องกันหมดทั้งภายนอกและภายใน การพัฒนาด้านหลักไตรสิกขาจึงเป็นหลักและกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้บุคคลได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเองโดยการเรียนรู้จากการสัมผัสและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมปัญหา และสถานการณ์ต่างๆ จนเกิดทักษะชีวิต มีความชำนาญในการแก้ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน มีคุณธรรมสามารถดำเนินชีวิตที่ดีได้ตามอริยมรรคหรือวิถีทางสายกลางคือความพออยู่ พอดี พอประมาณของแต่ละคน และพร้อมที่จะปรับตัวเองให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ในอนาคตกระบวนการพัฒนาตนของพระพุทธศาสนาเป็นเรื่องใหญ่ เพราะชีวิตของมนุษย์เป็นชีวิตแห่งการเรียนรู้การฝึกฝน การพัฒนา โดยการนำหลักพุทธธรรมสู่ภาคปฏิบัติ โดยเริ่มต้นจากสิ่งเล็กๆ ที่เรียกว่า “กิจวัตร” เมื่อมีการฝึกฝนพัฒนาบ่อยๆ จนเกิดเป็นนิสัยที่ดีขึ้นในแต่ละบุคคล คือ “คิดดี พูดดี ทำดี” อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

^๒สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (นันทบุรี: บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี จำกัด, ๒๕๖๒), หน้า ๑.

^๓หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กำหนดสมรรถนะหลัก (Core Competency), [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://chaisri-nites.hi-supervisory๕.net/home/smrthna> [๒ มิถุนายน ๒๕๖๔].

^๔พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), สู่การศึกษาแนวพุทธ, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๘), หน้า ๙๑๖.

ก็จะเป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ครอบครัวยั่งยืน และเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสังคมที่สงบสุขโดยยึดหลักการที่ว่า “เปลี่ยนแปลงจากภายในสู่ภายนอก” คือไม่ว่าจะเกิดปัญหาใดขึ้นทุกคนสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ โดยเริ่มต้นจากการปรับเปลี่ยนตนเองก่อนทำอย่างมีความสุขด้วยความเข้าใจ เมื่อทำซ้ำๆ บ่อยๆ ก็จะเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นได้ปรับเปลี่ยนตาม นอกจากนี้ยังเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่นำไปสู่คุณธรรมอื่นๆ ที่สูงยิ่งขึ้นไป เช่นความเคารพ ความกตัญญู ความอดทนเสียสละ เป็นต้น โครงการโรงเรียนรักษาศีล ๕ เชิงคุณภาพ ครอบครัวยั่งยืน ด้วย ๗ กิจวัตรความดี^๕ มีรูปแบบ กิจกรรมและตัวชี้วัดความสำเร็จสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติ และสนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ พัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้มีความรู้ทักษะและทัศนคติที่ดีโดยผ่านการทำ ๗ กิจวัตรความดี ประกอบด้วย กิจวัตรประจำวัน ๖ ข้อ และกิจวัตรประจำสัปดาห์ ๑ ข้อ ดังนี้ รักษาศีลห้า สวดมนต์ นั่งสมาธิ จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ห้องครัวให้สะอาดเป็นระเบียบ คัดดี ด้วยการจับคีคนรอบข้าง พูตดี ด้วยการพูดจาไพเราะ ทำดี ด้วยการทำบุญหรือบำเพ็ญประโยชน์อย่างน้อย ๑ เรื่อง และร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอ ซึ่งเป็นกิจวัตรประจำสัปดาห์ อย่างน้อย ๑๒ ครั้ง ชั่วโมงสุขจริงหนอ คือ ช่วงเวลาที่สมาชิกมาทำดีร่วมกันหรือแบ่งปันประสบการณ์การทำความดี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเอาพลังหมู่มาเสริมพลังเดี่ยวในการทำ ความดีรูปแบบกิจกรรมไม่ตายตัวสามารถออกแบบปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมแต่มีกิจกรรมหลักที่ควรคงไว้คืออาราธนาศีล ๕ สวดมนต์นั่งสมาธิ ร่วมกันสมาชิกบอกเล่าเรื่องราวหรือประสบการณ์ดีๆ ที่เกิดจากกิจวัตรความดีประจำวันทั้ง ๖ ข้อ ชมสื่อหรือฟังบรรยายที่ตอกย้ำความสำคัญหรือสร้างแรงบันดาลใจให้ทำ ๗ กิจวัตรความดีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอนี้ จะช่วยเสริมสร้างกำลังใจในการทำความดีของสมาชิกให้มีความมั่นคง และเข้มแข็งยิ่งขึ้นไป เพราะชั่วโมงนี้สมาชิกจะสนทนากันแต่เรื่องการแก้ไขตนเองความรับผิดชอบ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ จนนำความสุขมาสู่ทั้งตนเองและคนรอบข้าง เสมือนหนึ่งทุกคนฝึกฝนขัดเกลาหน้าเชื้อพาลออกจากตัวนำความเป็นบัณฑิตในตนมาแลกเปลี่ยนกัน พร้อมกับการเรียนรู้ว่าบุคคลใดควรยกย่องบูชาคือเลือกไอดอลหรือต้นแบบเป็น อันได้แก่ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดี รวมบุคคลที่ทำความดีมีคุณูปการต่อประเทศชาติหรือต่อโลก แม้กระทั่งเพื่อนร่วมห้องเรียนที่ตั้งใจทำความดีเป็นต้น

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้นนำมาพิจารณาความสอดคล้องของการการพัฒนานักเรียนโดยผ่านกระบวนการตามหลักพุทธธรรมมีความเป็นไปได้ว่าสามารถช่วยให้นักเรียนมีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในปัจจุบันและอนาคต การวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาสมรรถนะตามหลักพุทธธรรมด้วย ๗ กิจวัตรความดีของนักเรียน ซึ่งผลการศึกษา ค้นคว้าในครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลที่สำคัญที่คณะสงฆ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ร่วมกันเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่ดีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไปและที่สำคัญคือได้น้อมนำหลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาไปทำประโยชน์แก่ประเทศชาติและส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้เจริญมั่นคงสืบไป

^๕วัดปากน้ำภาษีเจริญ, โครงการโรงเรียนรักษาศีล ๕ เชิงคุณภาพ ครอบครัวยั่งยืน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: [https:// www.sila5.com/school/index/detail](https://www.sila5.com/school/index/detail), [๒ มิถุนายน ๒๕๖๔].

๑.๒ คำถามวิจัย

๑.๒.๑ องค์ประกอบโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วยอะไรบ้าง

๑.๒.๒ โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ควรเป็นอย่างไร

๑.๒.๓ โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีรูปแบบอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาองค์ประกอบโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

๑.๒.๒ เพื่อพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

๑.๒.๓ เพื่อนำเสนอโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา” ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพขยายผลสู่เชิงปริมาณในรูปแบบของค่าพารามิเตอร์ แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น ๓ ระยะ ได้แก่

ระยะที่ ๑ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ระยะที่ ๒ การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เพื่อพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ระยะที่ ๓ การใช้แบบสอบถาม เพื่อยืนยันและเสนอโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผู้วิจัย ได้กำหนดขอบเขตวิจัยไว้ ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี คัมภีร์พระไตรปิฎก ตำรา วิชาการหนังสือ บทความ การสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียน แนวคิดเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมและรูปแบบโครงการโรงเรียนรักษาศีล ๕ ด้วย ๗ กิจวัตรความดี

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้กำหนดขอบเขตด้านตัวแปรเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. ตัวแปรแฝงภายนอก (exogenous latent variable) ได้แก่ รูปแบบกิจกรรมโครงการโรงเรียนรักษาศีล ๕ ด้วย ๗ กิจวัตรความดี

๒. ตัวแปรแฝงภายใน (endogenous latent variable) ได้แก่ สมรรถนะของนักเรียนตามหลักพุทธธรรม

๓. ตัวแปรส่งผ่าน (Mediator variable) ได้แก่ หลักพุทธธรรม

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประกอบด้วย ครูและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนรักษาศีลห้าเชิงคุณภาพ ครอบคลุมอยู่ในจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Hair และคณะ คือขนาดกลุ่มตัวอย่าง ๑๐ คน ต่อ ๑ พารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าหรือจำนวนเส้นทาง (Path) ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโมเดลกรอบแนวคิด ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าทั้งหมด ๔๗ พารามิเตอร์ หรือมีจำนวนเส้นทางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลกรอบแนวคิดทั้งหมด ๔๗ เส้นทาง ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมมีขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ๔๗๐ คน และการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงปริมาณนี้ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาได้จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน ๔ รูป/คน พระภิกษุ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่ร่วมโครงการโรงเรียนรักษาศีลห้าได้จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน ๑๐ รูป/คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านสถานที่

โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนรักษาศีล ๕ ระดับมัธยมในจังหวัดนนทบุรี

๑.๔.๕ ขอบเขตระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตของระยะเวลาในการวิจัย คือ การศึกษาข้อมูลการวิจัยการจัดทำเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล รวมเป็นระยะเวลา ๑๐ เดือน

๑.๕ สมมุติฐานการวิจัย

โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

สมรรถนะของนักเรียน คือ สมรรถนะหลัก (Core Competency) ไว้ ๖ ประการ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาความสามารถที่จำเป็นของผู้เรียนต่อการใช้ชีวิตในปัจจุบันและอนาคต ได้แก่ ๑) สมรรถนะการจัดการตนเอง ๒) สมรรถนะการสื่อสาร ๓) สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ๔) สมรรถนะการคิดขั้นสูง ๕) สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และ ๖) สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิถียาการอย่างยั่งยืน

สมรรถนะการจัดการตนเอง คือ การรู้จักตนเอง รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถกำหนดเป้าหมายและนำตนเองในการเรียนรู้ ทำงาน และใช้ชีวิตตามความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของตน มีวินัยในตนเอง สามารถบริหาร จัดการเวลา ทรัพยากร และสภาวะ เพื่อบรรลุเป้าหมายได้อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

สมรรถนะการสื่อสาร คือ การรับและส่งสารบนความเข้าใจ ความเคารพในความคิดเห็น และวัฒนธรรมที่แตกต่าง ให้บรรลุ เป้าหมาย โดยใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และสื่อดิจิทัลได้เป็นอย่างดี

สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม คือ การเป็นสมาชิกทีมที่ดีและมีภาวะผู้นำ ใช้กระบวนการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังอย่างเป็นระบบ ด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้ มีการประสานความคิดที่แตกต่างสู่การตัดสินใจเป็นทีมอย่างรับผิดชอบร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี จนทำให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

สมรรถนะการคิดขั้นสูง คือ การไตร่ตรอง คิดวิพากษ์ คิดอย่างเป็นระบบ สามารถใช้ข้อมูลในการตัดสินใจแก้ปัญหา มีความยืดหยุ่นทางความคิด ริเริ่มความคิดใหม่ๆ โดยคำนึงถึงผลกระทบรอบด้าน

สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง คือ การปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท และกฎ กติกาในสังคม เคารพสิทธิมนุษยชน รับผิดชอบต่อส่วนรวม (Accountability) มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์วัฒนธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทย จัดการสิ่งแวดล้อม และสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เป็นธรรมในระดับท้องถิ่น ประเทศและโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในโลกความจริง และโลกดิจิทัล

สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิถียาการอย่างยั่งยืน คือ มีความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของโลกและเอกภพและความสัมพันธ์ของคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และธรรมชาติในชีวิตประจำวัน ใช้และรู้เท่าทันวิทยาการเทคโนโลยี มีความอยากรู้ อยากเห็น ช่างสังเกต เห็นคุณค่า สามารถแก้ปัญหา หรือสร้างสรรค์นวัตกรรมได้เพื่อการดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน

หลักพุทธธรรม คือ การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขา ได้แก่ พัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางสังคม (ศีล) พัฒนาจิตใจ (สมาธิ) และพัฒนาความรู้ความเข้าใจ (ปัญญา)

พัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางสังคม คือ การฝึกอบรมในด้านความประพฤติ ระเบียบวินัย ความสุจริต ทางกาย วาจา และอาชีวะ รักษาระเบียบกฎเกณฑ์ในขณะทำหน้าที่ คือ ศีล

พัฒนาจิตใจ คือ การฝึกอบรมทางใจ การปลูกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพของจิตให้ตั้งมั่น บริสุทธิ์ ควรแก่การงาน ด้วยความตั้งใจ ไม่วอกแวกฟุ้งซ่าน คือ สมาธิ

พัฒนาความรู้ความเข้าใจ คือ การศึกษาอบรม ทางปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งทั้งหลาย ตามความเป็นจริงโดยไม่อิงความรู้สึกตนเอง ไตร่ตรองหาข้อบกพร่อง เพื่อปรับปรุงแก้ไข คือ ปัญญา

โครงการโรงเรียนรักษาศีลห้า คือ คือโครงการที่สนับสนุนสถาบันการศึกษาในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีมีศีลธรรม ด้วยกรอบแนวคิด ๗ กิจกรรมความดี ผ่านแพลตฟอร์มศีลธรรมออนไลน์ พร้อมแคมเปญกิจกรรมเสริมทักษะชีวิตอย่างสร้างสรรค์

๗ กิจกรรมความดี คือ ชุดของความดีที่นำมาเรียบเรียงให้เข้าใจง่าย สื่อสารถ่ายทอดต่อได้ง่าย เพื่อมุ่งหวังผลในการนำธรรมะไปสู่ภาคปฏิบัติได้อย่างง่ายๆ โดยแต่ละข้อจะเกื้อหนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน หากตั้งใจฝึกฝนปฏิบัติจนเป็นนิสัย ก็จะส่งผลให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความอบอุ่น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ประกอบด้วย กิจกรรมประจำวัน ๖ ข้อ และกิจกรรมประจำสัปดาห์ ๑ ข้อ ดังนี้ รักษาศีลห้า สวดมนต์ นั่งสมาธิ จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำให้สะอาดเป็นระเบียบ คิดดี ด้วยการจับดีคนรอบข้าง พุดดี ด้วยการพูดจาไพเราะ ทำดีด้วยการทำบุญหรือบำเพ็ญประโยชน์อย่างน้อย ๑ เรื่อง และร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอ ซึ่งเป็นกิจกรรมประจำสัปดาห์ อย่างน้อย ๑๒ ครั้ง

ชั่วโมงสุขจริงหนอ คือ ช่วงเวลาที่สมาชิกมาทำดีร่วมกันหรือแบ่งปันประสบการณ์การทำ ความดี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเอาพลังหมู่มาเสริมพลังเดี่ยวในการทำ ความดี รูปแบบกิจกรรมไม่ตายตัวสามารถ ออกแบบ ปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม แต่มีกิจกรรมหลักที่ควรคงไว้คือ อารธนาศีล ๕ สวดมนต์นั่งสมาธิ ร่วมกัน สมาชิกบอกเล่าเรื่องราวหรือประสบการณ์ดีๆ ที่เกิดจาก กิจกรรมความดีประจำวันทั้ง ๖ ข้อและชมสื่อหรือฟังบรรยายที่ต่อยอดความสำคัญหรือสร้างแรงบันดาลใจให้ทำ ๗ กิจกรรมความดีอย่างต่อเนื่อง

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ได้ทราบองค์ประกอบโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

๑.๗.๒ ได้ทราบโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

๑.๗.๓ ได้นำเสนอโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

๑.๗.๔ โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบเพื่อให้เกิดประโยชน์สำหรับสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย มุ่งศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ “โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา” ซึ่งได้รวบรวมและนำเสนอข้อมูล ดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะ

๒.๒ หลักพุทธธรรมในการพัฒนานักเรียน

๒.๓ รูปแบบโครงการโรงเรียนรักษาศีลห้าด้วย ๗ กิจวัตรความดี

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาโดยใช้วงจรเดมมิง (PDCA)

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะ

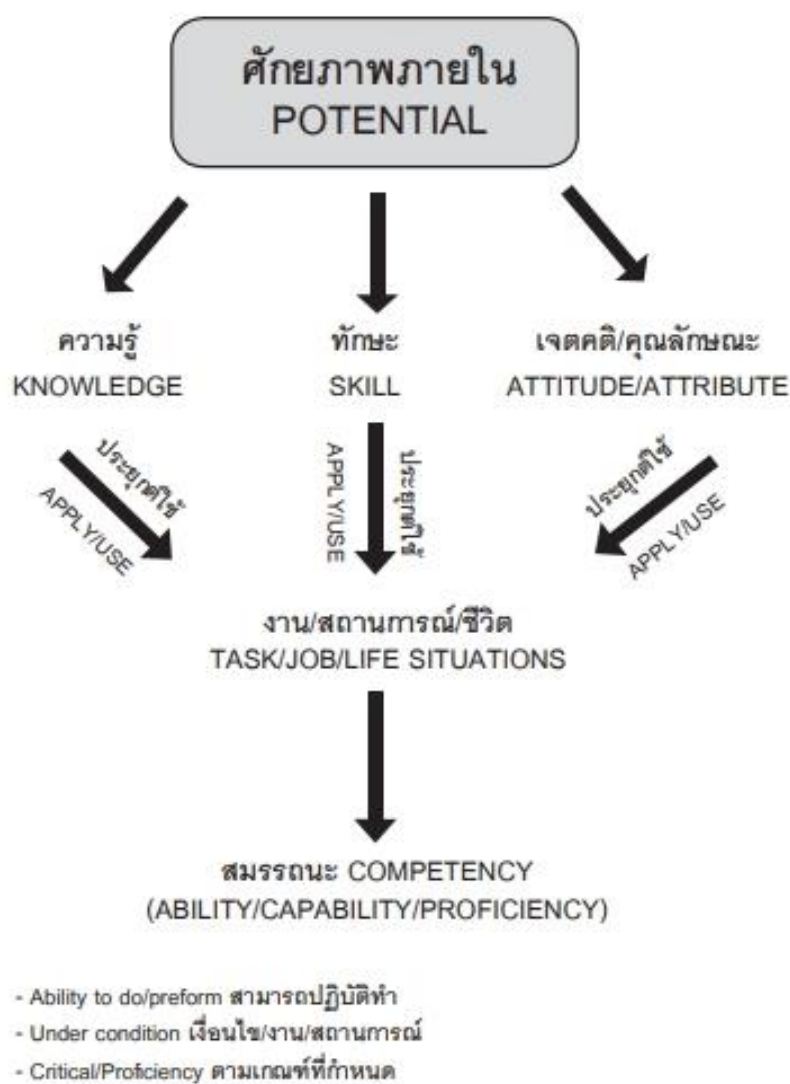
๒.๑.๑ ความสำคัญของสมรรถนะ

ในปัจจุบันสังคมมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วภาคธุรกิจมีการแข่งขันอย่างรุนแรง องค์กรยุคใหม่ จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ เนื่องจากหากองค์กรใดมีบุคลากร ที่มีคุณภาพก็ย่อมสามารถปฏิบัติงานได้ประสบความสำเร็จและนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายได้ อย่างไรก็ตามการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไม่ใช่เรื่องง่ายทำอย่างไรบุคลากรขององค์กรจึงจะเป็นคนที่มีคุณภาพ สามารถปฏิบัติงานได้ประสบความสำเร็จดังที่มุ่งหวัง สมรรถนะ (Competencies) เป็นความสามารถของบุคคลในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะต่างๆ ที่ตนมีในการทำงาน หรือการแก้ปัญหาต่างๆ จนประสบความสำเร็จในระดับใดระดับหนึ่ง สมรรถนะแสดงออกทางพฤติกรรมการปฏิบัติที่สามารถวัดและประเมินผลได้ สมรรถนะจึงเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะเจตคติ คุณลักษณะ และความสามารถอื่นๆ ที่ช่วยให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลประสบความสำเร็จในการทำงานคนทุกคนมีศักยภาพ (Potential) ภายใน ซึ่งเป็นความสามารถที่แฝงอยู่ในตัวบุคคล แต่ละคนมีศักยภาพในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านแฝงอยู่แล้วแต่อาจยังไม่ได้แสดงออกให้เห็น จนกว่าจะได้รับการกระตุ้นหรือได้รับการศึกษาหรือเรียนรู้ที่เหมาะสมกับภาวะแฝงนั้น และเมื่อศักยภาพนั้นปรากฏออกมาหากได้รับการส่งเสริมต่อไป ก็จะทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในด้านนั้นสูงขึ้นดังนั้น การได้เรียนรู้สาระความรู้ (Knowledge) และได้รับการฝึกทักษะ (Skills) ต่างๆ รวมทั้งได้รับการพัฒนาคุณลักษณะ (Attributes) ที่พึงประสงค์เหล่านั้น สามารถช่วยพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถเพิ่มสูงขึ้นได้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างไรก็ตาม ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่างๆ ที่บุคคลได้เรียนรู้อาจไม่ช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน หากบุคคลนั้นขาดความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่างๆ ที่ตนมีในการ

ปฏิบัติงาน หรืออีกนัยหนึ่งก็คือการขาดความสามารถเชิงสมรรถนะ ดังนั้น ความรู้ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่างๆ ที่บุคคลได้เรียนรู้นั้นจะยังไม่ใช่สมรรถนะจนกว่าบุคคลนั้นจะได้แสดงพฤติกรรมแสดงออกถึงความสามารถในการนำความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่างๆ ที่มีในการทำงาน หรือการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ จนประสบความสำเร็จในระดับใดระดับหนึ่ง^๖ ซึ่งสามารถนำเสนอเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับ "สมรรถนะ"

THE CONCEPTUAL FRAMEWORK OF "COMPETENCY"

ภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ^๗

^๖สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน, (นนทบุรี: บริษัท ๒๑ เซ็นจูรีจำกัด, ๒๕๖๒), หน้า ๗.

^๗เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

๒.๑.๑ ความหมายของสมรรถนะ

นักวิชาการได้ให้ความหมายของสมรรถนะ (Competency) ไว้หลายประการ ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของสมรรถนะ ดังนี้ คือ สมรรถ, สมรรถ (สะสม, สะสม, สะสม, สะสม) ว. สามารถ (ส. สมรรถ ว่า ผู้สามารถ ; ป. สมตถ) สมรรถภาพ (สะสม, สะสม, สะสม) น. ความสามารถ เช่น เขาเป็นคนมีสมรรถภาพในการทำงานสูงสมควรได้เลื่อนตำแหน่ง สมรรถนะ ใช้แก่เครื่องยนต์ เช่น เครื่องยนต์แบบนี้มีสมรรถนะดีเยี่ยมเหมาะสำหรับการเดินทางไกล^๘

ณรงค์วิทย์ แสันทอง ได้กล่าวถึงความหมายของ Competency ว่าแบ่งออกได้เป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ ๑ หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ทักษะทัศนคติ ความเชื่อ และอุปนิสัยกลุ่มที่ ๒ หมายถึง กลุ่มของความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะของบุคคล (Attributes) หรือที่เรียกกันว่า KSAs ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากพฤติกรรมในการทำงานที่แสดงออกมาของแต่ละบุคคลที่สามารถวัดและสังเกตเห็นได้^๙

दनัย เทียนพุด กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง การบูรณาการความรู้ ทักษะ ทัศนคติ และคุณลักษณะส่วนบุคคลจนทำให้ผลงานนั้นมีคุณค่าสูงสุดหรือมีประสิทธิภาพ^{๑๐}

อรรถศักดิ์ คงคาสวัสดิ์ ให้ความหมาย สมรรถนะ ว่าหมายถึงทักษะ สมรรถนะ ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ แรงจูงใจหรือคุณลักษณะที่เหมาะสมของบุคคลที่สามารถปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ^{๑๑}

ประจักษ์ ทรัพย์อุดม ได้ให้ความหมายของคำว่า สมรรถนะ ไว้ว่าคือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Characteristic of Attributes) ที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรม (Behavior) ที่จำเป็น และมีผลให้บุคคลนั้นปฏิบัติงานในความรับผิดชอบของตนได้ดีกว่าบุคคลอื่น ซึ่งสมรรถนะของคนเกิดได้จาก ๓ ทางคือ ๑) เป็นพรสวรรค์ที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ๒) เกิดจากประสบการณ์การทำงาน ๓) เกิดจากการฝึกอบรม และพัฒนา^{๑๒}

ปิยะชัย จันทรวงศ์ไพศาล กล่าวว่า Competency หมายถึง ทักษะ ความรู้และความสามารถหรือพฤติกรรมของบุคลากรที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานเพื่อให้มั่นใจว่าจะสามารถทำงานจนบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของงานนั้น^{๑๓}

^๘ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑๒๗-๑๑๒๘.

^๙ณรงค์วิทย์ แสันทอง, มารูจัก COMPETENCY กันเถอะ, (กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์ เซ็นเตอร์, ๒๕๔๗), หน้า ๙.

^{๑๐}दनัย เทียนพุด, ความสามารถในทฤษฎี ดร.दनัย เทียนพุด, (กรุงเทพมหานคร: เอ.อาร์.อินฟอร์เมชันแอนด้าปพลิเคชัน, ๒๕๕๐), หน้า ๒๐.

^{๑๑}อรรถศักดิ์ คงคาสวัสดิ์, COMPETENCY ภาคปฏิบัติ เขากันอย่างไร?, (กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย - ญี่ปุ่น), ๒๕๔๙), หน้า ๖.

^{๑๒}ประจักษ์ ทรัพย์อุดม, แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วย Competency, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๕๐), หน้า ๓.

^{๑๓}ปิยะชัย จันทรวงศ์ไพศาล, การค้นหาและวิเคราะห์เจาะลึก Competency ภาคปฏิบัติ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์เซ็นเตอร์, ๒๕๔๙).

รวีวรรณ เผ่ากัณหา ได้สรุปความหมาย สมรรถนะ ว่าหมายถึงความสามารถของบุคคลที่แสดงถึง ความรู้ เจตคติ ทักษะ ประสบการณ์และคุณลักษณะที่จะทำให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามมาตรฐานขั้นต่ำที่พึงพอใจได้^{๑๔}

สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ ให้คำจำกัดความว่า สมรรถนะ หมายถึง กลุ่มของความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะ (Attributes) ที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งมีผลกระทบต่องานหลักของตำแหน่งงานหนึ่งๆ โดยกลุ่มความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะดังกล่าว สัมพันธ์กับผลงานของตำแหน่งงานนั้นและสามารถวัดผลเทียบกับมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ และเป็นสิ่งที่สามารถเสริมสร้างขึ้นได้ โดยผ่านการฝึกอบรม และการพัฒนา^{๑๕}

สุจิตรา ธนानันท์กล่าวว่าโดยทั่วไป ชีตความสามารถ (Competency) จะหมายถึง ศักยภาพ หรือสมรรถนะ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลในแต่ละพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไป หรืออาจกล่าวได้ว่า ชีตความสามารถ หมายถึง ลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงออกของคน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล (Personal attributes) ในพฤติกรรมที่แตกต่างกัน^{๑๖}

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ได้ให้ความหมายสมรรถนะว่าเป็นกลุ่มของความรู้ ความสามารถ ทักษะ ตลอดจนทัศนคติของบุคคลที่จำเป็นในการทำ งานให้สามารถทำ งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีผลต่อพฤติกรรมและผลของการปฏิบัติงาน ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ ประกอบขึ้นจากทักษะ ความรู้ความสามารถ ทัศนคติบุคลิกภาพ ค่านิยมของบุคคลหรือพฤติกรรมของผู้ที่ผลการปฏิบัติงานยอดเยี่ยมในงานหนึ่ง^{๑๗}

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดจากความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความสามารถ (Ability) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (Other Characteristics) ที่ทำ ให้บุคคลปฏิบัติงานได้สำเร็จ และบรรลุผลสัมฤทธิ์ขององค์กร^{๑๘}

อจริยา วัชรวิวัฒน์ กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง ความสามารถที่ประกอบด้วยความรู้ ความคิด เจตคติ และการปฏิบัติที่บุคคลพึงมีในการที่จะปฏิบัติ หรือจัดทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ประสบ

^{๑๔}รวีวรรณ เผ่ากัณหา, “สมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ”, วิทยานิพนธ์การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๘), หน้า ๑๒.

^{๑๕}สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency, (กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น, ๒๕๔๙), หน้า ๔๘.

^{๑๖}สุจิตรา ธนานันท์, การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ Human Resource Management, (กรุงเทพมหานคร: ทีพีเอ็นเพรส, ๒๕๔๘), หน้า ๑๑๐.

^{๑๗}สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ความรู้ความสามารถทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับตำแหน่ง, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๘).

^{๑๘}สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แนวทางการดำเนินงานโครงการวิจัยและพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของครูและบุคลากรทางการศึกษา, ๒๕๕๑).

ผลสำเร็จบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดและสามารถแสดงออกมาให้เห็นได้ในรูปของพฤติกรรมทางความรู้ เจตคติและการกระทำที่ดี^{๑๙}

อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์ ให้ความเห็นว่า Competency หากแปลเป็นภาษาไทยจะหมายถึง ความสามารถหรือศักยภาพหรือสมรรถนะ ซึ่งเป็นตัวที่กำหนดรายละเอียดของพฤติกรรม การแสดงออก เป็นการตอบคำถามว่า “ทำอย่างไรที่จะทำให้งานที่ได้รับมอบหมายประสบผลสำเร็จ (How)” มากกว่าการตอบคำถามว่า “อะไรเป็นสิ่งที่หัวหน้างานคาดหวังหรือต้องการ (What)” ทั้งนี้ การกำหนด Competency จะแบ่งออกเป็น มุมมอง ได้แก่ KSA ซึ่งมีความหมายที่แตกต่างกันไป ดังนี้^{๒๐}

๑. ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ข้อมูลหรือสิ่งที่ถูกส่งสมมาจากการศึกษาทั้งใน สถาบันการศึกษา สถาบันฝึกอบรม สัมมนา หรือการศึกษาด้วยตนเอง รวมถึงข้อมูลที่ได้รับจากการ สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กับผู้รู้ทั้งในสายวิชาชีพเดียวกันและต่างสายวิชาชีพ

๒. ทักษะ (Skills) หมายถึง สิ่งที่จะต้องพัฒนาและฝึกฝนให้เกิดขึ้นโดยจะต้องใช้ ระยะเวลาเพื่อฝึกฝนปฏิบัติให้เกิดทักษะนั้นขึ้นมา ทั้งนี้ทักษะจะแบ่งออกเป็น ๒ ด้านได้แก่

๒.๑ ทักษะการบริหาร/จัดการงาน (Management Skills) หมายถึง ทักษะ ในการบริหารควบคุมงาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับระบบความคิดและการจัดการในการบริหารงานให้มี ประสิทธิภาพ เช่น ทักษะในการมีวิสัยทัศน์ทางกลยุทธ์ ซึ่งทักษะดังกล่าวจะแสดงออกถึงการจัดระบบ ความคิดเพื่อบมองไปที่เป้าหมายในอนาคตว่าอยากทำหรือมีความต้องการอะไรในอนาคต

๒.๒ ทักษะด้านเทคนิคเฉพาะงาน (Technical Skills) หมายถึง ทักษะที่จำเป็น ในการทำงานตามสายงานหรือกลุ่มงานที่แตกต่างกันไป เช่น งานจัดซื้อจะมีหน้าที่ความรับผิดชอบ และลักษณะที่แตกต่างไปจากงานผลิต ดังนั้นทักษะที่ต้องการของคนทำงานด้านจัดซื้อได้นั้นจะต้อง แตกต่างไปจากงานผลิตเช่นเดียวกัน

๓. คุณลักษณะส่วนบุคคล (Attributes) หมายถึง ความคิด ความรู้สึก เจตคติทัศนคติ แรงจูงใจ ความต้องการส่วนบุคคล พบว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลนั้นจะเป็นสิ่งที่ติดตัวมาและไม่ค่อย จะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาที่เปลี่ยนไป

Boyatzis ให้คำจำกัดว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะที่อยู่ภายในของแต่ละบุคคล คุณลักษณะนี้อาจหมายถึง แรงจูงใจ บุคลิกที่ค่อนข้างถาวร บทบาททางสังคมหรือการรับรู้เกี่ยวกับ ตนเอง ทักษะ หรือ องค์ความรู้ที่บุคคลต่างต้องนำมาใช้^{๒๑}

^{๑๙} อัจริยา วัชรวิวัฒน์, “การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะทางการวิจัยสำหรับนักศึกษาพยาบาล ศาสตร. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสืบเนื่องมาจากการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๔).

^{๒๐} อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์, Career Development in Practice, (กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์เซ็นเตอร์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๒-๒๓.

^{๒๑} Boyatzis, The Competency Manager: A Model for Effective Performance, (New York: John Wiley & Son, 1982), p. 21.

David D. Doboys and others กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง ลักษณะเฉพาะที่มีอยู่ในตัวบุคคล และนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสมในแนวทางที่ถาวร เพื่อบรรลุผลการปฏิบัติที่นำไปสู่ความสำเร็จ ลักษณะเฉพาะเหล่านี้รวมถึงความรู้ ความชำนาญ ลักษณะของมโนภาพในตัวเอง แรงจูงใจทางสังคม ลักษณะเฉพาะของบุคคล แบบแผนความคิด ความตั้งใจ และแนวทางของความคิด ความรู้สึก^{๒๒}

David McClelland ให้คำจำกัดว่า สมรรถนะ หมายถึง ลักษณะเฉพาะที่มีอยู่ได้ผลการปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร็จ^{๒๓}

Gmesh Shermon ให้คำจำกัดความว่าสมรรถนะ หมายถึง พฤติกรรมส่วนบุคคลหรือกลุ่มของพฤติกรรม สมรรถนะ และตัวบุคคล^{๒๔}

Howard Risser and others ได้กล่าวว่า โดยทั่วไปแล้วเป็นที่เข้าใจว่าสมรรถนะก็คล้ายๆ กันกับทักษะแต่ความหมายที่กว้างไปกว่านั้นคือทักษะที่สัมพันธ์กับอาชีพด้วย^{๒๕}

Robert E. Quinn and othersกล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง ความรู้ และทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินการในภาระหน้าที่หรือบทบาทที่ชัดเจน^{๒๖}

Spencer and Spencer นิยามคำว่าสมรรถนะว่า หมายถึง ลักษณะที่เป็นรากฐานของบุคคลหนึ่งๆ ซึ่งมีความเชื่อมโยงเชิงเหตุ และผลกับการปฏิบัติงานที่เหนือกว่า และสามารถอ้างอิงกับเกณฑ์มาตรฐานในงานหนึ่งหรือสถานการณ์หนึ่งๆ ได้^{๒๗}

สรุปความหมายของสมรรถนะ คือ พฤติกรรมเชิงคุณลักษณะของบุคคลในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะต่างๆ ที่ตนมีในการทำงานหรือการแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อบรรลุผลการปฏิบัติที่นำไปสู่ความสำเร็จ ก่อให้เกิดผลลัพธ์ตามที่องค์กรต้องการ โดยมีพื้นฐานมาจากความรู้ ทักษะ เจตคติ ความสามารถ ความชำนาญ แรงจูงใจและคุณลักษณะส่วนบุคคล เกิดจากการฝึกฝนอบรมและพัฒนาจนสามารถทำให้บุคคลนั้นสร้างผลงานที่มีคุณค่าและมีประสิทธิภาพสูงสุด

^{๒๒}David D. Doboys and others, **Competency-Based Human Resource Management**, (The United State of America: Davies-Davies- Black Publishing, a division of CPP, Inc, 2004), p. 16.

^{๒๓}David McClelland, **A guide to job competency assessment**, (The United State of America: Davies-Black Publishing, a division of CPP, Inc, 2004), p. 17.

^{๒๔}Gmesh Shermon, **Competency Based HRM.A Strategic Resource for Competency Mapping, Assessment and Development Centres**, (New York: Tata McGraw-Hill Publishing Company Limited, 2005), p. 105.

^{๒๕}Howard Risser and others, **New Strategies for Public Pay**, (San Francisco: Jossey-Bass Publisher, 1998), p. 146.

^{๒๖}Robert E. Quinn and others, **Becoming a Master Manager a Competency Framework**, (United States of America: John Wiley & Sons Inc, 1990), p. 14

^{๒๗}Spencer and Spencer, **S.M. Competence at work Model For superior performance**, (New York: Wiley, 1993), p. 11.

๒.๑.๒ ประเภทและองค์ประกอบของสมรรถนะ

มีนักวิชาการได้แบ่งประเภทของสมรรถนะไว้หลายประการ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ได้กำหนดสมรรถนะของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาไว้ ๒ ประเภท ได้แก่

๑. สมรรถนะหลัก (Core Competency) คือ คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของบุคคลในตำแหน่งข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกตำแหน่งจะต้องมี เพื่อหล่อหลอมค่านิยม และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ร่วมกัน ประกอบด้วย สมรรถนะ ๔ ด้าน ดังนี้ ๑) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ๒) การบริการที่ดี ๓) การพัฒนาตนเอง ๔) การทำงานเป็นทีม

๒. สมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) คือ คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของบุคคลที่กำหนดเฉพาะสำหรับข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาแต่ละสายงาน ได้แก่

๑) สมรรถนะประจำสายงานของครู ประกอบด้วย ๓ ด้าน ดังนี้ (๑) การออกแบบการเรียนรู้ (๒) การพัฒนาผู้เรียน และ (๓) การบริหารจัดการชั้นเรียน

๒) สมรรถนะประจำสายงานของรองผู้อำนวยการสถานศึกษา และผู้อำนวยการสถานศึกษา ศึกษาธิการเขต รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย ๔ ด้าน ประกอบด้วย (๑) การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ (๒) การสื่อสาร และการจูงใจ (๓) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และ (๔) การมีวิสัยทัศน์^{๒๘}

อรรถกิติ์ คงสวัสดิ์ ได้แบ่งประเภทของสมรรถนะ (Competency) ไว้ ๒ ประเภท ได้แก่

๑. Core Competency หมายถึง คุณลักษณะ สมรรถนะ ความสามารถ คุณสมบัติที่คนทุกคนในองค์กรจะต้องมีถือว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญยิ่งขององค์กรที่จะช่วยให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. Functional Competency เป็นคุณลักษณะสมรรถนะ ความสามารถ คุณสมบัติที่คนที่ทำงานในตำแหน่งต่างๆ จะต้องมีเพื่อให้สามารถทำงานในตำแหน่งงานนั้นๆ ได้อย่างประสบความสำเร็จซึ่งหากตำแหน่งงานต่างกันไปหรือทำงานกันอยู่คนละหน่วยงานก็จะมีไม่เหมือนกันเพราะลักษณะงานที่ทำนั้นแตกต่างกัน^{๒๙}

อรรถกิติ์ คงสวัสดิ์ ยังได้กล่าวถึงประเภทของสมรรถนะในองค์กรในทุกหน่วยงานจะต้องมีร่วมกัน ๔ ประเภท ได้แก่

๑. สมรรถนะด้านสังคม (Social competency) หมายถึง คุณสมบัติ (หรือคุณลักษณะ) ที่เน้นในเรื่องของการทำงานร่วมกัน เพื่อการประสานงานกันด้วยดี ซึ่งสมรรถนะตัวนี้ จะ

^{๒๘}อนันต์ นามทองตัน, “การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะการบริหารจัดการการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”, *วิทยานิพนธ์การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๓), หน้า ๓๓.

^{๒๙}อรรถกิติ์ คงสวัสดิ์, *Competency ภาคปฏิบัติ...เราทำกันอย่างไร*, (กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย - ญี่ปุ่น), ๒๕๕๐), หน้า ๑๒ - ๑๘.

มุ่งความสัมพันธ์ของคนในองค์กรให้ทำงานด้วยกันอย่างราบรื่น เช่น การติดต่อสื่อสาร มนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น

๒. สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal competency) หมายถึง คุณสมบัติ (หรือคุณลักษณะ) เฉพาะของแต่ละบุคคลที่มีความสามารถพิเศษที่จะช่วยเสริมให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จได้ดีเป็นพิเศษ เช่น คนที่เคยทำงานด้านสื่อสารมวลชนมาก่อนมีสายสัมพันธ์ที่ดีมากกับสื่อมวลชน มีเพื่อนฝูงในวงการอยู่มาก แล้วเข้ามาทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายการตลาดของเรา เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นกับบริษัทที่จำเป็นจะต้องชี้แจงผ่านสื่อสารมวลชนโดยด่วน เขาสามารถเชิญสื่อแทบทุกสื่อมาทำข่าว และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องกับสาธารณะได้ ทั้งๆ ที่เขาไม่ได้มีหน้าที่โดยตรงเช่นนั้น ในบางองค์กรก็อาจจะมีข้อกำหนดสมรรถนะส่วนบุคคล (Personal competency) ที่ควรจะมีในตำแหน่งงานไว้เป็นพื้นฐานด้วย เพราะมองว่าจะมีส่วนช่วยเหลือให้งานสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น

๓. สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ (Leadership competency) หมายถึง คุณสมบัติ หรือคุณลักษณะที่พูดถึงการเป็นผู้นำโดยทั่วไปมักเป็นสมรรถนะที่กำหนดสำหรับคนที่จะต้องไปรับตำแหน่งเป็นผู้บริหารหรือหัวหน้างานว่าจะต้องมีคุณสมบัติอย่างไรบ้างในตำแหน่งนั้นๆ เช่น การวางแผน การนำเสนอ เป็นต้น

๔. สมรรถนะในหน้าที่ (Functional competency) หมายถึง คุณสมบัติ หรือคุณลักษณะของผู้ดำรงตำแหน่งที่ควรจะมีในตำแหน่งนั้นๆ โดยกำหนดว่าผู้ที่จะทำงานในตำแหน่งนั้นควรมีสมรรถนะใดที่สำคัญ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การเจรจาต่อรอง เป็นต้น^{๓๐}

ปิยะชัย จันทรวงศ์ไพศาล ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดทำ หรือหาสมรรถนะตามประเภทของสมรรถนะสรุปไว้ ๓ ประเภทคือ

๑. สมรรถนะหลัก (Core competency) ซึ่งเป็นนิยามที่มุ่งเน้นไปทางสมรรถนะหลักขององค์กร (Core competency of corporation) โดยจะถูกกำหนดขึ้นตามวิสัยทัศน์พันธกิจ เป้าหมายหลักขององค์กรเพื่อให้สมาชิกทุกคน มีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะตลอดจนบุคลิกภาพที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ เพื่อสนับสนุนให้การดำเนินงานบรรลุสู่ความสำเร็จ จะมีลักษณะเข้าข่ายลักษณะ ๓ ประการ คือ ๑) ต้องเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างหลากหลาย ๒) ต้องเป็นประโยชน์ที่เห็นได้ชัดเจนต่อผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ขั้นสุดท้าย ๓) ต้องยากต่อการลอกเลียนแบบจากคู่แข่ง และโดยนัยนี้การค้นหาโดยการจัดทำสมรรถนะหลักส่วนใหญ่ใช้การวิเคราะห์ ๓ แบบ คือ ๑) การใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร (Managerial Judgment) โดยอาศัยการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหารองค์กร เพื่อตัดสินใจว่าจะมี Core competency อะไรบ้าง วิธีนี้จะง่าย ไม่ซับซ้อน ไม่เสียค่าใช้จ่ายมากนัก แต่อาจจะได้ผลลัพธ์ไม่ตรงวัตถุประสงค์ ๒) การใช้แบบประเมินรอบด้าน ๓๖๐ องศา โดยอาศัยการประเมินจากผู้รอบรู้รอบตัวองค์กรช่วยกันประเมิน ๓) การเลือกใช้ที่ปรึกษาช่วยวิเคราะห์แทน เป็นวิธีการหนึ่งที่องค์กรขนาดใหญ่ นิยมใช้กัน แต่ไม่ว่าจะใช้วิธีการวิเคราะห์แบบใด การค้นหา และจัดทำสมรรถนะหลักองค์กร ยังคงเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของพนักงานในองค์กรเองเพราะผู้ใช้คือองค์กร ดังนั้นผู้บริหาร และพนักงานจะต้องมีความมุ่งมั่นในการดำเนินการร่วมกันจากแนวทาง

^{๓๐} อารังศักดิ์ คงคาสวัสดิ์, เริ่มต้นอย่างไร...เมื่อจะนำ competency มาใช้ในองค์กร, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย - ญี่ปุ่น), ๒๕๔๘), หน้า ๓๑ - ๓๒.

๒. สมรรถนะในการบริหารจัดการ (Professional Competency or Role Competency) เป็นการบ่งชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการบริหารจัดการตามกลยุทธ์องค์กร และหน่วยงาน ในตำแหน่ง ความรับผิดชอบ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งที่บุคคลที่เข้ามาสู่ตำแหน่งนั้นๆ ต้องปฏิบัติ สมรรถนะกลุ่มนี้จัดทำขึ้น เพื่อให้มั่นใจว่าผู้บริหารสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพจริง และผู้บริหารควรมีทักษะ และสมรรถนะกลุ่มนี้เพื่อใช้สื่อสารกับผู้บริหารในระนาบเดียวกัน และ หากไม่กำหนดสมรรถนะกลุ่มนี้ก็สามารถใช้ Functional competency หรือ Job competency แทนได้โดยการสำรวจหาสมรรถนะ (Professional competency or role competency) มีขั้นตอน ดังนี้๑) สำรวจข้อมูลเบื้องต้น จาก Core competency และการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว หรือแบบ เฉพาะกลุ่ม ๒) พิจารณาถึงความสามารถที่จะสนับสนุนผลงานตามหน้าที่ และความรับผิดชอบตามกล ยุทธ์หลักขององค์กร และของหน่วยงาน ๓) จัดทำตาราง Competency matrix เพื่อพิจารณาว่า สมรรถนะในการบริหาร จัดการ เหมาะกับหน่วยงานใด ๔) วางน้ำหนัก และกำหนดความคาดหวัง ๕) ทดสอบ Professional competency ๖) ปรับปรุงแก้ไข Professional competency และอนุมัติ ๗) การนำ Professional competency ไปใช้และติดตามผลการสำรวจหา Professional competency อาจใช้ประโยชน์จากการสำรวจหา Core competency แล้วใช้ Competency list เพื่อพิจารณาว่า ผู้บริหารควรมีรายการใดบ้าง ที่เหมาะสมกับตำแหน่ง

๓. สมรรถนะตามตำแหน่งงานในหน้าที่ ความรับผิดชอบ (Functional competency) เป็นความสามารถที่ใช้เฉพาะตำแหน่งงานนั้นๆ เพื่อให้มั่นใจว่ามีความรู้ ทักษะ และ ความสามารถเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน บางครั้งอาจเป็นเรื่องของวิชาชีพโดยเฉพาะของบุคคล เป็น ปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างที่ทำให้สามารถทำงานที่สูงกว่า หรือซับซ้อนกว่าของบุคคลนั้นโดยการ จัดทำหรือการหา Functional competency ไม่สามารถใช้วิธีการสำรวจหาได้จากกลุ่มบุคคลทั่วไป เหมือน Core competency professional competency เนื่องจากจะใช้เฉพาะตำแหน่งงานนั้น ดังนั้นต้องมีการเริ่มต้น ดังนี้ คือ

๑) สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของงานที่ทำการวิเคราะห์งาน เป็นวิธีการหนึ่งในการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อหารายละเอียด ของลักษณะงานที่ทำเพื่อรวบรวม ข้อมูลรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับหน้าที่ และความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่งงาน โดยอาจจะใช้ แบบสอบถามหรือผู้เชี่ยวชาญในการจัดทำหรือใช้วิธีการพูดคุย สัมภาษณ์กับบุคคลในตำแหน่งนั้น โดยตรง หลังจากนั้นต้องจัดเรียงลำดับความสำคัญของลักษณะงานที่ทำงานที่มีความสำคัญที่จะส่งผล กระทบต่อผลงาน (Performance) หรือเป็นผลงาน ตามกฎหมายกำหนดไว้ จะถือได้ว่าเป็นงานที่ต้อง มี Competency มาสนับสนุนไม่ว่างานนั้นจะเป็นงานประจำหรือเป็นงานที่กระทำเป็นครั้งคราว

๒) วิเคราะห์หาตัวชี้วัดผลงานตามตำแหน่งหน้าที่ หลังจากทราบขอบเขตหน้าที่ และความรับผิดชอบตามตำแหน่งหรือหน้าที่แล้ว ให้ประเมินว่า ในแต่ละตำแหน่งมีตัวชี้วัดผลงาน (Key Performance Indicators : KPI) อะไรบ้างเพราะบางรายการอยู่นอกเหนือหน้าที่ และความ รับผิดชอบของตำแหน่งนั้น

๓) วิเคราะห์ Functional competency ที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนผลงาน หลังจาก ที่เราทราบเกณฑ์การบ่งชี้ผลงาน (Performance) ของตำแหน่งงานแล้ว ต้องวิเคราะห์ต่อไปว่า เพื่อให้ การปฏิบัติงานสามารถบรรลุตาม KPI นั้น บุคคลจะต้องมีความรู้ ทักษะ และความสามารถอะไรบ้าง

ซึ่งสิ่งเหล่านี้นั้นเป็น Functional competency จากนั้นจึงนำสมรรถนะที่ได้มาซึ่งรายละเอียด และสำหรับตำแหน่งบริหารบางองค์รวม Professional competency และ Functional competency เข้าด้วยกันก็ได้

๔) วางน้ำหนัก และกำหนดระดับความคาดหวังของ Functional competency โดยควรจะให้ผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาของแต่ละฝ่ายเป็นผู้รับผิดชอบเพราะอย่างน้อยย่อมต้องรับผิดชอบต่อผลงานของฝ่ายอยู่แล้ว และเป็นเหตุผลหนึ่งที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพของผู้ใต้บังคับบัญชาด้วย

๕) ประเมินผลความเหมาะสมของ Functional competency กับตำแหน่งงาน จากการวางน้ำหนักและความคาดหวังควรนำมาทบทวนรายละเอียดว่าตำแหน่งใดควรมี Functional competency อะไรบ้าง และเพียงพอเหมาะสมกับการปฏิบัติงานเพียงใด เมื่อมีการจัดอบรมพัฒนาไปแล้วจะส่งผลให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้นหรือพัฒนาความรู้ทักษะ ความสามารถดีขึ้นหรือไม่ ถ้าใช่แสดงว่าเป็น Competency ที่เหมาะสม ถ้าไม่ใช่ให้พิจารณาทบทวนอีกครั้งหนึ่ง

๖) นำ Functional competency ไปใช้งาน และติดตามผล เมื่อนำ Functional competency ไปใช้งานแล้วควรตั้งคณะทำงานติดตาม และประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อให้ทราบผล การพัฒนาของการปฏิบัติงานว่าบรรลุความสำเร็จมากน้อยเพียงใดด้วย^{๓๑}

จิรประภา อัครบวร กล่าวว่า สมรรถนะในตำแหน่งต่างๆ จะประกอบไปด้วย ๓ ประเภท ได้แก่ ๑) สมรรถนะหลัก (Core Competency) คือพฤติกรรมที่ดีที่ทุกคนในองค์กรต้องมีเพื่อแสดงถึงวัฒนธรรมและหลักนิยมขององค์กร ๒) สมรรถนะบริหาร (Professional Competency) คือ คุณสมบัติความสามารถด้านการบริหารที่บุคลากรในองค์กรทุกคนจำเป็นต้องมีในการทำงานเพื่อให้ทำงานสำเร็จและสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ขององค์กร ๓) สมรรถนะเชิงเทคนิค (Technical Competency) คือ ทักษะด้านวิชาชีพที่จำเป็นในการนำไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จโดยจะแตกต่างกันตามลักษณะงาน สามารถจำแนกได้ ๒ ส่วนย่อย ได้แก่ สมรรถนะเชิงเทคนิคหลัก (Core Technical Competency) และสมรรถนะเชิงเทคนิคเฉพาะ (Specific Technical Competency)^{๓๒}

ชูชัย สมิทธิไกร ก็ได้กล่าวว่า สมรรถนะของบุคลากร (Employee competency) สามารถจำแนกได้ ๓ ประเภท ได้แก่

๑. สมรรถนะหลัก (Core competency) คือ สมรรถนะที่บุคลากรในองค์กรจำเป็นต้องมีเหมือนกันทุกคน ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งสายงานใดหรือระดับตำแหน่งใดก็ตาม

๒. สมรรถนะตามสายงาน (Functional competency) คือ สมรรถนะที่เป็นความรู้ความสามารถทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามสายงานต่างๆ เช่น ผู้ที่ทำงานในแผนกการตลาดก็จำเป็นต้องมีสมรรถนะ สายงานการตลาด ส่วนผู้ที่ทำงานอยู่ในแผนกบัญชี และการเงินก็จำเป็นต้องมีสมรรถนะของสายงานบัญชี และการเงิน เป็นต้น เพราะฉะนั้นบุคลากรแต่ละคนจะต้องมีสมรรถนะ ๒ ประเภท ซึ่งประกอบด้วย สมรรถนะหลัก และสมรรถนะตามสายงาน

^{๓๑}ปิยะชัย จันทรวงศ์ไพศาล, การค้นหา และวิเคราะห์เจาะลึก Competency ภาคปฏิบัติ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์เซ็นเตอร์, ๒๕๕๙), หน้า ๕๕-๖๐.

^{๓๒}จิรประภา อัครบวร, สร้างคนสร้างผลงาน, (กรุงเทพมหานคร: ก.พลพิมพ์, ๒๕๕๙).

๓. สมรรถนะตามบทบาทหน้าที่ (Role competency) คือ สมรรถนะที่บุคลากรในระดับบริหารจำเป็นต้องมีเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่และบทบาทการเป็นผู้บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดองค์การบางแห่งอาจเรียกสมรรถนะประเภทนี้ว่า “สมรรถนะเชิงการจัดการ”

คุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงานนั้น ประกอบด้วย องค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการ คือ ความรู้ ทักษะ และความสามารถ ซึ่งมีความหมาย ดังนี้

๑. ความรู้ (Knowledge) คือ พื้นฐานของการสร้างทักษะและความสามารถเป็นสิ่งที่ได้รับการจัดระเบียบไว้เป็นอย่างดี ส่วนมากมักจะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงหรือระเบียบวิธีการซึ่งจำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานให้เกิดผลดีตามจุดมุ่งหมาย

๒. ทักษะ (Skill) คือ ความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่ว ถูกต้อง ส่วนมากมักจะหมายถึง ความสามารถในการประกอบกิจกรรมโดยใช้อวัยวะเคลื่อนไหวภายนอก (Psychomotor Type Activities)

๓. ความสามารถ (Ability) คือ ความสามารถเชิงปัญญาที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานกล่าวคือ เป็นความสามารถในการประยุกต์ความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ในการปฏิบัติงาน^{๓๓}

ณรงค์วิทย์ แส่นทอง ได้แบ่งสมรรถนะออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

๑. สมรรถนะหลัก (Core Competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทศนคติความเชื่อและอุปนิสัยของคนในองค์การโดยรวมที่จะช่วยสนับสนุนให้องค์การบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ได้

๒. สมรรถนะตามสายงาน (Job Competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทศนคติ ความเชื่อและอุปนิสัยที่จะช่วยส่งเสริมให้คนนั้นๆ สามารถสร้างผลงานในการปฏิบัติงานตำแหน่งนั้นๆ ได้สูงกว่ามาตรฐาน^{๓๔}

๓. สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal Competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทศนคติ ความเชื่อและอุปนิสัยที่ทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้โดดเด่นกว่าคนอื่นทั่วไปเช่น สามารถอาศัยกับแมงป่อง หรืออสรพิษได้ เป็นต้น ซึ่งเรามักจะเรียกสมรรถนะส่วนบุคคลว่าความสามารถพิเศษส่วนบุคคล

เทือน ทองแก้ว กล่าวว่า การแบ่งประเภทของสมรรถนะสามารถจำแนกเป็น ๕ ประเภท ได้แก่

๑. สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal competencies) หมายถึง สมรรถนะที่แต่ละคนมี เป็นความสามารถเฉพาะตัว คนอื่นไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ เช่น การต่อสู้ป้องกันตัว ความสามารถของนักดนตรี นักกายกรรม และนักกีฬา เป็นต้น ลักษณะเหล่านี้ยากที่จะเลียนแบบหรือต้องมีความพยายามสูงมาก

^{๓๓}ชูชัย สมितिไกร, การสรรหา การคัดเลือก และการประเมินผล การปฏิบัติงานของบุคลากร, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๓๑.

^{๓๔}ณรงค์วิทย์ แส่นทอง, **มารูจัก Competency กันเถอะ**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: เอชอาร์ เซ็นเตอร์, ๒๕๕๐).

๒. สมรรถนะเฉพาะงาน (Job competencies) หมายถึง สมรรถนะของบุคคลกับการทำงานในตำแหน่งหรือบทบาทเฉพาะตัว เช่น อาชีพนักสำรวจ ก็ต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ตัวเลข การคิดคำนวณความสามารถในการทำบัญชี เป็นต้น

๓. สมรรถนะองค์การ (Organization competencies) หมายถึง ความสามารถพิเศษ เฉพาะองค์การนั้นเท่านั้น

๔. สมรรถนะหลัก (Core competencies) หมายถึง ความสามารถสำคัญที่บุคคลต้องมีหรือต้องทำเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

๕. สมรรถนะในงาน (Functional competencies) หมายถึง ความสามารถของบุคคล ที่มีตามหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ ตำแหน่งหน้าที่อาจเหมือนแต่ความสามารถตามหน้าที่ต่างกัน^{๓๕}

นิสตากร์ เวชยานนท์ แบ่งสมรรถนะออกเป็น ๓ ประเภทคือ

๑. สมรรถนะที่บุคลากรทุกตำแหน่งงานควรมี และเป็นสมรรถนะที่สะท้อนค่านิยมหลักวิสัยทัศน์ขององค์กร เรียกสมรรถนะนี้ว่า Core competency

๒. สมรรถนะที่เป็นความสามารถในการ บริหารตามระดับตำแหน่ง และหน้าที่ความรับผิดชอบ เรียกว่า Management competency และ Professional competency

๓. สมรรถนะที่บุคลากรต้องมีในตำแหน่งงาน เพื่อให้ตนเองสามารถทำงาน ได้ดี เรียกว่า Functional competency หรือ Job competency ในองค์การบางแห่งอาจจะระบุสมรรถนะ ที่มี คือ ความรู้ความสามารถทั่วไปที่สำคัญที่เรียกว่า Personal competency^{๓๖}

สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ แบ่งสมรรถนะออกเป็น ๕ ประเภท คือ

๑. สมรรถนะหลัก (Core competency) เป็นสมรรถนะที่สะท้อนค่านิยมหลักที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของพนักงานทุกคนในองค์กร เป็นสมรรถนะร่วมที่องค์กรคาดหวังให้พนักงานทุกคน ทุกตำแหน่งต้องมี เช่น การทำงานเป็นทีม การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

๒. สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ (Managerial competency) หมายถึง กลุ่มสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับทักษะด้านการบริหารจัดการ โดยองค์กรคาดหวังให้พนักงานในตำแหน่งหัวหน้างาน หรือผู้ที่ต้องบังคับบัญชาลูกน้องต้องมีทักษะ เช่น การตัดสินใจ การวางแผน เป็นต้น

๓. สมรรถนะในหน้าที่ (Functional competency) เป็นกลุ่มสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับความรู้ และทักษะ ของกลุ่มงาน หรือฝ่ายงานหนึ่งๆ (Job family) ซึ่งสมรรถนะในกลุ่มนี้จะเป็สมรรถนะร่วมของพนักงานทุกคนที่ทำงานในกลุ่มงานหรือตำแหน่งงานนั้นๆ ในหนึ่งกลุ่มงาน หรือฝ่ายงานหนึ่งๆ จะต้องประกอบด้วยตำแหน่งงานต่างๆ เช่น การมีมนุษยสัมพันธ์ เป็นสมรรถนะในหน้าที่ (Functional competency) ของพนักงานทุกตำแหน่งในฝ่ายการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เป็นต้น

๔. สมรรถนะด้านเทคนิค (Job or technical competency) หมายถึง สมรรถนะที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความรู้ และความสามารถ ที่จำเป็นต่อการทำงานของพนักงานในตำแหน่งงาน

^{๓๕}เทียน ทองแก้ว, สมรรถนะ (Competency): หลักการ และแนวปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๐), หน้า ๒.

^{๓๖}นิสตากร์ เวชยานนท์, Competency Model กับการประยุกต์ใช้ในองค์กรไทย, (กรุงเทพมหานคร: กราฟิโก ซิสเต็มส์, ๒๕๕๐), หน้า ๓๒.

หนึ่งๆ โดยพนักงานแต่ละคนจะมีสมรรถนะด้านเทคนิค แตกต่างกันไปตามตำแหน่งงานของตน เช่น ทักษะการเจรจาต่อรอง เป็นสมรรถนะด้านเทคนิค ของพนักงานขายหรือทักษะการสัมภาษณ์งานเป็นสมรรถนะด้านเทคนิคของ HR ที่ทำงานด้านการสรรหา และการคัดเลือกพนักงาน เป็นต้น

๕. สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal attributes) เป็นกลุ่มสมรรถนะที่เป็นคุณลักษณะที่ซ่อนอยู่ในบุคคลแต่ละคน ซึ่งมีผลอย่างมากต่อทัศนคติในการทำงาน และเป็นความสำเร็จในงานของบุคคลนั้นๆ เช่น ความซื่อสัตย์ ความมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ ความอดทนต่อแรงกดดัน เป็นต้น^{๓๓๗}

อาจารย์ ภูวพิชญ์ ได้ระบุว่าสมรรถนะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะเฉพาะของบุคคล (Personal Attributes) ในพฤติกรรมที่ต่างกัน และจำแนกสมรรถนะ ออกเป็น ๔ ประเภท/ระดับ ดังนี้

๑. สมรรถนะหลัก (Core Competency) หมายถึง ความสามารถหลักซึ่งสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของคนที่ช่วยสนับสนุนให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายและภารกิจตามวิสัยทัศน์ที่กำหนด และหมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะและคุณลักษณะเฉพาะของคนในทุกระดับและทุกกลุ่มงานที่องค์กรต้องการให้มี

๒. สมรรถนะในการบริหารจัดการ (Managerial Competency) หมายถึง ความสามารถในการจัดการซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงทักษะในการบริหารจัดการงานต่างๆ และหมายถึง ความสามารถที่มีได้ทั้งในระดับผู้บริหารและระดับพนักงานโดยจะแตกต่างกันตามบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบ (Role-Based)

๓. สมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) หมายถึงความสามารถในงานซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะของงานต่างๆ (Job-Based) หน้าที่ที่ต่างกัน ความสามารถในงานย่อมแตกต่างกัน สามารถเรียก Functional Competency เป็น Job Competency หรือ Technical Competency

๔. สมรรถนะส่วนบุคคล (Individual Competency) หมายถึง ความสามารถเฉพาะบุคคลซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะของบุคคลที่เกิดขึ้นจริงตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย หน้าที่เหมือนกันไม่จำเป็นว่าคนที่ปฏิบัติงานในหน้าที่นั้นจะต้องมีความสามารถที่เหมือนกัน^{๓๓๘}

องค์การพัฒนาภาคอุตสาหกรรมแห่งชาติ (United Nations Industrial Development Organization) ของประเทศออสเตรีย แบ่งสมรรถนะออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

๑. สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ (Managerial competencies) เป็นสมรรถนะที่พิจารณาสำหรับผู้ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการหรือรับผิดชอบในการบริการโครงการในเขตพื้นที่รวมถึงผู้อำนวยการและตำแหน่งรองลงมาบางสมรรถนะด้านการบริหารจัดการอาจมี

^{๓๓๗} สุภัฏญา รัศมีธรรมโชติ, การจัดการทรัพยากรมนุษย์ด้วย Competency Based HRM, (กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น (มหาชน), ๒๕๕๐), หน้า ๒๙ – ๓๐.

^{๓๓๘} อาจารย์ ภูวพิชญ์, Career Development in Practice, (กรุงเทพมหานคร: เอชอาร์เซ็นเตอร์, ๒๕๔๗), หน้า ๒๘-๓๐.

ความสัมพันธ์กันมากกว่าที่ตำแหน่งที่พวกเขาเป็นอยู่ เช่น การวิเคราะห์และการตัดสินใจภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีม และการบริหารการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น

๒. สมรรถนะทั่วไปหรือสมรรถนะหลัก (Generic competency) เป็นสมรรถนะที่พิจารณาศักยภาพสำหรับผู้ปฏิบัติงานทั้งหมดโดยไม่คำนึงถึงว่าเป็นหน้าที่ใดหรือระดับไหน เช่น การสื่อสารการดำเนินงานโครงการให้ประสบความสำเร็จกระบวนการใช้เครื่องมือและสมรรถนะด้านการใช้ภาษา เป็นต้น

๓. สมรรถนะด้านเทคนิค/ หน้าที่ (Technical/ Functional competency) เป็นสมรรถนะพิเศษที่พิจารณาศักยภาพในการปฏิบัติงานใดๆ ให้ประสบความสำเร็จภายใต้เทคนิคหน้าที่ที่ชัดเจนของขอบเขตงาน เช่น การจัดการสิ่งแวดล้อมกระบวนการในรูปแบบอุตสาหกรรมจัดการการลงทุนการเงินและการบริหารจัดการและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ เป็นต้น^{๓๙}

McClelland จำแนกสมรรถนะออกเป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้

๑. สมรรถนะขั้นพื้นฐาน (Threshold Competencies) หมายถึง ความรู้หรือทักษะพื้นฐานที่บุคคลจำเป็นต้องมีในการทำงาน เช่น ความสามารถในการอ่าน หรือ ความรู้ในสินค้าที่ตนขายอยู่ประจำ เป็นต้น ซึ่งสมรรถนะพื้นฐานเหล่านี้ไม่ทำให้บุคคลมีผลงานแตกต่างจากบุคคลอื่นหรือไม่สามารถทำให้บุคคลมีผลงานที่ดีกว่าผู้อื่นได้ ดังนั้น Competency ในกลุ่มนี้จึงไม่ได้รับความสนใจจากนักวิชาการมากนัก นักวิชาการบางกลุ่มถึงขั้นลงความเห็นว่าความรู้ทักษะพื้นฐานเหล่านี้ไม่ถือว่าเป็น Competency

๒. สมรรถนะที่ทำให้บุคคลแตกต่างจากผู้อื่น (Differentiating Competency) หมายถึง ปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีผลการทำงานสูงกว่ามาตรฐานหรือดีกว่าบุคคลทั่วไป ซึ่ง Competency ในกลุ่มนี้จะมุ่งเน้นที่การใช้ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะอื่นๆ (รวมถึง ค่านิยม แรงจูงใจ และทัศนคติ) เพื่อช่วยให้เกิดความสำเร็จที่โดดเด่นในงาน อีกทั้งยังเป็น Competency ที่นักวิชาการจำนวนมากให้ความสำคัญในการพัฒนาให้มากขึ้นในบุคคลมากกว่า Competency กลุ่มแรก ตัวอย่างเช่น การศึกษาของสถาบันชื่อดังด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แห่งหนึ่งชื่อ Schoonover Associates ก็มุ่งศึกษาและให้ความสำคัญเฉพาะ Differentiating Competency โดยสถาบันแห่งนี้อธิบายถึงความแตกต่างของความรู้ ทักษะและแรงจูงใจ/ทัศนคติ กับ Competency ในเชิงเปรียบเทียบ ดังนี้

๑) Competency กับ Knowledge : Competency จะหมายถึงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลงานที่ดีเลิศ (Excellent Performance) เท่านั้น ดังนั้น ตัวความรู้ (Knowledge) โดยๆ จึงไม่ถือเป็น Competency เว้นแต่ความรู้ในเรื่องนั้นๆ จะสามารถนำมาประยุกต์หรือนำมาใช้กับพฤติกรรมซึ่งทำให้เกิดความสำเร็จในงาน จึงถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของ Competency

๒) Competency กับ Skills : Competency เกี่ยวข้องกับทักษะ (Skills) แต่หมายถึงเฉพาะการใช้ทักษะที่ก่อให้เกิดความสำเร็จอย่างชัดเจน จึงจะเป็น Competency

^{๓๙}United Nations Industrial, อ้างถึงใน อนันต์ นามทองตัน, “การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”, หน้า ๓๓.

๓) Competency กับ Motive/Attitude : Competency ไม่ใช่แรงจูงใจหรือทัศนคติ (Motive/Attitude) แต่เป็นแรงขับภายในซึ่งทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่ตนมุ่งหวังไปสู่สิ่งที่เป้าหมายของเขา หรือเป้าหมายขององค์กร จึงจะถือเป็น Competency

สรุปแนวคิดของ Schoonover Associates เชื่อว่า ความรู้ ทักษะ แรงจูงใจ/ทัศนคติ โดดๆ ไม่ใช่ Competency แต่เป็นส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิด Competency^{๔๐}

McClelland ได้แบ่งองค์ประกอบของสมรรถนะไว้ ๕ องค์ประกอบ ได้แก่

๑. ความรู้ (Knowledge) คือ ความรู้เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญ เช่น ความรู้ด้านเครื่องยนต์ เป็นต้น

๒. ทักษะ (Skill) คือ สิ่งที่ต้องการให้ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะทางคอมพิวเตอร์ ทักษะทางการถ่ายทอดความรู้ เป็นต้น ทักษะที่เกิดขึ้นนั้นมาจากพื้นฐานทางความรู้ และสามารถปฏิบัติได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว

๓. ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (Self-Concept) คือ เจตคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนหรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็นเช่น ความมั่นใจในตนเอง เป็นต้น

๔. บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล (Traits) เป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลนั้น เช่น คนที่น่าเชื่อถือ ไว้วางใจได้ หรือมีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นต้น

๕. แรงจูงใจ/เจตคติ (Motives/Attitude) เป็นแรงจูงใจหรือแรงขับภายในซึ่งทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมาย หรือมุ่งสู่ความสำเร็จ เป็นต้น^{๔๑}

Spencer and Spencer ได้กล่าวว่า ลักษณะเฉพาะองค์ประกอบของสมรรถนะที่สำคัญ ๕ องค์ประกอบ ได้แก่

๑. แรงจูงใจ (Motives) หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่บุคคลมักเฝ้าคิดถึงตลอดเวลาหรือมักต้องการตลอดเวลา ซึ่งนำไปสู่การกระทำของบุคคล หรือเป้าหมายเฉพาะบางเรื่องขณะเดียวกันก็ขัดขวาง และคัดสรรพฤติกรรมให้แตกต่างจากเป้าหมายหรือพฤติกรรมอื่นๆ

๒. ลักษณะเฉพาะ (Traits) หมายถึง ลักษณะทางกายภาพ และการตอบสนองที่ทำให้สม่ำเสมอกับสถานการณ์หรือข่าวสารที่ได้รับ

๓. มโนทัศน์ในตน (Self – concept) หมายถึง ภาพลักษณ์ของตัวเอง คุณค่าความเชื่อ หรือทัศนคติของบุคคล

๔. ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ข่าวสาร หรือข้อมูลที่บุคคลมีอยู่ในเรื่องเฉพาะนั้นๆ

^{๔๐}McClelland อ้างใน สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency BASED LEARNIN, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ศิริวัฒนา อินเทอร์เน็ต, ๒๕๔๙), หน้า ๑๗-๑๘.

^{๔๑}McClelland, อ้างถึงใน อนันต์ นามทองตัน, “การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”, หน้า ๓๗.

๕. ทักษะ (Skills) หมายถึง ความสามารถที่จะแสดงออก หรือกระทำเรื่องงานทั้งที่เป็นงานด้านจิตใจหรือกายภาพ^{๔๒}

Kaplan and Norton แบ่งองค์ประกอบของสมรรถนะเป็น ๓ องค์ประกอบ ดังนี้

๑. ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความรู้ที่เหมาะสมต่องานที่องค์กรกำหนด เช่น รู้เรื่องงานที่จะทำ รู้เรื่องลูกค้า เป็นต้น

๒. ทักษะ (Skill) หมายถึง ทักษะที่สอดคล้องกับความรู้ เช่น ทักษะในการต่อรอง ทักษะในการให้คำปรึกษา และทักษะในการบริหารโครงการ เป็นต้น

๓. คุณค่า (Values) หมายถึง กลุ่มของคุณลักษณะพิเศษ หรือพฤติกรรมที่สร้างผลงานที่โดดเด่น งานบางอย่างต้องทำเป็นทีม บางอย่างต้องทำคนเดียว การสร้างคุณค่าให้กลมกลืนกับงานจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น^{๔๓}

สรุปว่า สมรรถนะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะเฉพาะของบุคคล (Personal Attributes) ในพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ประเภทของสมรรถนะจะจัดแบ่งตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ เป้าหมายและภารกิจ โดยแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ ๑) สมรรถนะพื้นฐาน (Threshold Competencies) หมายถึง ความรู้หรือทักษะพื้นฐานที่บุคคลจำเป็นต้องมีในการทำงาน ๒) สมรรถนะที่ทำให้บุคคลแตกต่างจากผู้อื่น (Differentiating Competency) หมายถึง ปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีผลการทำงานสูงกว่ามาตรฐานหรือดีกว่าบุคคลทั่วไป ซึ่ง Competency ในกลุ่มนี้จะมุ่งเน้นที่การใช้ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะอื่นๆ เพื่อช่วยให้เกิดความสำเร็จที่โดดเด่น

๒.๑.๓ การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะ

การเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน รวมถึงสภาพการแข่งขันอย่างรุนแรงทำให้องค์กรทุกแห่งต้องเผชิญ กับความเสี่ยงที่สูงขึ้น อุตสาหกรรมหลายแห่งกำลังเผชิญภาวะ Digital Disruption หรือการพลิกผันทางดิจิทัล ที่ทำให้วัฏกรรมทางเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการรวมถึงพฤติกรรมของคนในสังคมไปอย่างฉับพลันทั้งทางธุรกิจสังคมและวัฒนธรรมทำให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันต้องการพัฒนามนุษย์ที่อุดมไปด้วยความรู้ทักษะและความสามารถที่พร้อมจะต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงหรือที่เรียกว่า “สมรรถนะ (Competency)” เนื่องจากสมรรถนะเป็นคุณสมบัติที่ช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน สมรรถนะจึงเป็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาและการเรียนรู้ ดังนั้น ระบบการศึกษาในปัจจุบันจึงควรช่วยกันพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะสำคัญที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะเป็นรากฐานสำคัญ การเรียนรู้ผ่านขอบข่ายตามมาตรฐานการศึกษาของชาติในรูปแบบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ทางการศึกษา ไว้ ๓ ด้าน ได้แก่ ๑) การ

^{๔๒}Spencer and Spencer, อ้างถึงใน ชวนพิศ สิทธิธาดา, “รูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล”, หน้า ๒๓.

^{๔๓}Kaplan and Norton, อ้างแล้ว.

เป็นผู้เรียนรู้ ๒) การเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และ ๓) การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งเป็นต้น ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานหลักสูตรได้กำหนดสมรรถนะหลัก (Core Competency) ไว้ ๕ ประการ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาความสามารถที่จำเป็นของผู้เรียนต่อการใช้ชีวิตในปัจจุบันและอนาคต ได้แก่ ๑) สมรรถนะการจัดการตนเอง ๒) สมรรถนะการสื่อสาร ๓) สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ๔) สมรรถนะการคิดขั้นสูง ๕) สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และ ๖) สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทย์การอย่างยั่งยืน การจัดการศึกษาให้มีสมรรถนะจึงเป็นสิ่งที่สำคัญในการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งครอบคลุมหลายองค์ประกอบ ได้แก่ แผนกลยุทธ์ หลักสูตร การประเมินรูปแบบการสอนสื่อ การเรียนรู้การมีส่วนร่วมของชุมชน เทคโนโลยี โดยต้องยึดการเรียนรู้ของเด็กเป็นสำคัญให้เด็กเรียนและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง แก้ปัญหาจากการลงมือทำ Active Learning สถานศึกษาและครูต้องสามารถจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นในการพัฒนาความรู้ ทักษะและทัศนคติเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนการทำงานและการใช้ชีวิตที่สร้างคุณค่าให้กับตัวเองชุมชน และสังคม^{๔๔}

ภาพที่ ๒.๒ รูปแบบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ทางการศึกษา^{๔๕}

^{๔๔}หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กำหนดสมรรถนะหลัก (Core Competency), [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://chaisri-nites.hi-supervisory๕.net/home/smrrthna> [๒ มิถุนายน ๒๕๖๔].

^{๔๕}สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่ จำกัด, ๒๕๖๑).

สมรรถนะหลัก ๖ ด้าน สมรรถนะหลัก (Core Competencies) ตามร่างกรอบหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สมรรถนะที่กำหนดให้เป็นพื้นฐานที่นักเรียนทุกคนต้องได้รับการพัฒนา ให้เป็นความสามารถติดตัวเมื่อจบการศึกษา^{๔๖} มีลักษณะเป็นสมรรถนะข้ามสาระการเรียนรู้หรือคร่อม วิชา สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนได้ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ ที่หลากหลาย หรือสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้สาระต่างๆ ได้ดีขึ้น เป็นสมรรถนะที่มีลักษณะ “content – free” คือ ไม่ขึ้นกับเนื้อหาสาระของศาสตร์ใดๆ อย่างไรก็ตามสมรรถนะหลักโดยตัวมันเองไม่ได้ ปราศจากความรู้ แต่ความรู้ที่เป็นองค์ประกอบของสมรรถนะหลักจะเป็นองค์ความรู้เชิงกระบวนการ (Procedural Knowledge) ซึ่งเป็นชุดของขั้นตอนหรือการปฏิบัติเพื่อดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย ของสมรรถนะนั้นๆ เป็นได้ทั้งกระบวนการที่ใช้เฉพาะศาสตร์หรือบูรณาการข้ามศาสตร์ เช่น ความรู้ ที่เป็นองค์ประกอบของสมรรถนะการคิดขั้นสูงเป็นเป็นชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิด ประเภทต่างๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงวิพากษ์ และการคิดสร้างสรรค์หลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐานซึ่งเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ใช้ผลลัพธ์นำสู่จุดมุ่งหมายการเรียนรู้^{๔๗} ได้กำหนดสมรรถนะ หลัก ๖ ด้าน สำหรับการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวมทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะ ที่ผสมผสานเข้าด้วยกันเป็นความสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้การทำงานการใช้ ชีวิตและการแก้ปัญหาสถานการณ์ในชีวิตประจำวันเพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะหลัก ดังนี้

๑. สมรรถนะการจัดการตนเอง การรู้จักตนเองรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสามารถ กำหนดเป้าหมายและนำตนเองในการเรียนรู้ทำงานและใช้ชีวิตตามความสามารถความสนใจและ ความถนัดของตน มีวินัยในตนเองสามารถบริหารจัดการเวลาทรัพยากรและสภาวะเพื่อบรรลุ เป้าหมายได้อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ สามารถตั้งเป้าหมายในชีวิตและกำกับตนเองได้ การ จัดการอารมณ์และความเครียด รวมถึงการจัดการปัญหาและภาวะวิกฤต สามารถฟื้นคืนสู่สภาวะ สมดุล (resilience) เพื่อไปสู่ความสำเร็จของเป้าหมายในชีวิต มีสภาวะที่ดี และมีสัมพันธภาพ กับผู้อื่นได้ดี

๒. สมรรถนะการสื่อสาร การรับและส่งสารบนความเข้าใจ ความเคารพในความ คิดเห็นและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ให้บรรลุ เป้าหมาย โดยใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และสื่อดิจิทัลได้ เป็นอย่างดีสามารถแบ่งองค์ประกอบ เป็น ๓ ด้าน ได้ ดังนี้ ๑) การรับสารอย่างมีสติและถ้อยคำส เพื่อให้เกิดความเข้าใจ หมายถึง การรับสารด้วยความตั้งใจ ใส่ใจโดยใช้ประสาทสัมผัสทุกอย่างในการ รับสารที่ได้ถูกถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของผู้ส่งสารจากสื่อต่างๆ โดยสามารถรับข้อมูล สารสนเทศ องค์ความรู้ จากสารและประสบการณ์ ที่ถูกถ่ายทอดมา การรับสาร ควรจะให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม ๒) การรับและส่งสารด้วยความเคารพในความ คิดเห็นและวัฒนธรรมที่แตกต่าง หมายถึงการสื่อสารที่มีความเคารพในความคิดเห็นและวัฒนธรรม การใช้สื่อต่างๆที่หลากหลาย ทั้งสื่อบุคคล สื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยได้มีการ

^{๔๖}สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, สมรรถนะหลัก ๖ ด้าน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://cbethailand.com/> [๒ มิถุนายน ๒๕๖๕].

^{๔๗}สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กรอบสมรรถนะผู้เรียน, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี จำกัด, ๒๕๖๒).

ถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกและทัศนคติที่สื่อสารมาเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศองค์ความรู้และประสบการณ์รวมถึงการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ในการรับและส่งสารนั้นๆ จะมีการเลือกรับหรือไม่รับข้อมูล สารสนเทศ ด้วยหลักเหตุผลการเข้าอกเข้าใจผู้อื่นและเข้าใจบริบทสังคมที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างทั้งในระดับชุมชนชาติและสากล ๓) การผลิตสื่อและกลวิธีการสื่อสารให้บรรลุเป้าหมายและคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมหมายถึงการสร้างสื่อต่างๆ โดยพิจารณาทำสื่อและกลวิธีการสื่อสารใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับบุคคลชุมชนกาลเทศะที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสร้างสรรค์สังคมที่มีการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้การออกแบบการผลิตสื่อและกลวิธีจะต้องให้สามารถสื่อสารได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมีความรับผิดชอบต่อสารที่สื่อออกมาต่อบุคคลที่สื่อสารไปถึงและต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างทั้งในระดับชุมชนชาติและสากล

๓. สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม การเป็นสมาชิกทีมที่ดีและมีภาวะผู้นำ ใช้กระบวนการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังอย่างเป็นระบบ ด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้ มีการประสานความคิดที่แตกต่างสู่การตัดสินใจเป็นทีมอย่างรับผิดชอบต่อร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี จนทำให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายการรวมพลังทำงานเป็นทีมประกอบด้วยลักษณะสำคัญ ๓ ประการคือ ๑) เป็นสมาชิกทีมที่ดีและมีภาวะผู้นำเป็นผู้นำและเป็นสมาชิกที่ดี มีทักษะการทำงานเป็นทีม รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนและของทีม มีความยืดหยุ่นในการทำงานร่วมกับกลุ่มคนที่แตกต่าง นำจุดเด่นของตนและสมาชิกมาใช้ในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย สะท้อนการทำงานของตนเองและทีม ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของทีม สร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเอง ให้เป็นที่ยอมรับและไว้วางใจ ประสานความร่วมมือภายในทีมและระหว่างทีม สร้างค่านิยมใหม่ในการทำงานร่วมกัน และการพัฒนาทีม ที่เข้มแข็ง สามารถเป็นต้นแบบผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง ๒) กระบวนการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังอย่างเป็นระบบร่วมกันกำหนดเป้าหมายและกระบวนการทำงานเป็นทีม เห็นภาพความสำเร็จของทีม คำนึงถึงประโยชน์ของทีมก่อนประโยชน์ส่วนตน แบ่งบทบาทหน้าที่อย่างเสมอภาคและเหมาะสมกับศักยภาพของสมาชิก รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ ด้วยความใส่ใจ มีความพยายามและสนับสนุนช่วยเหลือกันให้เกิดความสำเร็จในการทำงาน เคารพ รับฟัง แลกเปลี่ยน และประสานความคิดเห็นที่แตกต่าง ประยุกต์ใช้ทักษะการคิดขั้นสูงในการตัดสินใจเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ ประเมินและปรับปรุงกระบวนการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ด้วยความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ร่วมรับผิดชอบและรับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจของทีม เห็นคุณค่าของการทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง ๓) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการจัดการความขัดแย้งมีทัศนคติเชิงบวกในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เห็นคุณค่าของสัมพันธภาพที่ดี สร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีในทีม ให้ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความจริงใจ เห็นอกเห็นใจในฐานะที่เป็นมนุษย์ด้วยกัน เคารพและเห็นประโยชน์ของความแตกต่างหลากหลาย มีทักษะและใช้วิธีการป้องกันและจัดการความขัดแย้งได้อย่างเป็นระบบ

๔. สมรรถนะการคิดขั้นสูง การไตร่ตรอง คิดวิพากษ์ คิดอย่างเป็นระบบ สามารถใช้ข้อมูลในการตัดสินใจแก้ปัญหา มีความยืดหยุ่นทางความคิด ริเริ่มความคิดใหม่ๆ โดยคำนึงถึงผลกระทบรอบด้านแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท ดังนี้ ๑) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking : HOT-CTC) หมายถึง การคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลที่มีจุดประสงค์เพื่อตัดสินว่าสิ่งใดควรเชื่อ

หรือควรกระทำ โดยอาศัยการใช้ทักษะทางพุทธิปัญญาหรือกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อเพิ่มความเป็นไปได้ของผลลัพธ์จากการตัดสินใจที่ดี เช่น ทักษะการตีความ ประเมิน วิเคราะห์ สรุปความ และอธิบาย ตามหลักฐาน แนวคิด วิธีการ กฎเกณฑ์ หรือบริบทต่างๆ ที่เกี่ยวกับข้อมูลที่รวบรวมหรือข้อมูลจากการสังเกต ประสบการณ์ การใช้เหตุผล การสะท้อนคิด การสื่อสาร และการโต้แย้ง ๒) การคิดเชิงระบบ (System Thinking : HOT-STM) หมายถึง การคิดที่แสดงให้เห็นโครงสร้างทั้งหมดที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันเป็นหนึ่งเดียวกันภายใต้บริบท/ปัจจัยของสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น โดยมองปัญหาให้ลึกลงไปกว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ให้เห็นถึงแบบแผนหรือรูปแบบพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ให้เห็นรากเหง้าของสถานการณ์และปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์นั้นๆ จนเกิดความเข้าใจในสถานการณ์ของระบบนั้นอย่างลึกซึ้ง นำไปสู่การแก้ปัญหาที่รากเหง้าของปัญหาอย่างแท้จริง ๓) การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking: HOT-CRT) หมายถึง การคิดที่หลากหลาย ริเริ่ม ประเมิน ปรับปรุง และพัฒนาต่อยอดความคิด เพื่อการแก้ปัญหาหรือสร้างทางเลือกที่มีประสิทธิภาพ การสร้างความก้าวหน้าในความรู้ หรือการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ โดยอาศัยจินตนาการและทักษะพื้นฐานด้านการคิดริเริ่ม คิดคล่อง คิดยืดหยุ่น คิดละเอียดลออ คิดหลากหลาย คิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อให้ได้สิ่งใหม่ที่ดีกว่า แตกต่างไปจากเดิม มีประโยชน์ และมีคุณค่าต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคมมากกว่าเดิม ๔) การคิดแก้ปัญหา (Problem Solving Thinking : HOT-PRB) หมายถึง การคิดของบุคคลในการระบุปัญหานิยามปัญหา รวบรวมข้อมูลเพื่อแก้ปัญหา ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา เลือกทางเลือกในการแก้ปัญหา และดำเนินการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีเกณฑ์ที่ชัดเจนและครอบคลุมทุกมิติ

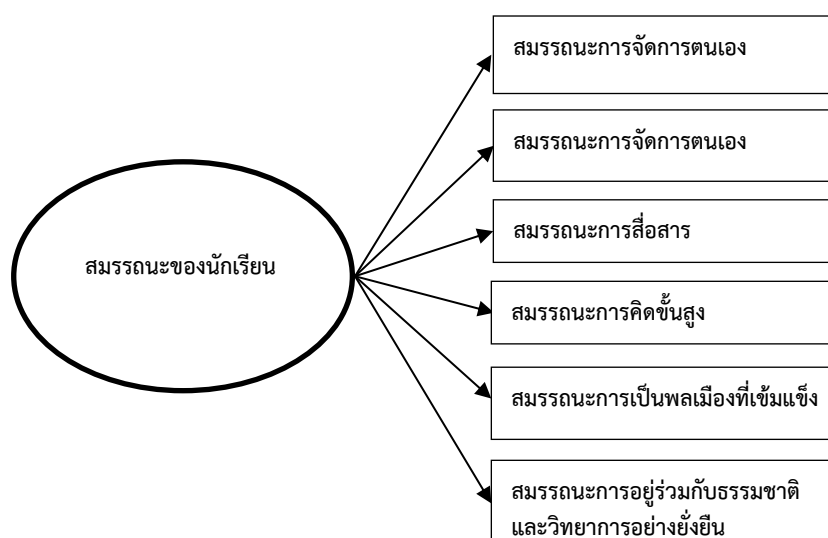
๕. สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง การปฏิบัติตนตามสภาพ บทบาท และกฎกติกาในสังคม เคารพสิทธิมนุษยชน รับผิดชอบต่อ ส่วนรวม (Accountability) มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์วัฒนธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทย จัดการสิ่งแวดล้อม และสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เป็นธรรมในระดับท้องถิ่น ประเทศและโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในโลกความจริง และโลกดิจิทัลแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท ดังนี้ ๑) พลเมืองรู้เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ตระหนักในสิทธิเสรีภาพของตนเอง ช่วยเหลือ ให้เกียรติ และเข้าอกเข้าใจผู้อื่นบนพื้นฐานของการพึ่งพาอาศัยกัน โดยปราศจากอคติไม่เลือกปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ๒) พลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ ปฏิบัติตนตามกฎหมาย กติกา ข้อตกลง กฎหมาย อย่างถูกต้องและเหมาะสม รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ตนเองในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก ๓) พลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณติดตามสถานการณ์และประเด็นปัญหาของสังคม อย่างมีวิจารณญาณ มีส่วนร่วมทางสังคมด้วยจิตสาธารณะและสำนึกสากล ๔) พลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงมีความกระตือรือร้นในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก ทางสังคมบนพื้นฐานของความเท่าเทียมเป็นธรรม ค่านิยมประชาธิปไตย และ สันติวิธี^{๔๔}

๖. สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน มีความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของโลกและเอกภพและความสัมพันธ์ของคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และธรรมชาติในชีวิตประจำวัน ใช้และรู้เท่าทันวิทยาการเทคโนโลยี มีความอยากรู้ อยากเห็น ช่างสังเกต เห็นคุณค่า สามารถแก้ปัญหา หรือสร้างสรรค์นวัตกรรมได้เพื่อการดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับธรรมชาติ

^{๔๔} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, สมรรถนะหลัก ๕ ประการ. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://cbethailand.com/> [๒ กันยายน ๒๕๖๔].

อย่างยั่งยืน มีองค์ประกอบ ดังนี้ ๑) การเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นบนโลกและในเอกภพ: สืบเสาะทำความเข้าใจข้อเท็จจริง สาเหตุ กระบวนการ และผลกระทบที่เกิดขึ้นของปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นบนโลก และในเอกภพ ๒) การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์เพื่อการอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน: มองเห็นปัญหา เชื่อมโยงและประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเพื่อแก้ปัญหา หรือสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อการดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน ๓) การสร้าง ใช้ และรู้เท่าทันวิทยาการ เทคโนโลยี: สร้างและใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างสรรค์ รู้เท่าทัน มีความฉลาดทางดิจิทัล คำนึงถึงผลกระทบต่อชีวิต สิ่งแวดล้อม และสังคม ๔) การมีคุณลักษณะทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์สำหรับการเข้าใจระบบธรรมชาติและการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน: มีความอยากรู้อยากเห็น ช่างสังเกต เข้าใจระบบธรรมชาติ เห็นคุณค่าของคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เพื่อการดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน^{๔๔}

ผลจากการศึกษาผู้วิจัย สรุปแนวคิดพัฒนาสมรรถนะได้ตามโมเดลสมรรถนะของนักเรียน ดังภาพที่ ๒.๔

ภาพที่ ๒.๓ โมเดลสมรรถนะของนักเรียน

สมรรถนะของนักเรียน คือ สมรรถนะหลัก (Core Competency) ไว้ ๖ ประการ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาความสามารถที่จำเป็นของผู้เรียนต่อการใช้ชีวิตในปัจจุบันและอนาคต ได้แก่ ๑) สมรรถนะการจัดการตนเอง ๒) สมรรถนะการสื่อสาร ๓) สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ๔) สมรรถนะการคิดขั้นสูง ๕) สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งและ ๖) สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน

^{๔๔}สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://cbethailand.com/> [๔ มิถุนายน ๒๕๖๕].

สมรรถนะการจัดการตนเอง คือ การรู้จักตนเอง รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถกำหนดเป้าหมายและนำตนเองในการเรียนรู้ ทำงาน และใช้ชีวิตตามความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของตน มีวินัยในตนเอง สามารถบริหาร จัดการเวลา ทรัพยากร และสภาวะ เพื่อบรรลุเป้าหมายได้อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

สมรรถนะการสื่อสาร คือ การรับและส่งสารบนความเข้าใจ ความเคารพในความคิดเห็น และวัฒนธรรมที่แตกต่าง ให้บรรลุ เป้าหมาย โดยใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และสื่อดิจิทัลได้เป็นอย่างดี

สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม คือ การเป็นสมาชิกทีมที่ดีและมีภาวะผู้นำใช้กระบวนการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังอย่างเป็นระบบ ด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้ มีการประสานความคิดที่แตกต่างสู่การตัดสินใจเป็นทีมอย่างรับผิดชอบร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี จนทำให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

สมรรถนะการคิดขั้นสูง คือ การไตร่ตรอง คิดวิพากษ์ คิดอย่างเป็นระบบ สามารถใช้ข้อมูลในการตัดสินใจแก้ปัญหา มีความยืดหยุ่นทางความคิด ริเริ่มความคิดใหม่ๆ โดยคำนึงถึงผลกระทบรอบด้าน

สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง คือ การปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาทและกฎ กติกาในสังคม เคารพสิทธิมนุษยชน รับผิดชอบต่อส่วนรวม (Accountability) มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์วัฒนธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทย จัดการสิ่งแวดล้อม และสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เป็นธรรมในระดับท้องถิ่น ประเทศและโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในโลกความจริง และโลกดิจิทัล

สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน คือ มีความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของโลกและเอกภพและความสัมพันธ์ของคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และธรรมชาติในชีวิตประจำวัน ใช้และรู้เท่าทันวิทยาการเทคโนโลยี มีความอยากรู้ อยากเห็น ช่างสังเกต เห็นคุณค่า สามารถแก้ปัญหา หรือสร้างสรรค์นวัตกรรมได้เพื่อการดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน

สรุปได้ว่า สมรรถนะเป็นพฤติกรรมเชิงคุณลักษณะส่วนบุคคลและความสามารถที่แสดงออกให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะรวมทั้งพฤติกรรมการทำงานในบทบาทและสถานการณ์ต่างๆ ที่ทำให้ประสบความสำเร็จและเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานได้กำหนด สมรรถนะหลัก ๖ ประการ ดังนี้ ๑) สมรรถนะการจัดการตนเอง ๒) สมรรถนะการสื่อสาร ๓) สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ๔) สมรรถนะการคิดขั้นสูง ๕) สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งและ๖)สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน

๒.๒ หลักพุทธธรรมในการพัฒนานักเรียน

๒.๒.๑ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนา

มีหลักธรรมในการส่งเสริมการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ซึ่งเป็นหลักการทั้งหมดที่จะสร้างเสริมภาพในชีวิตของทุกคนเพื่อให้ทุกคนมีความอิสระอย่างแท้จริงการพัฒนามนุษย์มีแหล่งใหญ่อยู่ที่มโนกรรม ซึ่งเป็นต้นกำเนิดแห่งอารยธรรมของมนุษยชาติที่ปรากฏในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความเห็น ความเชื่อ เจตจำนงหรือทัศนคติ เป็นต้นส่งผลให้เกิดกายกรรม และวจีกรรมตามมาอย่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ เมื่อคิดอย่างใดก็จะทำและพูดเช่นนั้น หรือเมื่อทำและพูดอย่างใดก็จะสะท้อนถึงความคิดว่าเป็นอย่างใด ความเข้าใจในมโนกรรมว่ามีความสำคัญและส่งผลอย่างไร ทั้งต่อตนเองและต่อโลก ย่อมจะทำให้เราสามารถเลือกที่จะประกอบมโนกรรมที่ถูกต้อง และส่งผลดีทั้งต่อตนเองและต่อโลก นั่นคือ การทำให้เกิดการพัฒนาตนและโลกไปในทิศทางที่ถูกต้องพร้อมกันไป^{๕๐}

เมื่อมนุษย์เป็นผู้สร้างอารยธรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลกโดยมีมโนกรรมอยู่เบื้องหลัง ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของสิ่งเหล่านี้ ดังนั้น การพัฒนามนุษย์ที่อาศัยมโนกรรมที่ถูกต้อง จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการสร้างอารยธรรม สร้างสังคมที่มีความสงบสุขต่อไปและด้วยเหตุที่มโนกรรมเป็นตัวชี้วัดถึงทิศทางแห่งการพัฒนามนุษย์ ความหมายของคำนี้จึงสามารถเป็นตัวบอกลักษณะของมโนกรรมได้ทางหนึ่ง ดังนั้น จึงมีความหมายคำว่า “การพัฒนามนุษย์” ตามนัยโดยทั่วไปและนัยทางพระพุทธศาสนา ดังนี้

คำว่า “พัฒนา” ในภาษาสันสกฤตมาจาก “วฺรณ” แปลว่า ความเจริญ มาจากบาลีว่า “วฑฺฒน” หรือ “วฒฺน” แปลว่า ความเจริญ ความงดงาม เพิ่มขึ้น ฟักฝน ทำให้ยืนยาวขึ้น และนำมาใช้ในภาษาไทย ก็มีความหมายว่า ความเจริญ ความงอกงาม การขยายขยาย^{๕๑}

คำว่า “พัฒนา” หรือ “วฒฺนา” ในภาษาบาลี แปลว่า รก คือ รกอย่างหนาแน่น เช่นรกหญ้า ฝนบนศีรษะรก ก็เรียกว่า พัฒนา คือ เป็นความเจริญด้วยเหมือนกัน ถ้าบุคคลมีความประพฤติหรือการกระทำที่ไม่มีประโยชน์อะไรในโลกนี้ก็เรียกว่า คนทำโลกให้รก รวมความคำว่า “พัฒนา” แปลว่า ทำให้รก หรือสร้างความรก ถ้าจะให้รกไปด้วยคนดีหรือทรัพยากรมนุษย์ที่ดีแล้วจำเป็นต้องส่งเสริมปลูกสร้าง ทัศนคติโดยต้องพัฒนาทางจิต ซึ่งเป็นผู้นำของกาย ถ้าจะให้รกไปด้วยปัญหายุ่งยาก รกไปด้วยความโกลาหลวุ่นวาย ก็ต้องพัฒนาวัตถุ การพัฒนาที่สมบูรณ์แบบจำเป็นต้องพัฒนาให้ครบทั้ง ๒ ด้าน กล่าวคือ ควรพัฒนาทั้งทางวัตถุ และทางจิตใจให้ควบคู่กับทัศนคติโดยเฉพาะทัศนคติเป็นการพัฒนาทางด้านจิตใจจะต้องเน้นเป็นพิเศษ เพราะการพัฒนาถูกต้องดีแล้ว ก็จะสามารถควบคุมการพัฒนาทางด้านวัตถุให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องได้และการพัฒนาจิตที่ถูกต้องก็คือ พัฒนาจิตให้มีธรรม

^{๕๐}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), การศึกษากับการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๔), หน้า ๘๓.

^{๕๑}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๕), หน้า ๕๘๐.

เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจจนกระทั่งพัฒนาจิตให้มีสมาธิ ตั้งมั่น มั่นคง สะอาดสว่าง จากกิเลสเครื่องเศร้าหมองทั้งหลายจนเป็นจิตที่ควรแก่การทำงาน สามารถจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้^{๕๒}

นักปราชญ์ผู้รู้ศัพทศาสตร์ได้ให้ความหมายของคำว่า “มนุษย์” เมื่อประมวลแล้วคงได้ความหมายเป็น ๓ ประการ^{๕๓} คือ ๑) คำว่า “มนุษย์” หมายความว่า เป็นเหล่ากอเชื้อสายหรือลูกหลานของมนุษย์ ๒) คำว่า “มนุษย์” หมายความว่า เป็นผู้รู้เหตุและมีใจเหตุ ซึ่งได้แก่ผู้ที่รู้จักดี รู้จักชั่ว รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักบาป บุญ คุณและโทษนั่นเอง ผู้รู้จักประโยชน์ และมีใจประโยชน์ ๓) คำว่า “มนุษย์” หมายความว่า ผู้มีใจสูง สูงโดยหนาขึ้น มากขึ้น พอกพูนขึ้น ก่อขึ้น สังสมขึ้น คือ ปฏิบัติฝึกหัดอบรมสั่งสมขึ้นนั่นเอง ใจที่ประกอบด้วยมนุษยธรรม คุณธรรม มีศีลธรรมหรือใจที่คิดเป็นบุญเป็นกุศล

พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญต่อเรื่องจิต เพราะจิตเป็นผู้บงการให้บุคคลมีพฤติกรรมต่างๆ ได้ในการพัฒนาจิตของบุคคลตามแนวพุทธนี้เป็นการฝึกให้บุคคลมีจิตใจสงบถือว่าเป็นการทำให้บุคคลได้พัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมตามที่สังคมต้องการ ผู้ที่ได้รับการอบรมทางจิตให้ถูกวิธีจะสามารถพัฒนาจิตได้ คำกล่าวที่ได้ว่า “จิตเป็นนาย กายเป็นบ่าว” จึงเป็นความจริง เพราะเมื่อบุคคลมีจิตใจสงบและคิดแต่ในสิ่งที่ดีแล้ว ก็จะมีผลทำให้ร่างกาย พฤติกรรม หรือการประพฤติปฏิบัติเป็นไปตามในสิ่งที่ตั้งตาม การพัฒนาจิตตามแนวพระพุทธศาสนานั้น บุคคลทุกคนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องลงมือฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง จึงจะสามารถพัฒนาจิตได้ เพราะการพัฒนาจิตในลักษณะนี้ เป็นการฝึกจิตให้หลุดจากกิเลสและเกิดความอดกลั้นต่อสิ่งยั่วเย้าทั้งหลาย

ธรรมชาติของชีวิตมนุษย์ คือ เป็นสัตว์ที่ต้องฝึกและฝึกได้ การที่มนุษย์เราจะมีชีวิตที่ดีงาม เราจะต้องศึกษาฝึกฝนพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นไปในระบบการดำเนินชีวิตของเราซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา เมื่อเราฝึกฝนพัฒนามีการศึกษา ก็ทำให้การดำเนินชีวิตของเราดีขึ้น แต่ถ้าเราไม่เรียนรู้ ไม่ฝึกเราที่เป็นมนุษย์นั้น ก็จะดำเนินชีวิตให้ไม่ดีเลย ทั้งนี้เพราะมนุษย์อยู่ด้วยสัญชาตญาณอย่างเดียวไม่พอ^{๕๔}

การพัฒนาบุคคล ต้องมีการปฏิบัติศีล สมาธิ และปัญญา การศึกษาที่สมบูรณ์ต้องทำความเข้าใจเป็นมนุษย์ให้ถูกต้องและสมบูรณ์ อันประกอบด้วย ๑) ความฉลาดหรือสติปัญญาในขั้นพื้นฐานพอตัว คือ พอแก่ความต้องการ คือการเรียนหนังสือ ๒) มีความรู้เรื่องวิชาชีพและอาชีพพอตัว คือการเรียนอาชีพ ๓) มีมนุษยธรรม คือ มีความเป็นมนุษย์อย่างถูกต้อง คือ การเรียนความเป็นมนุษย์ ซึ่งกระทำได้ด้วยการสอน การอบรมจริยธรรม^{๕๕}

^{๕๒}พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **ปฏิบัติธรรมให้ถูกทาง**, พิมพ์ครั้งที่ ๓๐, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙), หน้า ๙๒.

^{๕๓}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), **การสร้างสรรค์ปัญญาเพื่ออนาคตของมนุษยชาติ**, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก, ๒๕๔๐), หน้า ๖๒.

^{๕๔}พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), **ถึงเวลาพัฒนากันใหม่**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๐), หน้า ๓๐.

^{๕๕}พุทธทาสภิกขุ (เจ้าอม อินทปญโญ), **เป้าหมายของการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิพนพาน, ๒๕๓๗), หน้า ๑๕.

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมาย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ ทรัพยากรมนุษย์นั้นเป็นการมองมนุษย์ในฐานะทรัพยากร คือ เป็นทุน เป็นปัจจัยในการที่จะนำมาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ส่วนการพัฒนาคนโดยมองคนในฐานะเป็นมนุษย์ มีความหมายว่ามนุษย์มีความเป็นมนุษย์ของตนเอง ชีวิตมนุษย์นั้นมีจุดหมาย จุดหมายของชีวิตคือความสุข อิสระภาพ ความดี ความงามของชีวิตซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะตัวบุคคล^{๕๖}

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นี้สำคัญที่สุด เมื่อพัฒนามนุษย์ขึ้นไปก็จะค่อยๆทำให้คนนั้นห่างออกไปจากการที่จะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลครอบงำของตัณหา มานะ ทิฐิคือ ถูกตัณหา มานะ ทิฐิครอบงำน้อยลง เมื่อครอบงำน้อยลงก็เป็นอิสระแก่ตัวมากขึ้น สามารถทำสิ่งที่ดีงามได้มากขึ้น การที่จะสร้างสันติก็มีทางเป็นไปได้โดยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ก็คือการศึกษา ซึ่งได้แก่ศึกษานั้นเอง^{๕๗} และท่านพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ถือว่าเป็นจุดหมายหลักของพระพุทธศาสนาและมีความสำคัญอย่างยิ่ง พุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สิ่งที่ต้องทำความเข้าใจเรื่องพุทธธรรม พระธรรมปิฎกได้กล่าวไว้ในหนังสือพุทธธรรมว่าพุทธธรรมมีสถานภาพเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติไม่ได้เกิดจากความคิดหรือจินตนาการของมนุษย์เท่านั้นนอกจากนั้นแล้วพุทธธรรมยังเป็นทฤษฎีที่ผ่านการทดสอบเรียบร้อยแล้วและสามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริงพุทธธรรมจึงมีสถานภาพที่ก้าวไปไกลกว่า “ปรัชญา” หรือแนวความคิดเนื่องจากเป็นความรู้ที่ผ่านการปฏิบัติมาแล้วเป็นความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ^{๕๘}

พุทธทาสภิกขุ (เงื่อม อินทปญโญ) กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาไว้ พอสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาทุกอย่างให้เสริมสร้างมนุษยธรรม ความเป็นมนุษย์ที่ถูก ต้องไม่มีปัญหาแก่ฝ่ายใด จัดการศึกษาทุกอย่างให้เสริมสร้างมนุษยธรรม คือ สร้างมนุษยธรรมขึ้นมา แล้วเสริมมนุษยธรรมให้ก้าวหน้าไป นับตั้งแต่สัญชาตญาณอย่างสัตว์แล้วก็มีความคิดเห็นกันอย่างมนุษย์ ก็เป็นมนุษยธรรมก็ส่งเสริมให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ดังนั้น เป้าหมายของการศึกษา ก็คือการพัฒนามนุษยธรรมให้มันมาในทิศทางที่ถูกต้อง คือ ละอหังการ มมังการ ละความเห็นแก่ตัว ก็เลสไม่อาจจะเกิด บุคคลก็จะมีสันติสุข สังคมก็จะมีสันติภาพนี้ คือ เป้าหมายของการศึกษา^{๕๙}

นฤมล มารคแมน ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาตามแนวพระพุทธศาสนานั้น แท้จริงแล้วก็เพื่อการพัฒนาตนเองให้พ้นไปจากภาวะการณถูกความทุกข์บีบคั้นนั่นเอง ดำรงชีวิตได้อย่างอิสระภาพ อยู่เหนือเหตุปัจจัยที่จะกระทำให้ตนเป็นทุกข์ โดยภาพรวมแล้วนั้นพระพุทธศาสนา

^{๕๖} ญาณ ธรรมวิจารณ์, **การบริหารทรัพยากรมนุษย์**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔), หน้า ๒.

^{๕๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๖.

^{๕๘} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๒๙๗.

^{๕๙} พุทธทาสภิกขุ (เงื่อม อินทปญโญ), **การศึกษาสมบูรณ์แบบ คือวงกลมที่คั่นครองโลกถึงที่สุด**, (กรุงเทพมหานคร: วิชาการพิมพ์, ๒๕๔๙), หน้า ๒๐๕-๒๐๖.

ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาตนเป็นอย่างมาก จะพัฒนาได้นั้นก็ต้องเริ่มที่ใจเป็นสำคัญ เพราะใจนั้นเป็นผู้บงการให้บุคคลมีพฤติกรรมต่างๆ ได้ในการพัฒนาตนตามแนวพุทธนี้เป็นการฝึกให้บุคคลมีจิตใจสงบ ถือว่าเป็นการทำให้บุคคลได้พัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมตามที่สังคมต้องการ ผู้ที่ได้รับการอบรมทางใจให้ถูกวิธีจะสามารถพัฒนาใจได้ ดังคำกล่าวที่ว่า “ใจเป็นนาย กายเป็นบ่าว” จึงเป็นความจริง เพราะเมื่อบุคคลมีจิตใจสงบและคิดแต่ในสิ่งที่ดีแล้วก็จะมีผลทำให้สภาพทางร่างกาย พฤติกรรม หรือการประพฤติปฏิบัติเป็นไปแต่ในสิ่งที่ดีงาม การพัฒนาตนตามแนวทางของพระพุทธศาสนานี้บุคคลทุกคนจำเป็นที่จะต้องลงมือฝึกปฏิบัติด้วยตนเองจึงจะสามารถพัฒนาตนได้ เพราะการพัฒนาตนในลักษณะนี้เป็นการฝึกตนเองหรือฝึกจิตให้หลุดจากกิเลสและเกิดความอดกลั้นต่อสิ่งยั่วยั่วทั้งหลาย ซึ่งก็จะเป็นจุดมุ่งหมายของการพัฒนาตน^{๖๐}

วคิน อินทสระ ได้ให้ความหมาย การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางพระพุทธศาสนาไว้ว่า หมายถึง การฝึกและการพัฒนาตน การพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นการฝึกและพัฒนาตนเอง เป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางเจริญขึ้น หรือการคลี่คลายไปในทางที่ดี ความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับคนในลักษณะของความรู้สึกพอใจในสภาพที่ตนเองมีอยู่ เป็นอยู่ ได้รับความอยู่ เป็นการมองภาพรวมทั้งหมดในโลกแห่งความเป็นจริง โดยจะแสดงออกได้ตามความรับรู้ เป้าหมาย การให้คุณค่า รวมทั้งการรับรู้ด้วยตนเองต่อความสุขและความพึงพอใจในชีวิต คุณภาพชีวิตจึงมีสภาพที่ไม่หยุดนิ่ง โดยจะเปลี่ยนแปลงไปตามการณเวลา ตามการให้คุณค่าความรู้สึกภายในเกี่ยวกับความปรารถนาของมนุษย์เป็นพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม^{๖๑}

สรุปได้ว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธ เป็นกระบวนการในการพัฒนามนุษย์ในองค์กรโดยการนำคำสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นฐานคิด ให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน มีความเจริญเติบโตทั้งทางด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา ด้วยวิธีการพัฒนาองค์กรและการพัฒนาฝึกอบรม มีจุดประสงค์ในการปรับปรุงผลงานและพัฒนามนุษย์ไปสู่ภพภูมิที่ดีกว่าเดิม

๒.๒.๒ การพัฒนาตามหลักไตรสิกขา

พระพุทธศาสนาได้เน้นความสำคัญเกี่ยวกับหลักไตรสิกขาเป็นอย่างมากเนื่องจากว่าหลักปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนาทั้งหมดจัดเข้ารวมอยู่ในหลักสิกขานี้ ไตรสิกขาเป็นหลักคำสอนที่ครอบคลุมหลักปฏิบัติธรรมทั้งหมดในพุทธศาสนาและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัย จะได้อธิบายหลักไตรสิกขาตามลำดับ ดังนี้

หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา คือ ไตรสิกขา หมายถึง การอบรมทางกาย วาจา จิตใจ และสติปัญญา ได้แก่ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา หรือเรียกว่า ศีล สมาธิ ปัญญา^{๖๒}

^{๖๐}ณัฐม ภารคแมน, **หลักพุทธจิตวิทยาเบื้องต้น**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๙), หน้า ๔.

^{๖๑}วคิน อินทสระ, **พุทธจริยศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๙.

^{๖๒}ดูรายละเอียดใน อ.ทศ.(ไทย) ๒๐/๙๐-๙๑/๓๑๘-๓๒๐.

หมายถึง ข้อที่จะต้องศึกษา ข้อที่จะต้องปฏิบัติเพื่อฝึกหัดอบรมกาย วาจาจิตใจ และสติปัญญาให้สูงขึ้นไป จนสามารถบรรลุพระนิพพานอันเป็นจุดหมายหลักในพระพุทธศาสนา^{๖๓}

พระพุทธเจ้าทรงตรัสถึงความสำคัญของไตรสิกขาว่าเป็นสิ่งที่ภิกษุทั้งหลายควรทำ ดังพระพุทธพจน์ว่า “เธอทั้งหลายพึงสำเหนียกอย่างนี้ว่า เราจักมีความพอใจอย่างยิ่งในการสมาทาน อธิศีลสิกขา เราจักมีความพอใจอย่างยิ่งในการสมาทาน อธิจิตตสิกขา เราจักมีความพอใจอย่างยิ่งในการสมาทาน อธิปัญญาสิกขา”^{๖๔} พระองค์ยังทรงยกย่องผู้ที่ปฏิบัติตามไตรสิกขาว่าเป็นนักศึกษา เป็นนักปฏิบัติ เป็นนักปราชญ์ ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “ภิกษุผู้มีความเพียร มีความเข้มแข็ง มีปัญญา เพ่งพินิจ มีสติ คัมภีรอินทรีย์ครอบงำทุกทิศด้วยอัปमानสมาธิ ประพฤติอธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และ อธิปัญญาสิกขา ภิกษุเช่นนั้น บัณฑิตกล่าวว่า เป็นนักศึกษา เป็นนักปฏิบัติ และมีความประพฤติบริสุทธิ์ ภิกษุเช่นนั้น บัณฑิตกล่าวว่า เป็นผู้ตรัสรู้ชอบ เป็นนักปราชญ์เป็นผู้ถึงที่สุดแห่งการปฏิบัติในโลก”^{๖๕} แต่สำหรับภิกษุผู้ไม่ได้ปฏิบัติตามหลักไตรสิกขานี้ พระพุทธองค์ทรงเปรียบว่าเหมือนดังลาที่เดินตามหลังฝูงโค คือ แม้ลาจะเดินตามฝูงโคแต่ก็ไม่มีอะไรที่เหมือนกับโค เหมือนกับภิกษุที่ไม่มีไตรสิกขาแม้จะอยู่ในหมู่ภิกษุแต่ก็ไม่เหมือนภิกษุ^{๖๖}

พระสารีบุตรเถระได้กล่าวถึงหลักไตรสิกขาไว้ว่า “เมื่อนึกถึง ชื่อว่าพึงศึกษา เมื่อทราบ ชื่อว่าพึงศึกษา เมื่อเห็น ชื่อว่าพึงศึกษา เมื่อพิจารณา ชื่อว่าพึงศึกษา เมื่ออธิษฐานจิต ชื่อว่าพึงศึกษา เมื่อน้อมใจเชื่อด้วยศรัทธา ชื่อว่าพึงศึกษา เมื่อประกอบความเพียร ชื่อว่าพึงศึกษา เมื่อตั้งสติ ชื่อว่าพึงศึกษา เมื่อตั้งใจมั่น ชื่อว่าพึงศึกษา เมื่อรู้ชัดด้วยปัญญา ชื่อว่าพึงศึกษา เมื่อรู้ชัดธรรมที่ควรรู้ชัด ชื่อว่าพึงศึกษา เมื่อกำหนดรู้ธรรมที่ควรกำหนดรู้ ชื่อว่าพึงศึกษา เมื่อละธรรมที่ควรละ ชื่อว่าพึงศึกษา เมื่อเจริญธรรมที่ควรเจริญชื่อว่าพึงศึกษา เมื่อทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้ง ชื่อว่าพึงศึกษา คือ ประพฤติเอื้อเพื่อประพฤติเอื้อเพื่อโดยชอบ สมาทานประพฤติ”^{๖๗}

ไตรสิกขาจึงเป็นระบบการปฏิบัติในพุทธศาสนาเป็นระบบการศึกษาที่สมบูรณ์ และเป็นระบบการศึกษาอบรมทั้งหมดจะต้องมีองค์ประกอบพร้อมทั้งไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าขาดเพียงอย่างใดอย่างหนึ่งจะกลายเป็นระบบการศึกษาที่ทำลายการศึกษาเสียเอง กล่าวคือ ในการปฏิบัติสิกขา ต้องมีศีล สมาธิ ปัญญาครบ ถ้าไม่ครบก็ไม่สำเร็จ ไม่บรรลุจุดหมายของพระพุทธศาสนา ศีลเป็นตัวหนุน ช่วยให้ใจพร้อมที่จะเจริญสมาธิ สมาธิก็มาช่วยให้รักษาศีลได้หนักแน่นจริงจังมากขึ้น สมาธิเป็นฐานให้แก่ปัญญา ทำให้มีความคิดจิตใจที่มั่นคงแน่วแน่ กำหนดแน่วแน่อยู่ว่าสิ่งใดก็คิดสิ่งนั้นได้ชัด มองเห็นจะแจ้งขึ้น ช่วยให้ปัญญาแก่กล้า ปัญญาดีขึ้นก็ช่วยให้ทำจิตใจได้ดีขึ้น รู้จักว่าควรจะทำปฏิบัติต่อจิตใจในด้านสมาธิอย่างไรจึงจะได้ผลดี และย้อนมาช่วยให้การรักษาศีล พัฒนาไปถูกต้อง

^{๖๓}บุญมี แท่นแก้ว, **พุทธปรัชญาเถรวาท**, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๕), หน้า ๖๓-๗๗.

^{๖๔}ดูรายละเอียดใน อัง.ติก. (ไทย) ๒๐/๘๒-๘๔/๓๐๘-๓๑๐.

^{๖๕}ดูรายละเอียดใน อัง.ติก. (ไทย) ๒๐/๙๑/๓๒๐.

^{๖๖}ดูรายละเอียดใน อัง.ติก. (ไทย) ๒๐/๘๓/๓๐๘.

^{๖๗}ดูรายละเอียดใน ขุ.ม. (ไทย) ๒๙/๑๐/๔๘-๔๙.

ไม่ม่งมาย เป็นต้น สิกขาทั้ง ๓ นี้ ก็บูรณาการกันอยู่ตลอดเวลาแล้วจึงจะเกิดผลที่สมบูรณ์^{๖๘} เพราะ ไตรสิกขาเป็นทั้งหลักการและวิธีปฏิบัติเพื่อให้สามารถล่วงพ้นจากอบาย, กามธาตุ และภพทั้งปวง โดยมีเป้าหมายที่การบรรลุพระนิพพานอันบริสุทธิ์ปราศจากมลทิน ไตรสิกขาเป็นแนวปฏิบัติในทางสายกลางที่มีใช้การปรนเปรอ ตนด้วยกามสุขและการทรมานตน มีศีลเป็นปฏิกิริยาต่อกิเลสที่แสดงออกทางกาย วาจา สมาธิเป็นปฏิกิริยาต่อกิเลสที่กลุ่มมัจฉิต และปัญญาเป็นปฏิกิริยาต่ออนุสัยกิเลสที่แอบแนบอยู่ในจิตสามารถพัฒนาบุคคลให้เป็นพระอริยะผู้มีความบริบูรณ์ด้วยศีล ได้แก่ พระโสดาบันและพระสกทาคามี, บริบูรณ์ด้วยสมาธิ ได้แก่ พระอนาคามี และบริบูรณ์ด้วยปัญญา ได้แก่ พระอรหันต์ นอกจากนี้ องค์ธรรมทั้ง ๓ ยังเป็นเครื่องอุดหนุนให้บรรลุคุณวิเศษอันหาได้ยากในบุคคลทั่วไป ดังมีวิชา ๓ เป็นต้น^{๖๙} ดังนั้น ไตรสิกขาเป็นหลักธรรมใหญ่เพื่อกำจัดกิเลสของภิกษุและบุคคลทั้งหลาย ดังปรากฏในอนุพุทธสูตร ว่าด้วยการตรัสรู้ธรรมเป็นเหตุสืบกันว่า ภิกษุทั้งหลาย เพราะไม่รู้แจ้งแห่งตลอดธรรม ๔ ประการ เราและเธอทั้งหลายจึงเที่ยวเร่ร่อนไปตลอดกาลยาวนานอย่างนี้ ธรรม ๔ ประการ อะไรบ้าง คือ อริยศีล อริยสมาธิ อริยปัญญา และอริยวิมุตติเราถอนขาดได้แล้ว ภวเนตติ สิ้นไปแล้ว ธรรมเหล่านี้คือ ศีล สมาธิ ปัญญาและวิมุตติอันยอดเยี่ยมพระโคตมผู้มีศได้ตรัสรู้แล้ว ดังนั้นพระพุทธเจ้าจึงตรัสบอกธรรมแก่ภิกษุทั้งหลายเพื่อความรู้อย่าง^{๗๐}

ไตรสิกขา มีรากศัพท์มาจากคำสองคำ คือ ๑) ไตร หรือ ตริ เป็นภาษาสันสกฤตตรงกับภาษาบาลีว่า ตติ แปลว่า สาม ๒) คำว่า สิกขา เป็นภาษาบาลี ตรงกับภาษาสันสกฤตว่า ศีกษา หมายถึง การศึกษา การปฏิบัติ และการอบรมความประพฤติให้บริสุทธิ์^{๗๑} หมายถึง การพัฒนามนุษย์ให้ดำเนินชีวิตดีงามถูกต้อง ทำให้มีวิถีชีวิตที่เป็นมรรค เป็นทางดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตที่ถูกต้องดีงามของมนุษย์ ต้องเรียนรู้ฝึกฝนพัฒนาตน คือ สิกขามรรคกับสิกขาจึงประสานเป็นอันเดียวกัน เมื่อมองในแง่อริยสัจ ๔ ก็เป็นอริยมรรค คือ วิถีชีวิตอันประเสริฐเมื่อเป็นมรรคก็ดำเนินก้าวหน้าไปสู่จุดหมายโดยกำจัดสมุทัยให้หมดไป ช่วยให้เรามีชีวิตที่พึ่งพา อวิชา ตณหา อุปทาน น้อยลงไป ไม่อยู่ใต้อานาจครอบงำ ของมันพร้อมกับที่เรามีปัญญาเพิ่มขึ้นและดำเนินชีวิตด้วยปัญญามากขึ้นตามลำดับจนกระทั่งในที่สุดพอสมุทัยหมดทุกข์ก็หมดก็บรรลุหมายเป็น นิโรธ โดยสมบูรณ์^{๗๒} สิกขา ๓ หรือ ไตรสิกขา ข้อที่จะต้องศึกษา, ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษาคือฝึกหัดอบรม กาย วาจา จิตใจ และปัญญา ให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุดคือพระนิพพาน (Sikkhà: The Threefold Learning; The Threefold Training) มี ๓ คือ ๑) อธิศีลสิกขา (สิกขาคือศีลอันยิ่ง, ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง (Adhisāla-sikkhà: Training in Higher Morality) ๒) อธิจิตตสิกขา (สิกขาคือจิตอันยิ่ง, ข้อปฏิบัติ

^{๖๘}ดูรายละเอียดใน พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๙), หน้า ๑๐-๑๑.

^{๖๙}พระพุทธโฆษาจารย์ (พระคณาจารย์), วิสุทธิมรรคแปล ภาค ๑ ตอน ๑, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๔, ๙-๑๒.

^{๗๐}อง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑/๑-๒.

^{๗๑}ดูรายละเอียดใน อง.ติก. (ไทย) ๒๐/๙๑/๓๒๐.

^{๗๒}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), “หัวใจพระพุทธศาสนา”, พุทธจักร, ปีที่ ๖๑ ฉบับที่ ๕ (พฤษภาคม ๒๕๕๐): ๗.

สำหรับฝึกอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรมเช่นสมาธิอย่างสูง (Adhicitta-sikkhà: Training in Higher Mentality) ๓) อธิปัญญาสิกขา (สิกขาคือปัญญาอันยิ่ง, ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง (Adhipaṅkā-sikkhà: Training in Higher Wisdom) เรียกว่าง่าย ๆ ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา (Morality Concentration and Wisdom)^{๗๓} และมีนักวิชาการได้กล่าวถึงไตรสิกขาว่า หมายถึง การศึกษาสามประการตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งเป็นกุศโลบายแห่งการพัฒนาตนเองที่ถูกต้องของมนุษย์ทุกคน เป็นรากฐานของการพัฒนาทั้งหลายอันจะนำสังคมไปสู่อารยธรรมที่ถูกต้อง^{๗๔} คือ อริยมรรคมีองค์ ๘ แต่พูดในฐานะที่เป็นระบบฝึกฝนอบรมเมื่อจัดเป็นระบบฝึกฝนอบรมก็จะฝึกฝนสามมิติ เท่านั้นคือ ทางด้านปัญญาทางด้านศีล ทางด้านจิต ทางด้านปัญญาเป็นเรื่องทางความรู้ ความเข้าใจแนวคิด ค่านิยมที่ถูกต้องทางด้านศีลเป็นการควบคุมพฤติกรรมทางกาย ทางวาจาให้อยู่ในกรอบ สอดคล้องกับความรู้ความเข้าใจ ทางด้านจิตเป็นการพัฒนาจิตให้มีสมาธิ พัฒนาจิตให้มีความเพียร พัฒนาจิตให้มีสติ ดังนั้น ศีล สมาธิ ปัญญา ๓ องค์ประกอบนี้เป็น ๓ มิติ ต้องทำไปด้วยกัน เรื่องเดียวกันทำไปด้วยกันเพื่อจุดประสงค์เดียวกัน จึงตรัสรวมกัน ไม่ได้หมายความว่าต้องทำศีลก่อนให้สมบูรณ์ แล้วต้องมาทำสมาธิ ทำสมาธิสมบูรณ์แล้วมาทำปัญญา^{๗๕} ข้อปฏิบัติในพระพุทธศาสนาอยู่ในสิกขาทั้งหมด และการดำเนินชีวิตให้ดีของมนุษย์ทั้งหมด ก็เรียกว่า สิกขา ทั้งสิ้น ความพิเศษและความประเสริฐของมนุษย์ ก็คือ มนุษย์เป็นสัตว์แห่งการเรียนรู้ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์ที่ต้องศึกษา หรือเป็นสัตว์ที่ต้องฝึก คือต้องเรียนรู้ ต้องฝึกฝนพัฒนา ถ้าไม่ศึกษา มนุษย์จะมีชีวิตที่ดีไม่ได้ ชีวิตมนุษย์จึงเป็นชีวิตที่อยู่ได้ด้วยการศึกษาและจะอยู่ดียิ่งขึ้นไปด้วยการศึกษายิ่งขึ้น พระพุทธศาสนาจึงให้ความสำคัญว่า การศึกษาคือชีวิต ชีวิตคือการศึกษากล่าวคือ ชีวิตที่ดีคือชีวิตแห่งการศึกษา ฉะนั้น มนุษย์จะต้องเอาการศึกษาคือการเรียนรู้ฝึกหัดพัฒนานี้เป็นหลักของการดำเนินชีวิต ไม่ใช่เรียนรู้ฝึกหัดแค่เท่าที่จำเป็นพอดำรงชีวิตอยู่ได้ แต่ต้องศึกษาพัฒนาตนยิ่งขึ้นไปตลอดเวลาตลอดชีวิต เพื่อความมีชีวิตที่ดีงาม มีความสุข เป็นอิสระ และอยู่ร่วมกันได้อย่างมีสันติสุขในสังคมและโลก โดยเมื่อดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องแล้ว การดำเนินชีวิตนั้นก็เปี่ยมมรรคในการดำเนินชีวิตที่เป็นมรรคนั้น ก็มีการฝึกฝนพัฒนาตนอยู่ตลอดเวลา และการฝึกฝนพัฒนานั้นก็คือการศึกษาหรือสิกขา เพราะฉะนั้นจึงเรียกได้ว่า เป็นชีวิตแห่งการศึกษาอยู่ตลอดเวลา ยิ่งกว่าเป็นการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education) กล่าวคือ “การศึกษาเป็นกิจกรรมของชีวิต โดยชีวิต และเพื่อชีวิต”^{๗๖} หลักการศึกษา ๓ ประการ หรือไตรสิกขานั้น จัดวางรูปแบบขึ้นโดยมุ่งให้ผลเกิดขึ้นตามหลักปฏิบัติแห่งอริยมรรค (มรรควิธีแก้ปัญหา หรือมรรคาแห่งความดับทุกข์) คือ เป็นการฝึกฝนอบรม

^{๗๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๗, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๐๗.

^{๗๔} ระวี ภาวิไล, **หัวใจของศาสนาพุทธ บทความเสนอในการประชุมทางวิชาการ เรื่อง หัวใจของศาสนา**, (ธรรมสถาน: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๘).

^{๗๕} เสฐียรพงษ์ วรรณปก, “มัชฌิมาปฎิปปา: สายกลางสองมิติ” ในคอลัมน์ ธรรมะใต้ธรรมาสน์, **หนังสือพิมพ์ข่าวสด**, (๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙): ๒๙.

^{๗๖} ดุราละเอียดใน พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), **การศึกษาเพื่อสันติภาพ**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๓๘), หน้า ๕-๖.

ให้องค์ทั้ง ๘ แห่งมรรคนั้น เกิดมีและเจริญงอกงาม ใช้ประโยชน์ได้บริบูรณ์ยิ่งขึ้น แก้ไขปัญหาดับทุกข์ ได้ดียิ่งขึ้นตามลำดับจนถึงที่สุด และเป็นกระบวนการวิธีการการศึกษาในการที่เราจะทำตัวให้พ้นจากอำนาจของตัณหา มานะ ทิฐิ (อยากได้ อยากใหญ่ ใจแคบ)^{๗๗} หลักไตรสิกขานั้น ประกอบด้วย

๑. อธิศีลสิกขา คือ การศึกษาด้านหรือขั้นที่ฝึกปรือให้เกิดมีสัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะ เจริญงอกงามขึ้น จนบุคคลมีความพร้อมทางความประพฤติ วินัย และความสัมพันธ์ทางสังคมถึงมาตรฐานของอารยชน เป็นพื้นฐานแก่การสร้างเสริมคุณภาพจิตได้ดี

๒. อธิจิตตสิกขา คือ การศึกษาด้านหรือขั้นตอนที่ฝึกปรือให้เกิดมี สัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ เจริญงอกงามขึ้น จนบุคคลมีความพร้อมทางคุณธรรม มีคุณภาพจิต สมรรถภาพจิต และสุขภาพจิต เป็นพื้นฐานแห่งการพัฒนาปัญญาได้ดี

๓. อธิปัญญาสิกขา คือ การศึกษาด้านหรือขั้นตอนที่ฝึกปรือให้เกิดมี สัมมาทิฐิ และ สัมมาสังกัปปะ เจริญงอกงามขึ้นจนบุคคลมีความพร้อมทางปัญญถึงมาตรฐานของอารยชน สามารถดำรงชีวิตอยู่ด้วยปัญญา มีจิตใจผ่องใส เบิกบาน ไร้ทุกข์ หลุดพ้นจากความยึดติดถือมั่นต่างๆ เป็นอิสระด้วยปัญญาอย่างแท้จริง^{๗๘}

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) ได้อธิบายถึงหลักไตรสิกขาไว้โดยละเอียดว่า ไตรสิกขา เป็นการศึกษาที่เป็นการพัฒนาคนแบบระบบองค์รวมที่บูรณาการทั้ง ๓ ด้านแห่งชีวิต ในระบบความสัมพันธ์ที่ส่งผลเสริมซึ่งกันและกันนั้น เป็นแกนกลางของการพัฒนาทั้งชีวิตของบุคคลและ อารยธรรมของสังคม โดยมีเนื้อหารายละเอียด ดังนี้

๑. ด้านพฤติกรรม (ศีล) ส่วนสำคัญที่ควรเน้น ประกอบด้วย

ก) พฤติกรรมในความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ หรือโลกแห่งวัตถุ (กายาวานา) โดยเฉพาะ

๑) การใช้อินทรีย์ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ในการรับรู้ โดยไม่เกิดโทษก่อผลเสียหาย แต่ให้ได้ผลดี ส่งเสริมคุณภาพชีวิต และการฝึกอินทรีย์ให้มีประสิทธิภาพในการใช้งาน กล่าวคือ การให้ดูเป็น ฟังเป็น เป็นต้น (หลักอินทรีย์สังวร)

๒) การเสพบริโภคปัจจัย ๔ และใช้ประโยชน์จากวัตถุอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งเทคโนโลยี ด้วยปัญญาที่รู้เข้าใจมุ่งคุณค่าที่แท้จริง ให้ได้คุณภาพชีวิต และส่งเสริมการพัฒนาชีวิต ไม่หลงถูกหลอกไปด้วยคุณค่าเทียม ตามค่านิยมฟุ้งเฟ้อที่ทำให้บริโภคมาก แต่เสียคุณภาพชีวิต กล่าวคือ การกินเป็น บริโภคเป็น ใช้เป็น เริ่มด้วยการกินพอดี (หลักโภชนาตัตถุญญา ขยายไปถึงปัจจัย สันนิสิตศีล)

^{๗๗}ดูรายละเอียดใน พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), การศึกษาเพื่อสันติภาพ, หน้า ๓๑,

^{๗๘}ดูรายละเอียดใน พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), ความคิด แหล่งสำคัญของการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๓), หน้า ๗-๘.

ข) พฤติกรรมในการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมและโลกแห่งชีวิต (ศีลภาวนา) ประกอบด้วย

๑) การอยู่ร่วมสังคม โดยไม่เบียดเบียนก่อความเดือดร้อน หรือเวรภัย แต่รู้จักมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนมนุษย์อย่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อย่างน้อยให้ดำรงตนอยู่ในขอบเขตแห่งศีล ๕

๒) รักษาตีกาสังคม กฎเกณฑ์ หรือกฎหมาย ระเบียบแบบแผน คือวินัยแม่บทแห่งชุมชน หรือสังคมของตน และวัฒนธรรม รวมทั้งสิ่งที่เรียกว่า จรรยาบรรณต่างๆ

๓) ทาน คือการให้ การเผื่อแผ่แบ่งปัน ช่วยเหลือปลดปล่อยความทุกข์ของเพื่อนมนุษย์ ให้มีความสุขและส่งเสริมการสร้างสรรค์สิ่งดีงาม

๔) การประพฤติเกื้อกูลแก่ชีวิตอื่นๆ ทั้งสัตว์ มนุษย์และพืชพรรณ เช่น การร่วมสร้างรักษาเขตอภัยทาน นิวาปสถาน การปลูกสวน ปลูกป่า (อารามโรปะ วนโรปะ) และสร้างแหล่งน้ำ เป็นต้น

ค) พฤติกรรมในด้านอาชีวะ คือ การทำมาหาเลี้ยงชีพ (ศีลภาวนาด้านสัมมาอาชีวะ) โดยมีศิลปวิทยา วิชาชีพ ที่ฝึกไว้อย่างดี มีความชำนาญที่จะปฏิบัติให้ได้ผล และเป็นสัมมาชีพซึ่งมีลักษณะสำคัญ ประกอบด้วย

๑) ไม่เป็นไปเพื่อความเบียดเบียน ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น หรือก่อผลเสียหายต่อสังคม

๒) เป็นเครื่องแก้ปัญหาวิตหรือสังคม เป็นไปเพื่อสร้างสรรค์ ทำให้เกิดประโยชน์เกื้อกูล

๓) เอื้อต่อการพัฒนาชีวิตของตน ไม่ทำชีวิตให้ตกต่ำ หรือทำลายคุณค่าของความเป็นมนุษย์ หรือทำให้เสื่อมจากคุณความดี

๒. ด้านจิตใจ (สมาธิ) คือ การมีสภาพจิตที่ดีทุกอย่าง มีสมาธิเป็นฐานที่ตั้ง ประกอบด้วย

๑) คุณภาพจิต ได้แก่ คุณธรรมความดีงามต่างๆ เช่น เมตตา กรุณา กตัญญู กตเวทิตา การระ หิริ โอตตัปปะ เป็นต้น ซึ่งหล่อเลี้ยงจิตใจให้งอกงาม และเป็นพื้นฐานของพฤติกรรมที่ดีงาม

๒) สมรรถภาพจิต ได้แก่ ความสามารถ เข้มแข็ง มั่นคง มีประสิทธิภาพของจิต เช่น ฉันทะ (ความใส่ใจ ใฝ่ดี ใฝ่ทำ) ความเพียร (วิริยะ) ความขยัน (อุตสาหะ) ความอดทน (ขันติ) ความระลึก นึกทัน ตื่นตัว ควบคุมตนได้ (สติ) ความตั้งมั่น แน่วแน่ ไส สงบ อยู่ตัวของจิต (สมาธิ) รวมทั้งความไม่ประมาท เป็นต้น ที่ทำให้ก้าวหน้ามั่นคงในพฤติกรรมที่ดีงามและพร้อมที่จะใช้ปัญญา

๓) สุขภาพจิต ได้แก่ สภาพจิตที่ปราศจากความขุ่นมัว เศร้าหมอง รำรอน เป็นต้น เป็นจิตที่สดชื่น เิบอ้อม ร่าเริง เบิกบาน ผ่อนคลาย ผ่องใส เป็นสุข ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพกาย และทำให้พฤติกรรมที่ดีงามมีความมั่นคง สอดคล้องกลมกลืน

๓. ด้านปัญญา (ปัญญา) มีการพัฒนาหลายด้านหลายระดับ ประกอบด้วย

๑) ความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่สดับตรับฟัง หรือเล่าเรียน และรับถ่ายทอดศิลปะ วิทยาการ ตลอดจนข้อมูลข่าวสารต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) การรับรู้ประสบการณ์และเรียนรู้สิ่งต่างๆ อย่างถูกต้องตามเป็นจริง ไม่บิดเบือนหรือเอนเอียง ด้วยความชอบชัง หรืออคติทั้งหลาย

๓) การคิดพิจารณาวินิจฉัยอย่างมีวิจารณ์ญาณ ด้วยการใช้ปัญญาบริสุทธิ์ ไม่ถูกกิเลส เช่น ความอยากได้ผลประโยชน์ และความเกลียดชัง เป็นต้น ครอบงำบัญชา

๔) การรู้จักมอง รู้จักคิด ที่จะให้เข้าถึงความจริง และได้คุณประโยชน์ มีโยนิโสมนสิการ อย่างที่เรียกว่า มองเป็น คิดเป็น เช่น รู้จักคิดวิเคราะห์ แยกแยะ สืบสาวเหตุปัจจัย เป็นต้น

๕) การรู้จักคิดจัดการ ดำเนินการ ทำกิจให้สำเร็จ และฉลาดในวิธีการที่จะนำไปสู่จุดหมาย

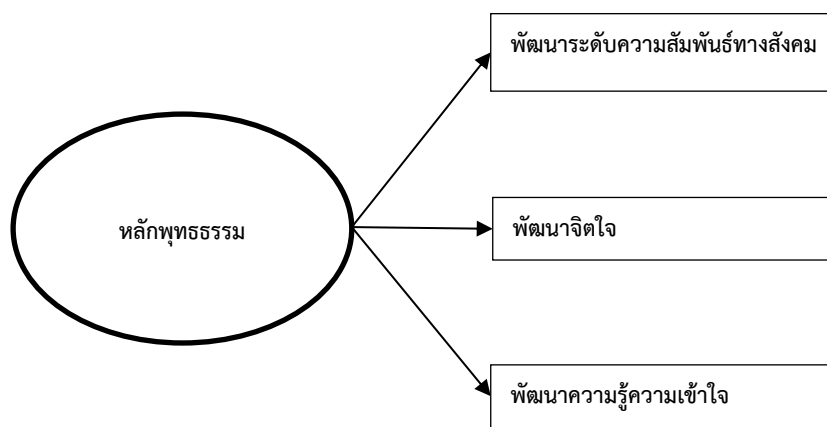
๖) ความสามารถแสวงหา เลือกคัดจัดประมวลความรู้ คิดได้ชัดเจน และสามารถนำความรู้ที่มีอยู่มาเชื่อมโยงสร้างเป็นความรู้ความคิดใหม่ๆ เพื่อใช้แก้ปัญหาและสร้างสรรค์

๗) ความรู้แจ้งความจริงของโลกและชีวิต หรือรู้เท่าทันธรรมชาติของสิ่งทั้งหลายที่ทำให้วางใจถูกต้องต่อทุกสิ่งทุกอย่าง สามารถแก้ปัญหาชีวิต จัดความทุกข์ในจิตใจของตนได้ หลุดพ้นจากความยึดติดถือมั่นในสิ่งทั้งหลาย จิตไม่ถูกบีบคั้นครอบงำกระทบกระทั่งด้วยความผันผวนปรวนแปรของสิ่งต่างๆ หลุดพ้นเป็นอิสระ อยู่เหนือกระแสโลก สว่างโล่งโปร่งผ่องใส ไร้พรมแดน ซึ่งทำให้ปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลาย และดำเนินชีวิตด้วยปัญญาอย่างแท้จริง^{๗๙}

สรุปได้ว่า ไตรสิกขา คือ หลักการพัฒนาชีวิตเพื่อให้ประสบความสำเร็จเป็นคนสมบูรณ์แบบตามแนวพุทธประกอบด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นกระบวนการปฏิบัติและกระบวนการพัฒนา ดังนี้ ศีล เป็นหลักการพัฒนาระดับความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม สมาธิ เป็นหลักการพัฒนาจิตใจให้มีสมรรถภาพและประสิทธิภาพในการคิดพิจารณาตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำการใดๆ ปัญญา เป็นหลักการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ รู้จักสิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็น และสามารถแยกแยะวิเคราะห์สืบหาสาเหตุของสิ่งทั้งหลายได้ชัดเจน ไตรสิกขาก็เป็นกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการ

ผลจากการศึกษาผู้วิจัย สรุปหลักพุทธธรรมในการพัฒนานักเรียนได้ตามโมเดลหลักไตรสิกขา ดังภาพที่ ๒.๕

^{๗๙}ดูรายละเอียดใน พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), การศึกษาเพื่ออารยธรรมที่ยั่งยืน, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๒), หน้า ๑๒๐-๑๒๔.

ภาพที่ ๒.๔ โมเดลหลักไตรสิกขา

หลักพุทธธรรม คือ การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขา ได้แก่ พัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางสังคม (ศีล) พัฒนาจิตใจ (สมาธิ) และพัฒนาความรู้ความเข้าใจ (ปัญญา)

พัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางสังคม คือ การฝึกอบรมในด้านความประพฤติ ระเบียบวินัย ความสุจริต ทางกาย วาจา และอาชีวะ รักษาระเบียบกฎเกณฑ์ในขณะทำหน้าที่ คือ ศีล

พัฒนาจิตใจ คือ การฝึกอบรมทางใจ การปลูกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพของจิต ให้ตั้งมั่น บริสุทธิ์ ควรแก่การงาน ด้วยความตั้งใจ ไม่วอกแวกฟุ้งซ่าน คือ สมาธิ

พัฒนาความรู้ความเข้าใจ คือ การศึกษาอบรม ทางปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งทั้งหลาย ตามความเป็นจริงโดยไม่อิงความรู้สึกตนเอง ไตร่ตรองหาข้อบกพร่อง เพื่อปรับปรุงแก้ไข คือ ปัญญา

๒.๓ รูปแบบโครงการโรงเรียนรักษาศีล ๕ ด้วย ๗ กิจวัตรความดี

๒.๓.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการรักษาศีล ๕

ความหมายของศีล “ศีล” (Morality) ตามความหมายในพระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย จุฬนิกาย ดังที่พระสารีบุตรได้กล่าวถึงศีลว่า “ศีล” หมายถึง การปฏิบัติของภิกษุที่มีความสำรวมในโอวาทปาฏิโมกข์ ถึงพร้อมด้วยอาจาระ และโคจรเห็นภัยในโทษทั้งหลายแม้มีประมาณเล็กน้อย สมาทานอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ความสำรวม ความระวัง ความไม่ก้าวล่วง ในสิกขาบททั้งหลาย ซึ่งหมายถึงการสำรวมกาย วาจา ใจ^{๘๐} และในพระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย มหานิกาย พระสารีบุตรก็ได้ให้ความหมายเอาไว้ว่า “อริศีลสิกขา” เป็นไฉน ภิกษุในธรรมวินัยนี้เป็นผู้มีศีล สำรวมด้วยความสำรวมในปาฏิโมกข์ ถึงพร้อมด้วยอาจาระและโคจร เห็นภัยในโทษทั้งหลาย แม้มีประมาณน้อย สมาทาน ศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ศีลชั้นทั้งหลาย ศีลชั้นใหญ่ ศีลเป็นที่ตั้ง เป็นเบื้องต้น

^{๘๐}ช.ป. (ไทย) ๓๐/๙๒/๒๐.

เป็นเครื่องประพจน์ ความสำรวม เป็นความระวัง เป็นปากเป็นประธาน แห่งความถึงพร้อมแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย นี้เรียกว่า อธิศีลสิกขา^{๘๑}

“ศีล” ตามความหมาย ในพระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย พระสารีบุตรได้ให้ความหมายไว้ว่า ศีล คือ เจตนาเป็นศีล เจตสิกเป็นศีล ความสำรวมเป็นศีล ความไม่กำวล่วงเป็นศีล^{๘๒}

“ศีล” ตามความหมายใน คัมภีร์วิสุทธิมรรค หมายถึง “ธรรมทั้งหลายมีเจตนาเป็นต้นของบุคคลผู้เว้นจากโทษมีปาณาติบาตก็ดี ของบุคคลผู้บำเพ็ญวัตรปฏิบัติที่ดีเป็นศีล”^{๘๓}

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงให้ความหมายของศีลไว้ในเบญจศีลเบญจธรรมว่า “ศีลนั้นเป็นเหมือนบรรทัดสำหรับให้คนประพฤติความดีให้คงที่เปรียบเหมือนผู้แรกจะเขียนหนังสือ ต้องอาศัยเส้นบรรทัดเป็นหลักไปตามนั้น หนังสือที่เขียนจึงจะมีบรรทัดอันตรง ถ้าหาไม้ตัวหนังสือก็จะขึ้นคดลงดังงูเลื้อย เมื่อชำนาญแล้ว ก็เขียนไปได้โดยไม่ต้องมีบรรทัดฉนั้นใด คนแรกประพฤติความดี ไม่ได้ถืออะไรไว้เป็นหลัก ใจไม่มั่นคงอาจเอนเอียงลงหาทุจริต แม้เพราะโมหะครอบงำ เมื่อบำเพ็ญศีลให้บริบูรณ์จนเป็นปกติมารยาทได้แล้วจึงประพฤติคุณธรรมอย่างอื่นก็มักยั่งยืนไม่ผันแปร”^{๘๔}

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้ให้ความหมายของศีลไว้ในพจนานุกรมพุทธศาสนามหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยว่า “ศีล หมายถึง การรักษากาย วาจา ให้เรียบร้อย เป็นการรักษาปกติตามระเบียบวินัย หรือข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว (The Five Precepts of Morality) เดิมเรียกว่า “สิกขาบท ๕ “ เป็นข้อปฏิบัติในการฝึกตน ใครปฏิบัติตามนี้เรียกว่า “มีศีลเบื้องต้น”^{๘๕}

สรุปได้ว่า ศีล ๕ หมายถึง ข้อกำหนดหรือข้อปฏิบัติเบื้องต้นในการเว้นจากการทำชั่ว โดยการรักษากาย และวาจาให้เป็นปกติ เพื่อช่วยให้กิจกรรมของสังคมดำเนินไปได้อย่างปกติสุข ทั้งส่วนปัจเจกบุคคล และสังคมโดยรวม

ลักษณะของศีล ๕ หมายถึง ลักษณะความเป็นปกติ คือ การไม่ประพฤติผิดทางกาย และวาจา เป็นความมีระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ ข้อบังคับสำหรับควบคุมประพฤติทางกายของคนในสังคมให้เรียบร้อยดีงามเป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน จะได้อยู่ร่วมกันด้วยความสุขสบาย ไม่กระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน ให้ห่างจากความชั่ว ดังนั้น ลักษณะของศีล ๕ จึงเป็นการประพฤติชอบที่เป็นกุศล คือการไม่ล่วงละเมิดทางกายวาจา ๕ ประการ ได้แก่

^{๘๑}ช.ม. (ไทย) ๒๙/๔๖/๓๖.

^{๘๒}ช.ป. (ไทย) ๓๑/๘๙/๓๔.

^{๘๓}พระพุทโธภาจารย์, **คัมภีร์วิสุทธิมรรค**, แปลเรียบเรียงโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร), พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๖.

^{๘๔}สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, **เบญจศีลและเบญจธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๒.

^{๘๕}พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๒๐๖.

๑. ปาณาติบาต เวรมณี หมายถึง เจตนาตเว้นจากการฆ่าสัตว์ ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตของตนโดยไม่เบียดเบียนชีวิตร่างกายของผู้อื่นสัตว์อื่น แต่เป็นผู้มีใจประกอบด้วยเมตตากรุณา มีความรักความหวังดีต่อกันเป็นพื้นฐาน

๒. อทินนาทานนา เวรมณี หมายถึง เจตนาตเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยอาการแห่งการขโมย มีความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตของคนโดยไม่เบียดเบียนทรัพย์สิน และไม่ละเมิดกรรมสิทธิ์ของผู้อื่น ด้วยการลักขโมย เป็นต้น แต่เป็นการดำเนินชีวิตโดยสุจริต ยุติธรรม หาเลี้ยงชีพโดยชอบ เรียกว่า สัมมาอาชีวะ

๓. กามเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี หมายถึง เจตนาตเว้นจากการประพฤติผิดในกาม ซึ่งเป็นความประพฤติ หรือการดำเนินชีวิตของตนโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่นในทางคู่ครอง ไม่ละเมิดสิทธิ์ในบุคคลผู้เป็นที่รักของผู้อื่น รวมทั้งไม่ผิดประเวณีทางเพศ ไม่ประพฤตินอกใจคู่ครองของตนเองมีใจมั่นคงในคู่ครองของตน สามารถควบคุมอารมณ์ในเรื่องเพศได้

๔. มุสาวาทา เวรมณี หมายถึง เจตนาตเว้นจากการพูดเท็จ คือ มีความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้วยวาจาที่เป็นเท็จหลอกลวง อันเป็นสาเหตุตัดรอน หรือทำลายประโยชน์ของผู้อื่นแต่มีความซื่อสัตย์ มีสัจจะ รักษาสัจจะ พูดแต่คำจริง คำมีประโยชน์คำสมานฉันท์สามัคคี เป็นต้น

๕. สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐาณา เวรมณี หมายถึง เจตนาตเว้นจากของมีนเมา คือ สุราเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ความประพฤติ หรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนตนเอง ด้วยการดื่ม การสูบ ฉีด สิ่งที่เป็นพิษให้โทษแก่ร่างกาย คือ เป็นยาเสพติดทุกประเภท อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทพลาดพลั้ง เกิดความมัวเมา เสียสติสัมปชัญญะ และทำให้เสียคุณภาพความเป็นคน แต่มีสติระวังตัวมิให้ติดสิ่งเสพติดเหล่านั้นๆ ทั้งสามารถควบคุมจิตใจควบคุมอารมณ์มิให้ตกเป็นทาสของสิ่งเสพติดทั้งหลายด้วย^{๘๖}

ส่วนในคัมภีร์วิมุตติมรรค ได้กล่าวถึงลักษณะของศีลว่า อะไรเป็นลักษณะของศีล คือ การละความเสื่อมคุณค่าด้วยความมีคุณค่า ความด้อยคุณค่าคืออะไร คือ การละเมิดศีลซึ่งมี ๓ ประการ คือ การละเมิดปาฏิโมกขสังวร การละเมิดปัจจัยสันนิสสิตศีล และการละเมิดอินทริยสังวรศีล การละเมิดปาฏิโมกขสังวรคืออะไร คือ ความสังวรศีล คือ อะไร คือ ความเสื่อมศรัทธาในพระตถาคตเนื่องจาก อหิริกะ (ไม่ละอายใจ) และอนัตตปปะ (ไม่เกรงกลัวบาป) การละเมิดปัจจัยสันนิสสิตศีลคืออะไร เมื่อชีวิตของบุคคลมุ่งปรนเปรอร่างกาย เขาสูญเสียความสันโดษ (ความพอใจในปัจจัยตามมีตามได้) การละเมิดอินทริยสังวรคืออะไร คือ การละเลยโยนิมนสิการเพราะไม่สำรวจอินทริยทั้ง ๖ ประการ ดังนั้น การละเมิดศีลทั้งสามอย่างนี้สร้างความเสื่อมคุณค่า นี้เรียกว่า ลักษณะของศีล^{๘๗}

^{๘๖} ใสว มาลาทอง, การศึกษาจริยธรรม สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครอง และประชาชนผู้สนใจทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๙-๑๑๒.

^{๘๗} พระอุปัชฌายะ ญาณ, พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) และคณะ แปลจากฉบับภาษาอังกฤษของเพราะเอฮารา พระโสมเถระ และพระเขมินทเถระ, วิมุตติมรรค, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๔๘), หน้า ๘.

สรุปได้ว่า ลักษณะศีล เป็นคำสอนเพื่อความปลอดภัยที่ดีงาม เป็นการหาเลี้ยงชีพที่บริสุทธิ์ ปราศจากมิฉาชีพ เพื่อมุ่งเน้นให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

องค์ประกอบของศีล ๕ ศีล หมายถึง ข้อกำหนดขั้นต้นที่ใช้สำหรับควบคุมความปลอดภัย หรือพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมให้ดำเนินชีวิตไปอย่างปกติสุข กลมกลืนไปกับปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยให้มนุษย์สำได้รวมกาย วาจา ไม่ให้ล่วงเกินตนเองและคนอื่น และเมื่อมนุษย์เราได้ประพฤติหรือปฏิบัติตามสังคมก็จะสงบสุข องค์ประกอบของศีล ๕ ได้แก่

๑. ปาณาติปาตา เวรมณี แปลว่า เจตนางดเว้นการทำลายชีวิตสัตว์ รวมไปถึงการฆ่า การทำร้ายร่างกายและการทรมานใน คำว่า “สัตว์” ในที่นี้ ประสงค์เอาทั้งมนุษย์และสัตว์เดรัจฉาน ที่ยังเป็นอยู่ มนุษย์ไม่เลือกว่าผู้ชายหรือผู้หญิง จะอยู่ในวัยใดก็ตาม จนถึงที่ยังอยู่ในครรภ์ก็ตามจะใหญ่ หรือจะเล็กก็ตาม ได้ชื่อว่าสัตว์ในที่นี้ทั้งหมด เพื่อให้เข้าใจถึงความหมายของการฆ่า การทำร้ายร่างกาย และการทรมานจะได้อธิบาย ดังนี้

๑) การฆ่า หมายถึง การทำให้ตาย ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์และสัตว์เดรัจฉานก็ตาม รวมไปถึงการฆ่าด้วยตนเอง หรือให้ผู้อื่นทำ ถือว่าผิดศีลทั้งสิ้นและมีโทษทางบ้านเมืองด้วย จะบาปมา บาปน้อยนั้นขึ้นอยู่กับเจตนาและชนิดของมนุษย์และสัตว์ที่ฆ่า ถ้าหากว่าฆ่ามนุษย์หรือสัตว์ที่มีคุณมาก ก็จะมีบาปมาก หากว่าฆ่ามนุษย์หรือสัตว์ที่มีคุณน้อยก็มีบาปน้อย แต่ทั้งนี้แล้วแต่เจตนาของผู้กระทำ ด้วย และการฆ่านั้นก็มิอยู่ ๒ ประเภท คือ ฆ่าโดยจงใจ และฆ่าโดยไม่จงใจ

ก. ฆ่าโดยจงใจ หมายความว่า คิดไว้ตั้งแต่แรกแล้วว่า จะฆ่า เช่น ฆ่าคู่กรณี

ข. ฆ่าโดยไม่จงใจ หมายความว่า ไม่ได้คิดไว้ก่อน แต่บังเอิญเรื่องเกิดขึ้น เช่น ฆ่า เพราะเกิดบันดาลโทสะ

๒. การทำร้ายร่างกาย คือการทำให้มนุษย์ได้รับบาดเจ็บอย่างสาหัส ยังทุกขให้ เกิดแก่ ผู้ถูกทำร้าย

๓. การทรมาน หมายถึง การใช้งานเกินกำลัง การกักขัง การนำสัตว์ไปโดยวิธี ทรมาน การผลาญสัตว์ เช่น ชนโค ชนกระปือ ตีไก่ ยั่วให้ต่อสู้กันเพื่อความสนุกสนานและหลักเกณฑ์ การกระทำที่จะกำหนดว่าละเมิดศีลข้อที่ ๑ ได้นั้น พระอรรถกถาจารย์ได้จัดวางองค์ประกอบ การละเมิดไว้ ดังนี้คือ

๑. ปาณ สัตว์นั้นมีชีวิต

๒. ปาณสณฺญิตา รู้ว่าสัตว์นั้นมีชีวิต

๓. วรจิตตํ มีเจตนาจะฆ่า

๔. อุปกุกโม พยายามฆ่า

๕. เตน มรณํ สัตว์นั้นตายเพราะถูกฆ่า

การล่วงละเมิดนอกจากศีลจะขาดแล้ว ยังถือว่าเป็นบาปด้วย (ความชั่ว) ฉะนั้นจึงไม่ควรเบียดเบียนบีบคั้นกัน ควรอยู่ร่วมกันอย่างไมตรีจิต สันติภาพที่มั่นคงก็อาจจะเกิดขึ้น^{๘๘}

^{๘๘} สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, เบญจศีลและเบญจธรรม, หน้า ๘.

๒. อทินนาทานา เวรมณี แปลว่า เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ ด้วยอาการขโมย คือไม่เบียดบังดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุสิ่งของผู้อื่นไม่อนุญาตด้วยทางกาย หรือทาง วาจาอันเจ้าของไม่ได้ยกให้เป็นสิทธิ์ขาด เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น ในที่นี้จะอธิบายกิริยาที่ห้ามทำในศีลข้อ ๒ มีอยู่ ๓ ประการ คือ

๑. โจรกรรม ประพฤติเป็นโจร หมายถึง กิริยาที่ถือเอาสิ่งของที่ไม่มีผู้ให้ด้วย อาการเป็นโจร ๑๔ ลักษณะคือ

- ๑) ลักถือเอาทรัพย์เมื่อเจ้าของไม่เห็น ที่เรียกว่า ขโมย และตัดช่อง ย่องเบา
- ๒) ฉกชิงเอาทรัพย์ต่อหน้าเจ้าของ ที่เรียกว่า ตีชิง วิ่งราว
- ๓) กรรโชกขู่ให้เขากลับแล้วให้ทรัพย์ ที่เรียกว่า จี้ ในปัจจุบันนี้
- ๔) ปล้นรวมหัวกันหลายคน มีศรัตราวาอุธเข้าแย่งทรัพย์
- ๕) ตู้อ้างหลักฐานพยานเท็จ หักล้างกรรมสิทธิ์ของผู้อื่น เช่น ที่ดิน ซึ่งไม่อยู่ใน

ปกครองของตน

- ๖) ฉ้อโกงเอาทรัพย์ของผู้อื่นที่ตนปกครอง เช่น โกงของฝาก โกง ดินที่ตน

อยู่อาศัย

- ๗) หลอก บั่นเรื่องให้เขาเชื่อแล้วให้ทรัพย์
- ๘) ลวงใช้เล่ห์เอาทรัพย์ด้วยเครื่องมือลวง เช่น โกงตาชั่ง
- ๙) ปลอมทำหรือใช้ของปลอม เช่น ธนบัตรปลอม ยาปลอม
- ๑๐) ตระบัดสัตย์ของคนอื่นมาใช้แล้ว ยึดเอาเสียกุ้หนี้แล้วไม่ใช้ดอกและต้น
- ๑๑) เบียดบังกินเศษกินเลยเช่นเลี้ยงสัตว์ กินค่าอาหารสัตว์
- ๑๒) สับเปลี่ยนแอบสลับเอาของผู้อื่น ซึ่งมีค่าสูงกว่า
- ๑๓) ลักลอบหลบหนีภาษีของหลวงหรือลอบนำสิ่งที่ต้องห้าม เช่น เหล้าเถื่อน

เข้ามาในประเทศ

- ๑๔) ยักยอก ได้แก่การใช้อำนาจหน้าที่จำหน่ายทรัพย์ของผู้อื่นมาเป็นของตน

โดยมิชอบ^{๘๙}

ทำโจรกรรม ๑๔ อย่างนี้ อย่างใดอย่างหนึ่งด้วยตนเองหรือใช้ให้ผู้อื่นทำหรือร่วมกับ คนอื่นก็ชื่อว่าประพฤติเป็นโจรทั้งสิ้น

๒. อนุลอมโจรกรรม หมายถึง กิริยาที่อุดหนุนโจรกรรม หรือ สมโจร หรือ สนับสนุนผู้ประพฤติผิดศีลธรรม ซึ่งรวมไปถึงการปกกลอก ลวง โดยการคบกับผู้อื่นเพื่อประโยชน์ด้วย อาการไม่ซื่อสัตย์ มุ่งจะเอาประโยชน์ของเขาฝ่ายเดียว และรับสินบนของผู้อื่นเพื่อกระทำในทางที่ผิด กฎหมายหรือผิดศีลธรรม

๓. ฉายาโจรกรรม หมายถึง การกระทำทรัพย์พัสดุของผู้อื่นให้สูญหรือเป็นสินใช้ ตกอยู่แก่ตน ผลาญคือทำอันตรายแก่ทรัพย์พัสดุ หรือหยิบฉวยทรัพย์พัสดุของผู้อื่นมาด้วยความมั่งง่าย โดยคิดว่าเจ้าคงไม่ทำอะไร

^{๘๙}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗.

๑) ผลาญ ทำลายทรัพย์สินผู้อื่นให้เสียหาย (ไม่เอามาเป็นของตน) เช่น เผาบ้านเรือน
 ๒) หิยบฉวย ถูวิสาสะเกินขอบเขต เช่น ลูกหลานเอาของพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย โดยไม่ได้รับอนุญาต หรือถือเอาญาติมิตรมากกว่าที่เขาอนุญาตให้ เอาโดยไม่ต้องซื้อขอ ทั้ง ๒ อย่างนี้ ศีลไม่ขาด แต่ทำให้ต่างพร้อย

ซึ่งองค์ประกอบที่ทำให้ศีลข้อนี้ขาดได้นั้นต้องประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. ปรปริคคหิต์ ของนั้นมีเจ้าของหวงแหน
๒. ปรปริคคหิตสญญิตา รู้ว่าของนั้นมีเจ้าของหวงแหน
๓. เถยยจิตตัม ตั้งใจรักของสิ่งนั้น
๔. อุปกุกโม พยายามลักของสิ่งนั้น
๕. เตน หรือ ได้สิ่งของนั้นมา ด้วยความพยายามนั้น

การดำเนินชีวิตด้วยการเบียดเบียนเอาทรัพย์สินของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น จะมีโทษมากหรือโทษน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งของและคุณความดีของเจ้าของทรัพย์สิน เช่นสิ่งของมีค่ามากและประกอบกับคุณความดีของเจ้าของทรัพย์สินย่อมมีโทษมาก ถ้าเป็นของเล็กน้อยก็มีโทษน้อย แต่ต้องประกอบด้วยกิเลสและความพยายามอีก เช่น สิ่งที่มีค่าเสมอกันกับคุณความดีของเจ้าของทรัพย์สิน ผู้ลักมีความปรารถนาอยากได้และความพยายามมากก็มีโทษมาก แต่ถ้าได้มาโดยง่ายมีความปรารถนา น้อย ก็จะมีโทษน้อยช้อยกเว้นการถือเอาของผู้อื่นโดยวิสาสะ คือ ของญาติมิตรหรือคนที่คุ้นเคยกันเคย ช่วยเหลือกัน เคยอนุญาตไว้ก่อน แม้ไม่ถือเอาโดยไม่บอก ก็ไม่เป็น อทินนาทาน แต่ต้องประกอบด้วย ลักษณะการถือวิสาสะ ท่านได้อธิบายว่าต้องประกอบด้วย ๕ ประการ คือ ๑) เจ้าของเป็นผู้สนิทกับตน ๒) เจ้าของเคยอนุญาตไว้ก่อน ๓) เมื่อถือเอาแล้ว ไม่มีคนสนทนเห็น ๔) ของนั้นเป็นของที่เจ้าของไม่หวง แห่นสำหรับเรา หรือพอให้ได้ ๕) เมื่อเจ้าของรู้แล้ว ก็พอใจ ไม่ว่าอะไร

๓. กาเมสุมิจจาจารา เวรมณี หมายถึง การงดเว้นจากประพฤติดิถีในกามทั้งหลาย กามในที่นี้หมายถึงกิริยาที่รักใคร่กันในทางประเวณี หมายความว่างดเว้นจากความประพฤติกามที่ จะล่วงละเมิดคุ้มครองของผู้อื่น เพื่อให้มนุษย์สร้างความสามัคคีไม่แตกร้างกัน รักษาสายโลหิตวงศ์ ตระกูลของตนไม่สับสนกันเยี่ยงอย่างสัตว์เดียรัจฉาน หรือผู้มักมากในกาม

ข้อห้ามสำหรับหญิงและชาย มิให้ประพฤติดิถี ดังนี้

ก. หญิงที่ต้องห้ามสำหรับผู้ชาย มี ๓ จำพวก คือ

๑. หญิงมีสามี ได้แก่หญิงที่แต่งงานกับชาย หรือไม่ได้แต่งงาน แต่อยู่กินด้วยกัน กับชายอย่างเปิดเผย หรือหญิงที่รับสิ่งของมีทรัพย์สินเป็นต้นของชายแล้วและยอมอยู่กับเขาหรือหญิงที่ ชายเลี้ยงไว้เป็นภรรยา

๒. หญิงที่มีญาติปกครอง ได้แก่หญิงที่มีมารดาบิดา ญาติ พี่พี่ภักษ์รักษาอยู่ คือ ยังไม่เป็นคู่ครองของใคร

๓. หญิงที่จารีตรักษา ได้แก่หญิงที่มีศีลธรรมหรือจารีตประเพณีคุ้มครอง เช่น นักบวช หญิงที่กฎหมายบ้านเมืองห้าม และหญิงที่เป็นเทือกเถาเหล่ากอของตน

ข. ชายที่ต้องห้ามสำหรับหญิงมี ๒ จำพวก คือ

๑. ชายอื่นทุกคน นอกจากสามีของตน สำหรับหญิงมีสามี

๒. ชายที่จารีตต้องห้าม เช่น ภิกษุ สามเณร และนักบวชต่างศาสนาสำหรับหญิง
ทุกประเภท ในพระสูตรตันตปิฎกเล่มที่ ๑๔ ท่านจำแนกสตรีไว้ ๑๐ จำพวกคือ

สตรีโสศ ๑๐ จำพวก

๑. มาตุรูกิตา สตรีที่มารดาดูแลรักษา
๒. ปิตุรูกิตา สตรีที่บิดาดูแลรักษา
๓. มาตাপิตุรูกิตา สตรีที่มารดาและบิดาดูแลรักษา
๔. ภาตุรูกิตา สตรีที่พี่ชายน้องชายรักษา
๕. ภคินีรูกิตา สตรีที่พี่สาวน้องสาวดูแลรักษา
๖. ญาติรูกิตา สตรีที่ญาติดูแลรักษา
๗. โคตรรูกิตา สตรีที่โคตรดูแลรักษา
๘. ฌมมรูกิตา สตรีที่ผู้ปฏิบัติธรรมรักษา
๙. สารูกิตา สตรีที่คุ้มกันดูแลรักษา

๑๐. สปริทณหา สตรีที่มีผู้กำหนดอาณานิคมไว้

ในมังคลัตถทีปนีภาค ๑ ท่านแบ่งสตรีมีสามี ๑๐ จำพวกคือ

๑. ฌนุกิตา สตรีที่ซื้อมาเป็นภรรยาด้วยทรัพย์
๒. ฌนทวาสินี สตรีที่อยู่ร่วมเป็นภรรยาด้วยความสมัครใจ
๓. โภควาสินี สตรีที่เป็นภรรยาด้วยได้โภคะทรัพย์
๔. ปฏทวาสินี สตรีที่เป็นภรรยาด้วยได้เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม
๕. โอทปตติกินี สตรีที่เป็นภรรยาด้วยการแต่งงานรดน้ำ
๖. โอภตจุมภฏา สตรีที่เป็นภรรยาด้วยฝ่ายชายช่วย
๗. ทาสี จ ภริยา จ สตรีที่เป็นภรรยาด้วยเป็นคนรับใช้ด้วย
๘. กมมการี จ ภริยา จ สตรีที่รับทำงานและเป็นภรรยาด้วย
๙. ธชาภฏา สตรีที่เป็นภรรยาโดยถูกจับมาเป็นเชลย
๑๐. มุหตติกา สตรีที่เป็นภรรยาชั่วคราว

องค์ที่จะทำให้ศีลข้อนั้นขาดได้นั้นต้องประกอบด้วยองค์ ๔ คือ

๑. อคมนียัตถุ วัตถุอันไม่ควรถึง (หญิงชายต้องห้าม)
๒. ตสมี เสวนจิตต์ มีจิตคิดที่จะเสพในวัตถุอันไม่ควรถึงนั้น
๓. เสวนปโปโค มีความพยายามในอันเสพ
๔. มคเคน มคคปปฏิปัตตอิवासัน ร่วมสังวาสกัน

การล่วงเกินในขอบเขตของความเป็นสามี – ภรรยา ที่เป็นไปทางกาย ในการ
ประพฤติก่อให้เกิดทางเพศ จะมีโทษมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับคุณความดีของผู้ที่ถูกละเมิด ความ
แรงของกิเลสและความพยายาม เช่น ผู้ถูกละเมิดประกอบคุณความดีมาก ย่อมมีโทษมาก
ถ้าประกอบด้วยคุณน้อย ย่อมมีโทษน้อย ถ้ามีความพอใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย แต่มีความพยายามมาก
ก็มีโทษมาก มีความพยายามน้อยก็มีโทษน้อย

๔. มุสาวาทา เวมณิ แปลว่า การงดเว้นจากการพูดเท็จ คือการงดเว้นจากการพูดที่บิดเบือนจากความจริง โดยจงใจให้ผู้อื่นเข้าใจผิดว่าเป็นเช่นนั้น เช่น แสดงพยานหลักฐานเท็จ มีข้อห้ามดังต่อไปนี้

๔.๑ มุสาวาท หมายถึง การพูดเท็จ และมีองค์ประกอบอยู่ ๗ ประการ คือ

๑. ปต ได้แก่การโกหกซัดๆ เช่น ไม่รู้ว่ารู้ ไม่เห็นว่าเห็น ไม่มีว่ามี

๒. ทนสาบาน คือ ทนสาบานเพื่อให้คนอื่นหลงเชื่อว่าตนเองไม่ได้เป็นเช่นนั้นจะเป็นด้วยวิธีแข่งตัวเองหรือด้วยวิธีอื่นๆ เมื่อถูกถามก็จัดเป็นทนสาบาน

๓. ทำเล่ห์กะเท่ห์ ได้แก่การรอดอ้างความศักดิ์สิทธิ์เกินความจริง เช่น อวดวิเศษเรื่องไปห่วยโดยไม่รู้จักจริงเห็นจริง

๔. มายา แสดงอาการหลอกคนอื่น เช่น ไม่เจ็บ ทำเป็นเจ็บ เจ็บน้อยทำเป็นเจ็บมาก

๕. ทำเลศ คือ ใจอยากจะพูดเท็จ แต่พูดเล่นสำนวน พูดคลุมเครือให้ผู้ฟังคิดผิดไปเอง เช่น เห็นขโมยวิ่งผ่านหน้าไป ไม่อยากบอกให้ผู้ตามจับทราบว่าเป็นจริงจึงย้ายที่ยืนหรือที่นั่งไปเมื่อถูกถาม ก็พูดเล่นสำนวนว่าอยู่ที่นั่นไม่เห็น อย่างนี้เรียกว่าทำเลศ

๖. เสริมความเรื่องเล็ก แต่พูดให้คนอื่นฟังเห็นว่าเป็นเรื่องใหญ่ เช่น เห็นไฟกันบูหรือไหม้หญ้าแห้งก็ตะโกนเสียงดังว่า ไฟๆ เพื่อให้คนแตกตื่นตกใจ เป็นต้น โฆษณาสินค้า พรรณนาสรรพคุณจนเกินความจริงก็จัดเข้าข้อนี้

๗. อำความ ตรงกันข้ามกับเสริมความ คือ เรื่องใหญ่ แต่พูดให้เป็นเรื่องเล็ก หรือปิดบังอำพรางไว้ไม่พูด ไม่รายงานต่อผู้มีหน้าที่รับทราบ

๔.๒ อนุโลมมุสา ได้แก่ การพูดไม่จริง แต่พูดไปโดยไม่หวังจะให้ผู้อื่นฟังเชื่อตาม เช่น การพูดประชดประชัน

๔.๓ ปฏิสสวะ ได้แก่ การรับคำของคนอื่น ด้วยเจตนาบริสุทธิ์ แต่ภายหลังกลับใจไม่ทำตามที่ได้รับคำนั้น โดยที่ตนยังพอทำตามคำนั้นได้อยู่ มี อย่าง คือ

๑. ผิดสัญญาคือสัญญาว่าจะทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ แต่กลับไม่ทำภายหลัง

๒. เสียสัตย์ให้สัตย์ปฏิญาณไว้แล้ว แต่ไม่ปฏิบัติตาม

๓. คืนคำรับปากว่าจะไป แต่กลับใจภายหลังไม่ไป^{๙๐}

องค์ประกอบที่จะทำให้ศีลข้อนี้ขาดได้นั้นต้องประกอบด้วยองค์ ๔ คือ

๑. อตถ วตถุ เรื่องไม่จริง

๒. วิสวาทนจิตตํ เจตนาจะพูดเรื่องนั้น

๓. ตชโช วายาโม พูดหรือแสดงออกไป

๔. ปรสส คทถวิชานนํ ผู้ฟังเข้าใจเนื้อความนั้น

การแสดงออกทางกิริยาอาการที่แสดงให้ผู้อื่นเข้าใจผิด เช่น สร้างหลักฐานเท็จ ปลอมแปลงเอกสารหรือหลักฐาน การพูดให้ผู้อื่นเชื่อในถ้อยคำเท็จ สิ่งที่กำลังกล่าวมานี้จะมีโทษมากหรือโทษน้อย

^{๙๐}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๐.

นั่นก็แล้วแต่ประโยชน์ที่จะถูกตัดตอน เช่น คนที่ไม่ให้ของของตนก็พูดไปว่า ไม่มี ก็ยังมีโทษน้อย แต่ถ้าเป็นพยานเท็จก็จะมีโทษมาก

๕. สຸຣາເມຣຍັມໝາທັຖຸຮູຣາຣາ เวมณີ แปลว่า การงดเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ได้แก่ น้ำเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เป็นสิ่งที่ทำให้เสียสติสัมปชัญญะไป พระพุทธเจ้าจึงตรัสโทษแห่งการดื่มสุราเมรัยไว้ ๖ ประการไว้ในทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค สังคาสสูตรว่า “ดูกรคฤหบดีบุตร โทษในการประกอบเนื่องๆ ซึ่งการดื่มน้ำเมาคือ สุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ๖ ประการนี้ คือ ความเสื่อมทรัพย์อันผู้ดื่มพึงเห็นเอง ๑ ก่อการทะเลาะวิวาท ๑ เป็นบ่อเกิดแห่งโลก ๑ เป็นเหตุเสียชื่อเสียง ๑ เป็นเหตุ ๖ ไม่รู้จักความละเอียด ๑ มีบทที่ ๖ คือ เป็นเหตุถอนกำลัง ปัญญา ๑ ดูกรคฤหบดีบุตร โทษ ๖ ประการในการประกอบเนื่องๆ ซึ่งการดื่มน้ำเมาคือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทเหล่านี้แล”

องค์ที่จะทำให้ศีลข้อนี้ขาดได้นั้นต้องประกอบด้วยองค์ ๔ คือ

๑. มหานิยม ของนั้นเป็นของมีค่า
๒. ปาตกมมยตาจิตต์ มีเจตนาจะดื่มน้ำเมาเหล่านั้น
๓. ตชโฆ วายาโม มีความพยายามจะดื่มน้ำเมานั้น
๔. ปิตปุปเสวนํ น้ำเมานั้นล่องล่ำคองไป

การดื่มน้ำเมาและเสพสิ่งเสพติดนอกจากจะมีโทษต่อร่างกายแล้ว ยังบั่นทอนสติปัญญา อีกทั้งก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่นการขาดการควบคุม อหังการทางเพศ การหลอกลวงต้มตุ๋น และอุบัติเหตุต่างๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อตนเองและสังคมโดยรวม

สรุปได้ว่า ศีลทั้ง ๕ คือข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานในทางพระพุทธศาสนา เพื่อควบคุมความประพฤติทางกาย และวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงามมีความปกติสุข เพื่อให้เป็นกติกาข้อห้ามที่ใช้แก้ปัญหาขั้นพื้นฐาน ซึ่งทำให้เกิดความสงบสุข และไม่มีการเบียดเบียนซึ่งกันและกันในสังคมเพื่อป้องกันแ้วและภัยทำให้สังคมมีความสงบเรียบร้อยหากคนในสังคมไม่เคารพในหลักของศีลแล้วความทุกข์เดือดร้อนก็จะกลายเป็นปัญหาของชีวิตและสังคมพระพุทธเจ้าทรงมุ่งเน้นให้มนุษย์ในสังคมสงบสุขสงบ มีเอกภาพ ความเสมอภาคบนหลักพื้นฐานของการดำเนินชีวิตโดยให้มีความรักมีความเมตตาต่อสรรพชีวิตที่จะต้องพึ่งพาอาศัยกันโดยการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีปกติสุขไม่เดือดร้อนเป็นที่รองรับของธรรมทั้งหลายที่เป็นกุศล

๒.๓.๒ กิจกรรม ๗ กิจวัตรความดี ในโครงการโรงเรียนรักษาศีลห้า

ครอบครัวเป็นรากฐานที่สำคัญของสังคม แต่ด้วยความเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมและสภาพสังคมในปัจจุบันที่พ่อแม่ส่วนใหญ่ไม่มีเวลาให้กับลูก อีกทั้งสภาวะเศรษฐกิจการทำมาเลี้ยงชีพที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน และความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางเทคโนโลยี ล้วนก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการสนับสนุนให้ครอบครัวเข้มแข็งมีเสถียรภาพ ก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมามากมาย สะท้อนออกมาด้วยข่าวร้ายในแต่ละวัน เช่นภาพอาชญากรรม การใช้ความรุนแรง การโกหกหลอกลวง การใช้จ่ายฟุ้งเฟ้อของมีเงิน การตั้งครุฑก่อนวัยอันควร ที่ไต่ระดับสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจน ผู้คนเริ่มสูญเสียหลักการที่ถูกต้อง หันไปเชิดชูค่านิยมทางสังคมแทน แรงเชียร์กรากเชิงวัฒนธรรมชดกระหน่ำสำนึกเชิงศีลธรรม สำนึกแห่งความผิดชอบชั่วดี เรื่องถูกกลายเป็นผิด เรื่องผิดกลายเป็นเรื่องถูกต้องชอบธรรมในสภาวะการณ์เช่นนี้ โรงเรียนจึงเป็นสถานี่เพาะบ่มและฟื้นฟูศีลธรรม

ได้ดีที่สุด เป็นทางออกของปัญหาทั้งในปัจจุบัน และเตรียมความพร้อมเพื่อแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ก่อนที่เยาวชนเหล่านั้นจะเติบโตใหญ่ ก้าวเข้าสู่สังคมของการทำงาน และร่วมกันแก้ปัญหา รอบใหม่จนอาจเป็นวัฏจักรที่ทำให้ปัญหาสังคมพอกพูนเพิ่มมากยิ่งขึ้น กรอบความคิดเรื่อง ๗ กิจวัตรความดี เป็นกระบวนการรณรงค์ให้เกิดการนำธรรมะไปสู่ภาคปฏิบัติ โดยเริ่มต้นจากสิ่งเล็กๆ ที่เรียกว่า “กิจวัตร” เมื่อมีการฝึกฝนพัฒนาบ่อยๆ จนเกิดเป็นนิสัยที่ดีขึ้นในแต่ละบุคคล คือ “คิดดี พูดดี ทำดี” อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ก็จะเป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ครอบคลุมอบอุ่น และเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสังคมที่สงบสุข โดยยึดหลักการที่ว่า “เปลี่ยนแปลงจากภายในสู่ภายนอก” คือไม่ว่าจะเกิดปัญหาใดขึ้น ทุกคนสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ โดยเริ่มต้นจากการปรับเปลี่ยนตนเองก่อน ทำอย่างมีความสุข ทำด้วยความเข้าใจ เมื่อทำซ้ำๆ บ่อยๆ ก็จะเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นได้ปรับเปลี่ยนตาม นอกจากนี้ยังเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่นำไปสู่คุณธรรมอื่นๆ ที่สูงยิ่งขึ้นไป เช่น ความเคารพ ความกตัญญู ความอดทนเสียสละ เป็นต้น โครงการโรงเรียนรักษาศีล ๕ เชิงคุณภาพ ครอบคลุมอบอุ่น ด้วย ๗ กิจวัตรความดี มีรูปแบบ กิจกรรมและตัวชี้วัดความสำเร็จที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติ และสนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑อย่างใดก็ตาม ๗ กิจวัตรความดี เป็นเพียงกรอบแนวทางปฏิบัติ ที่มีความยืดหยุ่น ผู้บริหารสถานศึกษาและคุณครูสามารถวางแผนออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนได้ และหากมีการดำเนินการและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจนเป็นระบบที่ยั่งยืน ก็จะเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมสังคมที่ดีที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาที่บ้านและส่งผลไปถึงชุมชนในที่สุด เป้าหมายสำคัญ คือ การนำธรรมะไปสู่ภาคปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักศีลห้า สร้างที่ครอบคลุมอบอุ่น สังคมสงบสุข เกิดความปรองดองสมานฉันท์ เด็กและเยาวชนห่างไกลยาเสพติดและอบายมุขต่างๆ ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ทำนุบำรุงพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง กิจกรรม ๗ กิจวัตรความดี คือชุดของความดีที่นำมาเรียบเรียงให้เข้าใจง่าย สื่อสารถ่ายทอดต่อได้ง่าย เพื่อมุ่งหวังผลในการนำธรรมะไปสู่ภาคปฏิบัติได้อย่างง่ายๆ โดยแต่ละข้อจะเกื้อหนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน หากตั้งใจฝึกฝนปฏิบัติจนเป็นนิสัย ก็จะส่งผลให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความอบอุ่น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ๗ กิจวัตรความดี ประกอบด้วย กิจวัตรประจำวัน ๖ ข้อ และกิจวัตรประจำสัปดาห์ ๑ ข้อ ดังนี้ ๑) รักษาศีลห้า ๒) สวดมนต์ นั่งสมาธิ ๓) จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ห้องครัวให้สะอาด เป็นระเบียบ ๔) คิดดี ด้วยการจับดีคนรอบข้าง ๕) พูดดีด้วยการพูดจาไพเราะ ๖) ทำดี...ด้วยการทำบุญหรือบำเพ็ญประโยชน์อย่างน้อย ๑ เรื่อง ๗) ร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอ ซึ่งเป็นกิจวัตรประจำสัปดาห์ อย่างน้อย ๑๒ ครั้ง กิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอ คือ ช่วงเวลาที่สมาชิกมาทำดีร่วมกันหรือแบ่งปันประสบการณ์การทำความดี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเอาพลังหมู่มาเสริมพลังเดียวในการทำ ความดี รูปแบบกิจกรรมไม่ตายตัวสามารถ ออกแบบปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม แต่มีกิจกรรมหลักที่ควรคงไว้คือ ร่วมกัน สวดมนต์นั่งสมาธิ อาราธนาศีลห้าและสมาชิกบอกเล่าเรื่องราวหรือประสบการณ์ดีๆ ที่เกิดจากกิจวัตรความดีประจำวัน ทั้ง ๖ ข้อ ชมสื่อหรือฟังบรรยายที่ตอกย้ำความสำคัญหรือสร้างแรงบันดาลใจให้ทำ ๗ กิจวัตรความดีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอนี้ จะช่วยเสริมสร้างกำลังใจในการทำ ความดีของสมาชิกให้มีความมั่นคง และ เข้มแข็งยิ่งขึ้นไป อันเป็นการนำหลักธรรมมงคลชีวิต ๓๘ ประการ หมวดแรก ว่าด้วยการฝึกตนให้เป็นคนดีมาสู่ภาคปฏิบัติคือ ๑) การไม่คบคนพาล ๒) การคบบัณฑิต ๓) การบูชาบุคคลที่ควรบูชา เพราะชั่วโมงนี้สมาชิกจะสนทนากันแต่เรื่องการแก้ไขตนเอง ความรับผิดชอบ

การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ จนนำความสุขมาสู่ทั้งตนเองและคนรอบข้าง เสมือนหนึ่งทุกคนฝึกฝน ขัดเกลา นำเชื้อพาลออกจากตัว นำความเป็นบัณฑิตในตนมาแลกเปลี่ยนกัน พร้อมกับการเรียนรู้ว่า บุคคลใดควรยกย่องบูชาคือเลือกไอดอลหรือต้นแบบเป็น อันได้แก่ พระสัมมาพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดี รวมบุคคลที่ทำความดีมีคุณูปการต่อประเทศชาติหรือต่อโลกแม้กระทั่งเพื่อนร่วม ห้องเรียนที่ตั้งใจทำความดี เป็นต้น

ประโยชน์ที่ได้รับจาก โครงการโรงเรียนรักษาศีล ๕ เชิงคุณภาพ ครอบคลุมรอบด้าน ด้วย ๗ กิจกรรมความดี หรือเรียก ย่อๆ ว่าโครงการโรงเรียนรักษาศีล ๕ เชิงคุณภาพ นี้ คือโครงการที่มี จุดมุ่งหมายจะใช้กรอบแนวคิด เรื่อง ๗ กิจกรรมความดีของชมรมบ้านแสงสว่าง ครอบคลุมรอบด้าน แห่ง ประเทศไทย ผสานกับเทคโนโลยีการสื่อสาร อินเทอร์เน็ตและโซเชียลมีเดีย เพื่อสร้างระบบงาน ขับเคลื่อนศีลธรรมที่เข้มแข็งให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนจึงก่อให้เกิดการพัฒนา นวัตกรรม ดังนี้ โปรแกรมที่ให้ทั้งความรู้ เรื่องหลักสูตร กระบวนการ และระบบบันทึกผลงาน การ ประเมินผลงานบนเว็บไซต์ sila๕.com ในส่วนของเมนูโรงเรียนรักษาศีล ๕ เชิงคุณภาพ การพัฒนา สื่อการเรียนรู้ บนช่องทางยูทูป (Youtube Channel) sila๕.com เฟซบุ๊ก Facebook โครงการ โรงเรียนรักษาศีลห้าเชิงคุณภาพ โดยมีรูปแบบ กิจกรรมและตัวชี้วัดความสำเร็จที่สอดคล้องกับ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติ และสนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษ ที่ ๒๑ นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้เกิดการดำเนินงานอย่างเป็นระบบด้วยวงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA) ที่ชัดเจนทั้งการบริหารจัดการโครงการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อันจะนำมาซึ่งความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้ ประโยชน์ ในส่วนของสถานศึกษาและผู้บริหารได้รับการประกาศเป็นสถานศึกษาด้านแบบรักษาศีล ๕ เชิง คุณภาพ บนเว็บไซต์ sila๕.com หากดำเนินการอย่างต่อเนื่องและพัฒนาเป็นลำดับตามเกณฑ์ที่ระบบ วางไว้ พร้อมทั้งโล่รางวัลและ ใบประกาศนียบัตรเป็นสถานศึกษาด้านแบบรักษาศีล ๕ ได้รับประกาศ เกียรติคุณ ในแต่ละภาคการศึกษา หากดำเนินงานจนผ่านเกณฑ์ ๕ ดาวทองในแต่ละ ภาคการศึกษา มีการบันทึกผลงานของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ บนเว็บไซต์ sila๕.com ซึ่งสามารถนำกลับไปใช้ อ้างอิงเพื่อใช้ประกอบเกณฑ์การพิจารณาของโครงการเกี่ยวกับคุณธรรมอื่นๆ ที่ทางสถานศึกษาได้เข้า ร่วม หรืองานตามนโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัดโอกาสในการได้รับทุนในการพัฒนาสถานศึกษา ได้รับการส่งเสริม สนับสนุน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องกับ โครงการในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาไปพร้อมกันสถานศึกษาสามารถนำผลงานที่ได้ดำเนินการ มาเป็นแนวทางในการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา ประโยชน์ในส่วนของครูผู้ประสานงานหรือขับเคลื่อนงานและครูในสถานศึกษาสามารถทำเป็น ผลงานวิจัย โดยใช้สื่อ นวัตกรรม ๗ กิจกรรมความดีเป็นเครื่องมือในการทำวิจัยได้รับใบประกาศเกียรติ คุณ ในแต่ละภาคการศึกษา หากดำเนินงานจนผ่านเกณฑ์ ๕ ดาวทอง ในแต่ละภาคการศึกษามี ระบบงาน และเครื่องมือ สื่อ อุปกรณ์ที่ช่วยในการดูแลพัฒนาผู้เรียน เมื่อผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ดี จะทำ ให้การดูแลง่าย ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ และพัฒนาความสามารถทางวิชาการ ได้ง่ายขึ้นทำให้ ครูเกิดความรักในวิชาชีพของตนเอง มีความปลื้มปิติและภาคภูมิใจที่ได้ ส่งเสริมและพัฒนาให้ลูกศิษย์ เป็นคนเก่งและดีสามารถนำผลงานที่ได้ดำเนินการโครงการ มาเป็นแนวทางในพัฒนาตนเองเพื่อ รองรับ การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในสายผู้สอนครู

ที่ต้องการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการที่ได้จากนวัตกรรม ๗ กิจวัตรความดี เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการทำผลงานเพื่อเลื่อนวิทยฐานะก็สามารถนำผลงานมาเผยแพร่ผ่านทาง เว็บไซต์ sila๕.com หรือโซเชียลมีเดียของทางโครงการได้ ประโยชน์ในส่วนนี้นักเรียน ได้รับสื่อสมุดบันทึกความดีเดือนสติและบันทึกผลงานความดีและโปสเตอร์ไปติดที่บ้าน เพื่อใช้พัฒนาตนเองได้รับเกียรติบัตร หากผ่านเกณฑ์ที่ระบบวางไว้โอกาสในการรับทุนการศึกษามีโอกาสพัฒนาตนเอง ในด้านการใช้ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะชีวิต การใช้สื่อเทคโนโลยี การสร้างภาวะความเป็นผู้นำ และพัฒนาทักษะกระบวนการคิดเป็นพื้นที่แสดงผลงานการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนที่เข้าร่วมโครงการแล้วเกิดผลลัพธ์ที่ดีกับตัวเองโดยสรุปแล้วสถานศึกษา ผู้บริหารคณะครู นักเรียนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพของเด็กและเยาวชนจะได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ภาคีเครือข่ายโรงเรียนรักษาศีล ๕ เชิงคุณภาพพร้อมเป็นพันธมิตรเพื่อให้กำลังใจและร่วมสนับสนุน“เพราะเรามีความเชื่อที่ว่า สถานศึกษาเป็นสถานที่หล่อหลอม บ่มเพาะศีลธรรมให้เกิดขึ้นในตัวเยาวชนได้อย่างดีที่สุด”มีปัจจัยความสำเร็จ ดังนี้

๑. การตรวจสอบบันทึกความดีและการเขียนให้คำแนะนำต่างๆ ของคุณครู ทำให้การตรวจสอบบันทึกความดีและการเขียนให้คำแนะนำของครูจึงมีความสำคัญมากเป็นลำดับแรก เพราะถ้านักเรียนรู้ว่าครูใส่ใจให้ความสำคัญจริง ก็จะต้องหาเรื่องมาเขียนบันทึก เมื่อต้องการเรื่องที่จะมาเขียนบันทึก ก็ต้องลงมือทำความดี สอดคล้องกับโครงการซึ่งไม่ได้ต้องการเนื้อหาที่เกิดจากการคิดคำนวณจินตนาการ หรือการค้นหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตนำมาเขียนตอบ แต่ต้องการเนื้อเรื่องที่มาจากการลงมือปฏิบัติจริงเมื่อนักเรียนถูกกระตุ้นให้ต้องใส่ใจกับการเขียนบันทึกความดี ก็จะทำให้ห่างจากเครื่องมือสื่อสาร หรือโซเชียลมีเดีย ช่วงเวลาหนึ่ง ทำให้มีโอกาสกลับมาใช้สติอยู่กับตนเอง ทบทวนการกระทำและการสร้างคุณค่าของตนเองการเขียนทำให้เกิดความคิด วิเคราะห์จับประเด็น การจัดลำดับความคิด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ๓R๘C เมื่อครูตรวจและให้คำแนะนำกระตุ้นให้ฝึกคัดลายมือ ก็จะเป็นการฝึกนิสัยของความประณีตการตรวจและการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย จะทำให้เกิดทักษะการใช้ภาษาไทยที่เป็นภาษาเขียนได้ถูกต้อง และเป็นการฝึกนิสัยความรอบคอบเป็นโอกาสให้ครูได้เรียนรู้ตัวตนของนักเรียนจากงานเขียนของเขา ทำให้เข้าใจปัญหาเชิงพฤติกรรมได้ง่ายขึ้น การเขียนให้คำแนะนำต่างๆ ของครูด้วยหมึกสีแดงจะทำให้เด็กนักเรียนสนใจ เกิดการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขตนเองเพราะตรวจ จึงต้องเขียน เพราะเขียน จึงต้องคิด เพราะคิด จึงต้องทำเพราะแนะนำ จึงได้อ่าน เพราะได้อ่าน จึงปรับปรุง เพราะปรับปรุง จึงภูมิใจเพราะภูมิใจ (ในตน) จึงเคารพ (ผู้อื่น) เพราะเคารพ จึงได้ใช้เวลาเพียงสัปดาห์ละเล็กน้อย เพื่อตรวจสอบบันทึกความดี จะสร้างเรื่องที่ยิ่งใหญ่ให้กับชีวิตของใครหลายคน

๒. การจัดกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอให้มีประสิทธิภาพหลักในการดำเนินกิจกรรมให้ประสบผลสำเร็จคือเน้นการมีส่วนร่วมจากนักเรียน สร้างสรรค์บรรยากาศให้เปี่ยมด้วยความสุข สนุกอบอุ่น ประทับใจ และเกิดการนำธรรมะไปสู่ภาคปฏิบัติอย่างแท้จริงหนึ่งในเทคนิคที่ดีคือการใช้คำถาม การใช้คำถามดีจะกระตุ้นให้เกิดความมีส่วนร่วม เมื่อนักเรียนตอบคำถามแล้ว สิ่งที่ครูควรทำคือการต่อยอด ให้คำแนะนำเพิ่มเติม สิ่งที่ไม่ควรทำคือการชี้ขาดว่าคำตอบนั้นผิด ซึ่งจะทำให้เกิดความไม่พอใจ และไม่อยากมีส่วนร่วมในครั้งต่อไปชั่วโมงสุขจริงหนอไม่ใช่ชั่วโมงสอนหรือบรรยายแต่มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้ผู้เรียนทุกคนยกระดับตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่กันและกัน มีกำลังใจอยากทำความดีเพิ่ม

๓. การดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทำซ้ำแต่มีรูปแบบกิจกรรมที่เข้มข้นขึ้น การปรับเปลี่ยนนิสัยไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะเรื่องของความเคยชิน การจะเพาะบ่มนิสัยใหม่ นิสัยที่ดีจำต้องฝึก ต้องฝึกฝน ต้องใช้เวลา ต้องตอกย้ำซ้ำเดิมด้วยกิจกรรมที่เข้มข้นในแต่ละภาคเรียน ด้วยเป้าหมายที่สูงส่งขึ้นทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เชิงปริมาณคือให้มีจำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการมากขึ้น จาก ๑ ห้อง เป็น ๑ ชั้นเรียน จาก ๑ ชั้นเรียน เป็น ๒ ชั้นเรียน จาก ๒ ชั้นเรียน เป็นทั้งโรงเรียน ในเชิงคุณภาพ นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการรอบที่ ๒ ขึ้นไป ควรมีกิจกรรมที่เข้มข้นขึ้นเช่น โครงการที่ทำให้เกิดการทำงานเป็นทีมโดยใช้ ๗ กิจวัตรความดีเป็นหลักในการพัฒนาตนเอง จนเกิดภาวะความเป็นผู้นำคือเป็นผู้นำการทำความดี เป็นผู้นำด้านศีลธรรม^{๙๑}

สรุปได้ว่าโครงการโรงเรียนรักษาศีล ๕ เชิงคุณภาพ ครอบครัวยุบอุ่น ด้วย ๗ กิจวัตรความดีคือการนำธรรมะไปสู่ภาคปฏิบัติ ในรูปแบบของกิจวัตร ๗ ข้อ เพื่อฝึกฝนพัฒนาสร้างนิสัยที่ดี โดยการ "คิดดี พูดดี ทำดี" อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ผ่านกิจวัตรทั้ง ๗ ข้อ เป็นวงจรพัฒนานิสัยที่ถูกเรียบเรียงมา ให้มีการทำงานที่สอดคล้องกัน ไม่อาจแยกทำแค่บางข้อ เพื่อเกิดการพัฒนาที่ได้อย่างแท้จริง ดังภาพที่ ๒.๕ และ ภาพที่ ๒.๖

^{๙๑}วัดปากน้ำภาษีเจริญ, โครงการโรงเรียนรักษาศีล ๕ เชิงคุณภาพ ครอบครัวยุบอุ่น.[ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.sila5.com/school/index/detail#detail๒> [๑๒ กันยายน ๒๕๖๔].

7 กิจวัตรความดี

นำธรรมะสู่ภาคปฏิบัติ

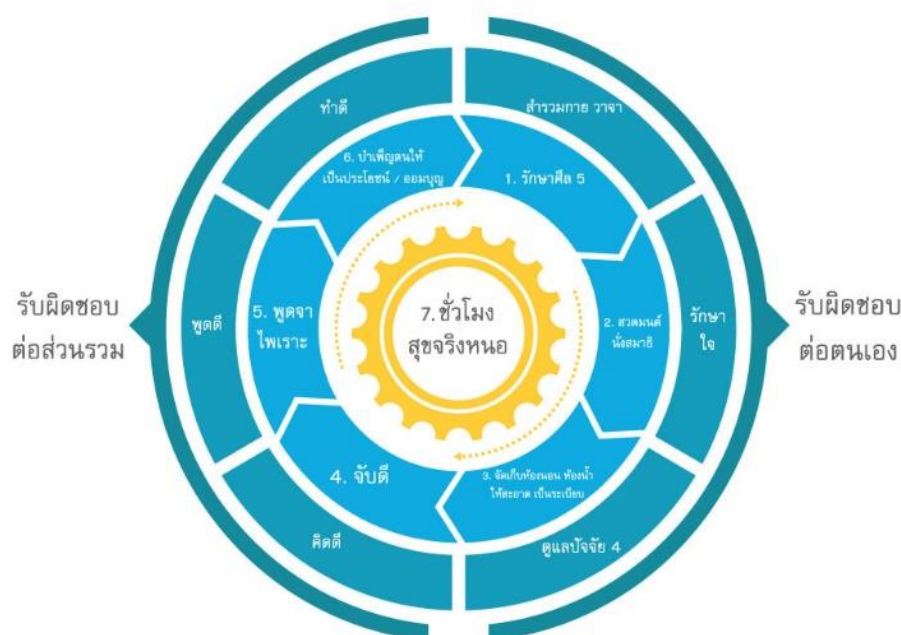
เป็นการรณรงค์เรื่องการฝึกฝนสร้างนิสัยที่ดี
โดยการ คิดดี พูดดี ทำดี อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพราะ

นิสัยที่ดี เป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
ครอบครัวอบอุ่น และเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสังคมที่สงบสุข
โดยยึดหลักสำคัญ คือ

“ เปลี่ยนแปลงจากภายในสู่ภายนอก ”

ภาพที่ ๒.๕ ๗ กิจวัตรความดี^{๙๒}

^{๙๒}โครงการโรงเรียนรักษาศีล ๕, กิจวัตรความดี.[ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.sila5.com/school/index/detail> [๑๒ กันยายน ๒๕๖๔].

ภาพที่ ๒.๖ วงจรพัฒนานิสัยผ่าน ๗ กิจวัตรความดี^{๙๓}

ผลจากการศึกษาผู้วิจัย สรุปโครงการโรงเรียนรักษาศีล ๕ เชิงคุณภาพครบถ้วนด้วย ๗ กิจวัตรความดี ดังนี้

กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี หมายถึง ชุดของความดีที่ถูกร้อยเรียงให้เข้าใจง่ายโดยโครงการโรงเรียนรักษาศีลห้า เรียบเรียงเป็นลำดับเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติพัฒนานิสัยอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย กิจวัตรประจำวัน ๖ ข้อ และกิจวัตรประจำสัปดาห์ ๑ ข้อ ดังนี้ รักษาศีลห้า สวดมนต์นั่งสมาธิ จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำให้สะอาดเป็นระเบียบ คิดดี ด้วยการจับดีคนรอบข้าง พุดดี ด้วยการพุดจาไพเราะ ทำดีด้วยการทำบุญหรือบำเพ็ญประโยชน์อย่างน้อย ๑ เรื่องและร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอซึ่งเป็นกิจวัตรประจำสัปดาห์ทำให้เกิดการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียน โดยมีตัวแปรสังเกตได้ ๗ ตัวแปร ดังนี้

การรักษาศีล ๕ หมายถึง การรักษาศีล ๕ ให้สม่ำเสมอ จะเป็นการสร้างนิสัยรับผิดชอบต่อกายและวาจาของตนเอง รู้จักข่มใจ ไม่สร้างวาทะทุกขร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น การฝึกนิสัยรักษาศีล จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการสร้างชีวิตที่มีความสุข

การสวดมนต์ นั่งสมาธิ หมายถึง การระลึกถึงธรรมะ คุณงามความดีตามบทที่เราสวด ทำให้ใจสบาย ใจสงบ ผ่อนคลายจากความเครียดในแต่ละวันที่พบเจอ ทำให้นอนหลับเป็นสุข ไม่ฝันร้าย ตื่นมาก็สดชื่นและการนั่งสมาธิคือ การนำใจที่ซัดส่าย ฟุ้งไปมา นำกลับมาหยุดนิ่งอยู่ภายในกลางตัว ให้ใจรู้จักปล่อยวาง มีสมาธิ และเป็นช่วงเวลาได้ทบทวนเรื่องราวระหว่างวัน ว่าเราทำอะไรผิดพลาดไปบ้าง มีสิ่งใดที่ควรปรับปรุงแก้ไข ด้วยใจที่นิ่ง เป็นกลาง ไม่มีอคติ จะทำให้เราหาทางออกแก้ไขปัญหาได้ดีอีกด้วย

^{๙๓}บ้านแสงสว่าง ครอบครัวยั่งยืน, วงจรพัฒนานิสัยผ่าน ๗ กิจวัตรความดี.[ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.lighthouseclub.com/course/> [๑๒ กันยายน ๒๕๖๔].

จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ให้สะอาด เป็นระเบียบ หมายถึง การทำความสะอาดจัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ให้สะอาด เป็นระเบียบเป็นการฝึกนิสัยรู้รับผิดชอบต่อตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาไปสู่การรู้รับผิดชอบต่อสังคม

คิดดีด้วยการจับดีคนรอบข้าง หมายถึง การฝึกจับดีคนรอบข้าง เป็นการฝึกมองให้เห็นข้อดีของผู้อื่น ทำได้โดยเขียนเรื่องราวความดีของผู้อื่นโดยเริ่มต้นจากคนใกล้ตัวลงในสมุดหรือกระดาน เมื่อต้องเขียนก็จะทำให้ต้องคิด เป็นการขยายมุมมองในชีวิต ที่ไม่ค่อยได้มองเห็นมาก่อน ทำซ้ำๆ บ่อยๆ ทุกวัน จนเกิดเป็นความเคยชิน ผู้ที่ฝึกจับดีจนเป็นนิสัย จะทำให้จิตใจจับไวต่อด้านดีของสิ่งต่างๆ แม้จะพบเจออุปสรรคความยากลำบาก ก็จะได้เห็นข้อดีและสามารถพลิกวิกฤตเป็นโอกาสได้ในด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ทั้งคนในครอบครัว เพื่อนฝูง ก็จะดีตามไปด้วย เพราะเมื่อเราเห็นความดี ความรู้สึกก็จะเปลี่ยนไป คำพูดก็จะสร้างสรรค์ ให้พลังด้านบวก และในขณะเดียวกันก็จะเห็นข้อบกพร่องในตัวเองตามไปด้วย ทำให้ไม่หลงผิด รู้จักแก้ไขปรับปรุงตนเอง ซึ่งเป็นคุณประโยชน์มหาศาล ที่จะนำพาชีวิตไปสู่เส้นทางที่ถูกต้อง

พูดดีด้วยการพูดจาไพเราะ หมายถึง การพูด เป็นเรื่องสำคัญในชีวิต เพราะตลอดทั้งชีวิตเราต้องอาศัยการพูดเป็นการสื่อสารที่สำคัญ พูดดีก็เป็นสิริมงคลแก่ชีวิต พูดไม่ดีก็ทำให้ชีวิตแย่ได้ เราจึงจะต้องเรียนรู้และฝึกนิสัยการพูดจาไพเราะ

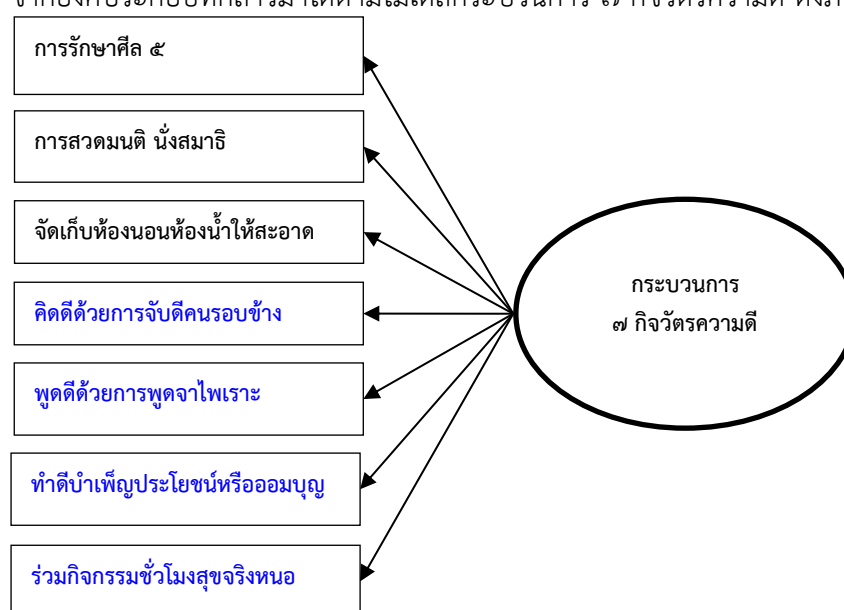
ทำดีบำเพ็ญประโยชน์หรืออบนุญ หมายถึง เป็นการฝึกความเสียสละ ซึ่งเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ทุกคนควรต้องมึน้ำใจ ไม่มีจิตใจคับแคบ ไม่เห็นแก่ตัว การฝึกกิจวัตรข้อนี้ จะช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยให้เป็นคน ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ในแต่ละวัน เราสามารถบำเพ็ญประโยชน์ได้จากสิ่งใกล้ตัว เช่น กลับบ้านช่วยคุณพ่อคุณแม่ทำงานบ้าน อยู่โรงเรียนช่วยทำความสะอาดโรงเรียน ช่วยผู้ใหญ่ถือของ หรือหยอดกระปุกออมสิน เก็บทรัพย์สินไว้บริเวณที่ปลอดภัย ให้แก่วัด ชุมชน หรือผู้ประสบภัย เป็นต้น

ร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอ หมายถึง ชั่วโมงสุขจริงหนอ คือการรวมกลุ่มกันสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง เพื่อทำความดีร่วมกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์และเสริมสร้างกำลังใจในการทำ ความดีซึ่งกันและกัน กิจกรรมนี้อยู่ในกิจวัตรความดีข้อที่ ๗ ที่มีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้เกิดกระแสการทำความดีเป็นหมู่คณะ และจะสร้างแรงผลักดันให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเขียนสมุดบันทึกความดีได้ดียิ่งขึ้น เพราะทุกคนจะได้ออกมาเล่าประสบการณ์และสิ่งที่ได้เขียนลงในสมุด ในโรงเรียน

อาจจัดชั่วโมงสุขจริงนี้ให้อยู่ในชั่วโมงอบรมคุณธรรมจริยธรรมประจำสัปดาห์ คาบกิจกรรมชุมนุม หน้าเสาธง หรือแม้แต่ในห้องเรียนตามความเหมาะสม โดยส่วนมากก็จะใช้เวลาไม่เกิน ๑ ชั่วโมงเพื่อให้พอดีกับ ๑ คาบเรียนการจัดกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอมี่ขั้นตอน ดังนี้ ๑) สวดมนต์บูชาพระรัตนตรัย ๒) อารธนาศีลห้า ๓) นั่งสมาธิ ๕ – ๑๐ นาที เพื่อจิตใจสดชื่นมีพลัง ๔) ตัวแทนนักเรียนออกมาอ่านคำสอนดีๆ เช่น บทธรรมะ พุทธสุภาษิต หรือบุคคลผู้ทำคุณประโยชน์ให้แก่โลก เพื่อเป็นหลักการในการดำเนินชีวิต ๕) คุณครูเปิดสื่อธรรมะและบรรยายเรื่องราวของสื่อหรือบางคราวอาจเป็นหลักสูตรอบรมสั้นๆ ไม่เกิน ๑๐ นาที เพื่อให้ข้อคิดประจำสัปดาห์ ๖) นักเรียนอาสาออกมาพูดข้อคิดที่ได้จากการบรรยาย หรือสื่อที่ได้รับชมโดยมุ่งเน้นให้พูดถึงข้อคิดที่จะนำไปใช้กับตนเอง ๗) นักเรียนอาสา ๒-๓ คนออกมาแชร์ประสบการณ์การทำ ๗ กิจวัตรความดี ไม่ซ้ำกันในแต่ละสัปดาห์ ประมาณ ๑๕ นาที การได้ออกมาเล่าประสบการณ์ทำความดีและมีผู้ฟังมีคนให้กำลังใจก็จะยกระดับ

จิตใจของผู้เล่าให้สูงขึ้น สร้างความเชื่อมั่นในคุณค่าในสิ่งที่ตนเองได้ทำมาดีแล้ว และความดีที่เล่าออกมา ก็จะเป็นกำลังใจเป็นต้นแบบให้แก่เพื่อนนักเรียนคนอื่นๆ อีกด้วยคุณครูให้กำลังใจชื่นชมตัวแทนนักเรียนและให้คำแนะนำในการทำสมุดบันทึกความดีและ ๗ กิจวัตรความดี ปิดท้ายด้วยการแจ้งข่าวสารกิจกรรมของโรงเรียน

จากองค์ประกอบที่กล่าวมาได้ตามโมเดลกระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี ดังภาพที่ ๒.๗

ภาพที่ ๒.๗ โมเดลกระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาโดยใช้วงจรเดมมิง (PDCA)

วงจรบริหารสี่ขั้นตอน ๔ ขั้นตอนหลายท่านคงเคยได้ยินคำกล่าวที่ว่า “วางแผนดี มีชัยไปกว่าครึ่ง” เพราะถ้าหากกิจการงานใดๆ ที่ขาดการวางแผนแต่แรก ไม่มีการตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เมื่อดำเนินการไปได้สักระยะหนึ่งก็จะประสบปัญหาต่างๆ ตามมาอย่างคาดไม่ถึง ถ้าหากเราไม่เตรียมตัวแก้ปัญหารายวันเสียแล้ว เป้าหมายใหญ่ที่เราจะดำเนินไปให้ถึงนั้นคงอยู่อีกยาวไกลหรืออาจไม่ถึงฝั่งฝันก็เป็นได้ ดังนั้น การบริหารจัดการองค์กรหรือธุรกิจใดๆ จะขาดการวางแผน โครงร่างแผนการแก้ปัญหาหรือกระบวนการต่างๆ ไปไม่ได้เลย

PDCA (plan-do-check-act) คือ วงจรการบริหาร ๔ ขั้นตอน เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการธุรกิจเพื่อการควบคุมอย่างเป็นระบบและให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของกระบวนการและผลผลิตที่ได้ เป็นที่รู้จักกันดีในชื่อวงจรการบริหารของเดมมิง และยังมีอีกหลากหลายชื่อที่ใช้เรียกกัน เช่น Deming circle/ cycle/ wheel, the Shewhart cycle, the control circle/ cycle หรือ plan-do-study-act (PDSA) เหตุที่มีอีกชื่อหนึ่งว่า วงจรชีวฮาร์ท (Shewhart cycle) เพราะมีที่มาจากคนที่เดมมิง (W.Edwards Deming) ซึ่งเป็นนักสถิติ และในขณะนั้นได้ทำงานอยู่ที่ญี่ปุ่นในปี ๑๙๕๐ ได้พัฒนามาจากแนวคิดของวอร์เทอร์ ชิวฮาร์ท ผู้บุกเบิกด้านสถิติและคุณภาพ ในช่วงปี ๑๙๒๐ ในทางกลับกัน ชิวฮาร์ท ได้รับมันโดยตรงจากวิธีการทางวิทยาศาสตร์ในขณะที่เขาตระหนักว่ากระบวนการที่เป็นวงจรของสมมติฐานการทดลองผลลัพธ์และการวิจารณ์ผลลัพธ์เป็นวิธี

ที่ดีที่สุดในการลดความผันแปรและของเสียในผลผลิตจากการผลิต การที่เดมมิ่งได้พัฒนาแบบจำลอง PDCA นี้ขึ้นมา เพื่อปรับปรุงพัฒนากระบวนการจัดการองค์กรและผลิตภัณฑ์หรือผลผลิตที่ได้ ซึ่งวงจร PDCA ของเขาและแนวทางด้านคุณภาพทางสถิติของเขากลายเป็นหนึ่งในเสาหลักของการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องในระบบการผลิตรถยนต์โตโยต้าของญี่ปุ่น จนสามารถประสบความสำเร็จในตลาดได้ทั่วโลก ขั้นตอนการบริหารแบบวงจร PDCA มีดังต่อไปนี้

(P) Plan – การวางแผน หมายถึง กำหนดวัตถุประสงค์และกระบวนการที่จำเป็นเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ เริ่มตั้งแต่กำหนดหัวข้อปัญหาในการทำงาน ตั้งวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน ให้ชัดเจน กำหนดขอบเขตการดำเนินงาน กำหนดโครงสร้างทีมงานและมอบหมายความรับผิดชอบ มีการกำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมาย สำรวจสถานการณ์ปัจจุบันขององค์กรในด้านต่างๆ เช่น วางแผน กำหนด ผู้เข้าโครงการ ระยะเวลา แนวทางการทำกิจกรรม การใช้สื่อ และตัวชี้วัด เป็นต้น จากนั้นจึงวางแผนการดำเนินงาน มีนโยบายส่งเสริมและผลักดันงานให้ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการวิเคราะห์สาเหตุและกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหา

(D) Do – การทดสอบ หมายถึง ดำเนินการตามวัตถุประสงค์จากขั้นตอนก่อนหน้าหรือตามแผนงานที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบให้มีความต่อเนื่องเพื่อผลลัพธ์ที่ดีที่สุด โดยในขั้นตอนการปฏิบัตินี้เราควรศึกษาถึงวิธีการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการทำงานนั้นๆ ด้วย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและผลลัพธ์ที่ดีที่สุด ขั้นตอนการลงมือปฏิบัติตามแผนงานนี้ ทักษะต่างๆ จะถูกหยิบยกมาใช้ในการลงมือปฏิบัติ เช่น การบริหารเวลาให้ได้ตามแผนที่วางไว้ กำหนดการประชุมเพื่อตรวจสอบความคืบหน้า การมอบหมายงานเพื่อแบ่งเบาภาระ เป็นต้น รวมถึงในระหว่างการทำงานเราควรเก็บข้อมูลที่สำคัญ หรือข้อผิดพลาดต่างๆ ของงานเอาไว้เพื่อประโยชน์ในการทำงานขั้นตอนต่อไป

(C) Check – การตรวจสอบ หมายถึง หลังจากผ่านขั้นตอนการดำเนินงานหรือการปฏิบัติตามแผนมาแล้ว จะมีการบันทึกข้อมูลเพื่อใช้ในการตรวจสอบข้อมูลและผลลัพธ์ที่รวบรวมจากขั้นตอนการทดสอบหรือปฏิบัติงาน โดยจะได้รับการประเมินในทุกส่วนงาน ข้อมูลต่างๆ จะถูกบันทึกเพื่อเปรียบเทียบกับผลลัพธ์ที่คาดหวังเพื่อดูความเหมือนและความแตกต่าง กระบวนการทดสอบยังได้รับการประเมินเพื่อดูว่ามีการเปลี่ยนแปลงใดๆ จากการทดสอบเดิมที่สร้างขึ้นในระหว่างขั้นตอนการวางแผนหรือไม่ หากข้อมูลถูกวางไว้ในรูปแบบแผนภูมิหรือกราฟก็จะช่วยให้เห็นแนวโน้มในแต่ละช่วงการทำงานต่างๆ ได้ง่ายขึ้น หากวงจร PDCA ดำเนินการหลายครั้ง ก็จะช่วยให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงใดได้ผลดีกว่าการเปลี่ยนแปลงอื่นๆ หรือได้ผลดีที่สุด

(A) Action – การปรับปรุงแก้ไข หมายถึง กระบวนการปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่มีปัญหา โดยขั้นตอนนี้เป็น การนำเอาผลลัพธ์ที่ได้จากขั้นตอนการตรวจสอบ (Check) มาวิเคราะห์และตรวจสอบสาเหตุความผิดพลาดที่เกิดขึ้นมาประเมินเพื่อพัฒนาแผนและหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ปัญหาเหล่านี้อาจรวมถึงปัญหาความไม่เป็นไปตามข้อกำหนดโอกาสในการปรับปรุงประสิทธิภาพและปัญหาอื่นๆ ที่ส่งผลให้ผลลัพธ์ออกมาต่ำกว่าที่ควรจะเป็นอย่างเห็นได้ชัด สาเหตุที่แท้จริงของปัญหาดังกล่าวจะได้รับการตรวจสอบค้นหาและกำจัดโดยการปรับเปลี่ยนกระบวนการ มีการประเมินความเสี่ยงอีกครั้ง เมื่อสิ้นสุดการดำเนินการในระยนี้ จะได้ข้อแนะนำและปรับเปลี่ยนกระบวนการเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีกว่า การวางแผนสำหรับรอบถัดไปสามารถดำเนินการได้โดยมี

มาตรฐานที่ดีกว่า และการทำงานในขั้นตอนถัดไปไม่ควรสร้างปัญหาที่ระบุซ้ำแล้วซ้ำอีก ถ้าเป็นเช่นนั้น การดำเนินการก็ไม่มีผล

ทุกครั้งที่การดำเนินงานตามวงจร PDCA หมุนครบรอบ ก็จะเป็นแรงส่งสำหรับการดำเนินงานในรอบต่อไป และก่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือผลผลิตที่ได้อย่างต่อเนื่อง มาตรฐานของการดำเนินงานก็จะสูงขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งแนวคิดนี้นิยมนำไปใช้กันอย่างแพร่หลายกับการดำเนินงานขององค์กรต่างๆ ทั่วโลก

อย่างไรก็ตาม การทำกิจกรรมการเพิ่มผลิตภาพ หรือกิจกรรมปรับปรุงงานเพื่อยกระดับคุณภาพงานภายในองค์กรนั้น ไม่ว่าจะใช้เครื่องมือระดับพื้นฐาน หรือระดับสูงก็ตาม ปัญหาส่วนใหญ่คือการขาดการมีส่วนร่วมของคนในองค์กร หรือเป็นการทำที่ยังไม่ถึงระดับปฏิบัติการ และในหลายองค์กรมักพบว่า การดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง ซึ่งแนวทางหนึ่งที่จะขจัดปัญหาที่กล่าวมานี้ให้หมดไปได้ คือ การวางระบบบริหารกิจกรรมอย่างเหมาะสม ซึ่งแน่นอนที่สุดว่าควรที่จะมีการดำเนินงานตามแนวทางของ PDCA ให้ครบวงจร เพราะจะทำให้การดำเนินงาน ตอบโจทย์ขององค์กรได้ตรงจุด ส่งผลให้การดำเนินงานสอดคล้องกับธรรมชาติของคนในองค์กร จากการวางแผนอย่างเหมาะสมด้วย การใช้ข้อมูลของสถานการณ์จริง และที่สำคัญการดำเนินการได้รับการเฝ้าติดตามอย่างเป็นระยะ ซึ่งก็จะทำให้สามารถปรับแผน ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ได้ รวมถึงมีการสรุปบทเรียนที่ได้หลังจากจบโครงการ ทำให้สามารถเรียนรู้รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับองค์กร และนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานรอบใหม่ ซึ่งจะทำให้กิจกรรมการเพิ่มผลิตภาพได้รับการพัฒนาและยกระดับได้อย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนการบริหารกิจกรรมการเพิ่มผลิตภาพที่ดำเนินการสอดคล้องกับแนวทางของ PDCA นั้น จะนำไปอย่างมีระบบและครบถ้วน ซึ่งก็จะทำให้กิจกรรมการเพิ่มผลิตภาพมีความเหมาะสมกับองค์กร จากการที่มีการสำรวจสถานการณ์ขององค์กรในประเด็นต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการผลิตหรือด้านบุคลากร เพื่อมาใช้เป็นข้อมูลป้อนเข้าสำหรับการวางแผนและกำหนดแนวทางการดำเนินงาน มีการตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะทำให้สามารถปรับแผนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ได้ อีกทั้งยังมีการวิเคราะห์สภาพขององค์กรทั้งภายในและภายนอกเพื่อทำให้รู้ถึงจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคที่เรามีหรือที่เกิดขึ้น เรียกว่า SWOT Analysis เพื่อนำไปวิเคราะห์และหาวิธีพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาก็เป็นอยู่ ณ ปัจจุบัน ตรงจุดนี้เองที่จะทำให้สามารถยกระดับการปรับปรุงและพัฒนาได้จริง จึงมีโอกาสด้านการพัฒนาต่อยอดจะเป็นไปอย่างเหมาะสมและถูกทิศทางตามการบริหารจัดการแบบ PDCA

กระบวนการพัฒนา PDCA หมายถึง วงจรบริหารสี่ขั้นตอนที่ประกอบไปด้วย การวางแผน Plan ปฏิบัติ Do ตรวจสอบ Check และ การดำเนินการ Action วงจรการบริหารงานคุณภาพใช้ในการควบคุมและพัฒนากระบวนการดำเนินกิจกรรม PDCA ทั้งสี่ขั้นตอนเป็นกระบวนการที่สามารถทำซ้ำได้ เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปและพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น

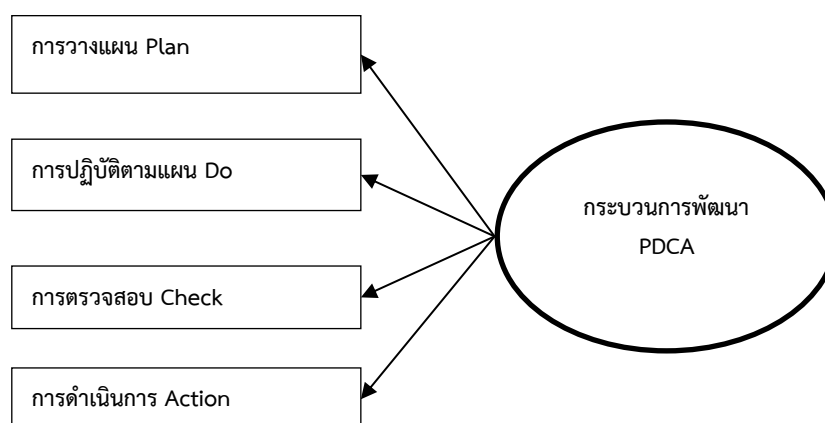
๑. การวางแผน Plan หมายถึงการตั้งเป้าหมายวัตถุประสงค์และกระบวนการที่จำเป็นเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ เช่น วางแผนกำหนดผู้เข้าโครงการ ระยะเวลา แนวทางการทำกิจกรรม การใช้สื่อ และตัวชี้วัด เป็นต้น

๒. การปฏิบัติตามแผน Do หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินการตามวัตถุประสงค์จากขั้นตอนการวางแผนหรือตามแผนงานที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบให้มีความต่อเนื่อง โดยในขั้นตอนการปฏิบัตินี้เราควรศึกษาถึงวิธีการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับภารกิจกรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

๓. การตรวจสอบ Check หมายถึง ขั้นตอนการตรวจสอบ เป็นขั้นตอนหลังจากผ่านขั้นตอนการดำเนินงานหรือการปฏิบัติตามแผนมาแล้ว จะมีการบันทึกข้อมูลเพื่อใช้ในการตรวจสอบข้อมูลและผลลัพธ์ที่รวบรวมจากขั้นตอนการทดสอบหรือปฏิบัติงาน โดยจะได้รับการประเมินในทุกส่วนงาน ข้อมูลต่างๆ จะถูกบันทึกเพื่อเปรียบเทียบกับผลลัพธ์ที่คาดหวังเพื่อช่วยให้เห็นแนวโน้มในแต่ละช่วงการดำเนินงานต่างๆ ได้ง่ายขึ้นหากวงจร PDCA ดำเนินการหลายครั้ง ก็จะช่วยให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงใดที่ได้ผลดีกว่าการเปลี่ยนแปลงอื่นๆ หรือได้ผลดีที่สุด

๔. การดำเนินการ Action หมายถึง การดำเนินการเพื่อปรับปรุงแก้ไขโดยขั้นตอนนี้เป็นการนำเอาผลลัพธ์ที่ได้จากขั้นตอนการตรวจสอบมาวิเคราะห์และตรวจสอบหาสาเหตุความผิดพลาดที่เกิดขึ้นมาประเมินเพื่อพัฒนาแผนและหาแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาปรับปรุงกระบวนการขั้นตอนให้เกิดประสิทธิภาพและผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

จากองค์ประกอบที่กล่าวมาได้ตามโมเดลกระบวนการ ๗ กิจกรรมความดีดังภาพที่ ๒.๘

ภาพที่ ๒.๘ โมเดลกระบวนการพัฒนา PDCA

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑ งานวิจัยภายในประเทศ

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในระดับประถมศึกษา” สรุปผลการวิจัยพบว่า^{๔๔} ๑. ผู้บริหารและครูมีการจัดการเรียนรู้โดยกำหนดแนวทางการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาอยู่ในระดับสูง ได้แก่ กัลยาณมิตร สิ่งแวดล้อม บรรยากาศหลักสูตรและสาระคำสอน การสร้างแรงจูงใจและบุคลิกภาพ ๒. คุณลักษณะของนักเรียนที่พึงประสงค์ของผู้บริหารและครู ได้แก่ การเป็นคนดีมีการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ เป็นคนเก่ง มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต และเป็นคนมีความสุข มีสุขภาพดี ทั้งกายและใจ ๓. สภาพการเรียนรู้การสอนของโรงเรียนตามความเห็นของนักเรียน พบว่า ปัจจัยภายนอก คือ ปรโตโฆสะ มีระดับความเห็นอยู่ในระดับมาก งานวิจัยนี้มีประเด็นสำคัญที่นำมาพิจารณาและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา คือ การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารและครู

จุมพล พูลภัทรชีวิน และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การวิจัยและพัฒนากระบวนการสร้างความดี มีคุณธรรม” สรุปผลการวิจัยพบว่า^{๔๕} กระบวนการส่งเสริมความดี มีคุณธรรมให้กับคนรอบครัว และชุมชน ได้แก่ ๑. ระดับบุคคล การพัฒนาตนเองตามแนวไตรสิกขา คือศีล สมาธิ และปัญญา ตัวเราเป็นตัวอย่างที่ดี พ่อแม่ทำตนเป็นต้นแบบที่ดี ให้การอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้อง สร้างครอบครัวให้อบอุ่นเข้มแข็ง เอื้อเฟื้อต่อกัน การอบรมเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี พัฒนาเมื่อเติบโตใหญ่ ปลุกฝังให้เด็กรู้จักเข้าวัด ฟังธรรม ทำบุญเพื่อให้เด็กซึมซับความดีงาม ครูเป็นแบบอย่างและสอนคุณธรรม จริยธรรม ผู้นำและ อบต. ร่วมมือส่งเสริมและพัฒนาคนดี ครอบครัวดี ผู้นำระดับสูงส่งเสริมคุณธรรม เช่นการยกย่อง เชิดชูเกียรติคนดีมีคุณธรรม การส่งเสริมให้คนดี มีคุณธรรมเป็นต้นแบบของชุมชน สังคม ๒. ระดับครอบครัว พ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดี ทำให้ครอบครัวอบอุ่น เข้าใจกัน เข้าใจถึงความแตกต่าง รู้จักปรับตัวเข้าหากัน มีความอดทนในการเลี้ยงลูกให้เป็นคนดี ส่งเสริมลูกทั้งด้านการศึกษาและการเป็นคนดี มีกิจกรรมที่สมาชิกทั้งครอบครัวทำร่วมกัน เข้าร่วมประเพณีท้องถิ่น สังคมมีการประกาศยกย่องครอบครัวที่ปฏิบัติตนได้เหมาะสม เช่น แม่ดีเด่น พ่อดีเด่น ลูกกตัญญู ๓. ระดับชุมชน ผู้นำชุมชนทุกระดับเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างความร่วมมือในการสร้างคนดี สังคมดี จากบ้าน วัด โรงเรียน และองค์การบริหารส่วนตำบล ยกย่องคนดีให้เป็นแบบอย่างของชุมชนสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน โดยการสร้างบุคลากร และสร้างองค์กรต่างๆ ให้มีศักยภาพ สร้างครอบครัวที่ดีและสร้างอาชีพที่มั่นคงในชุมชน ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน นำเทคโนโลยีที่เหมาะสมเข้ามาใช้ ดูแลสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน รัฐบาลและส่วนราชการร่วมมือและหาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนอย่างจริงจัง สื่อสารมวลชนเพิ่มบทบาทในการ

^{๔๔}Fenwick and Cooper อ้างใน สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย, ผศ.ดร. และคณะ, “แนวทางการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในระดับประถมศึกษา”, รายงานการวิจัย, (คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

^{๔๕}จุมพล พูลภัทรชีวิน, ผศ.ดร. และคณะ, “การวิจัยและพัฒนากระบวนการสร้างความดี มีคุณธรรม”, รายงานการวิจัย, (ศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม): สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน), ๒๕๕๙), บทสรุปสำหรับผู้บริหาร.

ส่งเสริม เชิดชู ยกย่องการทำความดีให้เพิ่มมากขึ้น ปรับรูปแบบและสาระการนำเสนอข่าวสารข้อมูลให้เป็นข้อมูลด้านดีหรือด้านบวกให้มากขึ้น ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายส่งเสริมการสร้างคนดี/ชุมชนดี/สังคมให้เพิ่มมากขึ้น

พิเศษ ปันรัตน์ ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการสาย ข และ ค ตามหลักสมรรถนะ กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการสาย ข และ ค ในด้านวิธีการฝึกอบรม การพัฒนา การศึกษาเทคนิคที่จำเป็นต่อการปฏิบัติราชการ และเพื่อสำรวจความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะ กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการสาย ข และ ค จำนวน ๒๗๘ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Oneway ANOVA) t-test ที่ระดับนัยสำคัญระดับ ๐.๐๕ เปรียบเทียบรายคู่ (Scheffe's Procedure) และหาค่าความสัมพันธ์ (Chi-square) ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้^{๓๖}

๑. การพัฒนาสมรรถนะหลัก (Core Competency) และการพัฒนาสมรรถนะประจำกลุ่มงาน (Functional Competency) มีการพัฒนาอยู่ในระดับมาก

๒. การพัฒนาสมรรถนะหลัก โดยการฝึกอบรมด้านทักษะการจัดการ เทคนิคการตัดสินใจภาวะผู้นำ และการจูงใจ การพัฒนาสมรรถนะหลักโดยการพัฒนาตนเอง การเรียนเรียนรู้ตนเอง และการพัฒนาสมรรถนะหลักด้วยวิธีการศึกษาในระบบ

๓. การพัฒนาสมรรถนะประจำกลุ่มงาน โดยการฝึกอบรมด้านการสร้างสถานการณ์จำลอง การแสดงบทบาทสมมติ การสาธิต และการดูงานนอกสถานที่ การพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานโดยการอบรม การพัฒนาด้วยตนเองหรือผู้บังคับบัญชา และการพัฒนาสมรรถนะด้านการศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาสมรรถนะบุคลากร วัสดุ เครื่องมือ อุปกรณ์ และสถานที่ในการปฏิบัติงาน

๔. ข้อเสนอแนะการพัฒนาสมรรถนะ พบว่า กลุ่มตัวอย่างต้องการให้มีการเพิ่มพูนความรู้และทักษะให้ตรงกับกับงานและเสริมสร้างความสามารถ เพื่อเพิ่มศักยภาพบุคลากร

ประมา ศาสตรระจุ พัฒนาเกณฑ์สมรรถนะในการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา สำหรับการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเกณฑ์สมรรถนะ คู่มือการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยอิงเกณฑ์สมรรถนะและศึกษาความเป็นไปได้ในการนำเกณฑ์สมรรถนะและคู่มือไปใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา สำหรับการบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน โดยใช้สมรรถนะสำหรับข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นต้นแบบในการสร้างเกณฑ์พฤติกรรมบ่งชี้สำหรับประเมินสมรรถนะ โดยผ่านกระบวนการตรวจสอบความเหมาะสมและค่าความสอดคล้อง (IOC) โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา ระดับหัวหน้าส่วน/ฝ่าย จำนวน ๓๐ คนผลการวิจัย

^{๓๖}พิเศษ ปันรัตน์, “การศึกษาการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการสาย ข และ ค ตามหลัก สมรรถนะ กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพมหานคร”, การค้นคว้า อิสระรัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิทยาการจัดการ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๐).

สรุปได้ว่า^{๙๗} ๑) ผลการสร้างคู่มือประกอบด้วยวัตถุประสงค์ในการใช้คู่มือ คุณลักษณะที่ใช้ในการประเมิน เครื่องมือใช้ในการประเมิน ขั้นตอนและกระบวนการในการประเมินบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน การให้ข้อมูลป้อนกลับ ช่วงเวลาและความถี่ในการประเมิน ๒) ผลการตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำคู่มือไปใช้ พบว่า โดยภาพรวมทั้งหมดมีความเป็นไปได้ในการนำคู่มือไปใช้ในระดับมาก ๓) จากสมรรถนะหลัก ๘ สมรรถนะ พบว่าสมรรถนะที่สำคัญที่สุดคือ จริยธรรม

ศักดิ์สิทธิ์ สืหลวงเพชร ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูงสำหรับครูวิทยาศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นพบว่า ครูวิทยาศาสตร์มีพื้นฐานความรู้เดิมอยู่ในระดับน้อยและมีความต้องการเสริมสร้างสมรรถนะอยู่ในระดับมาก ระยะที่ ๒ การสร้างหลักสูตร เป็นการสร้างและพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน คือ แบบประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินพบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก หลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร หลักการและเหตุผลเป้าหมายโครงสร้างของหลักสูตรเนื้อหาสาระ กิจกรรมการอบรม สื่อประกอบการอบรมระยะเวลาการอบรมและการวัดผลประเมินผล ระยะที่ ๓ การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการศึกษาผลการใช้หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูงที่เกิดกับครูและผู้เรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือครูวิทยาศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๑๒ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง แบบประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง แบบสังเกตความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน ผลการใช้หลักสูตรพบว่า ๑) ผลการทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูงของครูพบว่า^{๙๘} คะแนนเฉลี่ยก่อนการฝึกอบรมมีค่าเท่ากับ ๑๓.๖๗ คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๕๖ และคะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกอบรมมีค่าเท่ากับ ๒๕.๔๒ คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๗๒ สรุปได้ว่า ครูวิทยาศาสตร์ที่ผ่านการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูงในระดับที่สูงขึ้น ๒) ผลการประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูงของครูวิทยาศาสตร์พบว่า ครูมีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูงได้เหมาะสมมาก ๓) ผลการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูงของครูวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ครูสามารถจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ได้ในระดับดี ๔) ผลสัมฤทธิ์

^{๙๗}ประมา ศาสตระจุติ, “การพัฒนาเกณฑ์สมรรถนะในการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักงานการศึกษานอกโรงเรียน”, **ปริญญาณิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๐).

^{๙๘}ศักดิ์สิทธิ์ สืหลวงเพชร, “การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูงสำหรับครูวิทยาศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๕).

ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ที่เรียนกับครูที่ผ่านการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ ๗๔.๖๘ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ ๗๐ ที่กำหนดไว้และมีผู้เรียนที่ผ่านตามเกณฑ์การผ่านร้อยละ ๗๐ มีจำนวน ๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๐๐ ซึ่งแสดงว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด ระยะที่ ๔ การปรับปรุงและแก้ไขหลักสูตรเป็นการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยการเพิ่มเวลาในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการทำแบบทดสอบเพื่อให้มีเวลาในการคิดหาคำตอบและทบทวนการทำแบบทดสอบให้มากขึ้น

วัลลภ พัฒนพงศ์ ได้ศึกษาการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสมรรถนะอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า^{๙๙} หลักสูตรฝึกอบรมมีประสิทธิภาพ ๘๕.๐๖/๘๑.๖๕ สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้และผลการประเมินภาคปฏิบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ ๗๖.๑๓ มากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผลการประเมินความคิดเห็นหลังจากการฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสมรรถนะอาชีพมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผลการประเมินการติดตามผลหลังจากการฝึกอบรม พบว่าผู้บริหารของผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสมรรถนะอาชีพโดยภาพรวมเห็นด้วยในระดับมากและผลการประเมินผลงานของผู้เข้ารับการอบรมหลังจากผ่านการฝึกอบรมไปแล้ว ๑ เดือนในการพัฒนาหลักสูตรสมรรถนะมีผลการประเมินในภาพรวม มีผลงานคิดเป็นร้อยละ ๙๓.๘๕

พนา ดุสิตากร ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมสมรรถนะวิชาชีพสำหรับช่างอิเล็กทรอนิกส์อุตสาหกรรม ผลการศึกษาพบว่า^{๑๐๐} ชุดฝึกอบรมสมรรถนะวิชาชีพช่างอิเล็กทรอนิกส์อุตสาหกรรมที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพระหว่างกระบวนการฝึกอบรมร้อยละ ๘๗.๘๙ และมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์หลังจากการฝึกอบรมร้อยละ ๙๒.๒๗ เมื่อทดสอบด้วยสถิติ Chi-Square พบว่า จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมมากกว่าร้อยละ ๘๕ ทำคะแนนจากแบบทดสอบสมรรถนะได้สูงกว่าร้อยละ ๘๕ ที่ระดับนัยสำคัญ .๐๕

วิสูตร ชลนิธ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนบ้านสะพานสี่ อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง” วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษา ๑. การดำเนินการกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนบ้านสะพานสี่ ๒. ผลการใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนบ้านสะพานสี่ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการแบบผสมผสาน ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณนั้นกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครู ๑๒ คน ผู้ปกครอง ๑๗๕ คน และนักเรียน ๑๗๕ คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง

^{๙๙}วัลลภ พัฒนพงศ์, “การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสมรรถนะอาชีพ”, **ดุชนิพนธ์ คุศศาสตร์อุตสาหกรรมดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๕๕).

^{๑๐๐}พนา ดุสิตากร, “การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมสมรรถนะวิชาชีพสำหรับช่างอิเล็กทรอนิกส์อุตสาหกรรม”, **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาเทคโนโลยีเทคนิคศึกษาภาควิชาคุศศาสตร์**, (เทคโนโลยีบัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๕๗).

ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและพุทธศาสนา ๘ คน ผู้อำนวยการโรงเรียน ๕ คน ครูผู้สอนวิชา สังคม ๔ คน และพระภิกษุ ๒ รูป ผู้ปกครองนักเรียน ๕ คน และผู้แทนนักเรียน ๕ คน ได้มาโดยการ สุ่มแบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เครื่องมือที่ใช้ใน การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่การจัดกลุ่มสนทนา และการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ได้ผลการวิจัย ดังนี้^{๑๐๑} ๑. กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนบ้านสะพานสี่เป็นกลยุทธ์ มี ๔ ขั้นตอน คือ (๑) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (๒) การวางแผนกลยุทธ์ (๓) การนำกลยุทธ์ไปสู่ การปฏิบัติ และ (๔) การประเมินผลโดยใช้หลักภาวนิตะ ๔ กลยุทธ์ดังกล่าวกำหนดโดยการสังเคราะห์ ความคิดเห็นของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จากกลุ่มสนทนาและการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยเน้นการ มีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ๒. ผลการใช้กลยุทธ์ในการ พัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนบ้านสะพานสี่ ข้อมูลจากการศึกษาทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพชี้แสดงว่า นักเรียนของโรงเรียนบ้านสะพานสี่มีการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลัก ไตรสิกขาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งก่อนที่ทางโรงเรียนบ้านสะพานสี่จะมีการดำเนินกลยุทธ์ ดังกล่าว คุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

ศศิตยา आयुยืน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะบุคคลตามหลักพุทธ ธรรมของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคใต้ตอนบน” ผลการวิจัยพบว่า ๑) การบูรณาการเพื่อการ พัฒนาสมรรถนะบุคลากรประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน ได้แก่ ๑. ขั้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางกาย และทางวาจาให้มีความเป็นปกติ มีความเหมาะสม และมีความงดงาม ที่ช่วยในการเสริมสร้าง พฤติกรรมของบุคลากรให้มีความน่าเชื่อถือในสังคมมากยิ่งขึ้น ๒. ขั้นการปรับเปลี่ยนเป้าหมาย ทางด้านจิตใจให้มีความมุ่งมั่น มั่นคง และจริงจังในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ที่ช่วยในการเสริมสร้าง พื้นฐานให้เกิดคุณธรรม และจริยธรรมของบุคลากรและ ๓. ขั้นการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ในการ ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอให้เกิดเป็นประสบการณ์ที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อเสริมสร้างและป้องกัน ความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ๒) สภาพปัญหาและสภาพทั่วไปของการพัฒนาสมรรถนะ บุคลากรของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคใต้ตอนบน พบว่า^{๑๐๒} สภาพปัญหาใหญ่ๆ มีทั้งสิ้น ๕ ประการ ได้แก่ ๑. สภาพปัญหาด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ๒. สภาพปัญหาด้านการบริการที่ดี ๓. สภาพ ปัญหาด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ๔. สภาพปัญหาด้านการยึดมั่นในความถูกต้อง ชอบ ธรรม และจริยธรรม ๕. สภาพปัญหาด้านการทำงานเป็นทีม จึงทำให้การพัฒนาไม่ตรงกับสมรรถนะ ของบุคลากรแต่ละคน เช่นทำงานไม่ตรงกับสายงาน การถูกย้ายไปทำงานด้านอื่น ข้อยุทธธรรม จริยธรรม วินัย ยังมีน้อย เพราะเน้นแต่ทักษะ ฝีมือและความชำนาญวิชาการ ไม่ได้เน้นคุณธรรม การ เอาใจใส่หรือให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรมีน้อย ขาดการร่วมมือและบูรณาการ

^{๑๐๑}วิสูตร ชลนิธ, “กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนบ้านสะพานสี่ อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง”, *ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเพื่อการพัฒนา*, (บัณฑิต วิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์จังหวัดฉะเชิงเทรา, ๒๕๕๘).

^{๑๐๒}ศศิตยา आयुยืน, “กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะบุคคลตามหลักพุทธธรรมของสถาบันพัฒนาฝีมือ แรงงานภาคใต้ตอนบน”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

กับหน่วยงานภายในและภายนอก หลักสูตรไม่ตรงกับความต้องการ ประเด็นเหล่านี้เป็นทั้งปัญหาและเป็นอุปสรรคที่ขวางกั้นที่จะทำให้ไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของสถาบันพัฒนาฝีมือพัฒนาแรงงานภาคใต้ตอนบน ๓) กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรตามหลักพุทธธรรมของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคใต้ตอนบน พบว่า กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากร ประกอบไปด้วย ๑.กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะตามหลักพุทธธรรมด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ๒.กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะตามหลักพุทธธรรมด้านการบริการที่ดี ๓.กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะตามหลักพุทธธรรมด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ๔.กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะตามหลักพุทธธรรมด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม และจริยธรรม ๕.กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะตามหลักพุทธธรรมด้านการทำงานเป็นทีม เพื่อการพัฒนาบุคลากรให้เกิดพฤติกรรมที่ดี สามารถปฏิบัติอยู่ในกรอบกติกา กฎเกณฑ์ระเบียบวินัยซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงาน (อธิสัสสิกขา) จนสามารถเกิดเป็นความมั่นคงตามมาตรฐานทางจรรยาบรรณ ที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรู้ความสามารถ (อธิจิตตสิกขา) ของเจ้าหน้าที่หรือพนักงานในสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคใต้ตอนบน (สพภ. ๑๑)ให้มีคุณสมบัติตามที่องค์กรต้องการ และเพื่อการแก้ไขปัญหาการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน นอกจากนี้ การฝึกปฏิบัติ ๒ ประการดังกล่าวเป็นรากฐานที่มีส่วนช่วยเสริมให้บุคลากรเกิดทักษะความฉลาดความชำนาญประสบการณ์กระบวนการเรียนรู้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันถ่วงที (อธิปัญญาสิกขา)

เนตรชนก วิภาตะศิลปิน ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามหลักไตรสิกขา ในโครงการสามเณรปลูกปัญญาธรรม โดยมีการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาเยาวชนตามหลักไตรสิกขาในโครงการสามเณรปลูกปัญญาธรรม ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามหลักไตรสิกขาในโครงการสามเณรปลูกปัญญาธรรม และ ๓) เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามหลักไตรสิกขาในโครงการสามเณรปลูกปัญญาธรรม เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย ๑) การสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งหมด ๔๕ รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ๒) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๑๐ รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปผลการสัมภาษณ์ และ ๓) การสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๕ รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปผลการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า^{๑๐๓} ๑. สภาพการพัฒนาเยาวชนตามหลักไตรสิกขาในโครงการสามเณรปลูกปัญญาธรรม เป็นกระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักไตรสิกขาได้แก่ ๑) แนวคิด คือ เรียน เล่น เป็น เปลี่ยน ๒) เป้าหมาย คือ เปลี่ยนตนเปลี่ยนคนทั้งโลก ๓) หลักสูตร คือ หลักการพัฒนาเยาวชนตามหลักไตรสิกขาตลอด ๔ สัปดาห์ ประกอบด้วย หัวข้อที่ ๑ เรื่องเรียน เรียนทางธรรม นำทางโลก หัวข้อที่ ๒ เล่นเพลิน เจริญปัญญา หัวข้อที่ ๓ เรื่องเป็น เป็นให้ดีที่สุด ณ จุดที่เป็น และหัวข้อที่ ๔ เปลี่ยนตนเป็นคนใหม่ ประกอบด้วย ๕ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ ๑ การเตรียมแผนบริหารโครงการ เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ขั้นตอนที่ ๒ การจัดเตรียมหลักสูตรการพัฒนาเยาวชนตามหลัก

^{๑๐๓}เนตรชนก วิภาตะศิลปิน, “รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามหลักไตรสิกขาในโครงการสามเณรปลูกปัญญาธรรม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

ไตรสิกขา ขั้นตอนที่ ๓ การดูแล ติดตามผลและพัฒนาเยาวชน ขั้นตอนที่ ๔ การปรับปรุง และพัฒนา แผนบริหารโครงการ และขั้นตอนที่ ๕ การประเมินผลโครงการ และเผยแพร่ผลแผนบริหารโครงการ ๒. รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามหลักไตรสิกขาในโครงการสามเณรปลูกปัญญาธรรม ประกอบด้วย ๖ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) การเตรียมแผนบริหารโครงการ ๒) การดำเนินงานด้านองค์ประกอบหลัก ๓) การ พัฒนาเยาวชนตามหลักไตรสิกขา ๔) การดูแล ติดตาม และพัฒนาเยาวชน ๕) การปรับปรุงและ พัฒนาแผนบริหารโครงการ และ ๖) การประเมินผลและเผยแพร่ผลแผนบริหารโครงการ ๓. รูปแบบ การพัฒนาเยาวชนตามหลักไตรสิกขาในโครงการสามเณรปลูกปัญญาธรรมเป็นการถ่ายทอดชีวิตการ บรรพชาภาคฤดูร้อนของเหล่าสามเณร ตลอดระยะเวลา ๔ สัปดาห์ ที่จะต้องฝึกฝนตนตามหลักเสขีย วัตร และศึกษาเล่าเรียนหลักพุทธธรรมผ่านพุทธประวัติ และกิจกรรมการเรียนรู้แบบต่างๆ จากคณะ วิทยากร โดยการใช้หลักไตรสิกขา เป็นกระบวนการในการฝึกฝน อบรมและพัฒนาเยาวชนให้มี พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการพัฒนา ๓ ด้าน คือ ๑) การพัฒนาตนในด้านศีล ๒) การพัฒนาตนในด้าน สมาธิ ๓) การพัฒนาตนในด้านปัญญา งานวิจัยนี้ มีประเด็นสำคัญที่นำมาพิจารณาและเป็นประโยชน์ ต่อการศึกษา คือ การนำเสนอรูปแบบที่เป็นการสัมภาษณ์สภาพการพัฒนาเยาวชนตามหลักไตรสิกขา และรูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามหลักไตรสิกขา

พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปัญโญ ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการเสริมสร้าง เยาวชนให้เป็นพลเมืองดีของพระสอนศีลธรรมในสังคมไทย การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ๑) ศึกษา กระบวนการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีของพระสอนศีลธรรมในสังคมไทย ๒) พัฒนา กระบวนการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีของพระสอนศีลธรรมในสังคมไทย ๓) นำเสนอ รูปแบบการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีของพระสอนศีลธรรมในสังคมไทย เป็นการวิจัยเชิง ปริมาณ และเชิงคุณภาพ เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑๗๕ ชุด แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๒๖รูป/คน สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า^{๑๐๔} กระบวนการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีของพระสอนศีลธรรมใน สังคมไทย ได้แก่ กระบวนการเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดีของพระสอนศีลธรรมคุณสมบัติ ของพระสอนศีลธรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดีและคุณลักษณะของความเป็น พลเมืองดีตามทัศนะของพระสอนศีลธรรม ประเมินระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้านโดย เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย และได้กระบวนการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีตามหลัก ไตรสิกขา คือ ๑) ศีล ความเข้มแข็งทางจิตใจ ๒) สมาธิ ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ๓) ปัญญาส่งเสริมเยาวชนได้เรียนรู้หลักพุทธธรรม ๔) บุรณาการพัฒนจิตสำนึกที่ดี

ศุภกร จันทรวุฒิกร ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาและพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมตาม หลักไตรสิกขาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารและหัวหน้างานองค์กร การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีวัตถุประสงค์ ๓ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษา รูปแบบการฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขา และภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการ

^{๑๐๔}พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปัญโญ, “กระบวนการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี ของพระสอนศีลธรรมในสังคมไทย”, วารสารมหาจุฬานาครทรรณ, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม – สิงหาคม ๒๕๖๑): ๒๕๐.

ฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขา สำหรับเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารและหัวหน้างานองค์กร ๓) เพื่อทดลองรูปแบบการฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขา สำหรับเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารและหัวหน้างานองค์กร ก่อนนำไปเสนอใช้ โดยได้ดำเนินการวิจัย ตามแบบแผนสำรวจบุกเบิก (The Exploratory Sequential Design) เป็น ๒ ระยะต่อเนื่องกัน คือ ระยะที่ ๑ การวิจัยเชิงคุณภาพ และระยะที่ ๒ การวิจัยเชิงปริมาณ ผลการวิจัยพบว่า^{๑๐๕} ๑) ได้ศึกษาองค์ความรู้จากรูปแบบการฝึกอบรมฯ ประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ จิตวิทยาการฝึกอบรม ประยุกต์กับ หลักไตรสิกขา และศึกษากำหนดภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม จากการสังเคราะห์แนวคิดภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของปีเตอร์ จินอร์ท เฮาส์ (Peter G. Northouse) และ แกรี่ ยูคัล (Gary Yukl) เข้าในหลักการ ๓ คือ ครอบตน ครอบคน ครอบงาน สรุปเป็น ๖ ประการ คือ การแสดงออกถึงความยุติธรรม การยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต การเคารพให้เกียรติผู้อื่น การให้บริการคนอื่น การใช้อำนาจและอิทธิพลของผู้นำการเสริมสร้างความร่วมมือในกลุ่ม ๒) พัฒนารูปแบบการฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ ๕ ท่าน และตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่าน เป็นรูปแบบการฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขา ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอนและ ๗ กระบวนการ อธิบายได้ตามรูปภาพโมเดลพระธาตุเจดีย์ ๓) ทดลองรูปแบบการฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขา เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารและหัวหน้างานองค์กร ด้วยการทดลองแบบกึ่งทดลอง พบว่า คะแนนเฉลี่ยภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของกลุ่มทดลอง ภายหลังได้รับอบรมตามรูปแบบการฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขา สูงขึ้นกว่าก่อนเข้ารับอบรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

พระมหาสมบัติ ธนปญโญ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียน ร่วมพัฒนานาวิชาชีพครูการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการโค้ชของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนานาวิชาชีพครู ๒) สร้างกระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนานาวิชาชีพครู ๓) ศึกษาผลการใช้กระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนานาวิชาชีพครู การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (๑) การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบศึกษาเอกสาร และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก คณบดีคณะครุศาสตร์ ผู้บริหารสถานศึกษา อาจารย์นิเทศ ครูพี่เลี้ยง นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู จำนวน ๑๐ คน และการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๒ คน (๒) การวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วยแบบสอบถามความคิดเห็นสภาพปัจจุบันและปัญหาการโค้ชจากครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วมพัฒนานาวิชาชีพครู จำนวน ๓๘๑ คน โดยการสุ่มแบบหลาย สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที่แบบไม่อิสระ และดัชนีค่าความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า^{๑๐๖} ๑) สภาพปัจจุบันและปัญหาการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยง คือการประเมินผลการโค้ช

^{๑๐๕}ศุภกร จันทราวฒติมกร, “การศึกษาและพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารและหัวหน้างานองค์กร”, **ปริญญานิพนธ์ ปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์**. (สถาบันวิจัยพุทธธรรมศาสตร์: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๖๒).

^{๑๐๖}พระมหาสมบัติ ธนปญโญ, “การศึกษากระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียน ร่วมพัฒนานาวิชาชีพครู”, **วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา**, ปีที่ ๑๐ ฉบับ ๓ (กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๖๓): ๑๔๐.

ดังนั้น โค้ชควรสะท้อนคิดและให้ข้อมูลย้อนกลับจากการประเมิน เพื่อสร้างกำลังใจ เปิดโอกาสให้ผู้รับ โค้ชสอบถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจ ๒) กระบวนการโค้ช ประกอบด้วย ๕ ส่วน ได้แก่ (๑) เป้าหมายของการ โค้ช (๒) หลักพุทธธรรมในการโค้ช (๓) ทักษะการโค้ชของโค้ช (๔) กัลยาณมิตรการโค้ช (๕) พุทธ วิธีการโค้ช ได้นำเทคนิคและสื่การสอนของพระพุทธรเจ้ามาเป็นแบบอย่างในการโค้ช มีอยู่ ๔ ประเภท คือ ๑. สันติสนทนา (ชี้ให้ชัดชี้) ๒. สมาทปนา (ชวนให้ปฏิบัติ) ๓. สมุตเตชนา (เร้าให้กล้า) ๔. สัมปหังสนา (ปลุกให้สำนึก) ๓) ผลการวิจัย พบว่า ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมี สมรรถภาพความเป็นครู หลังใช้กระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนร่วม พัฒนาศักยภาพครูสูงกว่าก่อนใช้กระบวนการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๒.๕.๒ งานวิจัยต่างประเทศ

Fenwick and Cooper ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับ นักเรียนจากการปฏิรูปมาตรฐานหลักสูตรแกนกลางของประเทศออสเตรเลียซึ่งเป็นการพยายาม ร่วมกันในการเพิ่มมาตรฐานขั้นพื้นฐานซึ่งเน้นไปที่ความสามารถระดับต่ำสุดของนักเรียน กลุ่มเป้าหมายในโรงเรียนมัธยมศึกษา เกี่ยวกับโอกาสและอุปสรรคในการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ ข้อสรุปของผลการวิจัยอยู่บนพื้นฐานของการวิเคราะห์การออกแบบหลักสูตรที่ปรับปรุงขึ้นใหม่ เพื่อ ทดลองใช้ในโรงเรียน ๓ โรงเรียน ประกอบด้วยเอกสารการวางแผนการจัดการเรียนรู้และการ ประเมินผลของครูพร้อมกับการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน คณะครูและนักเรียน ผลการศึกษา พบว่า^{๑๐๗} มาตรฐานหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น สามารถนำไปสู่การพัฒนานักเรียนที่ไม่ประสบความสำเร็จ ในการเรียนเป็นอย่างดีการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าธรรมชาติการปฏิบัติที่มีความแตกต่างในการ นำไปใช้ในโรงเรียนเพื่อการดำเนินการพัฒนามาตรฐานขั้นต่ำของนักเรียน ขึ้นอยู่กับการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และบริบทของโรงเรียนที่แตกต่างกันในท้องถิ่นจากการตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะจะเห็นว่าเป็นหลักสูตรที่เน้นการปฏิบัติจริง มุ่งให้ ผู้เรียนถ่ายโยงการเรียนรู้สู่การใช้ทักษะชีวิตในด้านต่างๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการรับประกันว่า ความรู้ที่ได้ศึกษาสามารถนำมาใช้ได้จริง หลักสูตรรูปแบบนี้จึงมีคุณค่ามากกว่าหลักสูตรอิงเนื้อหา ซึ่งเป็นแต่เพียงองค์ความรู้ที่อาจจะไม่ได้ใช้ในชีวิตรจริง หลักสูตรของชาติฉบับปัจจุบันดูเหมือนว่าพยายาม ที่จะสร้างความสมดุลระหว่างความรู้และกระบวนการด้านทักษะชีวิต แต่ในการปฏิบัติ ยังคงให้ ความสำคัญกับเนื้อหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่าสิ่งที่ผู้เรียนปฏิบัติได้หลักสูตรจึงยังคงเน้น เนื้อหาวิชาและไม่อาจทำให้การสร้างทักษะกระบวนการเกิดขึ้นจริงปัญหาการศึกษาที่ผู้เรียนเรียน แล้วไม่สามารถประยุกต์ความรู้ถ่ายโยงไปยังสถานการณ์อื่นๆ ได้จึงยังคงดำเนินอยู่และเป็นวิกฤติ สำคัญประการหนึ่งของการศึกษาไทยปัจจุบันด้วยเหตุนี้ การร่วมคิดและการร่วมสร้างหลักสูตรให้เป็น

^{๑๐๗}Fenwick, L. and Cooper, M. (2012), *Prevailing Pedagogies for Classes in Low SES Contexts and the Implications for Standards-Based Reform in Australia*. [online], source: http://link.springer.com/article/10.1007%2F978-94-007-0122-0_12. Retrieved on: [2 September 2022].

หลักสูตรฐานสมรรถนะจะเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาศักยภาพของพลเมืองไทยให้เกิดประสิทธิผลเทียบเคียงกับนานาชาติได้ในอนาคต

Jaran Olsen & Dagfinn Aarhus Braseth ได้ศึกษา ศิล สมาธิ และปัญญา: การสำรวจหลักพื้นฐานทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับการลดความเครียดมีการเจริญสติเป็นพื้นฐาน (Mindfulness-Based Stress Reduction (MBSR)) มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจหลักพื้นฐานทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับ MBSR และศึกษาขอบเขตรวมถึงส่วนประกอบที่ได้ถูกรวมเข้าด้วยกันในโปรแกรม MBSR เช่น หลักอริยสัจ ๔ หลักไตรสิกขา ได้แก่ ศิล สมาธิ และปัญญา กระบวนการเปลี่ยนจากทัศนะทางพุทธศาสนา ลักษณะสากล การหยั่งรู้ การเข้าสมาธิ วิธีเซ็นและการสอนเกี่ยวกับ MBSR เป็นต้น ผลการวิจัยพบว่า^{๑๐๘} ในคำสอนทางพุทธศาสนาเหล่านี้การเข้าสมาธิที่ประกอบด้วยการเจริญสติเป็นเพียงส่วนหนึ่งของเค้าโครงที่ใหญ่กว่า ถูกเรียกว่า “ไตรสิกขา” ในเค้าโครงนี้ การฝึกสมาธิมีการเจริญสติเป็นพื้นฐานมาพร้อมกับวิธีการ ๒ อย่าง คือ การอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับพฤติกรรมทางศีลธรรม และการพิจารณาโดยแยบคาย (โยนิโสมนสิการ) เกี่ยวกับบทบาทของประสบการณ์อันเป็นสากล ซึ่งในที่สุด นำไปสู่การเข้าใจอย่างแจ่มชัดเกี่ยวกับตนเองและโลกบรรดาหลักธรรมทางพุทธศาสนาหลักไตรสิกขา ได้แก่ ศิล สมาธิ และปัญญา ถูกมองอย่างเช่นสิ่งที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน และเป็นสิ่งพิเศษสำหรับการบำบัดรักษาในท้ายที่สุดความท้าทายรวมถึงในการใช้องค์ประกอบซึ่งนำมาจากคำสอนทางพุทธศาสนาในการจัดเป็นวิธีจิตบำบัดต่อชาวโลก

Confer ได้ศึกษาความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน ๔๒ คนและครู ๖ คน เกี่ยวกับการสอนและการเรียนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางครูผู้ร่วมวิจัยได้พยายามทำให้ชั้นเรียนของตนเป็นชั้นเรียนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้นข้อมูลเบื้องต้นที่นำมาวิเคราะห์ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตในชั้นเรียน ผลการศึกษาเบื้องต้น พบว่าครูยังไม่เข้าใจแนวคิดและทางปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับสิ่งที่ครูตั้งใจจะให้ชั้นเรียนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญผลจากการใช้ข้อมูลเบื้องต้นเหล่านี้ ได้ระบุตัวบ่งชี้ระดับความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและทางปฏิบัติ ๕ ระดับเมื่อใช้ตัวบ่งชี้วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความเข้าใจของแนวคิดที่เหมาะสมเพื่อแนะแนวปฏิบัติใหม่ครูมักจะสร้างแนวคิดที่ผิดๆ บ่อยครั้ง ซึ่งนำไปสู่การแสดงออกที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับกลยุทธ์การสอนได้ ประการที่ ๒ เมื่อครูเป็นผู้เรียนเกี่ยวกับวิธีการเน้นนักเรียนเป็นสำคัญเพื่อการสอนและการเรียนรู้ครูจึงเป็นทั้งผู้สอน ผู้เรียนและผู้ปฏิบัติด้วยความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและการปฏิบัติของครูจึงมีความเหมาะสมมากขึ้น และผลประการที่ ๓ พบว่า ครูบางคนมีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเกิดขึ้นก่อนปฏิบัติการสอนที่เหมาะสมส่วนครูคนอื่นๆ มีกลยุทธ์ที่เหมาะสมซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีความเข้าใจในแนวคิดเพิ่มขึ้น^{๑๐๙}

^{๑๐๘} Jaran Olsen & Dagfinn Aarhus Braseth, *Morality Meditation and Wisdom: An Exploration of the Buddhist Foundation of Mindfulness-Based Stress Reduction*, (The University of Bergen, 2015).

^{๑๐๙} Confer, “ Student Participation in a Process of Teacher Change: Toward Student-Centered Teaching and Learning”. *Dissertation Abstracts International*, (New York: Pergamum Press, 2001).

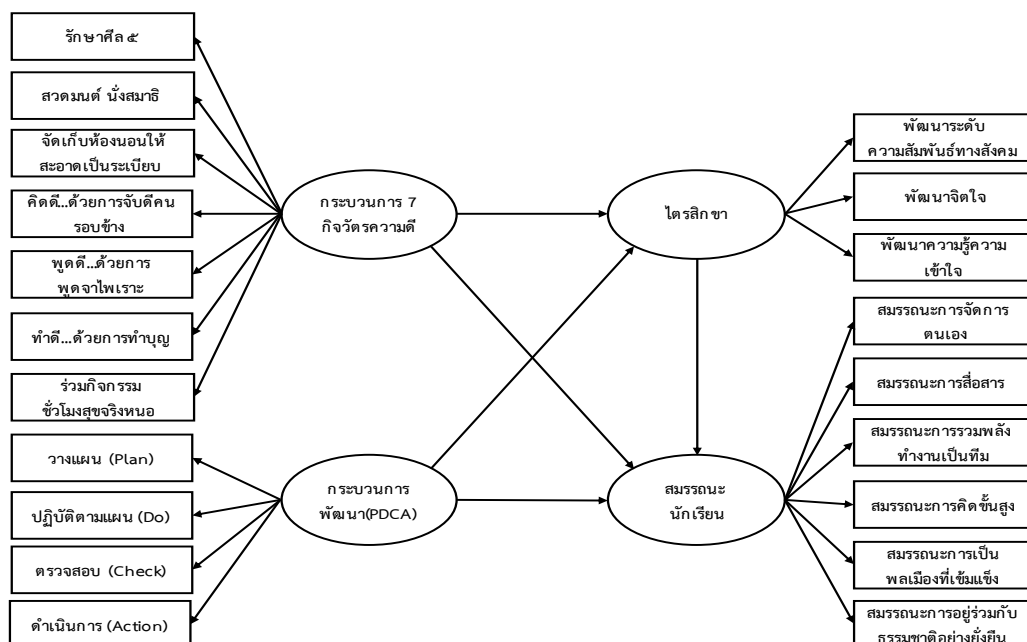
Watamura ได้ศึกษาเปรียบเทียบการเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางกับวิธีสอนแบบเดิมในวิชาคณิตศาสตร์ในชั้นประถมศึกษา พบว่า^{๑๑๐} เด็กจะสร้างแนวความคิดได้ดีมากขึ้นเมื่อได้รับการสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง ส่วนการสอนแบบบอกความรู้ทำให้เด็กรู้ข้อเท็จจริงที่เป็นส่วนๆ แต่ไม่สามารถเชื่อมโยงข้อเท็จจริงเหล่านั้นเข้าด้วยกันเป็นกรอบความคิดหลักและผลจากการเรียนรู้ก็ไม่มี ความคงทน ในการศึกษาครั้งนี้ได้เปรียบเทียบนักเรียนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางกับชั้นเรียนที่สอนโดยบอกความรู้ พบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรู้แตกต่างกัน โดยนักเรียนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางมี ฐานความรู้กว้างไกลกว่า และสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ตนมีเข้ากับสภาพแวดล้อมในชีวิตประจำวันได้มากกว่า

Jone & Morris ได้ทำการวิจัยพฤติกรรมและความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมของเด็ก พบว่า^{๑๑๑} พฤติกรรมและความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของเด็กมีความสัมพันธ์กันอย่างมาก การสอนความรู้ทางศีลธรรมที่โรงเรียน ไม่สามารถชักจูงเด็กให้แสดงคุณค่าทางคุณธรรมจริยธรรมได้ ทั้งนี้เพราะสังคมครอบครัวยุคใหม่ต้องการและความรู้สึกของเด็กเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากกว่าศีลธรรมของโรงเรียน ฉะนั้น โรงเรียนจึงจำเป็นต้องพัฒนาการสอนคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

^{๑๑๐} Watamura, "Child-centered Learning Versus Direct Instruction in Mathematics in the Elementary Classroom." **Masters Abstracts International**, (New York: Pergamm Press, 2001)

^{๑๑๑} Jone & Morris, "Relatton of Temperament to the Choice of Values", **Journal of Abnormal Social Psychology**, (1956): 781-783.

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ ๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา และเพื่อนำเสนอโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งผู้วิจัย ได้ดำเนินการวิจัยออกเป็น ๓ ระยะ

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

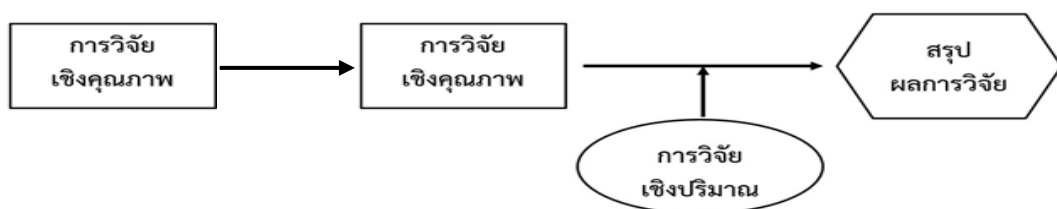
งานวิจัยเรื่อง “โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา” วิจัยผสมวิธีแบบพหุระยะด้วยการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อขยายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Mixed Methods Research) โดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพขยายผลสู่เชิงปริมาณในรูปแบบของค่าพารามิเตอร์ แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น ๓ ระยะ ได้แก่

ระยะที่ ๑ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ระยะที่ ๒ การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เพื่อพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ระยะที่ ๓ การใช้แบบสอบถาม เพื่อยืนยันและเสนอโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

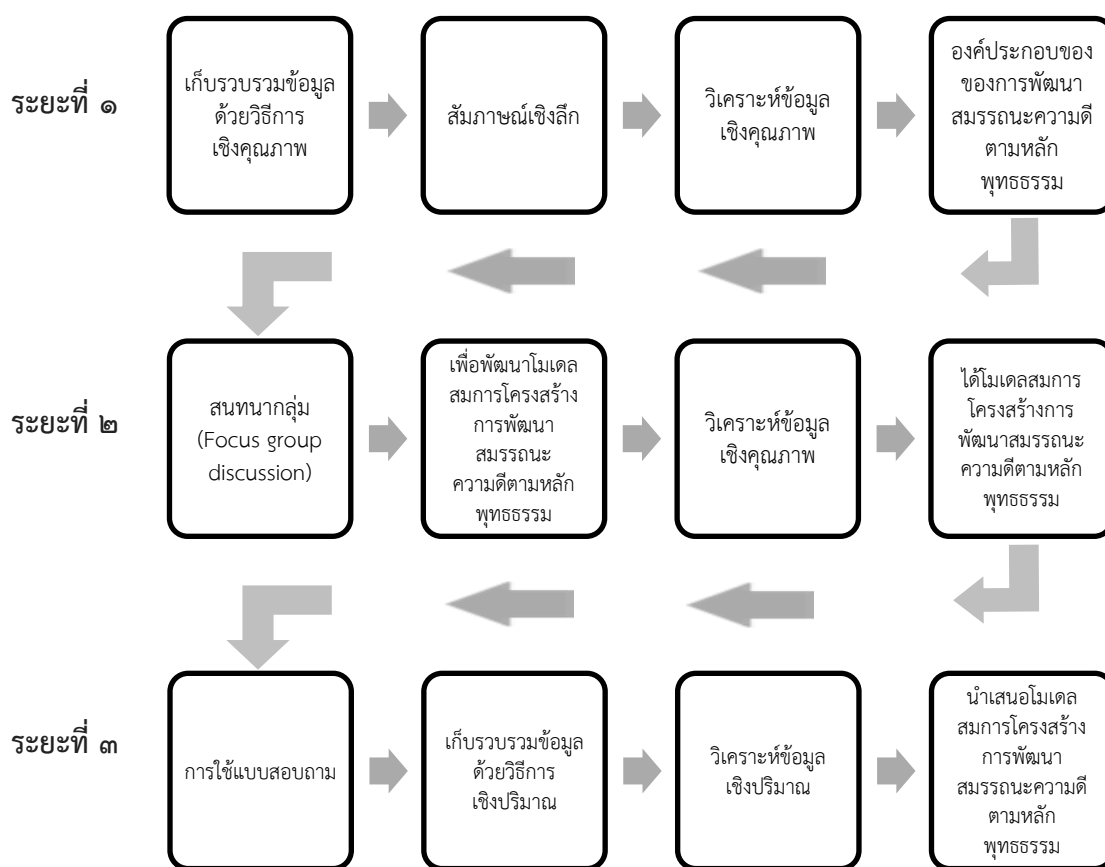
จากการออกแบบการวิจัยทั้ง ๓ ระยะ สามารถสรุปได้ดังภาพต่อไปนี้^๑

ภาพที่ ๓.๑ วิธีวิจัยผสมวิธีแบบพหุระยะด้วยการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อขยายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

^๑ลำพอง กลมกุล, “อิทธิพลของกระบวนการสะท้อนคิดต่อประสิทธิผลการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน: การวิจัยแบบผสมวิธี”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๘๖.

รายละเอียดของการออกแบบการวิจัยในแต่ละระยะ แสดงรายละเอียดได้ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ ๓.๒ รายละเอียดในแต่ละระยะการดำเนินการวิจัย

๓.๒ ระยะที่ ๑ การออกแบบวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary study) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบขององค์ประกอบของโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

๓.๒.๑ การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary study)

การศึกษาในเชิงเอกสาร ผู้วิจัย ทำการศึกษาวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากพระไตรปิฎก ฉบับมหาวิทยาลัทยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อรรถกถา หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม แนวคิด ทฤษฎี ตำรา วิชาการหนังสือบทความ การสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียน แนวคิดเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมในการพัฒนานักเรียนและรูปแบบโครงการโรงเรียนรักษาศีลห้าด้วย ๗ กิจวัตรความดี

๓.๒.๒ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา
ในระยะที่ ๑ มี ๒ กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาได้จากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน ๔ รูป/คน

กลุ่มที่ ๒ พระภิกษุ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่ร่วมโครงการโรงเรียนรักษาศีลห้า ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน ๑๐ รูป/คน

๓.๒.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แนวคำถามในการสัมภาษณ์ โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ๑.สมรรถนะของนักเรียน ๒.หลักพุทธธรรม คือ หลักไตรสิกขา ๓.รูปแบบโครงการโรงเรียนรักษาศีลห้าด้วย ๗ กิจวัตรความดี ๔.กระบวนการกิจกรรม ๗ กิจวัตรความดี

๓.๒.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย ได้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ตำรา วิชาการ หนังสือบทความ การสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิด้านพุทธบริหารการศึกษา พระภิกษุ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ที่ร่วมโครงการได้จากการเลือกแบบเจาะจง เป็นกระบวนการที่ใช้ในการตรวจสอบข้อมูลโดยพิจารณาถึงความถูกต้องและความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล โดยพิจารณาจากการสนทนาพูดคุยโดยมีหลักฐานประกอบระหว่างการสนทนา ความพอเพียงของข้อมูล กำหนดได้โดยประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยได้เตรียมไว้ก่อนการสัมภาษณ์

๓.๒.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดวิธีการจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัย ได้นำข้อมูลจากขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ มาทำการลดทอนข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งกระบวนการทั้ง ๓ กระบวนการนี้ได้ทำควบคู่ไปกับกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๑. การลดทอนข้อมูล เป็นการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์แล้วจัดลงในหัวข้อที่เกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา ทั้งนี้เพื่อเป็นการเลือกหาจุดที่น่าสนใจของแต่ละตัวแปรที่ศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับตัวแปรที่สนใจศึกษาและเป็นข้อมูลที่เกิดจากประสบการณ์จริงของผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งมีความเชื่อมโยงกับประเด็นของตัวแปรที่ผู้วิจัย สนใจศึกษา

๒. การตรวจสอบข้อมูล เป็นกระบวนการที่ใช้ในการตรวจสอบข้อมูลโดยพิจารณาถึงความถูกต้องและความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล โดยพิจารณาจากการสนทนาพูดคุยโดยมีหลักฐานประกอบระหว่างการสนทนา ความพอเพียงของข้อมูล กำหนดได้โดยประเด็นคำถามที่ผู้วิจัย ได้เตรียมไว้ก่อนการสัมภาษณ์

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยในระยะที่ ๑ นี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนาสมรรถนะตามหลักพุทธธรรมด้วย ๗ กิจวัตรความดีของนักเรียนโรงเรียนในจังหวัดนนทบุรี และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) โดยผลการวิเคราะห์ที่ได้จะตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ ๑ ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการวิจัยในระยะที่ ๑ คือ

ได้องค์ประกอบของโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรม
ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

๓.๓ ระยะที่ ๒ การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลัก
พุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

๓.๓.๑ องค์ประกอบที่ได้จากการการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

ผู้วิจัย ได้นำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาเป็นโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดี
ตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัศึกษามี ๔ องค์ประกอบ ดังนี้

๑. กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี
๒. กระบวนการพัฒนา (PDCA)
๓. หลักพุทธธรรม
๔. สมรรถนะของนักเรียน

เพื่อมาพัฒนาเป็นโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรม
ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ฉบับร่างแล้ว ได้ออกแบบการศึกษาเพื่อนำเสนอโมเดลสมการ
โครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้
การสนทนากลุ่ม มีรายละเอียด ดังนี้

๓.๓.๒ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม คือ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา
และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)
จำนวน ๙ รูป/คน

๓.๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย แนวคำถามหรือประเด็นที่ใช้
ในการสนทนากลุ่ม แบ่งเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ องค์ประกอบของโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลัก
พุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตอนที่ ๒ ประเด็นที่ใช้ในการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโมเดลสมการ
โครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

๓.๓.๔ การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากข้อมูลที่ได้รับจากการสนทนากลุ่มเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนั้น กระบวนการ
ในการจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ ๒ นี้ จะมีขั้นตอนดำเนินการเช่นเดียวกับ
ระยะที่ ๑ โดยที่ผลการวิเคราะห์ที่ได้จะตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ ๒ ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการวิจัย
ในระยะที่ ๒ คือ โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียน
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ฉบับสมบูรณ์

ในการกำหนดรหัสกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม มี ดังนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา และผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารการศึกษา โดยใช้การเลือก
แบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน ๙ รูป/คน ได้กำหนดรหัสให้เป็น A๑ – A๙

โดยรหัสที่กำหนดให้นี้ จะใส่ไว้ได้ข้อความหรือย่อหน้าที่ใช้ในการสนับสนุนผลสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วยวิธีการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction)

๓.๔ ระยะที่ ๓ เป็นการวิจัยด้วยวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Approach)

วัตถุประสงค์เพื่อยืนยันและเสนอโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในระยะนี้จะนำข้อมูลจากผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ มาศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีผลต่อการการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตรวจสอบความตรงของโมเดลด้วยการหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้น แสดงรายละเอียดของการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๓.๔.๑ การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประกอบด้วย นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนรักษาศีลห้าเชิงคุณภาพ ครอบคลุมรอบใน จังหวัดนนทบุรี

กลุ่มตัวอย่าง ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างนั้น ผู้วิจัย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Hair และคณะ^๒ คือขนาดกลุ่มตัวอย่าง ๑๐ คน ต่อ ๑ พารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าหรือ จำนวนเส้นทาง (Path) ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโมเดลกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนพารามิเตอร์ทั้งหมด ๔๗ พารามิเตอร์ หรือมีจำนวนเส้นทางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลกรอบแนวคิดทั้งหมด ๔๗ เส้นทาง ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมมีขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ๔๗๐ คน และการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงปริมาณนี้ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

ตารางที่ ๓.๑ ข้อมูลประชากร โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนรักษาศีลห้าในจังหวัดนนทบุรี^๓

	ชื่อโรงเรียน	อำเภอ	ประชากร
๑	โรงเรียนอนุราชประสิทธิ์	เมือง	๔๐
๒	โรงเรียนวัดลานนาบุญ	เมือง	๒๐๐
๓	โรงเรียนวัดบางรักใหญ่ (สายอักษรศรี)	บางบัวทอง	๘๐
๔	โรงเรียนวัดพระเงิน (อิสราวิทยอุปถัมภ์)	บางใหญ่	๙๒
๕	โรงเรียนวัดบางพูดใน (นนทวิทยา)	ปากเกร็ด	๑๐๐
๖	โรงเรียนวัดโพธิ์บ้านอ้อย	ปากเกร็ด	๒๙๕
๗	โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม	เมือง	๕๘๖
๘	โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี	บางกรวย	๘๙๒
๙	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย	บางกรวย	๑๐๐
	รวม		๒๓๘๕

^๒Hair, J.F. Jr., Anderson, R.E., Tatham, R.L., & Black, W.C., **Multivariate Data Analysis**, (5th Edition), (Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, 1998).

^๓วัดปากน้ำภาษีเจริญ, โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนรักษาศีล ๕, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: 2 / getRank2, [๒ มิถุนายน ๒๕๖๔].

วิธีการสุ่ม การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มแบบ ๒ ขั้นตอน (Two-stage random sampling) โดยการสุ่มจากจำนวนสำนักงานเขตพื้นที่จังหวัดนนทบุรี แสดงรายละเอียด ดังนี้

ขั้นที่ ๑ เลือกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) จากอำเภอในจังหวัดนนทบุรี ดังนี้ อำเภอไทรน้อย อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางเกร็ด อำเภอเมือง อำเภอบางกรวย อำเภอบางบัวทอง อำเภอบางใหญ่

ขั้นที่ ๒ ดำเนินการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อหากลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑ อำเภอ และทำการเทียบบัญชีรายชื่อข้อมูลตามโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนรักษาศีลห้า ซึ่งได้ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างแสดงดังตารางที่ ๓.๒

ตารางที่ ๓.๒ ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างประชากร

อำเภอ	โรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
บางกรวย	โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี	๘๙๒	๔๑๕
บางกรวย	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย	๑๐๐	๕๕
รวม		๙๙๒	๔๗๐

การกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล

ผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการส่งแบบสำรวจออนไลน์ไปยังครูโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนรักษาศีล ๕ โดยสร้างจาก google form มีรายละเอียดของข้อคำถามตาม link นี้

๓.๔.๒ ปัจจัยและตัวแปรที่นำมาเข้ามามีอิทธิพล เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยนำวิธีการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนากรอบแนวคิดในเชิงทฤษฎีก่อนนำมาพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังนี้

๑. ตัวแปรภายนอกแฝง (exogenous latent variable) ได้แก่ กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี และ กระบวนการพัฒนา PDCA

๑.๑ กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี หมายถึง ชุดของความดีที่ถูกร้อยเรียงให้เข้าใจง่ายโดยโครงการโรงเรียนรักษาศีลห้า เรียบเรียงเป็นลำดับเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติพัฒนานิสัยอย่างเป็นระบบประกอบด้วย กิจวัตรประจำวัน ๖ ข้อ และกิจวัตรประจำสัปดาห์ ๑ ข้อ ดังนี้ รักษาศีลห้า สวดมนต์ นั่งสมาธิ จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำให้สะอาดเป็นระเบียบ คิดดี ด้วยการจับดีคนรอบข้าง พุดดีด้วยการพูดจาไพเราะ ทำดีด้วยการทำบุญหรือบำเพ็ญประโยชน์อย่างน้อย ๑ เรื่องและร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอซึ่งเป็นกิจวัตรประจำสัปดาห์ทำให้เกิดการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียน โดยมีตัวแปรสังเกตได้ ๗ ตัวแปร ดังนี้

๑) การรักษาศีล ๕ หมายถึง การรักษาศีล ๕ ให้สม่ำเสมอ จะเป็นการสร้างนิสัยรับผิดชอบต่อกายและวาจาของตนเอง รู้จักข่มใจ ไม่สร้างความทุกข์ร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น การฝึกนิสัยรักษาศีล จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการสร้างชีวิตที่มีความสุข

๒) การสวดมนต์ นั่งสมาธิ หมายถึง การระลึกถึงธรรมะ คุณงามความดีตามบทที่เราสวด ทำให้ใจสบาย ใจสงบ ผ่อนคลายจากความเครียดในแต่ละวันที่พบเจอ ทำให้นอนหลับเป็นสุข ไม่ฝันร้าย ตื่นมาก็สดชื่นและการนั่งสมาธิคือ การนำใจที่ซัดส่าย ฟุ้งไปมา นำกลับมาหยุดนิ่งอยู่ภายในกลางตัว ให้ใจรู้จักปล่อยวาง มีสมาธิ และเป็นช่วงเวลาได้ทบทวนเรื่องราวระหว่างวันว่า เราทำอะไรผิดพลาดไปบ้าง มีสิ่งใดที่ควรปรับปรุงแก้ไข ด้วยใจที่นิ่ง เป็นกลาง ไม่มีอคติ จะทำให้เราหาทางออก แก้ไขปัญหาได้ดีอีกด้วย

๓) จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ให้สะอาด เป็นระเบียบ หมายถึง การทำความสะอาด จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ให้สะอาด เป็นระเบียบเป็นการฝึกนิสัยรู้รับผิดชอบต่อตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาไปสู่การรู้รับผิดชอบต่อสังคม

๔) คิดดีด้วยการจับดีคนรอบข้าง หมายถึง การฝึกจับดีคนรอบข้าง เป็นการฝึกมองให้เห็นข้อดีของผู้อื่น ทำได้โดยเขียนเรื่องราวความดีของผู้อื่นโดยเริ่มต้นจากคนใกล้ตัวลงในสมุดหรือกระดาษ เมื่อต้องเขียนก็จะทำให้ต้องคิด เป็นการขยายมุมมองในชีวิต ที่ไม่ค่อยได้มองเห็นมาก่อน ทำซ้ำๆบ่อยๆทุกวัน จนเกิดเป็นความเคยชิน ผู้ที่ฝึกจับดีจนเป็นนิสัย จะทำให้จิตใจฉ่ำไวต่อด้านดีของสิ่งต่างๆ แม้จะพบเจออุปสรรคความยากลำบาก ก็จะได้เห็นข้อดีและสามารถพลิกวิกฤตเป็นโอกาสได้ในด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ทั้งคนในครอบครัว เพื่อนฝูง ก็จะติดตามไปด้วย เพราะเมื่อเราเห็นความดี ความรู้สึกก็จะเปลี่ยนไป คำพูดก็จะสร้างสรรค์ ให้พลังด้านบวก และในขณะเดียวกันก็จะเห็นข้อบกพร่องในตัวเราเองตามไปด้วย ทำให้ไม่หลงผิด รู้จักแก้ไขปรับปรุงตนเอง ซึ่งเป็นคุณประโยชน์มหาศาล ที่จะนำพาชีวิตไปสู่เส้นทางที่ถูกต้อง

๕) พุทดีด้วยการพูดจาไพเราะ หมายถึง การพูด เป็นเรื่องสำคัญในชีวิต เพราะตลอดทั้งชีวิต เราต้องอาศัยการพูดเป็นการสื่อสารที่สำคัญ พุทดีก็เป็นสิริมงคลแก่ชีวิต พุทไม่ดีก็ทำให้ชีวิตแย่ได้ เราจึงจะต้องเรียนรู้และฝึกนิสัยการพูดจาไพเราะ

๖) ทำดีบำเพ็ญประโยชน์หรือออบมบุญ หมายถึง เป็นการฝึกความเสียสละ ซึ่งเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ทุกคนควรต้องมึน้ำใจ ไม่มีจิตใจคับแคบ ไม่เห็นแก่ตัว การฝึกกิจวัตรข้อนี้ จะช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยให้เป็นคนที่เป็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ในแต่ละวัน เราสามารถบำเพ็ญประโยชน์ได้จากสิ่งใกล้ตัว เช่น กลับบ้านช่วยคุณพ่อคุณแม่ทำงานบ้าน อยู่โรงเรียนช่วยทำความสะอาดโรงเรียน ช่วยผู้ใหญ่ถือของ หรือหยอดกระปุกออมสิน เก็บทรัพย์สินไว้บริจาคตาน ให้แก่วัด ชุมชน หรือผู้ประสบภัย เป็นต้น

๗) ร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอ หมายถึง ชั่วโมงสุขจริงหนอ คือการรวมกลุ่มกันสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง เพื่อทำความดีร่วมกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์และเสริมสร้างกำลังใจในการทำ ความดีซึ่งกันและกัน กิจกรรมนี้อยู่ในกิจวัตรความดีข้อที่ ๗ ที่มีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้เกิด กระแสการทำความดีเป็นหมู่คณะ และจะสร้างแรงผลักดันให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเขียนสมุดบันทึกความ ดีได้ดีมากยิ่งขึ้น เพราะทุกคนจะได้ออกมาเล่าประสบการณ์และสิ่งที่ได้เขียนลงไป ในสมุด ในโรงเรียน

อาจจัดชั่วโมงสุขจริงนี้ให้อยู่ในชั่วโมงอบรมคุณธรรมจริยธรรมประจำสัปดาห์ คาบกิจกรรมชุมนุม หน้าเสาธง หรือแม้แต่ในห้องเรียนตามความเหมาะสม โดยส่วนมากก็จะใช้เวลาไม่เกิน ๑ ชั่วโมงเพื่อให้พอดีกับ ๑ คาบเรียนการจัดกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอมีขั้นตอน ดังนี้ ๑) สวดมนต์ บูชาพระรัตนตรัย ๒) อารธนาศีลห้า ๓) นั่งสมาธิ ๕ - ๑๐ นาที เพื่อจิตใจสงบขึ้นมีพลัง

๔) ตัวแทนนักเรียนออกมาอ่านคำสอนดีๆ เช่น บทธรรมะ พุทธสุภาษิต หรือบุคคลผู้ทำคุณประโยชน์ให้แก่โลก เพื่อเป็นหลักการในการดำเนินชีวิต ๕) คุณครูเปิดสื่อธรรมะและบรรยายเรื่องราวของสื่อหรือบางคราวอาจเป็นหลักสูตรอบรมสั้นๆ ไม่เกิน ๑๐ นาที เพื่อให้ข้อคิดประจำสัปดาห์ ๖) นักเรียนอาสาออกมาพูดข้อคิดที่ได้จากการบรรยาย หรือสื่อที่ได้รับชมโดยมุ่งเน้นให้พูดถึงข้อคิดที่จะนำไปใช้กับตนเอง ๗) นักเรียนอาสา ๒-๓ คนออกมาแชร์ประสบการณ์การทำ ๗ กิจกรรมความดี ไม่ซ้ำกันในแต่ละสัปดาห์ ประมาณ ๑๕ นาที การได้ออกมาเล่าประสบการณ์ทำความดีและมีผู้ฟังมีคนให้กำลังใจก็จะยกระดับจิตใจของผู้เล่าให้สูงขึ้น สร้างความเชื่อมั่นในคุณค่าในสิ่งที่ตนเองได้ทำมาดีแล้ว และความดีที่เล่าออกมาจะเป็นกำลังใจเป็นต้นแบบให้แก่เพื่อนนักเรียนคนอื่นๆ อีกด้วยคุณครูให้กำลังใจชื่นชมตัวแทนนักเรียนและให้คำแนะนำในการทำสมุดบันทึกความดีและ ๗ กิจกรรมความดี ปิดท้ายด้วยการแจ้งข่าวสารกิจกรรมของโรงเรียน

๑.๒ กระบวนการพัฒนา PDCA หมายถึง วงจรกระบวนการพัฒนาการบริหารงานคุณภาพใช้ในการควบคุมและพัฒนากระบวนการดำเนินกิจกรรม เป็นกระบวนการที่สามารถทำซ้ำได้ เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปและพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น โดยมีตัวแปรสังเกตได้ ๔ ตัวแปร ดังนี้ ๑) การวางแผน Plan ๒) การปฏิบัติตามแผน Do ๓) การตรวจสอบ Check และ ๔) การดำเนินการ Action

๑) การวางแผน Plan หมายถึงการตั้งเป้าหมายวัตถุประสงค์และกระบวนการที่จำเป็นเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ เช่น วางแผนกำหนดผู้เข้าโครงการ ระยะเวลา แนวทางการทำกิจกรรม การใช้สื่อ และตัวชี้วัด เป็นต้น

๒) การปฏิบัติตามแผน Do หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินการตามวัตถุประสงค์จากขั้นตอนการวางแผนหรือตามแผนงานที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบให้มีความต่อเนื่อง โดยในขั้นตอนการปฏิบัตินี้เราควรศึกษาถึงวิธีการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับภารกิจกรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

๓) การตรวจสอบ Check หมายถึง ขั้นตอนการตรวจสอบ เป็นขั้นตอนหลังจากผ่านขั้นตอนการดำเนินงานหรือการปฏิบัติตามแผนมาแล้ว จะมีการบันทึกข้อมูลเพื่อใช้ในการตรวจสอบข้อมูลและผลลัพธ์ที่รวบรวมจากขั้นตอนการทดสอบหรือปฏิบัติงาน โดยจะได้รับการประเมินในทุกส่วนงาน ข้อมูลต่างๆ จะถูกบันทึกเพื่อเปรียบเทียบกับผลลัพธ์ที่คาดหวังเพื่อช่วยให้เห็นแนวโน้มในแต่ละช่วงการดำเนินงานต่างๆ ได้ง่ายขึ้นหากวงจร PDCA ดำเนินการหลายครั้ง ก็จะช่วยให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงใดที่ได้ผลดีกว่าการเปลี่ยนแปลงอื่นๆ หรือได้ผลดีที่สุด

๔) การดำเนินการ Action หมายถึง การดำเนินการเพื่อปรับปรุงแก้ไขโดยขั้นตอนนี้เป็น การนำเอาผลลัพธ์ที่ได้จากขั้นตอนการตรวจสอบมาวิเคราะห์และตรวจสอบหาสาเหตุความผิดพลาดที่เกิดขึ้นมาประเมินเพื่อพัฒนาแผนและหาแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาปรับปรุงกระบวนการขั้นตอนให้เกิดประสิทธิภาพและผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

๒. ตัวแปรภายในแฝง (endogenous latent variable) ได้แก่ สมรรถนะของนักเรียน และหลักพุทธธรรม

๒.๑ สมรรถนะของนักเรียน หมายถึง สมรรถนะหลัก (Core Competency) ไว้ ๕ ประการ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาความสามารถที่จำเป็นของผู้เรียนต่อการใช้ชีวิตในปัจจุบัน

และอนาคต ได้แก่ ๑.สมรรถนะการจัดการตนเอง ๒.สมรรถนะการสื่อสาร ๓.สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ๔.สมรรถนะการคิดขั้นสูง ๕.สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งและ ๖ สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน

๑) สมรรถนะการจัดการตนเอง หมายถึง การรู้จักตนเอง รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถกำหนดเป้าหมายและนำตนเองในการเรียนรู้ ทำงาน และใช้ชีวิตตามความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของตน มีวินัยในตนเอง สามารถบริหาร จัดการเวลา ทรัพยากร และสุขภาพ เพื่อบรรลุเป้าหมายได้อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

๒) สมรรถนะการสื่อสาร หมายถึง การรับและส่งสารบนความเข้าใจ ความเคารพในความคิดเห็นและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ให้บรรลุ เป้าหมาย โดยใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และสื่อดิจิทัลได้เป็นอย่างดี

๓) สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม หมายถึง การเป็นสมาชิกทีมที่ดีและมีภาวะผู้นำ ใช้กระบวนการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังอย่างเป็นระบบ ด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้ มีการประสานความคิดที่แตกต่างสู่การตัดสินใจเป็นทีมอย่างรับผิดชอบร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดี และจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี จนทำให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

๔) สมรรถนะการคิดขั้นสูง หมายถึง การไตร่ตรอง คิดวิพากษ์ คิดอย่างเป็นระบบ สามารถใช้ข้อมูลในการตัดสินใจแก้ปัญหา มีความยืดหยุ่นทางความคิด ริเริ่มความคิดใหม่ๆ โดยคำนึงถึงผลกระทบรอบด้าน

๕) สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง หมายถึง การปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท และกฎกติกาในสังคม เคารพสิทธิมนุษยชน รับผิดชอบต่อ ส่วนรวม (Accountability) มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์วัฒนธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทย จัดการสิ่งแวดล้อม และสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เป็นธรรมในระดับท้องถิ่น ประเทศและโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในโลกความจริง และโลกดิจิทัล

๖) สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน หมายถึง มีความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของโลกและเอกภพและความสัมพันธ์ของคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และธรรมชาติในชีวิตประจำวัน ใช้และรู้เท่าทันวิทยาการเทคโนโลยี มีความอยากรู้ อยากเห็น ช่างสังเกต เห็นคุณค่า สามารถแก้ปัญหา หรือสร้างสรรค์นวัตกรรมได้เพื่อการดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน

๒.๒ หลักพุทธธรรม หมายถึง การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขา ได้แก่ พัฒนา ระดับความสัมพันธ์ทางสังคม (ศีล) พัฒนาจิตใจ (สมาธิ) และพัฒนาความรู้ความเข้าใจ (ปัญญา)

๑) พัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางสังคม คือ การฝึกอบรมในด้านความประพฤติ ระเบียบ วินัย ความสุจริต ทางกาย วาจา และอาชีวะ รักษาระเบียบกฎเกณฑ์ในขณะทำหน้าที่ คือ ศีล

๒) พัฒนาจิตใจ หมายถึง การฝึกอบรมทางใจ การปลูกฝังคุณธรรม สร้างเสริม คุณภาพของจิต ให้ตั้งมั่น บริสุทธิ์ ควรแก่การงาน ด้วยความตั้งใจ ไม่วอกแวกฟุ้งซ่าน คือ สมาธิ

๓) พัฒนาความรู้ความเข้าใจ หมายถึง การศึกษาอบรม ทางปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งทั้งหลาย ตามความเป็นจริงโดยไม่อิงความรู้สึกตนเอง ไตร่ตรองหาข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไข คือ ปัญญา

๓.๔.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ ๓ หมายถึง แบบสอบถามใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) ที่มี ๔ ขั้นตอน ซึ่งผู้วิจัย ได้สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่มีผลต่อการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ คือ

๑. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อศึกษาองค์ประกอบ

๒. นำผลที่ได้จากการวิจัยระยะที่ ๑ และแนวคิดทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในข้อ ๑ มากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามที่จะใช้ในการศึกษา และเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

๓. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามกรอบโครงสร้างของแบบสอบถามที่กำหนดไว้

๔. ตรวจสอบความตรงและความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

เครื่องมือในการวิจัยในระยะที่ ๓ นี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น จำนวน ๑ ฉบับ แบ่งเป็น ๕ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๔ ข้อ

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี จำนวน ๒๑ ข้อ

ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนา PDCA จำนวน ๑๒ ข้อ

ตอนที่ ๔ ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักพุทธธรรม จำนวน ๙ ข้อ

ตอนที่ ๕ ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของนักเรียน จำนวน ๑๘ ข้อ

โดยที่แบบสอบถามตอนที่ ๑ เป็นแบบสำรวจรายการ (checklist) เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ ๒-๕ เป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) ๕ ระดับ เพื่อสำรวจระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการกำหนดระดับการให้คะแนนของแบบสอบถามที่เป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) ๕ ระดับ ได้กำหนดระดับการให้คะแนน ดังนี้

๑ แทน มีความคิดเห็นตามข้อความนั้น ในระดับน้อยที่สุด

๒ แทน มีความคิดเห็นตามข้อความนั้น ในระดับน้อย

๓ แทน มีความคิดเห็นตามข้อความนั้น ในระดับปานกลาง

๔ แทน มีความคิดเห็นตามข้อความนั้น ในระดับมาก

๕ แทน มีความคิดเห็นตามข้อความนั้น ในระดับมากที่สุด

หลังจากที่ได้ข้อมูลมาวิเคราะห์แล้ว ทำการหาคะแนนเฉลี่ยของข้อคำถาม โดยแบ่งช่วงของคะแนน ดังนี้

๑.๐๐ – ๑.๔๙ หมายถึง ผู้ตอบมีคะแนนความคิดเห็น ในระดับน้อยที่สุด

๑.๕๐ – ๒.๔๙ หมายถึง ผู้ตอบมีคะแนนความคิดเห็น ในระดับน้อย

๒.๕๐ – ๓.๔๙ หมายถึง ผู้ตอบมีคะแนนความคิดเห็น ในระดับปานกลาง

๓.๕๐ – ๔.๔๙ หมายถึง ผู้ตอบมีคะแนนความคิดเห็น ในระดับมาก

๔.๕๐ – ๕.๐๐ หมายถึง ผู้ตอบมีคะแนนความคิดเห็น ในระดับมากที่สุด

๓.๔.๔ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัย ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ ๑ การกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ ๒ แหล่งข้อมูลในการนำมาใช้กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ แหล่งที่ ๑ ได้รับจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในกรอบแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ที่นำมาใช้กำหนดกรอบแนวคิดในการวัดตัวแปรแบบร่าง แหล่งที่ ๒ ได้รับการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการศึกษาภาคสนาม จากนั้นกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ โครงสร้างของตัวแปรที่ต้องการวัด และสอบถามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

ขั้นที่ ๒ การสร้างตารางกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการวัดและจำนวนข้อคำถาม (table of specification)

ผู้วิจัย นำนิยามเชิงปฏิบัติการที่กำหนดขึ้นมาสืบสร้างตารางกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการวัด แล้วนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของข้อคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณคำถาม ความชัดเจนของภาษา และรูปแบบของแบบสอบถาม แล้วจึงนำไปปรับปรุงแก้ไข แสดงรายละเอียดได้ดัง ตารางที่ ๓.๓ แต่ในตารางนี้ไม่รวมข้อคำถามเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ ๓.๓ โครงสร้างและน้ำหนักข้อคำถามของแบบสอบถาม

ตอนที่	ตัวแปร	น้ำหนัก (%)	จำนวนข้อคำถามที่สร้าง
๒	กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี	๓๕	๒๑
๓	กระบวนการพัฒนา PDCA	๒๐	๑๒
๔	หลักพุทธธรรม	๑๕	๙
๕	สมรรถนะของนักเรียน	๓๐	๑๘
รวม		๑๐๐.๐๐	๖๐

ขั้นที่ ๓ การจัดทำร่างแบบสอบถาม

ผู้วิจัย ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามตารางกำหนดสิ่งที่ต้องการวัด และพิจารณาว่าข้อคำถามแต่ละข้อเป็นตัวแทนสิ่งที่ต้องการวัดหรือไม่ จากนั้นดัดแปลงแก้ไขได้เป็นแบบสอบถามฉบับร่าง

ขั้นที่ ๔ การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity)

ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ได้นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจำนวน ๕ ท่าน เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นแล้วนำมาแก้ไขให้เหมาะสมเพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ความครอบคลุมของคำถาม และความเป็นปรนัย (objectivity) พิจารณาความชัดเจนของภาษาและข้อคำถาม รวมทั้งตรวจสอบว่าข้อคำถามแต่ละข้อเป็นตัวแทนสิ่งที่ต้องการวัดหรือไม่ โดยในการส่งแบบสอบถามเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณานั้น ได้แนบเอกสารไปพร้อมแบบฟอร์มการรายงานผลการ

ตรวจสอบ ได้แก่ ความเป็นมาของการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีวิจัย โดยสรุปนิยามเชิงปฏิบัติการ ตารางวิเคราะห์เนื้อหาและประเด็นที่ต้องการวัดและกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีการกำหนดการให้คะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

+๑ แทน ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามที่ใช้ในการวิจัย

๐ แทน ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามที่ใช้ในการวิจัยหรือไม่

-๑ แทน ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับนิยามที่ใช้ในการวิจัย

จากนั้นนำข้อคำถามทั้งหมดไปหาคุณภาพของข้อคำถามโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามรายข้อกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัดตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือค่า (IOC: Index of Item Objective Congruence) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ ๐.๕ ขึ้นไป ผลการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๓.๔ ผลการพิจารณาคุณภาพของแบบสอบถามเกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่างคำถามรายข้อกับจุดประสงค์

ตอนที่	ข้อคำถามด้าน	ผลการพิจารณาค่า IOC
		ช่วงพิสัย
๒	กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี	.๘๐ - .๑.๐๐
๓	กระบวนการพัฒนา PDCA	.๘๐ - .๑.๐๐
๔	หลักพุทธธรรม	.๘๐ - .๑.๐๐
๕	สมรรถนะของนักเรียน	.๘๐ - .๑.๐๐

ขั้นที่ ๕ การทดลองใช้แบบสอบถาม

ผู้วิจัย ได้นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๕ คน เพื่อประเมินแบบสอบถามด้านความชัดเจนของข้อความ ภาษาที่ใช้ ความครอบคลุมของแบบสอบถาม และความเหมาะสมของแบบสอบถามเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ตอบ และจากนั้นทดลองใช้แบบสอบถามกับผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ คน เพื่อช่วยในการพิจารณาว่าการวัดนั้นได้ผลแน่นอนสม่ำเสมอคงเส้นคงวา (consistency) โดยการตรวจสอบความเที่ยงแบบวัดความสอดคล้องภายใน (internal consistency reliability) ตามสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient: α)

สำหรับในการประเมินความเที่ยงของเครื่องมือครั้งนี้ พิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่มากกว่า ๐.๕ จึงจะถือว่าใช้ได้ โดยเกณฑ์การประเมินความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคใช้หลักแห่งความชัดเจน (rules of thumb) ที่ George and Mallery เสนอ ดังนี้

สัมประสิทธิ์แอลฟา (α)	ระดับความเที่ยง
> .๙	ดีมาก
> .๘	ดี
> .๗	พอใช้
> .๖	ระดับค่อนข้างพอใช้
> .๕	ต่ำ
< .๕	ไม่สามารถรับได้

เมื่อได้ดำเนินการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงแล้ว จากนั้นนำผลการวิเคราะห์มาเป็นข้อมูลในการพิจารณาปรับปรุง แก้ไข และจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่เหมาะสมที่สุดแล้วจึงนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน ๔๗๐ คน โดยผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงปรากฏผลดังตารางที่ ๓.๕

ตารางที่ ๓.๕ ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามจำแนกตามตัวแปรแฝง

(N = ๓๐)

ข้อที่	ด้าน	ค่าความเที่ยง
๒	กระบวนการ ๗ กิจกรรมที่ดี	.๙๓๒
๓	กระบวนการพัฒนา PDCA	.๙๓๐
๔	หลักพุทธธรรม	.๙๒๘
๕	สมรรถนะของนักเรียน	.๙๕๗
ทั้งฉบับ		.๙๗๗

ขั้นที่ ๖ การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง

ในการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของข้อมูลที่ได้ ผู้วิจัย ได้ใช้วิธีตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรให้ได้เมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบว่าเมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แตกต่างจากศูนย์หรือไม่ ถ้าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในเมทริกซ์ใด ไม่มีความสัมพันธ์กัน หรือมีความสัมพันธ์กันน้อย แสดงว่าเมทริกซ์นั้นไม่มีองค์ประกอบร่วมกัน และไม่จำเป็นในการนำเมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไปวิเคราะห์องค์ประกอบ สำหรับค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ ค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity และค่าดัชนีไกเซอร์ เมเยอร์ – ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy = KMO) ซึ่งค่า KMO ควรจะมีค่าเข้าใกล้หนึ่ง ถ้ามีค่าน้อย แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีน้อย และไม่เหมาะที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบ^๔ รายละเอียดเกณฑ์ค่าดัชนี KMO มี ดังนี้^๕

ค่าดัชนี Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)	ระดับความเหมาะสม
KMO > .๙๐	ดีมาก
.๘๐ < KMO < .๘๙	ดี
.๗๐ < KMO < .๗๙	ปานกลาง
.๖๐ < KMO < .๖๙	น้อย
.๕๐ < KMO < .๕๙	น้อยมาก
KMO < .๕๐	ไม่เหมาะสมและไม่สามารถยอมรับได้

^๔นงลักษณ์ วิรัชชัย, วิจัยและสถิติ: คำถามชวนตอบ, (กรุงเทพมหานคร: โอคอน พรินต์ติ้ง, ๒๕๕๒).

^๕Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., & Black, W. C., *Multivariate data analysis*, ๕th edition, (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, 1998).

ในการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลแบบมีตัวแปรส่งผ่านด้วยโปรแกรม LISREL จำเป็นต้องมีการเตรียมเมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของแต่ละองค์ประกอบ และในการแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สำหรับการวิจัยครั้งนี้ใช้การแปลความหมายของขนาดความสัมพันธ์ ดังต่อไปนี้

ขนาดความสัมพันธ์	ความหมาย
๐.๐ – ๐.๓	มีความสัมพันธ์กันต่ำมาก
๐.๓ – ๐.๕	มีความสัมพันธ์กันต่ำ
๐.๕ – ๐.๗	มีความสัมพันธ์กันปานกลาง
๐.๗ – ๐.๙	มีความสัมพันธ์กันสูง
๐.๙ – ๑.๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก

เมื่อได้เมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละองค์ประกอบ จากนั้นผู้วิจัย ได้นำมาวิเคราะห์เพื่อเป็นการตรวจสอบองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ด้วยโปรแกรมลิสเรล^๖ โดยใช้แบบสอบถามที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๘๐ คน แสดงผลการวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

๑. ความตรงเชิงโครงสร้างของกระบวนการ ๗ กิจกรรมความดี

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่า ตัวแปร ที่บ่งชี้องค์ประกอบกระบวนการ ๗ กิจกรรมความดี มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .๖๖๕ ถึง .๘๕๔ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทุกคู่ ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นความสัมพันธ์ทางบวกตั้งแต่ขนาดปานกลางถึงขนาดสูง ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุดคือ คิดดีด้วยการจับดีคนรอบข้าง (GOOD๔) กับการรักษาศีล๕ (GOOD๑) และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุดคือ พุดดีด้วยการพูดจาไพเราะ (GOOD๕) กับการสวดมนติ นั่งสมาธิ (GOOD๒) เมื่อพิจารณาค่า Bartlett's Test of Sphericity = ๕๖๓.๔๐๒, df = ๒๑, p = .๐๐๐ แสดงว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญ และค่าดัชนีไกเซอร์ – ไมเยอร์ – ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) มีค่าเท่ากับ .๙๐๑ แสดงว่า ตัวแปรสังเกตได้ของข้อมูลมีความสัมพันธ์กันมากพอที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้ ดังแสดงในตารางที่ ๓.๖

^๖ Jöreskog, K. G. & Sörbom, D., LISREL 8.7 [Computer Software]. Lincolnwood, IL: Scientific Software International, Inc, 2004).

ตารางที่ ๓.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปร
ในองค์ประกอบของกระบวนการ ๗ กิจกรรมความดี

ตัวแปร	GOOD1	GOOD2	GOOD3	GOOD4	GOOD5	GOOD6	GOOD7
GOOD1	๑.๐๐๐						
GOOD2	.๘๑๖**	๑.๐๐๐					
GOOD3	.๗๒๕**	.๖๘๖**	๑.๐๐๐				
GOOD4	.๘๕๕**	.๗๗๐**	.๖๗๘**	๑.๐๐๐			
GOOD5	.๗๓๘**	.๖๖๕**	.๘๑๖**	.๗๓๗**	๑.๐๐๐		
GOOD6	.๗๓๓**	.๖๙๐**	.๗๖๗**	.๗๖๕**	.๘๔๙**	๑.๐๐๐	
GOOD7	.๖๙๕**	.๗๑๐**	.๗๐๘**	.๗๔๕**	.๗๒๗**	.๘๓๓**	๑.๐๐๐
Mean	๓.๘๗๙	๓.๘๒๕	๔.๑๖๓	๓.๙๐๘	๔.๐๘๓	๔.๐๐๔	๓.๙๒๕
SD	๐.๗๖๔	๐.๘๓๗	๐.๗๗๘	๐.๗๙๔	๐.๗๕๗	๐.๗๔๐	๐.๗๙๙

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy = ๐.๙๐๑
Bartlett's Test of Sphericity = ๕๖๓.๔๐๒, df = ๒๑, p = .๐๐๐

หมายเหตุ: **p < .๐๑; n = ๘๐; ระดับการให้คะแนน ๕ ระดับ

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยันตามโมเดลการวัดองค์ประกอบกลองค์ประกอบของกระบวนการ ๗ กิจกรรมความดี (GOOD) พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี พิจารณาได้จากค่าไค - สแควร์ ($\chi^2=๑๔.๑๘$, df=๙, p=๐.๑๓) ซึ่งแตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .๙๕ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .๘๕ และค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ .๐๒๐ แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

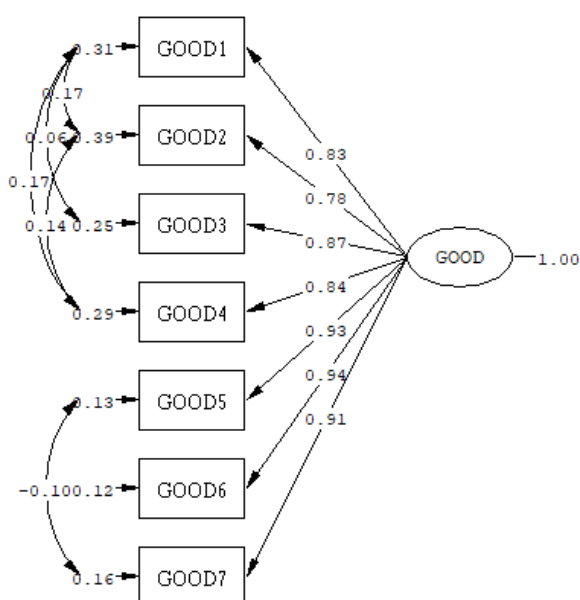
ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรทั้งหมดมีค่าเป็นบวก มีขนาดตั้งแต่ .๗๘ ถึง .๙๔ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทุกตัว ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ ทำดีบำเพ็ญประโยชน์หรือออบมุญ (GOOD๖) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ .๙๔ และมีความแปรผันร่วมกับกระบวนการ ๗ กิจกรรมความดี ร้อยละ ๘๘.๐๐ รองลงมาคือ พุทธดีด้วยการพูดจาไพเราะ (GOOD๕) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ .๙๓ มีความแปรผันร่วมกับกระบวนการ ๗ กิจกรรมความดี ร้อยละ ๘๗.๐๐ และตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญน้อยที่สุด คือ การสวดมนติ นั่งสมาธิ (GOOD๒) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ .๗๘ และมีความแปรผันร่วมกับวัดกระบวนการ ๗ กิจกรรมความดีร้อยละ ๖๑.๐๐ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรเหล่านี้เป็นตัวแปรที่สำคัญของกระบวนการ ๗ กิจกรรมความดีดังแสดงในตารางที่ ๓.๗ และภาพที่ ๓.๓

ตารางที่ ๓.๗ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดกระบวนการ ๗ กิจกรรมที่ดี

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ		t	R ²	สป.คะแนน องค์ประกอบ
	beta	b(SE)			
GOOD1	๐.๘๓	๒.๙๕ (๐.๓๒)	๙.๑๑	๐.๗๐	๐.๐๐๑
GOOD2	๐.๗๘	๑.๗๐ (๐.๒๑)	๘.๒๘	๐.๖๑	๐.๐๑๐
GOOD3	๐.๘๗	๐.๘๕ (๐.๐๙)	๙.๗๐	๐.๗๕	๐.๐๖๙
GOOD4	๐.๘๔	๑.๘๓ (๐.๒๐)	๙.๒๗	๐.๗๑	๐.๐๒๐
GOOD5	๐.๙๓	๓.๓๒ (๐.๓๐)	๑๐.๙๑	๐.๘๗	๐.๑๑๘
GOOD6	๐.๙๔	๑.๕๗ (๐.๑๔)	๑๑.๐๘	๐.๘๘	๐.๐๙๑
GOOD7	๐.๙๑	๕.๑๐ (๐.๔๙)	๑๐.๕๑	๐.๘๔	๐.๐๖๕

$\chi^2 = ๑๔.๑๘$, $df = ๙$, $p = ๐.๑๓$, $GFI = ๐.๙๕$, $AGFI = ๐.๘๕$, $RMR = ๐.๐๒๐$

หมายเหตุ: ** $p < .๐๑$

Chi-Square=14.18, df=9, P-value=0.11604, RMSEA=0.085

ภาพที่ ๓.๓ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการกระบวนการ ๗ กิจกรรมที่ดี

๒. ความตรงเชิงโครงสร้างของกระบวนการพัฒนา PDCA

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สันพบว่า ตัวแปร ที่บ่งชี้องค์ประกอบกระบวนการ ๗ กิจกรรมที่ดี มีค่าสหสัมพันธ์ตั้งแต่ .๖๗๒ ถึง .๘๖๘ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทุกคู่ ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นความสัมพันธ์ทางบวกตั้งแต่ขนาดปานกลางถึงขนาดสูง ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุดคือ การปฏิบัติตามแผน Do (PDCA๒) กับการวางแผน Plan (PDCA๑) และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุดคือ การดำเนินการ Action (PDCA๔) กับการปฏิบัติตามแผน Do (PDCA๒) เมื่อพิจารณาค่า Bartlett's Test

of Sphericity = ๒๘๘.๖๘๒, $df = ๖$, $p = .๐๐๐$ แสดงว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร แตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญ และค่าดัชนีไกเซอร์ – ไมเยอร์ – ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) มีค่าเท่ากับ .๘๔๕ แสดงว่า ตัวแปรสังเกตได้ของข้อมูลมีความสัมพันธ์กันมากพอที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้ ดังแสดงในตารางที่ ๓.๘

ตารางที่ ๓.๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปร ในองค์ประกอบของกระบวนการพัฒนา PDCA

ตัวแปร	PDCA1	PDCA2	PDCA3	PDCA4
PDCA1	๑.๐๐๐			
PDCA2	.๘๖๘**	๑.๐๐๐		
PDCA3	.๘๖๓**	.๘๔๙**	๑.๐๐๐	
PDCA4	.๖๙๑**	.๖๗๒**	.๗๓๙**	๑.๐๐๐
Mean	๓.๘๓๓	๓.๘๒๕	๓.๘๕๘	๓.๘๓๓
SD	๐.๗๙๖	๐.๘๒๒	๐.๘๐๙	๐.๗๕๘

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy = ๐.๘๔๕
Bartlett's Test of Sphericity = ๒๘๘.๖๘๒, $df = ๖$, $p = .๐๐๐$

หมายเหตุ: ** $p < .๐๑$; $n = ๘๐$; ระดับการให้คะแนน ๕ ระดับ

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยันตามโมเดลการวัดองค์ประกอบของ กระบวนการพัฒนา PDCA (PDCA) พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี พิจารณาได้จากค่าไค – สแควร์ ($\chi^2 = ๓.๙๙$, $df=๒$, $p=๐.๑๔$) ซึ่งแตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มี นัยสำคัญ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .๙๘ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .๘๘ และค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่า เท่ากับ .๐๑๔ แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

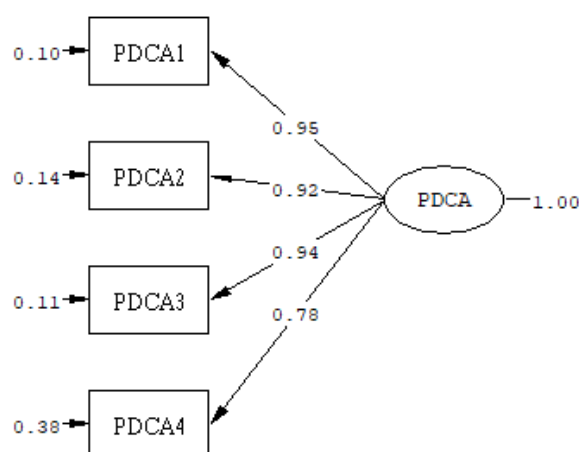
ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรทั้งหมดมีค่าเป็นบวก มีขนาดตั้งแต่ .๗๘ ถึง .๙๕ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทุกตัว ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ การวางแผน Plan (PDCA๑) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ .๙๕ และมีความแปรผันร่วมกับกระบวนการพัฒนา PDCA ร้อยละ ๙๐.๐๐ รองลงมาคือ การตรวจสอบ Check (PDCA๓) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ .๙๔ มีความแปรผันร่วมกับกระบวนการพัฒนา PDCA ร้อยละ ๘๙.๐๐ และตัวแปรที่มีน้ำหนัก ความสำคัญน้อยที่สุด คือ การดำเนินการ Action (PDCA๔) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ .๗๘ และมีความแปรผันร่วมกับกระบวนการพัฒนา PDCA ร้อยละ ๖๒.๐๐ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรเหล่านี้ เป็นตัวแปรที่สำคัญของกระบวนการพัฒนา PDCA ดังแสดงในตารางที่ ๓.๙ และภาพที่ ๓.๔

ตารางที่ ๓.๙ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดกระบวนการพัฒนา PDCA

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ		t	R ²	สปส.คะแนน องค์ประกอบ
	beta	b(SE)			
PDCA1	๐.๙๕	๒.๒๓(๐.๒๐)	๑๑.๒๕	๐.๙๐	๐.๑๕๕
PDCA2	๐.๙๒	๒.๑๙ (๐.๒๐)	๑๐.๗๗	๐.๘๖	๐.๑๐๗
PDCA3	๐.๙๔	๖.๙๖ (๐.๖๒)	๑๑.๑๕	๐.๘๙	๐.๐๔๖
PDCA4	๐.๗๘	๑.๓๒ (๐.๑๖)	๘.๒๘	๐.๖๒	๐.๐๔๘

$\chi^2 = ๓.๙๙$, $df = ๒$, $p = ๐.๑๔$, $GFI = ๐.๙๘$, $AGFI = ๐.๘๘$, $RMR = ๐.๐๑๔$

หมายเหตุ: ** $p < .๐๑$

Chi-Square=3.99, df=2, P-value=0.13621, RMSEA=0.112

ภาพที่ ๓.๔ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดกระบวนการพัฒนา PDCA

๓. ความตรงเชิงโครงสร้างของหลักพุทธธรรม

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่า ตัวแปร ที่บ่งชี้องค์ประกอบกระบวนการ ๗ กิจกรรมที่ดี มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .๘๔๑ ถึง .๘๕๔ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทุกคู่ ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นความสัมพันธ์ทางบวกตั้งแต่ขนาดสูงถึงขนาดสูง ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุดคือ พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ (TRISIK๓) และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุดคือ พัฒนาจิตใจ (TRISIK๒) เมื่อพิจารณาค่า Bartlett's Test of Sphericity = ๒๑๓.๕๖๙, $df = ๓$, $p = .๐๐๐$ แสดงว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญ และค่าดัชนีไกเซอร์ – ไมเยอร์ – ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) มีค่าเท่ากับ .๗๗๓ แสดงว่า ตัวแปรสังเกตได้ของข้อมูลมีความสัมพันธ์กันมากพอที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้ ดังแสดงในตารางที่ ๓.๑๐

ตารางที่ ๓.๑๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปร
ในองค์ประกอบของหลักพุทธธรรม

ตัวแปร	TRISIK1	TRISIK2	TRISIK3
TRISIK1	๑.๐๐๐		
TRISIK2	.๘๔๑**	๑.๐๐๐	
TRISIK3	.๘๕๔**	.๘๔๖**	๑.๐๐๐
Mean	๓.๘๙๖	๓.๙๐๔	๓.๙๓๓
SD	๐.๗๓๔	๐.๗๕๘	๐.๗๒๐
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy = ๐.๗๗๓			
Bartlett's Test of Sphericity = ๒๑๓.๕๖๙, df = ๓, p = .๐๐๐			

หมายเหตุ: **p < .๐๑; n = ๘๐; ระดับการให้คะแนน ๕ ระดับ

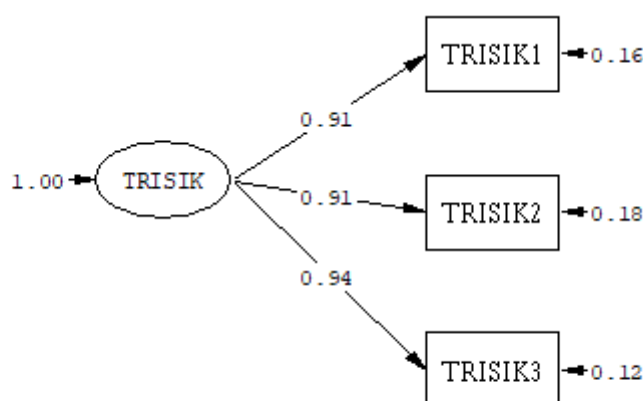
ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยันตามโมเดลการวัดองค์ประกอบของหลักพุทธธรรม(TRISIK) พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี พิจารณาได้จากค่าไค-สแควร์ ($\chi^2 = ๐.๙๕$, df=๒, p=๐.๖๒) ซึ่งแตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .๙๙ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .๙๘ และค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ .๐๓๓ แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรทั้งหมดมีค่าเป็นบวก มีขนาดตั้งแต่ .๙๑ ถึง .๙๔ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทุกตัว ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ **พัฒนาความรู้ความเข้าใจ** (TRISIK๓) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ .๙๔ และมีความแปรผันร่วมกับ**หลักพุทธธรรม** ร้อยละ ๘๘.๐๐ และตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญน้อยที่สุด คือ **พัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางสังคม** (TRISIK๑) และ **พัฒนาจิตใจ** (TRISIK๒) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ .๙๑ มีความแปรผันร่วมกับ**หลักพุทธธรรม** ร้อยละ ๘๔.๐๐, ร้อยละ ๘๒.๐๐ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรเหล่านี้เป็นตัวแปรที่สำคัญของ**หลักพุทธธรรม** ดังแสดงในตารางที่ ๓.๑๑ และภาพที่ ๓.๕

ตารางที่ ๓.๑๑ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดหลักพุทธธรรม

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ		t	R ²	สปส.คะแนน องค์ประกอบ
	beta	b(SE)			
TRISIK1	๐.๙๑	๐.๘๕	-	๐.๘๔	๐.๓๓๙
TRISIK2	๐.๙๑	๐.๘๗	-	๐.๘๒	๐.๒๙๗
TRISIK3	๐.๙๔	๐.๘๙	-	๐.๘๘	๐.๔๔๖

$\chi^2 = ๐.๙๕$, df = ๒, p = ๐.๖๒, GFI = ๐.๙๙, AGFI = ๐.๙๘, RMR = ๐.๐๓๓

หมายเหตุ: ** p < .๐๑

Chi-Square=0.95, df=2, P-value=0.62318, RMSEA=0.000

ภาพที่ ๓.๕ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการหลักพฤติกรรม

๔. ความตรงเชิงโครงสร้างของสมรรถนะของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สันพบว่า ตัวแปร ที่บ่งชี้องค์ประกอบกระบวนการ ๗ กิจกรรมความดี มีค่าสหสัมพันธ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .๗๔๖ ถึง .๘๘๒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทุกคู่ ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นความสัมพันธ์ทางบวกตั้งแต่ขนาดสูงถึงขนาดสูง ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุดคือ สมรรถนะการคิดขั้นสูง (SCOMPET๔) กับสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม (SCOMPET๓) และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุดคือ สมรรถนะการคิดขั้นสูง (SCOMPET๔) กับสมรรถนะการสื่อสาร (SCOMPET๒) เมื่อพิจารณาว่า Bartlett's Test of Sphericity = ๕๓๕.๗๑๒, df = ๑๕, p = .๐๐๐ แสดงว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญ และค่าดัชนีไกเซอร์ - ไมเยอร์ - ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) มีค่าเท่ากับ .๙๑๑ แสดงว่า ตัวแปรสังเกตได้ของข้อมูลมีความสัมพันธ์กันมากพอที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้ ดังแสดงในตารางที่ ๓.๑๒

ตารางที่ ๓.๑๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปร
ในองค์ประกอบของสมรรถนะของนักเรียน

ตัวแปร	SCOMPET1	SCOMPET2	SCOMPET3	SCOMPET4	SCOMPET5	SCOMPET6
SCOMPET1	๑.๐๐๐					
SCOMPET2	.๗๙๑**	๑.๐๐๐				
SCOMPET3	.๘๒๙**	.๗๗๕**	๑.๐๐๐			
SCOMPET4	.๘๗๐**	.๗๔๖**	.๘๘๒**	๑.๐๐๐		
SCOMPET5	.๗๘๙**	.๗๖๖**	.๗๗๘**	.๘๒๕**	๑.๐๐๐	
SCOMPET6	.๘๒๒**	.๗๕๙**	.๗๗๗**	.๘๔๙**	.๘๔๐**	๑.๐๐๐
Mean	๓.๙๑๗	๓.๙๐๐	๓.๘๗๕	๓.๙๓๓	๔.๐๐๔	๓.๙๖๓
SD	๐.๗๐๙	๐.๖๖๘	๐.๘๑๐	๐.๗๗๑	๐.๗๓๐	๐.๗๑๒

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy = ๐.๙๑๑

Bartlett's Test of Sphericity = ๕๓๕.๗๑๒, df = ๑๕, p = .๐๐๐

หมายเหตุ: **p < .๐๑; n = ๘๐; ระดับการให้คะแนน ๕ ระดับ

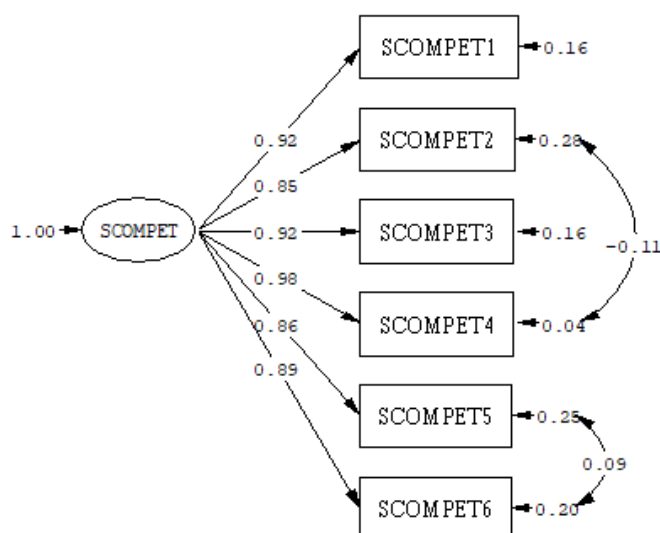
ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยันตามโมเดลการวัดองค์ประกอบของสมรรถนะของนักเรียน (SCOMPET) พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี พิจารณาได้จากค่าไค - สแควร์ ($\chi^2 = ๖.๓๙$, df=๗, p=๐.๕๙) ซึ่งแตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .๙๗ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .๙๒ และค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ .๐๑๓ แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรทั้งหมดมีค่าเป็นบวก มีขนาดตั้งแต่ .๘๕ ถึง .๙๘ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทุกตัว ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ สมรรถนะการคิดขั้นสูง (SCOMPET๔) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ .๙๘ และมีความแปรผันร่วมกับสมรรถนะของนักเรียน ร้อยละ ๙๖.๐๐ รองลงมาคือ สมรรถนะการจัดการตนเอง (SCOMPET๑) สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม (SCOMPET๓) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ .๙๒ และมีความแปรผันร่วมกับสมรรถนะของนักเรียน ร้อยละ ๘๔.๐๐ และตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญน้อยที่สุด คือ สมรรถนะการสื่อสาร (SCOMPET๒) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ .๘๕ มีความแปรผันร่วมกับสมรรถนะของนักเรียน ร้อยละ ๗๒.๐๐ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรเหล่านี้เป็นตัวแปรที่สำคัญของสมรรถนะของนักเรียน ดังแสดงในตารางที่ ๓.๑๓ และภาพที่ ๓.๖

ตารางที่ ๓.๑๓ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดสมรรถนะของนักเรียน

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ		t	R ^๒	สปส.คะแนน องค์ประกอบ
	beta	b(SE)			
SCOMPET1	๐.๙๒	๑.๙๙	-	๐.๘๔	๐.๐๐๔
SCOMPET2	๐.๘๕	๐.๖๕ (๐.๐๖)	๑๑.๓๔	๐.๗๒	๐.๓๘๐
SCOMPET3	๐.๙๒	๓.๒๖ (๐.๒๓)	๑๔.๓๓	๐.๘๔	๐.๐๐๓
SCOMPET4	๐.๙๘	๐.๙๗ (๐.๐๖)	๑๗.๖๑	๐.๙๖	๐.๗๕๐
SCOMPET5	๐.๘๖	๐.๕๘ (๐.๐๕)	๑๒.๑๖	๐.๗๕	๐.๐๐๕
SCOMPET6	๐.๘๙	๐.๗๔ (๐.๐๖)	๑๓.๓๕	๐.๘๐	๐.๐๐๗

$\chi^2 = ๖.๓๙$, df = ๗, p = ๐.๖๒, GFI = ๐.๙๗, AGFI = ๐.๙๒, RMR = ๐.๐๑๓

หมายเหตุ: ** p < .๐๑

Chi-Square=6.39, df=7, P-value=0.49463, RMSEA=0.000

ภาพที่ ๓.๖ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการสมรรถนะของนักเรียน

๓.๔.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัย ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมโดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามโดยมีขั้นตอน ดังนี้

๑. ผู้วิจัย ขอนหนังสือเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๒. ติดต่อประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความครบถ้วน ความถูกต้องและความเหมาะสมของข้อมูลและนำข้อมูลไปวิเคราะห์ต่อไป

๓.๔.๕ การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล

๑. วิเคราะห์ความเที่ยงตรง (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่าน

๒. วิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

๓. วิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) โดยโปรแกรมลิสเรล

๓.๔.๖ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

๑. วิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ความถี่และร้อยละ

๒. วิเคราะห์ตัวแปรสังเกตได้โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ค่าความเบ้ (Skewness) ค่าความโด่ง (Kurtosis) เพื่อดูลักษณะการแจกแจงของตัวแปร

๓. การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS

๓.๔.๗ การวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามวิจัย ใช้การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลแบบมีตัวแปรส่งผ่านและการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมด้วยโปรแกรมลิสเรล เพื่อและตรวจสอบความตรงของโมเดลที่พัฒนาขึ้นตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ และ วัตถุประสงค์ข้อที่ ๓

๓.๕ สรุปการออกแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย สามารถสรุปการออกแบบการวิจัย ผลลัพธ์ที่ได้รับและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

ระยะที่ ๑ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ ๑ คือ องค์ประกอบของโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาและรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑

ระยะที่ ๒ การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เพื่อพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการวิจัยในระยะที่ ๒ คือ ได้โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาและตรวจสอบความตรงของโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒

ระยะที่ ๓ การใช้แบบสอบถาม เพื่อนำเสนอโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการวิจัยในระยะที่ ๓ คือ ได้โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ฉบับสมบูรณ์ ซึ่งตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๓

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาและเพื่อนำเสนอโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งประเด็นในการนำเสนอผลการสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลเป็น ๓ ตอน ดังนี้

๔.๑ ผลการศึกษาองค์ประกอบของการโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

๔.๑.๑ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของการโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผู้วิจัยทำการศึกษาวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องจาก พระไตรปิฎก ฉบับมหาวิทยาลัทยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อรรถกถา หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม แนวคิด ทฤษฎี ตำรา วิชาการหนังสือบทความ การสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูล อิเล็กทรอนิกส์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้องค์ประกอบ ๔ องค์ประกอบ ดังนี้

๑. กระบวนการ ๗ กิวัตรความดี หมายถึง ชุดของความดีที่ถูกร้อยเรียงให้เข้าใจง่าย โดยโครงการโรงเรียนรักษาศีลห้า เรียบเรียงเป็นลำดับเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติพัฒนานิสัยอย่างเป็นระบบประกอบด้วย กิวัตรประจำวัน ๖ ข้อ และกิวัตรประจำสัปดาห์ ๑ ข้อ โดยมีตัวแปรสังเกตได้ ๗ ตัวแปร ดังนี้ ๑) รักษาศีลห้า ๒) สวดมนต์นั่งสมาธิ ๓) จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำให้สะอาดเป็นระเบียบ ๔) คิดดี ด้วยการจับดีคนรอบข้าง ๕) พุติดีด้วยการพูดจาไพเราะ ๖) ทำดีด้วยการทำบุญหรือบำเพ็ญประโยชน์อย่างน้อย ๑ เรื่องและ๗)ร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอซึ่งเป็นกิวัตรประจำสัปดาห์ ทำให้เกิดการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียน

๒. กระบวนการพัฒนา PDCA หมายถึง วงจรกระบวนการพัฒนาการบริหารงานคุณภาพใช้ในการควบคุมและพัฒนากระบวนการดำเนินกิจกรรม เป็นกระบวนการที่สามารถทำซ้ำได้ เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปและพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น โดยมีตัวแปรสังเกตได้ ๔ ตัวแปร ดังนี้ ๑) การวางแผน Plan ๒) การปฏิบัติตามแผน Do ๓) การตรวจสอบ Check และ ๔) การดำเนินการ Action

๓. หลักพุทธธรรม หมายถึง การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขา โดยมีตัวแปรสังเกตได้ ๓ ตัวแปร ดังนี้ ๑) พัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางสังคม ๒) พัฒนาจิตใจและ๓) พัฒนาความรู้ความเข้าใจ(ปัญญา)

๔. สมรรถนะของนักเรียน หมายถึง สมรรถนะหลัก (Core Competency) ไว้ ๖ ประการ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาความสามารถที่จำเป็นของผู้เรียนต่อการใช้ชีวิตในปัจจุบัน และอนาคตโดยมีตัวแปรสังเกตได้ ๗ ตัวแปร ดังนี้ ๑) สมรรถนะการจัดการตนเอง ๒) สมรรถนะการสื่อสาร ๓) สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ๔) สมรรถนะการคิดขั้นสูง ๕) สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งและ ๖) สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิถียุคอย่างยั่งยืน

จากศึกษาวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลข้างต้นนั้นผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กลุ่มเป้าหมาย ๒ กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ ๑ นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิด้านพุทธบริหารการศึกษา ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน ๕ รูป/คน กลุ่มที่ ๒ พระภิกษุ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่ร่วมโครงการ ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน ๙ รูป/คน เพื่อยืนยันองค์ประกอบและสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จากประเด็นคำถามใน ๔ องค์ประกอบ ดังนี้

๔.๑.๒ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านกระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี ที่จะใช้เป็นองค์ประกอบของการโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทำให้ได้ข้อค้นพบที่น่าสนใจ ปรากฏในคำให้สัมภาษณ์ ดังนี้

กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี กรอบความคิดที่ เป็นกระบวนการรณรงค์ให้เกิดการนำธรรมะไปสู่ภาคปฏิบัติ โดยเริ่มต้นจากสิ่งเล็กๆ ที่เรียกว่า “กิจวัตร” เมื่อมีการฝึกฝนพัฒนาบ่อยๆ จนเกิดเป็นนิสัยที่ดีขึ้นในแต่ละบุคคล คือ “คิดดี พูดดี ทำดี” อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ก็จะเป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ครอบคลุมอบอุ่น และเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสังคมที่สงบสุข โดยยึดหลักการที่ว่า “เปลี่ยนแปลงจากภายในสู่ภายนอก” คือไม่ว่าจะเกิดปัญหาใดขึ้น ทุกคนสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ โดยเริ่มต้นจากการปรับเปลี่ยนตนเองก่อน ทำอย่างมีความสุข ทำด้วยความเข้าใจ เมื่อทำซ้ำๆ บ่อยๆ ก็จะเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นได้ปรับเปลี่ยนตาม นอกจากนี้ยังเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่นำไปสู่คุณธรรมอื่นๆ ที่สูงยิ่งขึ้นไป เช่นความเคารพ ความกตัญญู ความอดทนเสียสละ^๑ ๗ กิจวัตรความดี คือชุดของความดีที่ถูกร้อยเรียงให้เข้าใจง่าย เรียบเรียงเป็นลำดับเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติใช้งานได้จริง โดยแบ่งเป็น ๓ ส่วน ส่วนที่ ๑ ว่าด้วยความรับผิดชอบส่วนตน เป็นพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อส่วนรวม หลักคิดของข้อนี้ก็คือไม่ว่าสถานการณ์จะเป็นอย่างไรก็ตาม เราก็กังควรจะสำรวมกาย และวาจา ของเราให้ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น คือกิจวัตรข้อที่ ๑ รักษาศีลห้า การฝึกใจให้หยุดนิ่งเป็น ซึ่งจะทำให้ใจเราสะอาด และเข้มแข็ง พบความสุขภายใน จนไม่อยากจะคิดร้ายทำลายใคร กำลังใจในการทำความดีก็มีมากขึ้น คือกิจวัตรข้อที่ ๒ สวดมนต์ นั่งสมาธิ คนเราควรรับผิดชอบต่อ ทำความสะอาด จัดระเบียบสิ่งเหล่านี้ให้ดี เพราะความสกปรก ไร้ระเบียบของสิ่งเหล่านี้จะทำให้ชีวิตดำเนินไปอย่างขาดประสิทธิภาพ และเกิดการกระทบกระทั่งกับผู้อื่น คือกิจวัตรข้อที่ ๓ สะอาด และระเบียบ ส่วนที่ ๒ ว่าด้วยความรับผิดชอบต่อส่วนรวม คิดดี จับดี ครอบข้าง เนื่องจากเราต้องอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม แต่ละคนย่อมมีทั้งข้อดีและข้อเสีย การฝึกสังเกตให้

^๑สัมภาษณ์ พระอาจารย์โครงการโรงเรียนรักษาศีลห้า B1, ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

เห็นความดีของผู้อื่น ทำให้จิตใจชุ่มเย็น ไม่อารมณ์เสียง่าย อีกทั้งยังได้ต้นแบบความดีของผู้อื่นกลับมาพัฒนาตนเอง พุทธิ มีวาจาสุภาพ การอยู่ร่วมกับผู้อื่น ทำให้ต้องมีการสื่อสารด้วยท่าทางและคำพูด ท่าทางและคำพูดที่ไม่สุภาพ หยาบคาย เหยียดหยามดูแคลน จะทำให้ไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีได้ ปัญหาต่างๆ ก็จะตามมาอย่างมากมาย ทำดีอ้อมบุญ บำเพ็ญประโยชน์ การเอื้อเฟื้อแบ่งปัน ช่วยเหลือผู้อื่น ให้มีความสุข เป็นหนทางลัดที่จะทำให้ตัวเราเองมีความสุขไปด้วย เมื่อฝึกฝนทำเป็นประจำ ก็จะทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นสังคมที่น่าอยู่ ส่วนที่ ๓ ว่าด้วยการเพิ่มพลัง ให้สามารถทำความดีได้ต่อเนื่อง ร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขหนอ สาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้คนเราไม่สามารถทำความดีได้ต่อเนื่องและยั่งยืน ก็เพราะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี หากเราได้อยู่ในกลุ่มเพื่อนที่ทำกิจวัตรความดีแบบเดียวกัน แล้วสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง ได้มาทำกิจกรรมดีๆ ร่วมกัน อาทิ สวดมนต์ นั่งสมาธิ , ชมสื่อดีๆ สร้างแรงบันดาลใจ ตอกย้ำประโยชน์ของการทำความดี แลกเปลี่ยนข้อคิดที่ได้ , แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำดีร่วมกัน ฯลฯ จะเป็นการใช้พลังหมู่เพื่อเสริมพลังเดี่ยว ทำให้ตัวเราและเพื่อนๆ ทุกคนมีกำลังใจทำความดีได้ต่อเนื่องและยั่งยืน^๒ กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดีสามารถพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนได้ คงต้องพูดถึงคำว่า “กิจวัตร” คือ การฝึกฝนพัฒนาบ่อยๆ จนเกิดเป็นนิสัยที่ดีขึ้นในแต่ละบุคคล คือ “คิดดี พุทธิ ทำดี” อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ส่วนคำว่า สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน (Competencies of learners) หมายถึง คุณลักษณะเชิง พฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่ทำให้นักเรียนสามารถ เรียนรู้หรือปฏิบัติงานหรือสร้างผลงานได้โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงานอื่นๆ ในชั้นเรียน^๓ ดังนั้น การทำ ๗ กิจวัตรความดี จะสามารถพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนได้อย่างดี เมื่อนักเรียนได้ปฏิบัติ ๗ กิจวัตรความดีอยู่เป็นประจำทุกวัน จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ ความสามารถที่มากกว่าผู้อื่น ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น จึงเป็น “วงจรชีวิต” ที่สร้าง “นิสัยดี” ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ สามารถพัฒนาสมรรถนะที่มีในตัวตนและเอื้อในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในยุคปัจจุบัน^๔ กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี มีความสอดคล้องเกี่ยวเนื่องกันเนื่องจากเมื่อนักเรียนได้ปฏิบัติ ๗ กิจวัตรความดีทุกวัน จะทำให้นักเรียนมีความรู้ในการทำกิจวัตรความดีในแต่ละข้อ^๕ ในทางปฏิบัติ ขอยกตัวอย่างเช่น ความสามารถในการสื่อสาร การพุทธิ กิจวัตรความดีข้อที่ ๕ ความสามารถในการคิด กิจวัตรความดีข้อที่ ๑ การรักษาศีล ๕ ละจากการทำสิ่งไม่ดี ไม่ฆ่า ทำร้าย ไม่ขโมย ไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่พูดโกหก ไม่เสพของมึนเมา ฝึกคิดก่อนทำ กิจวัตรความดีข้อที่ ๒ การสวดมนต์ นั่งสมาธิ ฝึกสติเพื่อให้เกิดปัญญา กิจวัตรความดีข้อที่ ๓ สะอาด ระเบียบ ฝึกตนเองในการจัดเก็บข้าวของเครื่องใช้ให้สะอาดเป็นระเบียบให้เกิดความคิดที่เป็นระบบเป็นขั้นเป็นตอน เรียนลำดับความสำคัญก่อนและหลัง ความสามารถในการแก้ปัญหา กิจวัตรความดีข้อที่ ๒ การสวดมนต์ นั่งสมาธิ ฝึกสติเพื่อให้เกิดปัญญา กิจวัตรความดีข้อที่ ๓ สะอาด ระเบียบ ฝึกตนเองในการจัดเก็บข้าวของเครื่องใช้ให้สะอาดเป็นระเบียบให้เกิดความคิดที่เป็นระบบเป็นขั้นเป็นตอน เรียนลำดับความสำคัญก่อนและหลัง ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต กิจวัตรความดีข้อที่ ๔ การจับดีคนรอบข้าง ทำให้ได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันการจับดีผู้อื่นเข้าใจผู้อื่น กิจวัตรความดีข้อที่ ๖ การ

^๒สัมภาษณ์ พระอาจารย์โครงการโรงเรียนรักษาศีลห้า B2, ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^๓สัมภาษณ์ นักวิชาการด้านการศึกษา B3, ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^๔สัมภาษณ์ วิทยากรโครงการโรงเรียนรักษาศีลห้า B4, ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^๕สัมภาษณ์ นักวิชาการด้านการศึกษา B5, ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

บำเพ็ญประโยชน์ การแสดงออกซึ่งความมีน้ำใจช่วยเหลือกันในสังคม กิจกรรมความดีข้อที่ ๗ ร่วมช่วยโม่งสุขจริงหนอ การเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ออกมาแสดงความคิดเห็น การนำเสนอผลของการทำความดีได้ทบทวนตนเอง ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แשרประสบการณ์ในการทำความดีของเพื่อนๆในกลุ่มในโรงเรียน เพื่อทำความเข้าใจผู้อื่นและสามารถนำความรู้ ความคิดของเพื่อนๆ คุณครูนำมาปรับใช้ในชีวิตรประจำวันได้ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี โดยในแต่ละกิจกรรมความดี^๖ กิจกรรมความดีจะมีสื่อที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เลือกดูเพื่อให้ผู้เรียนได้นำมาอภิปราย ถึงข้อดีข้อเสีย วิภาษณ์ วิจารณ์สื่อที่นำเสนอว่าสอดคล้องกับชีวิตของผู้เรียนอย่างไร เมื่อเกิดสถานการณ์เช่นในสื่อผู้เรียนจะอย่างไร ผู้เรียนได้ความรู้ ได้แกคิดอย่างไร และจะนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่างไร ดังนั้นกระบวนการ ๗ กิจกรรมความดี มีความสอดคล้องเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันในการเรียนรู้และการปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคุณภาพพระบองครวมของมนุษย์ ทั้งนี้เพราะในกระบวนการปฏิบัติ ๗ กิจกรรมความดี มีหลักธรรมที่รวมทั้งศีล สมาธิ ปัญญา เมื่อปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องเป็นนิสัย จะดำเนินชีวิตอย่างสมดุลเหมาะสมตามสภาพจริง^๗ ๗ กิจกรรมความดีเป็นกระบวนการที่เข้าใจง่ายและเป็นการฝึกพฤติกรรมของนักเรียนให้เกิดนิสัยที่ดีโดยการคิดดีพูดดีทำดีอย่างมีสติแต่ละข้อมีความเกี่ยวเนื่องกันและสามารถส่งเสริมทำให้นักเรียนพัฒนาทักษะ และสมรรถนะได้อย่างดี^๘โครงการโรงเรียนรักษาศีลห้ามีกระบวนการ ๗ กิจกรรมความดีที่สามารถทำให้นักเรียนฝึกทักษะเพิ่มความรู้ความสามารถพัฒนาพฤติกรรมนิสัยให้มีสติมีสมาธิกิจกรรมมีความสอดคล้องต่อเนื่องกันทำได้ง่าย^๙ เป็นกิจกรรมที่ดีสามารถพัฒนานิสัยให้เกิดสติปัญญาเกิดทักษะและความสามารถ^{๑๐}กิจกรรมมีความสอดคล้องต่อเนื่องกันทำให้เด็กเกิดสติปัญญาเกิดทักษะมีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม^{๑๑} ๗ กิจกรรมความดีเมื่อนักเรียนได้ฝึกแล้วจะสามารถพัฒนานิสัยดีได้อย่างต่อเนื่องคือทำให้คิดดีพูดดีทำดีและเป็นโครงการที่น่าธรรมชาติไปสู่ภาคปฏิบัติ เป็นกระบวนการที่ทำแล้วทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมเกิดทักษะทางด้านความรู้และทักษะทางด้านพฤติกรรมมีความสอดคล้องต่อเนื่องกันและยังสามารถทำให้เกิดสมรรถนะได้^{๑๒}องค์ประกอบของ ๗ กิจกรรมความดีทั้ง ๗ ข้อมีความเกี่ยวเนื่องกันเป็นองค์ประกอบที่ สอดคล้องกัน สามารถทำให้นักเรียน เมื่อปฏิบัติแล้วเกิดนิสัยดี คิดดี พูดดีและทำดีมีสติเป็นโครงการที่น่าธรรมชาติไปสู่ภาคปฏิบัติและยังสามารถพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง^{๑๓}

สรุปจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญในส่วนขององค์ประกอบ ๗ กิจกรรมความดีมีความสอดคล้องกันทั้ง ๗ กิจกรรมและสามารถพัฒนาสมรรถนะให้แก่ผู้เรียนได้โดยองค์ประกอบของ ๗ กิจกรรมความดีมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด ๗ ข้อ กิจกรรมข้อ ๑ รักษาศีลห้า กิจกรรมข้อ ๒ สวดมนต์นั่งสมาธิ กิจกรรมข้อ ๓ จัดเก็บห้องนอนห้องน้ำให้สะอาดและเป็นระเบียบกิจกรรมข้อ ๔ คิดดีด้วยกันจับดีคนรอบ

^๖สัมภาษณ์ หัวหน้างานแนะแนว B6, ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^๗สัมภาษณ์ รองผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษา B7, ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^๘สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน B8, ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^๙สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน B9, ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^{๑๐}สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน B10, ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^{๑๑}สัมภาษณ์ รองผู้อำนวยการโรงเรียน B11, ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^{๑๒}สัมภาษณ์ พระสอนศีลธรรม B12 ,๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^{๑๓}สัมภาษณ์ นักวิชาการด้านการศึกษา B13, ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

ข้างกิจวัตรข้อ ๕ พุทธิดด้วยการพุทจาไฟเราะกิจวัตรข้อ ๖ ทำดีด้วยการทำบุญหรือบำเพ็ญประโยชน์ และกิจวัตรข้อ ๗ ร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอ โดยกิจวัตรทั้ง ๗ นี้ หากผู้เรียนทำแล้ว สามารถพัฒนานิสัยได้สามส่วนหลักๆคือ๑.นิสัยรับผิดชอบตัวเอง ๒ นิสัยรับผิดชอบต่อส่วนรวมและ ๓ นิสัยเพิ่มพลังในการทำมาดีได้อย่างต่อเนื่อง สามารถพัฒนาสมรรถนะหลัก ๖ ด้าน คือ สมรรถนะการจัดการตนเอง สมรรถนะการสื่อสาร สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม สมรรถนะการคิดขั้นสูง สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งและการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน ให้แก่ผู้เรียนได้ ผู้วิจัยได้สรุปข้อความสำคัญเป็นภาพได้ ดังนี้

กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี

- กระบวนการให้เกิดการนำธรรมะไปสู่ภาคปฏิบัติ	- มีหลักธรรมที่รวมทั้งศีล สมาธิ ปัญญา
- คือชุดของความดีที่ถูกร้อยเรียงให้เข้าใจง่าย	- มีความสอดคล้องเกี่ยวเนื่องกัน
- ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ สมรรถนะ	- เป็น “วงจรชีวิต” ที่สร้าง “นิสัยดี”
- การสวดมนต์ นั่งสมาธิ ฝึกสติเพื่อให้เกิดปัญญา	- กิจวัตรข้อ๑ รักษาศีลห้า
- กิจวัตรข้อ ๓ จัดเก็บให้สะอาดและเป็นระเบียบ	- กิจวัตรข้อ ๒ สวดมนต์นั่งสมาธิ
- กิจวัตรข้อ ๔ คิดดีด้วยกันจับดีคนรอบข้าง	- กิจวัตรข้อ ๕ พุทธิดด้วยการพุทจาไฟเราะ
- กิจวัตรข้อ ๖ ทำดี ทำบุญ บำเพ็ญประโยชน์	- กิจวัตรข้อ ๗ กิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอ
- นิสัยเพิ่มพลังในการทำมาดีได้อย่างต่อเนื่อง	- นิสัยรับผิดชอบตัวเอง
- นิสัยรับผิดชอบต่อส่วนรวม	- สามารถพัฒนาสมรรถนะได้

ภาพที่ ๔.๑ กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี

๔.๑.๒ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านกระบวนการพัฒนา PDCA

จากการสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนาและผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหาร การศึกษาได้ให้ความเห็นว่ากระบวนการพัฒนา PDCA สามารถใช้เป็นองค์ประกอบของการโมเดล สมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและข้อเสนอแนะโดยรับรองการยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนา กลุ่มทำให้ได้ข้อค้นพบที่น่าสนใจ คือ กระบวนการพัฒนา PDCA หมายถึง วงจรกระบวนการพัฒนา การบริหารงานคุณภาพใช้ในการควบคุมและพัฒนากระบวนการดำเนินกิจกรรม เป็นกระบวนการ ที่สามารถทำซ้ำได้ เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปและพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น ประกอบด้วย

๑. การวางแผน Plan หมายถึง การตั้งเป้าหมายวัตถุประสงค์และกระบวนการ ที่จำเป็นเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ เช่น วางแผนกำหนดผู้เข้าโครงการ ระยะเวลา แนวทางการทำ กิจกรรม การใช้สื่อ และตัวชี้วัด เป็นต้น

๒. การปฏิบัติตามแผน Do หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินการตามวัตถุประสงค์จาก ขั้นตอนการวางแผนหรือตามแผนงานที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบให้มีความต่อเนื่อง โดยในขั้นตอน การปฏิบัตินี้เราควรศึกษาถึงวิธีการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการกิจกรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและ ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

๓. การตรวจสอบ Check หมายถึง ขั้นตอนการตรวจสอบ เป็นขั้นตอนหลังจากผ่าน ขั้นตอนการดำเนินงานหรือการปฏิบัติตามแผนมาแล้ว จะมีการบันทึกข้อมูลเพื่อใช้ในการตรวจสอบ

ข้อมูลและผลลัพธ์ที่รวบรวมจากขั้นตอนการทดสอบหรือปฏิบัติงาน โดยจะได้รับการประเมินในทุกส่วนงาน ข้อมูลต่างๆ จะถูกบันทึกเพื่อเปรียบเทียบกับผลลัพธ์ที่คาดหวังเพื่อช่วยให้เห็นแนวโน้มในแต่ละช่วงการดำเนินงานต่างๆ ได้ง่ายขึ้นหากวงจร PDCA ดำเนินการหลายครั้ง ก็จะช่วยให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงใดที่ได้ผลดีกว่าการเปลี่ยนแปลงอื่นๆ หรือได้ผลดีที่สุด

๔. การดำเนินการ Action หมายถึง การดำเนินการเพื่อปรับปรุงแก้ไขโดยขั้นตอนนี้เป็นการนำเอาผลลัพธ์ที่ได้จากขั้นตอนการตรวจสอบมาวิเคราะห์และตรวจสอบหาสาเหตุความผิดพลาดที่เกิดขึ้นมาประเมินเพื่อพัฒนาแผนและหาแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาปรับปรุงกระบวนการขั้นตอนให้เกิดประสิทธิภาพและผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

สรุปจากการสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนาและผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารการศึกษาได้ให้ความเห็นว่ากระบวนการพัฒนา PDCA มีความสอดคล้องกันและสามารถพัฒนาสมรรถนะให้แก่ผู้เรียนโดยองค์ประกอบของกระบวนการพัฒนา PDCA มี ดังนี้ การวางแผน Plan การปฏิบัติตามแผน Do การตรวจสอบ Check และการดำเนินการ Action สามารถพัฒนาสมรรถนะหลัก ๖ ด้าน คือ สมรรถนะการจัดการตนเอง สมรรถนะการสื่อสาร สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม สมรรถนะการคิดขั้นสูง สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งและการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน ให้แก่ผู้เรียนได้ ผู้วิจัยได้สรุปข้อความสำคัญเป็นภาพได้ ดังนี้

ด้านกระบวนการพัฒนา PDCA

- วงจรกระบวนการพัฒนาการบริหารงานคุณภาพ - การวางแผน Plan	
- พัฒนาการกระบวนการดำเนินกิจกรรม	- การปฏิบัติตามแผน Do
- กระบวนการที่สามารถทำซ้ำได้	- การตรวจสอบ Check
- การตั้งเป้าหมายและกระบวนการที่จำเป็น	- การดำเนินการ Action
- การดำเนินการเพื่อปรับปรุงแก้ไข	- เกิดประสิทธิภาพและผลลัพธ์ที่ดี
- ขั้นตอนการทดสอบหรือปฏิบัติงาน	- แนวทางการทำกิจกรรม การใช้สื่อ
- การควบคุมและพัฒนากระบวนการ	- PDCA ดำเนินการได้หลายครั้ง
- สำหรับกิจกรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ	- เปรียบเทียบกับผลลัพธ์ที่คาดหวัง

ภาพที่ ๔.๒ ด้านกระบวนการพัฒนา PDCA

๔.๑.๓ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านหลักพุทธธรรม

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับด้านหลักพุทธธรรม ที่จะใช้เป็นองค์ประกอบของการโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทำให้ได้ข้อค้นพบที่น่าสนใจ ปรากฏในคำให้สัมภาษณ์ ดังนี้

หลักพุทธธรรม (หลักไตรสิกขา) การใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาผู้เรียน คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งถือว่าเป็นระบบการศึกษาที่ทำให้บุคคลพัฒนาอย่างมีบูรณาการ และให้มนุษย์เป็นองค์รวมที่พัฒนาอย่างมีคุณภาพ ศีลสิกขา คือ การที่จะงดเว้นไม่ละเมิดข้อห้ามด้านกาย ด้านวาจา ใจรักษาความเป็นปกติของความเป็นมนุษย์ผู้ซึ่งมีใจสูง หรือ อาจกล่าวได้ว่าในด้านนี้เป็นการพัฒนาในเรื่องของพฤติกรรม จิตสิกขา คือศึกษาในเรื่องจิต เรียนรู้เรื่องจิต ให้เข้าใจธรรมชาติของจิต การทำงานของจิต

รู้วิธีการพัฒนาจิต เพื่อให้สงบตั้งมั่น เป็นสมาธิพร้อมที่จะทำกิจหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการพัฒนาจิต หรือที่เรียกว่าสมาธิ ปัญญาสิกขา คือศึกษาในเรื่องปัญญา พัฒนาด้านปัญญา^{๑๔} การใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาผู้เรียน เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาที่ยั่งยืนได้ โดยครูต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และจัดบรรยากาศให้ผู้เรียนลงมือทำกิจกรรมสังเกตขั้นตอนการทำงาน มีปัญหาเกิดขึ้นในกลุ่ม แก้ปัญหาได้อย่างไร ได้เรียนรู้อะไรบ้าง และยังไม่ได้เรียนรู้อะไรบ้าง สิ่งเหล่านี้สมาชิกในกลุ่มและครูร่วมกันทบทวน ไตรตรอง เป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงของผู้เรียน ครูช่วยเชื่อมโยงความรู้ อารมณ์ ความรู้สึก ที่เกิดขึ้นของผู้เรียนกับไตรสิกขา และกระตุ้นให้นักเรียนช่วยกันแยกแยะความรู้ และทักษะต่างๆ รวมทั้งอารมณ์ ความรู้สึกในการทำงาน ความสุข ความทุกข์และการแก้ปัญหาาร่วมกัน^{๑๕} หลักไตรสิกขา สามารถพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนได้เพราะ “ศีล” ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เมื่อรักษาศีลอย่างต่อเนื่อง จะเกิดการพัฒนาด้านร่างกายและจิตใจ มีพฤติกรรมทางกายและวาจา ไม่ทำลายตนเองและผู้อื่น ควบคุมอารมณ์และความรู้สึกได้ “สมาธิ” ที่มีพื้นฐานจากการรักษาศีล จะพัฒนาด้านจิตใจ มีสติด้วยคุณธรรม มีความสุขตั้งมั่นในความดี “ปัญญา” นักเรียนจะเกิดการพัฒนาตนเอง จากการรักษาศีล ทำสมาธิ เกิดประสบการณ์ตรงจากกิจกรรมต่างๆที่ทำ รู้เหตุ รู้ผล รู้จักเชื่อมโยงความรู้ เพื่อปรับปรุงและแก้ไขปัญหาได้ การเรียนรู้ของนักเรียนจากประสบการณ์ตรงในกลุ่มเพื่อน ได้เรียนรู้ร่วมกัน ควบคุมพฤติกรรมตนเอง ช่วยกันทำกิจกรรมให้สำเร็จและมีครูช่วยเชื่อมโยงความรู้กับทักษะที่ได้รับเกิดเป็นวงจรการเรียนรู้^{๑๖} การพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนได้ต่อเนื่องใช้ หลักไตรสิกขาทั้ง ๓ ข้อ มีความสอดคล้องเกี่ยวเนื่องอย่างเป็นระบบสัมพันธ์ทั้งการปฏิบัติและผลที่เกิดขึ้น เพื่อให้การดำเนินชีวิตของ “มนุษย์” ที่ปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา ได้พัฒนาของตนอย่างมีคุณภาพ สร้างความสุขจากความสัมพันธ์ อยู่ร่วมกันอย่างมีสติ ไม่เบียดเบียนกัน คำนึงถึงประโยชน์ตน ประโยชน์ท่านด้วยปัญญาตามสภาพจริง^{๑๗} ไตรสิกขา คือ หลักการพัฒนาชีวิตเพื่อให้ประสบความสำเร็จเป็นคนสมบูรณ์ ใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาชีวิต ไตรสิกขา แปลว่า สิกขา ๓ หมายถึง ข้อปฏิบัติที่ต้องศึกษา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นกระบวนการปฏิบัติ หรือ กระบวนการพัฒนา ๓ ด้าน คือ ศีล เป็นหลักการพัฒนาระดับความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม สมาธิ เป็นหลักการพัฒนาจิตใจให้มีสมรรถภาพและประสิทธิภาพในการคิดพิจารณาตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำการใดๆ ปัญญา เป็นหลักการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ รู้จักสิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็น และสามารถแยกแยะวิเคราะห์สืบทาสเหตุของสิ่งทั้งหลายได้ชัดเจน ไตรสิกขาก็คือเป็นกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการ^{๑๘} ไตรสิกขานั้นเป็นหลักการศึกษาเพื่อฝึกอบรมตนเองใน ๓ ด้าน ได้แก่ อธิศีลสิกขา หรือ ศีล คือการฝึกกาย วาจา ให้เกิดความดีงาม อธิจิตตสิกขา หรือ สมาธิ คือ การฝึกจิตใจให้มั่นคงมีจิตใจที่สงบ และ อธิปัญญาสิกขา หรือ ปัญญา คือการฝึกปัญญาให้รู้แจ้ง เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้มองเห็นความเป็นจริงทุกประการ^{๑๙}

^{๑๔} สัมภาษณ์ นักวิชาการด้านการศึกษา B3, ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นักวิชาการด้านการศึกษา B5, ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นักวิชาการด้านการศึกษา B8, ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^{๑๗} สัมภาษณ์ นักวิชาการด้านการศึกษา B13, ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระอาจารย์โครงการโรงเรียนรักษาศีลห้า B1, ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระอาจารย์โครงการโรงเรียนรักษาศีลห้า B2, ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นกระบวนการปฏิบัติ หรือ กระบวนการพัฒนา ๓ ด้าน คือ ศีล เป็นหลักการพัฒนาในระดับความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม สมาธิ เป็นหลักการพัฒนาจิตใจให้มีสมรรถภาพและประสิทธิภาพในการคิดพิจารณาตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำการใดๆ ปัญญา เป็นหลักการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ รู้จักสิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็น และสามารถแยกแยะวิเคราะห์สืบหาสาเหตุของสิ่งทั้งหลายได้ชัดเจน ไตรสิกขาก็คือเป็นกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการ^{๒๐} หลักไตรสิกขาคือหลักการศึกษาที่สอดคล้องกันคือศีลสมาธิและปัญญาศีลทำให้มีวินัยสมาธิทำให้มีใจจดจ่อปัญญาทำให้เกิดปัญญาพิจารณาจึงทำให้สามารถใช้บูรณาการในการพัฒนาสมรรถนะทั้งหกด้านได้เป็นอย่างดี^{๒๑} สำหรับหลักไตรสิกขานั้นสามารถบูรณาการแนะนำให้นักเรียนเกิดทักษะซึ่งมีความสอดคล้องกันในการการเรียนรู้และการศึกษาเป็นกระบวนการที่สามารถบูรณาการทำให้เกิดทักษะทางด้านสังคมความคิดและทำให้เกิดสติปัญญาซึ่งจะทำให้ผู้เรียน เกิดสมรรถนะได้อย่างดี^{๒๒} หลักไตรสิกขาเมื่อมาบูรณาการกับ ๗ กิจวัตรความดีแล้วสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจความสามารถและพัฒนาให้เกิดสมรรถนะได้อย่างดีเยี่ยมซึ่งสามารถเชื่อมโยงกันได้เช่นศีลคือการรักษาศีลใน กิจวัตรข้อที่ ๑ สมาธิคือการนั่งสมาธิสวดมนต์ในกิจวัตรข้อที่ ๒ และการบูรณาการ ทั้ง ๗ ข้อมารวมกันทำให้เกิดปัญญาและก่อให้เกิดทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะและสมรรถนะได้อย่างดีเยี่ยม^{๒๓} หลักไตรสิกขาคือหลักการศึกษาและเป็นกระบวนการมีศีล สมาธิ ปัญญา ทำให้ผู้เรียนมีสติสามารถคิดไตร่ตรองได้อย่างรอบคอบมีความสอดคล้องกันเมื่อมารวมกับ ๗ กิจวัตรความดีทำให้มีประสิทธิภาพและสามารถเพิ่มทักษะและสมรรถนะให้กับผู้เรียนได้อย่างดี^{๒๔} หลักไตรสิกขา คือ หลักการทางพระพุทธศาสนาเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพคือ ศีล สมาธิและปัญญา เมื่อฝึกแล้วทำให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัยมีสติและมีสมาธิเพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดทักษะและสมรรถนะในการเรียน^{๒๕} หลักไตรสิกขา เป็นหลักการทางพระพุทธศาสนาประกอบด้วยศีลสมาธิและปัญญาเป็นกระบวนการที่สอดคล้องกันหากผู้เรียนได้ฝึกจะทำให้มีสติมีสมาธิและมีปัญญาทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะและสมรรถนะ^{๒๖} หลักไตรสิกขาเป็นหลักธรรมที่ทำให้เกิดสติปัญญามีสมาธิและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดีมีความสอดคล้องกันเมื่อนักเรียนได้ปฏิบัติจะทำให้รู้จักตนเองและเกิดทักษะความสามารถและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย^{๒๗}

สรุปจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญในส่วนขององค์ประกอบด้านหลักพุทธธรรมมีความสอดคล้องกันและสามารถพัฒนาสมรรถนะให้แก่ผู้เรียน ผู้วิจัย ได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับหัวข้อธรรมที่ชื่อว่าไตรสิกขาซึ่งผู้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลเชิงลึกว่าหลักไตรสิกขา สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมีองค์ประกอบได้แก่ ศีล สมาธิและปัญญา ศีล คือ การพัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางด้าน

^{๒๐}สัมภาษณ์ พระสอนศีลธรรม B12, ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^{๒๑}สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน B8, ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^{๒๒}สัมภาษณ์ หัวหน้างานแนะแนว B6, ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^{๒๓}สัมภาษณ์ วิทยากรโครงการโรงเรียนรักษาศีลห้า B4, ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^{๒๔}สัมภาษณ์ รองผู้อำนวยการโรงเรียน B11, ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^{๒๕}สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน B10, ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^{๒๖}สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการ B8, ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^{๒๗}สัมภาษณ์ รองผู้อำนวยการโรงเรียน B11, ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

สังคม การฝึกฝนอบรมทางด้านความประพฤติให้มีระเบียบวินัย สมาธิ คือ การพัฒนาจิตใจ ทำให้เกิดสมาธิ ปลุกฝังคุณธรรมและเสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดี ปัญญา คือการพัฒนาความรู้ความเข้าใจการศึกษาอบรมทาง ปัญญาทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจตามความเป็นจริงรู้จักตนเองไตร่ตรองหาข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไข หลักไตรสิกขาคือศีลสมาธิปัญญาจึงเป็นหลักการที่สอดคล้องต่อเนื่องกันทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ความสามารถและสามารถพัฒนาสมรรถนะได้ ผู้วิจัยได้สรุปข้อความสำคัญเป็นภาพได้ ดังนี้

ด้านหลักพุทธธรรม(ไตรสิกขา)

- การพัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางด้านสังคม	- การพัฒนาจิตใจ
- การพัฒนาความรู้ความเข้าใจ	- มีความสอดคล้องเกี่ยวเนื่องกัน
- ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ สมรรถนะ	- ศีล สมาธิและปัญญา
- กระบวนการที่มีประสิทธิภาพ	- ผู้เรียนเกิดทักษะและสมรรถนะได้อย่างดี
- หลักการพัฒนาชีวิตเพื่อให้ประสบความสำเร็จ	- การฝึกจิตใจให้มั่นคงมีจิตใจที่สงบ
- ฝึกปัญญาให้รู้แจ้ง เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้	- มีสติมีสมาธิและมีปัญญา
- หลักไตรสิกขาพัฒนาผู้เรียน	- พัฒนาจิต เพื่อให้สงบตั้งมั่น
- หลักไตรสิกขาพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนได้	- รู้จักตัวเอง

ภาพที่ ๔.๓ ด้านหลักพุทธธรรม (ไตรสิกขา)

๔.๑.๔ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านสมรรถนะของนักเรียน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับด้านหลักพุทธธรรม ที่จะใช้เป็นองค์ประกอบของการโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทำให้ได้ข้อค้นพบที่น่าสนใจ ปรากฏในคำให้สัมภาษณ์ ดังนี้

การพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนด้านการจัดการตนเอง มีเป้าหมายสำคัญ ๔ ประเด็น คือ การเห็นคุณค่าในตนเอง การมีเป้าหมายในชีวิต การจัดการอารมณ์และความเครียด การจัดการปัญหาและภาวะวิกฤต โดยการบูรณาการกับ สมุดบันทึกความดี โดยให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมาย ระยะสั้นๆ ๑ ภาคเรียน โดยเป้าหมายในการพัฒนานิสัยง่ายๆ เช่น การรักษาศีล สวดมนต์นั่งสมาธิ จัดเก็บห้องน้านอน ซึ่งเป็นกิจวัตรง่ายๆ เพื่อให้ นักเรียนได้ฝึกฝนตนเอง รวมถึงการจับดีคนรอบข้าง การพูดจาดีพูดจาไพเราะ การบำเพ็ญประโยชน์ทำความดีกับผู้อื่นโดย ฝึกฝนทุกวันจนเป็นนิสัย การเห็นคุณค่าในตนเอง การรู้จัก รัก เห็นคุณค่าในตนเอง รู้จุดเด่น ข้อจำกัด ความสนใจ ความสามารถ ความถนัด และภาคภูมิใจในตนเอง มั่นใจในตนเอง เห็นอกเห็นใจ ให้เกียรติและเคารพสิทธิตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบในตนเอง การมีเป้าหมายในชีวิต การตั้งเป้าหมายในชีวิต มีวินัยในตนเอง สามารถบริหารจัดการเวลา ทรัพยากร สามารถพึ่งพาและกำกับตนเองให้ไปสู่เป้าหมายในชีวิต และมีสุขภาวะที่ดี การจัดการอารมณ์และความเครียด การรับรู้ เข้าใจ รู้เท่าทันอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด และความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของตนเอง เข้าใจสาเหตุและสามารถจัดการอารมณ์ ความรู้สึก และความคิดของตนเอง การจัดการปัญหาและภาวะวิกฤต การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากปัญหาและภาวะวิกฤต สามารถฟื้นคืนสู่ภาวะสมดุลได้ สามารถ

เตรียมการ ป้องกัน และแก้ไข เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ผักผ่นโดยการพัฒนาบ้านแผนโดยใช้กระบวนการพัฒนา PDCA วางแผนและลงมือทำอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับกระบวนการ ๗ กิจกรรมความดี และหลักพุทธธรรมคือ ศีล สมาธิปัญญา สามารถทำให้เกิดสมรรถนะการเข้าใจตนเองได้ดี^{๒๘}

การพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนด้านการสื่อสาร คือความสามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณบนหลักเหตุผลอย่างรอบด้าน โดยใช้คุณธรรมกำกับการตัดสินใจได้อย่างมีวิจารณญาณ มีความสามารถคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลด้วยความเข้าใจถึงความเชื่อมโยงของสรรพสิ่งที่อยู่ร่วมกันอย่างเป็นระบบ ใช้จินตนาการและความรู้สร้างทางเลือกใหม่ เพื่อแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างมีเป้าหมาย คือ การรับสารอย่างมีสติและถอดรหัสเพื่อให้เกิดความเข้าใจ การรับส่งสารบนพื้นฐานความเข้าใจและความเคารพในความคิดเห็นและวัฒนธรรม ที่แตกต่าง การเลือกใช้กลวิธีการสื่อสารอย่างเหมาะสมโดยคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสารโดยบูรณาการกับ กิจกรรมความดีข้อที่ ๗ ชั่วโมงสุขจริงหนอ^{๒๙} จากการที่ผู้เรียนได้ฝึกฝนทำความดี อย่างต่อเนื่องตลอด สัปดาห์ และบันทึกลงสมุดบันทึกความดี จึงให้ผู้เรียนได้ออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน เพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนคนอื่นๆ เห็นประโยชน์ในการทำความดี รวมถึงคุณครูก็สามารถแนะนำส่งเสริม ชี้ชมเชียร์ ตรวจสอบ ทั้งการใช้คำพูด การเขียนบันทึก การนำเสนอเป็นรายบุคคลหรือ อาจเป็นกระบวนการกลุ่ม มาอภิปรายในแต่ละสัปดาห์ก็ได้ โดยใช้วิธีการสืบค้นความรู้ การพูดคุยโต้ตอบแบบมีหัวเรื่อง ที่สำรวจถึงความรู้สึก, อารมณ์ เปิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ จัดกิจกรรมเรื่องเล่าความสำเร็จ รู้จักตั้งเวลาให้กับชีวิต การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหา ริเริ่ม ประเมิน ปรับปรุง และพัฒนาต่อยอดความคิด เพื่อการแก้ปัญหาหรือสร้างทางเลือกที่มีประสิทธิภาพ การสร้างความก้าวหน้าในความรู้ หรือการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ โดยอาศัยจินตนาการและทักษะพื้นฐานด้านการคิดริเริ่ม คิดคล่อง คิดยืดหยุ่น คิดละเอียดลออ คิดหลากหลาย คิดวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อให้ได้สิ่งใหม่ที่ดีกว่า แตกต่างไปจากเดิม มีประโยชน์ และมีคุณค่าต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคมมากกว่าเดิม การส่งเสริมสมรรถนะทางการสื่อสาร ต้องอาศัยการฝึกฝนและการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน เพื่อให้มีชั่วโมงในการฝึกฝนสิ่งนี้ ในกระบวนการ ๗ กิจกรรมความดีมีสิ่งที่เรียกว่าชั่วโมงสุขจริงหนอเป็นการแชร์ประสบการณ์ของตนเองให้กับ ผู้อื่น เกิดการรับสารส่งสารกันทำให้เกิดทักษะการสื่อสารขึ้นทักษะ ๑ ที่มีหลายหลักพุทธธรรมคือการพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคมหรือเรียกว่าการรักษาศีลจะทำให้มีความเคารพซึ่งกันและกันรับฟังซึ่งกันและกันและการฝึกสมาธิก็เป็นการทำให้รู้จักรับฟังผู้อื่นและปัญญาก็จะทำให้รู้จักรับฟังและตอบโต้สื่อสารได้อย่างมีวิจารณญาณมากขึ้น^{๓๐}

การพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนด้านการรวมพลังทำงานเป็นทีม มีเป้าหมายหลักดังนี้ เป็นสมาชิกทีมที่ดีและมีภาวะผู้นำ กระบวนการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังอย่างเป็นระบบ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการจัดการความขัดแย้ง ทั้งนี้สามารถจัดกิจกรรมถอดแบบสภานักเรียน

^{๒๘} สัมภาษณ์ นักวิชาการด้านการศึกษา B13, ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^{๒๙} สัมภาษณ์ พระอาจารย์โครงการโรงเรียนรักษาศีลห้า B1, ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^{๓๐} สัมภาษณ์ วิทยากรโครงการโรงเรียนรักษาศีลห้า B4, ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

มีหน้าที่รับผิดชอบแต่ละตำแหน่ง ให้ผู้เรียน ทำ Project โรงเรียนของเราน่าอยู่ ด้วย ๗ กิจกรรมความดี ทำ Project ชุมชนของเราน่าอยู่ด้วย ๗ กิจกรรมความดี โดยนำหลัก กระบวนการ จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ แบบกลุ่มสัมพันธ์ แบบปฏิบัติ พี่สอนน้องร่วมแบ่งปัน การไปสำรวจความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ทั้ง ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน และสร้างสัมพันธ์ที่ดี การอภิปรายโต้เถียงเกี่ยวกับการแก้ปัญหา การประชุมระดมความคิดให้บ่อยครั้ง การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ กระตุ้นโดยใช้กิจกรรม active learning เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ลดการติเตียน หรือเปรียบเทียบนักเรียนกับคนอื่น ฝึกให้ทำงานร่วมกันบ่อยผ่านกิจกรรมหลายแบบ ให้มีการร่วมมือกันทำกิจกรรมตามที่ โครงการได้วางแผนงานจะทำให้มีการทำงานเป็นทีม ให้รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้^{๓๑}สามารถจัดระบบและกระบวนการทำงาน กิจกรรม และการประกอบกิจการใดๆ ทั้งของตนเอง และร่วมกับผู้อื่น โดยใช้การรวมพลังทำงานเป็นทีม มีแผนขั้นตอน ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย มีภาวะผู้นำ มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการประสานความคิดเห็นที่แตกต่างสู่การตัดสินใจและแก้ปัญหาเป็นทีม อย่างรับผิดชอบร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและจัดการความขัดแย้งภายใต้สถานการณ์ที่ยุ่ยากกระบวนการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังอย่างเป็นระบบ สามารถจัดระบบการทำงานกิจกรรม และการประกอบกิจการใดๆ ทั้งของตนเอง และร่วมกับผู้อื่น ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย แผนการทำงาน ขั้นตอน และกระบวนการทำงานเป็นทีม เห็นภาพความสำเร็จของทีม คำนึงถึงประโยชน์ของทีมก่อนประโยชน์ส่วนตน แบ่งบทบาทหน้าที่ให้เหมาะสมกับศักยภาพของสมาชิก รับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ด้วยความใส่ใจ มีความพยายามในการทำงานและสนับสนุนช่วยเหลือให้เกิดความสำเร็จ เคราะห์ รับฟัง แลกเปลี่ยน และประสานความคิดเห็นที่แตกต่าง ประยุกต์ใช้ทักษะการคิดขั้นสูงในการตัดสินใจเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ ประเมินและปรับปรุงกระบวนการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ด้วยความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ร่วมรับผิดชอบและรับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจของทีม เห็นคุณค่าของการทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง^{๓๒}

การพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนด้านการคิดขั้นสูง มีเป้าหมายหลักคือ การคิดแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงระบบ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณบนหลักเหตุผลอย่างรอบด้านโดยใช้คุณธรรมกำกับ การตัดสินใจได้อย่างมีวิจารณญาณ^{๓๓} มีความสามารถคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลด้วยความเข้าใจถึงความเชื่อมโยงของสรรพสิ่งที่อยู่ร่วมกันอย่างเป็นระบบ ใช้จินตนาการและความรู้สร้างทางเลือกใหม่ เพื่อแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นแนวคิดในการทำ นวัตกรรม เพื่อให้ผู้เรียนเป็นนวัตกร การจัดการเรียนรู้แบบเน้นทักษะกระบวนการ การจัดการเรียนรู้ด้วยการบูรณาการ การแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ในการทำงาน การเขียนบันทึกเพื่อทบทวนแก้ไขปรับปรุง ในกระบวนการ ๗ กิจกรรมความดี การกระบวนการพัฒนา PDCA กระบวนการด้านหลักพุทธธรรม โดยเฉพาะด้านปัญญา เป็นการฝึกทำให้เกิดทักษะ ความรู้และสมรรถนะด้านการคิดขั้นสูงได้^{๓๔}

^{๓๑} สัมภาษณ์ หัวหน้างานแนะแนว B6, ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^{๓๒} สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการ B9, ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^{๓๓} สัมภาษณ์ รองผู้อำนวยการโรงเรียน B10, ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^{๓๔} สัมภาษณ์ รองผู้อำนวยการ B11, ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

การพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนด้านการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มีเป้าหมายหลัก พลเมืองผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง พลเมืองมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ พลเมืองรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่พลเมืองรู้เคารพสิทธิ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ทั้งนี้ สามารถบูรณาการกับ ๗ กิจกรรมความดี สมุดบันทึกความดี การทำกิจกรรมโครงการในโครงการ ได้อย่างต่อเนื่อง ฝึกความจำ ฝึกมนต์ชัย ฝึกสมาธิเพื่อรวมกำลังปัญญามาใช้ในเรื่องเดียว การหาความรู้โดยวิธีสังเกต อ่านให้ทั่วทุกมุม ฝึกสังเกต และจดบันทึกประโยชน์ที่ได้จากการสังเกต การปฏิบัติตนอย่างรับผิดชอบในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก รู้เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น เคารพในกฎกติกาและกฎหมาย มีส่วนร่วมทางสังคมอย่างมีวิจารณญาณ อยู่ร่วมกับผู้อื่นท่ามกลางความหลากหลาย เห็นคุณค่าของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีบทบาทในการตัดสินใจและสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยยึดมั่นในความเท่าเทียมเป็นธรรม ค่านิยมประชาธิปไตย และสันติวิธี เน้นการทำงานร่วมกันกำหนดหน้าที่และบทบาทชัดเจน มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม พัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางสังคมมีวินัยมีระเบียบ เคารพสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น^{๓๕}

การพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนด้านสมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน มีเป้าหมายหลัก คือ การเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นบนโลกและในเอกภพ การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์เพื่อการอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน การสร้าง ใช้ และรู้เท่าทันวิทยาการเทคโนโลยี การมีคุณลักษณะทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์สำหรับการเข้าใจระบบธรรมชาติและการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ สามารถบูรณาการกับ ๗ กิจกรรมความดี สมุดบันทึกความดี สื่อความดีที่ทางโครงการจัดให้ ที่สนองต่อ กิจกรรมความดี ทั้ง ๖ ข้อ การทำชั่วโมงสุขจริงหนอ การเปิดสื่อให้ผู้เรียนได้ดูได้ศึกษา และเลือกดูสื่อที่เราสนใจ โดยทางโครงการได้ทำกิจกรรมกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ เข้าเรียนรู้ ในโปรแกรม Zoom การดูสื่อโดยทำกิจกรรม ได้อย่างต่อเนื่องเรียนรู้ภารกิจของชีวิต ฝึกเรื่องการตั้งปัญหา สร้างโจทย์ การตั้งโจทย์สืบค้นข้อมูล ในโรงเรียน ชุมชน การเรียนรู้จากปัญหา การสังเกตและการเปรียบเทียบ มีความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของโลกและเอกภพและความสัมพันธ์ของธรรมชาติในชีวิตประจำวัน ใช้และรู้เทคโนโลยี มีความอยากรู้ อยากเห็น ช่างสังเกต เห็นคุณค่า สามารถแก้ปัญหา หรือสร้างสรรค์นวัตกรรมได้เพื่อการดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน ฝึกจิตใจให้เข้าใจกับธรรมชาติ และอยู่กับปัจจุบันอย่างมีสติมีวินัยคือศีล ฝึกสมาธิให้จดจ่อ จิตใจเข้มแข็งมีพลังก่อให้เกิดปัญญาจนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข^{๓๖}

สรุปจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญในส่วนขององค์ประกอบด้านสมรรถนะของนักเรียนมีความสอดคล้องต่อเนื่องกันประกอบด้วย การจัดการตนเอง การคิดขั้นสูง การสื่อสารการรวมพลังเป็นทีมการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งการอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืนโดยฝึกจากกระบวนการพัฒนา PDCA กระบวนการ ๗ กิจกรรมความดี กระบวนการตามหลักพุทธธรรมสามารถทำให้นักเรียนมีสมรรถนะ ผู้วิจัยได้สรุปข้อความสำคัญเป็นภาพได้ ดังนี้

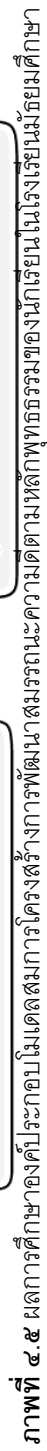
^{๓๕} สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน B8, ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

^{๓๖} สัมภาษณ์ พระอาจารย์โครงการโรงเรียนรักษาศีลห้า B2, ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

ด้านสมรรถนะของนักเรียน

- การจัดการอารมณ์และความเครียด
- การมีเป้าหมายในชีวิต
- อยู่ร่วมกันกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน
- การเห็นคุณค่าในตนเอง
- สติมีวินัยคือศีล ฝึกสมาธิให้จดจ่อ จิตใจเข้มแข็ง
- บูรณาการกับ ๗ กิจวัตรความดี
- การเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นบนโลก
- มีความอยากรู้ อยากเห็น ช่างสังเกต
- ใช้จินตนาการและความรู้สร้างทางเลือกใหม่
- เห็นคุณค่า สามารถแก้ปัญหา
- สร้างสรรค์นวัตกรรมได้เพื่อการดำรงชีวิต
- เห็นคุณค่าของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- ฝึกให้ทำงานร่วมกันบ่อยผ่านกิจกรรมหลายแบบ
- เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น
- เกิดปัญญาจนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข
- การจัดการตนเอง
- จัดการความขัดแย้งภายใต้สถานการณ์ที่ยุ่งยาก
- การคิดขั้นสูง
- การสื่อสาร
- การรวมพลังเป็นทีม
- การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง
- การอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน

ภาพที่ ๔.๔ ด้านสมรรถนะของนักเรียน

๔.๒ ผลการพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผู้วิจัยได้ออกแบบการศึกษาเพื่อพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ใช้การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา และผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารการศึกษา แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับองค์ประกอบและตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

การพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจากการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. ณ อาคารเรียนรวมโซน ซี (ชั้น ๕ ห้องซี ๕๑๐) หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยาและผ่านช่องทางออนไลน์โปรแกรม Zoom ID: ๙๗๘ ๒๑๘ ๔๔๙๕ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนาและผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารการศึกษา ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ จำนวน ๙ รูป/คน ได้กำหนดรหัสให้เป็น A๑ – A๙ ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) (ดูรายละเอียดในภาคผนวก) สรุปผลการสนทนากลุ่มดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑ สรุปผลการสนทนากลุ่ม

รายการ	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
องค์ประกอบด้านกระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี	มีความเหมาะสม
องค์ประกอบกระบวนการพัฒนา PDCA	ได้รับข้อเสนอแนะให้เพิ่มองค์ประกอบกระบวนการพัฒนา PDCA โดยผู้ทรงคุณวุฒิในการประชุมสนทนากลุ่ม
องค์ประกอบด้านหลักพุทธธรรม	มีความเหมาะสม
องค์ประกอบด้านสมรรถนะของนักเรียน	มีความเหมาะสม
ตรวจสอบความเหมาะสมโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา	มีความเหมาะสม หลังจากได้ปรับเพิ่มองค์ประกอบกระบวนการพัฒนา PDCA

๔.๓ ผลการยืนยันและนำเสนอโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

๔.๓.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้เป็นนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนั้นเพื่อให้การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้แทนตัวแปรต่างๆ ดังได้แสดง ในตารางที่ ๔.๒ และตารางที่ ๔.๓

ตารางที่ ๔.๒ สัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าสถิติ

สัญลักษณ์	ความหมาย
$\bar{X}$	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean)
S.D.	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Coefficient of Variation)
Max	ค่าสูงสุด (Maximum)
Min	ค่าต่ำสุด (Minimum)
Sk	ค่าความเบ้ (Skewness)
Ku	ค่าความโด่ง (Kurtosis)
χ^2	ดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนประเภทค่าสถิติไค-สแควร์
df	องศาอิสระ (Degree of freedom)
p	ระดับนัยสำคัญ (Significant)
TE	ขนาดอิทธิพลรวม (Total effect)
IE	ขนาดอิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect)
DE	ขนาดอิทธิพลทางตรง (Direct effect)
R	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R ²	สัมประสิทธิ์การทำนาย (Coefficient of determination)
GFI	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit index)
AGFI	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted goodness of fit index)
RMR	ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (Root mean squared residual)

ตารางที่ ๔.๓ สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรแฝงและสัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรสังเกตได้

ตัวแปรแฝง	ตัวแปรสังเกต	ความหมาย
GOOD		กระบวนการ ๗ กิจกรรมที่ดี
	GOOD1	การรักษาสิ่งแวดล้อม ๕
	GOOD2	การสวมหน้ากากอนามัย
	GOOD3	จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ให้สะอาด เป็นระเบียบ
	GOOD4	คิดดีด้วยการจับดีคนรอบข้าง
	GOOD5	พูดดีด้วยการพูดจาไพเราะ
	GOOD6	ทำดีบำเพ็ญประโยชน์หรือออบมบุญ
	GOOD7	ร่วมกิจกรรมช่วยเหลือสังคม
PDCA		กระบวนการพัฒนา PDCA
	PDCA1	การวางแผน Plan
	PDCA2	การปฏิบัติตามแผน Do
	PDCA3	การตรวจสอบ Check
	PDCA4	การดำเนินการ Action
TRISIK		หลักพุทธธรรม
	TRISIK1	พัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางสังคม
	TRISIK2	พัฒนาจิตใจ
	TRISIK3	พัฒนาความรู้ความเข้าใจ
SCOMPET		สมรรถนะของนักเรียน
	SCOMPET1	สมรรถนะการจัดการตนเอง
	SCOMPET2	สมรรถนะการสื่อสาร
	SCOMPET3	สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม
	SCOMPET4	สมรรถนะการคิดขั้นสูง
	SCOMPET5	สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง
	SCOMPET6	สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิถีการอย่าง

๔.๓.๒ ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๕๐ เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๕๐ เมื่อพิจารณาตามช่วงอายุ พบว่าช่วงอายุมากที่สุด อันดับ ๑ คือ ๑๒-๑๔ ปี คิดเป็นร้อยละ ๕๓ อันดับ ๒ ๑๕-๑๗ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๗๐ อันดับ ๓ ๑๘ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๒ และ อันดับ ๔ ต่ำกว่า ๑๒ ปี คิดเป็นร้อยละ ๐.๕๐ เมื่อพิจารณาด้านระดับชั้นที่กำลังศึกษา มากที่สุดอันดับ ๑ คือ มัธยมศึกษาปีที่ ๑ คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๕๐ อันดับ ๒ คือ มัธยมศึกษาปีที่ ๕ คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๑๐ อันดับ ๓ คือ มัธยมศึกษาปีที่ ๓ คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๓๐ อันดับ ๔ คือ มัธยมศึกษาปีที่ ๔ คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๔๐

อันดับ ๕ คือ มัธยมศึกษาปีที่ ๒ คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๒๐ และอันดับ ๖ คือ มัธยมศึกษาปีที่ ๖ คิดเป็นร้อยละ ๘.๕๐ เมื่อพิจารณาด้านนับถือศาสนา มากที่สุดอันดับ ๑ คือ ศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ ๙๗ อันดับ ๒ คือ ศาสนาคริสต์ คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๐ และศาสนาอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๐.๒๐ ดังได้แสดงในตารางที่ ๔.๔

ตารางที่ ๔.๔ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
๑. เพศ			
	ชาย	๑๘๑	๓๘.๕๐
	หญิง	๒๘๙	๖๑.๕๐
	รวม	๔๗๐	๑๐๐.๐๐
๒. อายุ			
	ต่ำกว่า ๑๒ ปี	๔	๐.๙๐
	๑๒-๑๔ ปี	๒๔๙	๕๓.๐๐
	๑๕ - ๑๗ ปี	๑๘๒	๓๘.๗๐
	๑๘ ปีขึ้นไป	๓๕	๗.๔๐
	รวม	๔๗๐	๑๐๐.๐๐
๓. ระดับชั้นที่กำลังศึกษา			
	มัธยมศึกษาปีที่ ๑	๑๖๗	๓๕.๕๐
	มัธยมศึกษาปีที่ ๒	๖๒	๑๓.๒๐
	มัธยมศึกษาปีที่ ๓	๖๗	๑๔.๓๐
	มัธยมศึกษาปีที่ ๔	๖๓	๑๓.๔๐
	มัธยมศึกษาปีที่ ๕	๗๑	๑๕.๑๐
	มัธยมศึกษาปีที่ ๖	๔๐	๘.๕๐
	รวม	๔๗๐	๑๐๐.๐๐
๔. นับถือศาสนา			
	พุทธ	๔๕๖	๙๗.๐๐
	คริสต์	๑๓	๒.๘๐
	อิสลาม	๐	๐
	อื่นๆ	๑	๐.๒๐
	รวม	๔๗๐	๑๐๐.๐๐

๔.๓.๓ ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลสมการโครงสร้าง การพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในโมเดล มีตัวบ่งชี้ทั้งหมด ๒๐ ตัวแปร ที่ใช้วัดตัวแปรแฝง ๔ ตัวแปร คือ ๑.กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี (GOOD) ๒.กระบวนการพัฒนา PDCA (PDCA) ๓.หลักพุทธธรรม (TRISIK) ๔.สมรรถนะของนักเรียน (SCOMPET) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะการกระจายและการแจกแจงของตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัว ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนต่ำสุด (Min) คะแนนสูงสุด (Max) สัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ค่าความเบ้ (Sk) และค่าความโด่ง (Ku) โดยแยกวิเคราะห์ผลแต่ละตัวแปรดังต่อไปนี้

เมื่อพิจารณากระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี (GOOD) พบว่าโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๑๕$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มากที่สุดอันดับ ๑ คือ จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ให้สะอาด เป็นระเบียบ GOOD3 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=๔.๒๘$) อันดับ ๒ คือ พุทธดีด้วยการพูดจาไพเราะ GOOD5 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=๔.๒๖$) และอันดับ ๓ คือ ทำดีบำเพ็ญประโยชน์หรืออบนุญ GOOD6 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=๔.๑๘$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปร พบว่าตัวแปรมีการกระจายไม่ต่างกันมาก โดยมีค่าอยู่ระหว่าง ๑๗.๖๑– ๒๐.๑๙ เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Sk) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่าข้อมูลของตัวแปรทุกตัวสูงกว่าค่าเฉลี่ย เมื่อพิจารณาค่าความโด่ง (Ku) พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีโค้งการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะสูงโด่งกว่าโค้งปกติ (ค่าความโด่งมากกว่า ๐) แสดงว่าตัวแปรทุกตัวมีการกระจายของข้อมูลน้อย

เมื่อพิจารณากระบวนการพัฒนา PDCA (PDCA) พบว่าโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๑๕$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มากที่สุดอันดับ ๑ คือ การตรวจสอบ Check PDCA3 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=๔.๑๗$) อันดับ ๒ คือ การปฏิบัติตามแผน Do PDCA2 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=๔.๑๖$) และอันดับ ๓ คือ การวางแผน Plan PDCA1 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=๔.๑๕$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรมีการกระจายไม่ต่างกันมาก โดยมีค่าอยู่ระหว่าง ๑๗.๕๗– ๑๘.๗๑ เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Sk) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรทุกตัวสูงกว่าค่าเฉลี่ย เมื่อพิจารณาค่าความโด่ง (Ku) พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีโค้งการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะสูงโด่งกว่าโค้งปกติ (ค่าความโด่งมากกว่า ๐) แสดงว่าตัวแปรทุกตัวมีการกระจายของข้อมูลน้อย

เมื่อพิจารณาหลักพุทธธรรม (TRISIK) พบว่าโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๑๔$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มากที่สุดอันดับ ๑ คือ พัฒนาความรู้ความเข้าใจ TRISIK3 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=๔.๒๘$) อันดับ ๒ คือ พัฒนาจิตใจ TRISIK2 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=๔.๒๖$) และอันดับ ๓ คือ พัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางสังคม TRISIK1 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=๔.๑๘$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรมีการกระจายไม่ต่างกันมาก โดยมีค่าอยู่ระหว่าง ๑๗.๒๔– ๑๗.๙๔ เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Sk) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรทุกตัวสูงกว่าค่าเฉลี่ย เมื่อพิจารณาค่าความโด่ง (Ku) พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีโค้งการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะสูงโด่งกว่าโค้งปกติ (ค่าความโด่งมากกว่า ๐) แสดงว่าตัวแปรทุกตัวมีการกระจายของข้อมูลน้อย

เมื่อพิจารณาสมรรถนะของนักเรียน (SCOMPET) พบว่าโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.17$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มากที่สุดอันดับ ๑ คือ สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง SCOMPET5 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.27$) อันดับ ๒ คือ สมรรถนะการสื่อสาร SCOMPET2 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.17$) และอันดับ ๓ คือ สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน SCOMPET6 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.16$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรมีการกระจายไม่ต่างกันมาก โดยมีค่าอยู่ระหว่าง ๑๗.๒๙- ๑๙.๕๖ เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Sk) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรทุกตัวสูงกว่าค่าเฉลี่ย เมื่อพิจารณาค่าความโด่ง (Ku) พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีไค้การแจกแจงของข้อมูลในลักษณะสูงโด่งกว่าไค้ปกติ (ค่าความโด่งมากกว่า ๐) แสดงว่าตัวแปรทุกตัวมีการกระจายของข้อมูลน้อย

ตารางที่ ๔.๕ ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา (N = ๔๗๐)

ตัวแปร	$\bar{X}$	ระดับ	SD	Min	Max	C.V.	Sk	Ku
GOOD1	๔.๐๕	มาก	๐.๗๕	๑.๐๐	๕.๐๐	๑๘.๔๒	-๐.๗๘	๑.๐๔
GOOD2	๔.๐๓	มาก	๐.๘๑	๑.๐๐	๕.๐๐	๒๐.๑๙	-๐.๙๒	๐.๘๐
GOOD3	๔.๒๘	มาก	๐.๗๘	๑.๐๐	๕.๐๐	๑๘.๒๔	-๑.๒๒	๑.๓๓
GOOD4	๔.๑๔	มาก	๐.๗๕	๑.๖๗	๕.๐๐	๑๘.๑๘	-๐.๙๖	๐.๘๑
GOOD5	๔.๒๖	มาก	๐.๗๕	๑.๐๐	๕.๐๐	๑๗.๖๑	-๑.๑๗	๑.๕๕
GOOD6	๔.๑๘	มาก	๐.๗๔	๑.๓๓	๕.๐๐	๑๗.๗๑	-๑.๐๑	๐.๘๙
GOOD7	๔.๑๑	มาก	๐.๘๐	๑.๐๐	๕.๐๐	๑๙.๔๔	-๐.๙๗	๐.๙๐
Average GOOD	๔.๑๕	มาก	๐.๖๗	๑.๕๗	๕.๐๐	๑๖.๑๑	-๑.๐๓	๑.๑๑
PDCA1	๔.๑๕	มาก	๐.๗๓	๑.๐๐	๕.๐๐	๑๗.๕๗	-๑.๒๒	๒.๒๐
PDCA2	๔.๑๖	มาก	๐.๗๘	๑.๓๓	๕.๐๐	๑๘.๗๑	-๑.๐๙	๑.๐๕
PDCA3	๔.๑๗	มาก	๐.๗๕	๑.๓๓	๕.๐๐	๑๘.๐๘	-๑.๐๘	๑.๑๘
PDCA4	๔.๑๐	มาก	๐.๗๖	๑.๐๐	๕.๐๐	๑๘.๔๕	-๐.๙๙	๑.๕๗
Average PDCA	๔.๑๕	มาก	๐.๗๐	๑.๕๐	๕.๐๐	๑๖.๗๗	-๑.๑๐	๑.๔๔
TRISIK1	๔.๑๔	มาก	๐.๗๓	๑.๖๗	๕.๐๐	๑๗.๖๔	-๐.๘๙	๐.๘๙
TRISIK2	๔.๑๔	มาก	๐.๗๑	๑.๖๗	๕.๐๐	๑๗.๒๔	-๐.๗๙	๐.๕๖
TRISIK3	๔.๑๕	มาก	๐.๗๔	๑.๐๐	๕.๐๐	๑๗.๙๔	-๐.๙๓	๐.๙๑
Average TRISIK	๔.๑๔	มาก	๐.๖๘	๑.๖๗	๕.๐๐	๑๖.๕๓	-๐.๘๗	๐.๗๓
SCOMPET1	๔.๑๓	มาก	๐.๗๕	๑.๐๐	๕.๐๐	๑๘.๑๑	-๐.๘๔	๐.๔๙
SCOMPET2	๔.๑๗	มาก	๐.๗๖	๑.๐๐	๕.๐๐	๑๘.๒๐	-๐.๘๗	๐.๔๐
SCOMPET3	๔.๑๐	มาก	๐.๘๐	๑.๓๓	๕.๐๐	๑๙.๔๓	-๐.๘๘	๐.๕๔
SCOMPET4	๔.๑๒	มาก	๐.๘๑	๑.๖๗	๕.๐๐	๑๙.๕๖	-๐.๗๒	-๐.๒๖
SCOMPET5	๔.๒๗	มาก	๐.๗๑	๒.๐๐	๕.๐๐	๑๖.๗๔	-๐.๘๗	๐.๑๗
SCOMPET6	๔.๑๖	มาก	๐.๗๒	๒.๐๐	๕.๐๐	๑๗.๒๙	-๐.๗๔	๐.๐๖
Average SCOMPET	๔.๑๗	มาก	๐.๖๘	๒.๐๖	๕.๐๐	๑๖.๓๕	-๐.๘๒	๐.๑๘

๔.๓.๔ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้เพื่อใช้สร้างเมทริกซ์สหสัมพันธ์ในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีตัวแปรส่งผ่าน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity ซึ่งเป็นสถิติทดสอบสมมติฐานว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์เป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ (identity matrix) หรือไม่ มีค่าสถิติทดสอบเท่ากับ ๑๐๘๓๕.๘๑๓ ($p = .000$) แสดงว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และค่าดัชนีไคเซอร์-ไมเยอร์-ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy: KMO) มีค่าเท่ากับ .๙๖๕ โดยมีค่าเข้าใกล้ ๑ แสดงว่า ตัวแปรในข้อมูลชุดนี้มีความสัมพันธ์กันเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์โมเดลลิสเรลต่อไป

เมื่อพิจารณาสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้จำนวน ๒๐ ตัวแปร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) มีจำนวน ๑๙๐ คู่ มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง ๐.๕๒๐ ถึง ๐.๘๔๕ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) และเป็นความสัมพันธ์ทางบวก แสดงว่า มีความสัมพันธ์ของตัวแปรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ (SCOMPET5) และ (SCOMPET5) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๘๔๕ แสดงว่า คือ ศิลภาวนาเพิ่มขึ้น ภาวนาภาวนาก็เพิ่มขึ้นด้วย และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์รองลงมาก็คือ (PDCA1) และ ศิลภาวนา (PDCA2) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๘๔๐ แสดงว่า ปัญญาภาวนาเพิ่มขึ้น ศิลภาวนาจะเพิ่มมากขึ้นด้วย

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ระหว่างกลุ่มตัวแปรด้านเดียวกัน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านกระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี (GOOD) พบว่า มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง ๐.๖๑๕ ถึง ๐.๘๐๒ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ พุทธดีด้วยการพูดจาไพเราะ (GOOD5) และ ทำดีบำเพ็ญประโยชน์หรือออบมุญ (GOOD6) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๘๐๒ แสดงว่า เมื่อพูดดีด้วยการพูดจาไพเราะมากขึ้น การทำดีบำเพ็ญประโยชน์หรือออบมุญก็มากขึ้นด้วย ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ การรักษาศีล ๕ (GOOD1) และ ทำดีบำเพ็ญประโยชน์หรือออบมุญ (GOOD6) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๖๑๕

ด้านกระบวนการพัฒนา PDCA (PDCA) พบว่า มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง ๐.๗๔๘ ถึง ๐.๘๔๐ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ การวางแผน Plan (PDCA1) และการปฏิบัติตามแผน Do (PDCA2) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๗๔๘ แสดงว่า เมื่อการวางแผน Plan เพิ่มขึ้น การปฏิบัติตามแผน Do ก็เพิ่มขึ้นด้วย ส่วนตัว

แปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ การวางแผน Plan (PDCA1) และการดำเนินการ Action (PDCA4) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๘๔๐

หลักพุทธธรรม (TRISIK) พบว่า มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง ๐.๘๐๓ ถึง ๐.๘๓๕ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ พัฒนาจิตใจ (TRISIK2) และพัฒนาความรู้ความเข้าใจ (TRISIK3) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๘๓๕ แสดงว่า เมื่อพัฒนาจิตใจเพิ่มขึ้น พัฒนาความรู้ความเข้าใจก็เพิ่มขึ้นด้วย ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ พัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางสังคม (TRISIK1) และพัฒนาความรู้ความเข้าใจ (TRISIK๓) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๘๐๓

ด้านสมรรถนะของนักเรียน (SCOMPET) พบว่า มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง ๐.๗๒๒ ถึง ๐.๘๔๕ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (SCOMPET5) และสมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน (SCOMPET6) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๗๗๖ แสดงว่า เมื่อสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งเพิ่มขึ้น สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืนก็เพิ่มขึ้นด้วย ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ สมรรถนะการจัดการตนเอง (SCOMPET1) และสมรรถนะการคิดขั้นสูง (SCOMPET4) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๖๔๙ แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตในโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ ในที่มีตัวแปรส่งผ่าน ดังตารางที่ ๔.๔

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะ
ความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตัวแปร	GOOD1	GOOD2	GOOD3	GOOD4	GOOD5	GOOD6	GOOD7	PDCA1	PDCA2	PDCA3	PDCA4	TRISIK1	TRISIK2	TRISIK3	SCOMPET1	SCOMPET2	SCOMPET3	SCOMPET4	SCOMPET5	SCOMPET6
GOOD1	๑.๐๐๐																			
GOOD2	.๗๒๒**	๑.๐๐๐																		
GOOD3	.๖๒๐**	.๗๐๒**	๑.๐๐๐																	
GOOD4	.๗๓๕**	.๗๕๖**	.๖๖๘**	๑.๐๐๐																
GOOD5	.๖๙๑**	.๗๐๘**	.๗๙๖**	.๗๕๐**	๑.๐๐๐															
GOOD6	.๖๑๕**	.๗๖๒**	.๗๓๖**	.๗๖๖**	.๘๐๖**	๑.๐๐๐														
GOOD7	.๖๔๓**	.๗๒๗**	.๖๔๘**	.๖๘๓**	.๖๘๘**	.๗๖๖**	๑.๐๐๐													
PDCA1	.๖๕๕**	.๗๐๘**	.๖๗๙**	.๖๘๕**	.๖๙๘**	.๗๔๐**	.๗๗๑**	๑.๐๐๐												
PDCA2	.๖๘๘**	.๗๒๒**	.๗๐๕**	.๗๖๖**	.๗๖๖**	.๗๙๐**	.๗๔๘**	.๘๔๐**	๑.๐๐๐											
PDCA3	.๖๓๓**	.๖๙๓**	.๖๕๑**	.๖๙๓**	.๖๙๕**	.๗๐๑**	.๗๔๖**	.๗๙๐**	.๘๑๗**	๑.๐๐๐										
PDCA4	.๖๒๕**	.๖๘๐**	.๖๐๐**	.๖๕๗**	.๖๖๗**	.๗๔๖**	.๗๓๗**	.๗๔๘**	.๗๗๗**	.๘๐๓**	๑.๐๐๐									
TRISIK1	.๖๒๒**	.๖๔๕**	.๖๐๐**	.๖๕๐**	.๖๓๗**	.๗๑๐**	.๖๗๖**	.๗๐๘**	.๗๒๗**	.๗๗๗**	.๘๒๕**	๑.๐๐๐								
TRISIK2	.๖๔๓**	.๖๖๒**	.๕๕๗**	.๖๔๖**	.๖๐๘**	.๖๘๓**	.๖๕๓**	.๗๐๑**	.๗๐๙**	.๗๔๐**	.๘๐๒**	.๘๓๐**	๑.๐๐๐							
TRISIK3	.๖๖๐**	.๖๔๒**	.๕๘๘**	.๗๒๖**	.๖๕๑**	.๗๐๖**	.๕๘๘**	.๖๘๓**	.๗๑๖**	.๗๑๒**	.๗๕๕**	.๘๐๓**	.๘๓๕**	๑.๐๐๐						
SCOMPET1	.๖๒๓**	.๖๒๐**	.๕๕๗**	.๖๗๖**	.๖๑๕**	.๖๖๒**	.๖๒๒**	.๖๘๗**	.๗๒๗**	.๖๗๕**	.๗๕๕**	.๗๖๕**	.๗๖๑**	.๗๗๕**	๑.๐๐๐					
SCOMPET2	.๖๐๓**	.๖๑๐**	.๕๕๓**	.๖๕๕**	.๖๖๖**	.๖๓๗**	.๕๕๖**	.๖๖๒**	.๗๐๒**	.๖๒๕**	.๖๘๗**	.๗๑๕**	.๗๐๑**	.๗๔๘**	.๘๐๖**	๑.๐๐๐				
SCOMPET3	.๖๐๘**	.๖๐๐**	.๕๕๒**	.๖๓๕**	.๖๐๗**	.๖๖๕**	.๖๔๐**	.๖๘๖**	.๗๑๕**	.๖๗๐**	.๗๕๕**	.๗๔๐**	.๗๓๕**	.๗๓๓**	.๘๒๘**	.๗๘๘**	๑.๐๐๐			
SCOMPET4	.๕๒๖**	.๕๓๕**	.๔๓๕**	.๕๕๑**	.๕๕๘**	.๕๙๗**	.๕๙๕**	.๖๐๖**	.๕๕๗**	.๖๑๕**	.๖๔๘**	.๖๘๕**	.๖๖๗**	.๖๓๘**	.๗๒๒**	.๗๔๖**	.๗๖๗**	๑.๐๐๐		
SCOMPET5	.๖๐๕**	.๖๑๒**	.๕๘๘**	.๖๓๒**	.๖๔๖**	.๗๑๑**	.๖๔๗**	.๖๗๑**	.๗๐๙**	.๖๖๐**	.๗๓๘**	.๗๖๕**	.๗๒๒**	.๗๓๐**	.๗๘๒**	.๗๙๐**	.๗๗๓**	.๗๒๕**	๑.๐๐๐	
SCOMPET6	.๖๒๕**	.๖๓๒**	.๕๗๕**	.๖๓๓**	.๖๕๑**	.๖๘๗**	.๖๓๗**	.๖๙๒**	.๗๐๓**	.๖๗๘**	.๗๕๖**	.๗๕๗**	.๗๑๒**	.๗๖๕**	.๘๐๖**	.๘๐๓**	.๘๐๒**	.๗๐๑**	.๘๔๕**	๑.๐๐๐
Mean	๔.๐๕๓	๔.๐๓๕	๔.๑๘๐	๔.๑๔๓	๔.๒๖๐	๔.๑๗๗	๔.๑๑๕	๔.๑๔๗	๔.๑๒๓	๔.๑๗๐	๔.๐๘๗	๔.๑๓๓	๔.๑๓๖	๔.๑๔๘	๔.๑๒๘	๔.๑๗๑	๔.๑๐๔	๔.๑๑๔	๔.๒๖๔	๔.๑๖๑
SD	๐.๗๕๗	๐.๘๑๔	๐.๗๘๑	๐.๗๕๓	๐.๗๕๐	๐.๗๗๐	๐.๘๐๐	๐.๗๗๑	๐.๗๗๔	๐.๗๕๔	๐.๗๕๖	๐.๗๓๑	๐.๗๑๓	๐.๗๔๔	๐.๗๔๘	๐.๗๕๗	๐.๗๗๗	๐.๘๐๖	๐.๗๑๔	๐.๗๒๐

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy = .๙๖๕, Bartlett's Test of Sphericity = ๑๐๘๓๕.๘๑๓, df = ๑๙๐, p = .๐๐๐

๔.๓.๕ ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของโมเดลสมการ โครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของโมเดลนี้ มีตัวแปรแฝง ๔ ตัวแปร ๑.กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี (GOOD) ๒.กระบวนการพัฒนา PDCA (PDCA) ๓.หลักพุทธธรรม (TRISIK) ๔.สมรรถนะของนักเรียน (SCOMPET) โดยตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ๒๐ ตัวแปร

การทดสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาผลการวิเคราะห์โมเดลในครั้งแรก พบว่าโมเดลไม่สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ ๑๐๐๓.๕๖ ที่องศาอิสระเท่ากับ ๑๖๔ และความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .๐๐๐ ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อน กำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ ๐.๑๑๑

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงปรับโมเดลโดยยอมให้ความคลาดเคลื่อนสัมพันธ์กันได้ ซึ่งเป็นการผ่อนคลายน้อยที่สุดลงเบื้องต้นจากข้อตกลงเบื้องต้นในสถิติวิเคราะห์ดั้งเดิมที่กำหนดว่าทอมความคลาดเคลื่อนต้องไม่สัมพันธ์กัน เป็นข้อตกลงเบื้องต้นในสถิติวิเคราะห์ด้วย SEM ซึ่งกำหนดให้มีการนำทอมความคลาดเคลื่อนมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และทอมความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันตามสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์ธรรมชาติ ผลการปรับโมเดล จะได้ค่าขนาดอิทธิพลและค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลที่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงมากขึ้น ผู้วิจัยพิจารณาปรับโมเดลจากดัชนีดัดแปลงโมเดล (modification indices) และได้ปรับโมเดลจำนวน ๗๐ เส้นทาง โดยได้ปรับ ๑) เส้นทาง Theta-Delta (TD) ๒) เส้นทาง Theta-Epsilon (TE) และ ๓) เส้นทาง Theta-Delta-Epsilon (TH) และผลจากการปรับโมเดลทำให้ได้โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังแสดงในตารางที่ ๔.๖

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ ๑๑๗.๑๕ องศาอิสระเท่ากับ ๙๔ ความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ ๐.๐๕๓๑๒ นั่นคือ ค่าไค-สแควร์ แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานหลักที่ว่าโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ ๐.๙๗๖ ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ ๐.๙๔๖ ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ ๑ และค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ ๐.๐๑๓๕ ซึ่งเข้าใกล้ศูนย์ และค่าเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐานระหว่างตัวแปรสูงสุด (Largest Standardized Residuals) เท่ากับ ๒.๙๙๐ ซึ่งสนับสนุนว่าโมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาค่าความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ พบว่าตัวแปรสังเกตได้มีค่าความเที่ยง อยู่ระหว่าง ๐.๖๕๐ ถึง ๐.๙๑๙ โดยตัวแปรที่มีค่าความเที่ยงสูงสุด คือการดำเนินการ Action (PDCA4) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ ๐.๙๑๙ รองลงมา พัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางสังคม (TRISIK1) มี

ค่าความเที่ยงเท่ากับ ๐.๘๖๐ และตัวแปรที่มีค่าความเที่ยงต่ำสุดคือ จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ให้สะอาด เป็นระเบียบ (GOOD3) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ ๐.๖๕๐ ในภาพรวมค่าความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ส่วนมากมีค่าสูง

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R-SQUARE) ของสมการโครงสร้างตัวแปรแฝงภายใน พบว่าหลักพุทธธรรม (TRISLK) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ ๐.๘๒๖ แสดงว่า ตัวแปรแฝงภายในโมเดล คือ กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี (GOOD) และ กระบวนการพัฒนา PDCA (PDCA) สามารถอธิบายความแปรปรวนของหลักพุทธธรรม (TRISLK) ได้ร้อยละ ๘๒.๖ พบว่า สมรรถนะของนักเรียน (SCOMPET) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ ๐.๘๗๔ แสดงว่า ตัวแปรแฝงภายในโมเดล คือ กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี (GOOD) กระบวนการพัฒนา PDCA (PDCA) และ หลักพุทธธรรม (TRISLK) สามารถอธิบายความแปรปรวนของสมรรถนะของนักเรียน (SCOMPET) ได้ร้อยละ ๘๗.๔

เมื่อพิจารณาเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง พบว่าค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงมีค่าอยู่ในช่วง ๐.๘๓๘ ถึง ๐.๙๓๓ โดยตัวแปรทุกคู่มีความสัมพันธ์แบบมีทิศทางเดียวกัน (ค่าความสัมพันธ์เป็นบวก) ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุด คือ สมรรถนะของนักเรียน (SCOMPET) และหลักพุทธธรรม (TRISLK) เท่ากับ ๐.๙๓๓ มีความสัมพันธ์ในระดับสูง แสดงว่า สมรรถนะของนักเรียนมากขึ้นหลักพุทธธรรมก็มากขึ้นด้วย ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รองลงมา คือ กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี (GOOD) และกระบวนการพัฒนา PDCA (PDCA) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ ๐.๙๑๙ แสดงว่า เมื่อกระบวนการ ๗ กิจวัตรความดีมากขึ้นกระบวนการพัฒนา PDCA ก็มากขึ้นด้วย

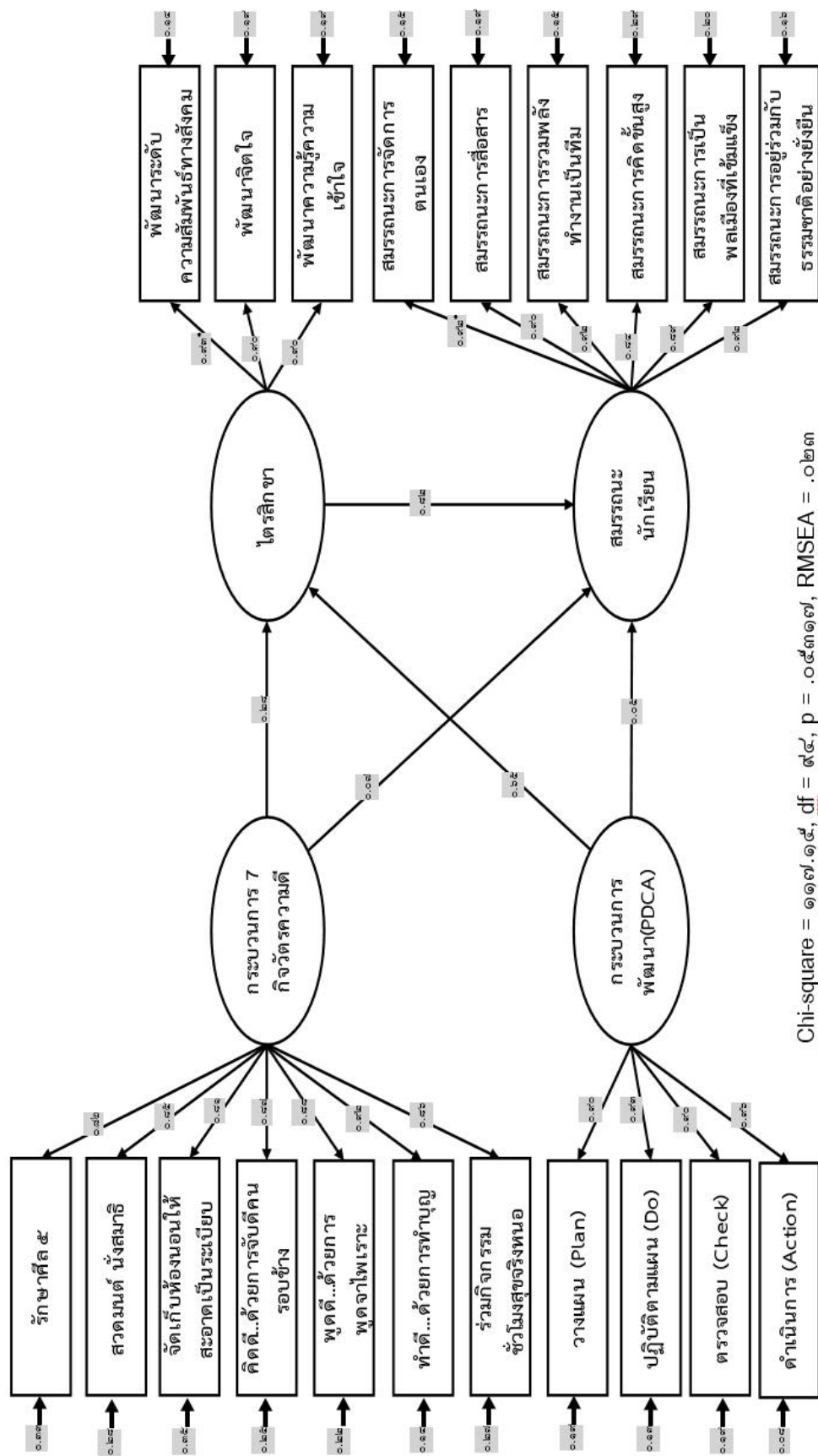
เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลทางตรงระหว่างตัวแปรในโมเดลพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร หลักพุทธธรรม (TRISLK) กับ กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี (GOOD) มีผลรวมอิทธิพล ๐.๒๗๗ มีเฉพาะอิทธิพลทางตรง ๐.๒๗๗ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลักพุทธธรรม (TRISLK) กับ กระบวนการพัฒนา PDCA (PDCA) มีผลรวมอิทธิพล ๐.๖๔๘ มีเฉพาะอิทธิพลทางตรง ๐.๖๔๘ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสมรรถนะของนักเรียน (SCOMPET) กับกระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี (GOOD) มีผลรวมอิทธิพล ๐.๓๐๑ มีอิทธิพลทางอ้อม ๐.๒๒๘ และมีอิทธิพลทางตรง ๐.๐๗๓ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสมรรถนะของนักเรียน (SCOMPET) กับกระบวนการพัฒนา PDCA (PDCA) มีผลรวมอิทธิพล ๐.๕๘๕ มีอิทธิพลทางอ้อม ๐.๕๓๓ และมีอิทธิพลทางตรง ๐.๐๕๓ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสมรรถนะของนักเรียน (SCOMPET) กับหลักพุทธธรรม (TRISLK) มีผลรวมอิทธิพล ๐.๘๒๓ มีเฉพาะอิทธิพลทางตรง ๐.๘๒๓ เป็นที่น่าสังเกตตัวแปร ๒ ตัว คือ กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี (GOOD) และกระบวนการพัฒนา PDCA (PDCA) มีอิทธิพลรวมเป็นบวก มีค่าอิทธิพลทางอ้อมเป็นบวก และมีค่าอิทธิพลทางตรงเป็นบวก แสดงว่ากระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี (GOOD) และกระบวนการพัฒนา PDCA (PDCA) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรสมรรถนะของนักเรียน (SCOMPET) โดยผ่านตัวแปรหลักพุทธธรรม (TRISLK) และมีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรสมรรถนะของนักเรียน (SCOMPET) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

ตารางที่ ๔.๗ ค่าสถิติการวิเคราะห์แยกค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและการวิเคราะห์อิทธิพลของโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตัวแปรผล	TRISIK			SCOMPET		
ตัวแปรเหตุ	TE	IE	DE	TE	IE	DE
GOOD	.๒๗๗** (.๐๗๘)		.๒๗๗** (.๐๗๘)	.๓๐๑** (.๐๘๑)	.๒๒๘** (.๐๖๖)	.๐๗๓ (.๐๖๕)
PDCA	.๖๔๘** (.๐๘๑)		.๖๔๘** (.๐๘๑)	.๕๘๕** (.๐๘๒)	.๕๓๓** (.๐๗๖)	.๐๕๓ (.๐๗๒)
TRISIK				.๘๒๓** (.๐๖๒)		.๘๒๓** (.๐๖๒)
ค่าสถิติ	$\chi^2 = ๑๑๗.๑๕๔$, $df = ๙๔$, $p = .๐๕๓๒$, $GFI = .๙๗๖$, $AGFI = .๙๔๖$, $RMR = .๐๑๓๕$					
ตัวแปร	GOOD1	GOOD2	GOOD3	GOOD4	GOOD5	GOOD6
ความเที่ยง	๐.๖๖๙	๐.๗๒๐	๐.๖๕๐	๐.๗๕๑	๐.๗๗๘	๐.๘๕๕
ตัวแปร	GOOD7	PDCA1	PDCA2	PDCA3	PDCA4	
ความเที่ยง	๐.๗๓๔	๐.๘๑๔	๐.๘๗๐	๐.๘๐๘	๐.๙๑๙	
ตัวแปร	TRISIK1	TRISIK2	TRISIK3			
ความเที่ยง	๐.๘๖๐	๐.๘๐๖	๐.๘๑๐			
ตัวแปร	SCOMPET1	SCOMPET2	SCOMPET3	SCOMPET4	SCOMPET5	SCOMPET6
ความเที่ยง	๐.๘๕๓	๐.๘๑๓	๐.๘๕๕	๐.๗๑๔	๐.๗๙๗	๐.๘๓๙
สมการโครงสร้างตัวแปร		TRISIK	SCOMPET			
R SQUARE		๐.๘๒๖	๐.๘๗๔			
เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง						
ตัวแปรแฝง	TRISIK	SCOMPET	GOOD	PDCA		
TRISIK	๑.๐๐๐					
SCOMPET	.๙๓๓	๑.๐๐๐				
GOOD	.๘๗๒	.๘๓๘	๑.๐๐๐			
PDCA	.๙๐๒	.๘๖๑	.๙๑๙	๑.๐๐๐		

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บคือค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน, **p < .๐๑

TE = ผลรวมอิทธิพล, IE = อิทธิพลทางอ้อม, DE = อิทธิพลทางตรง

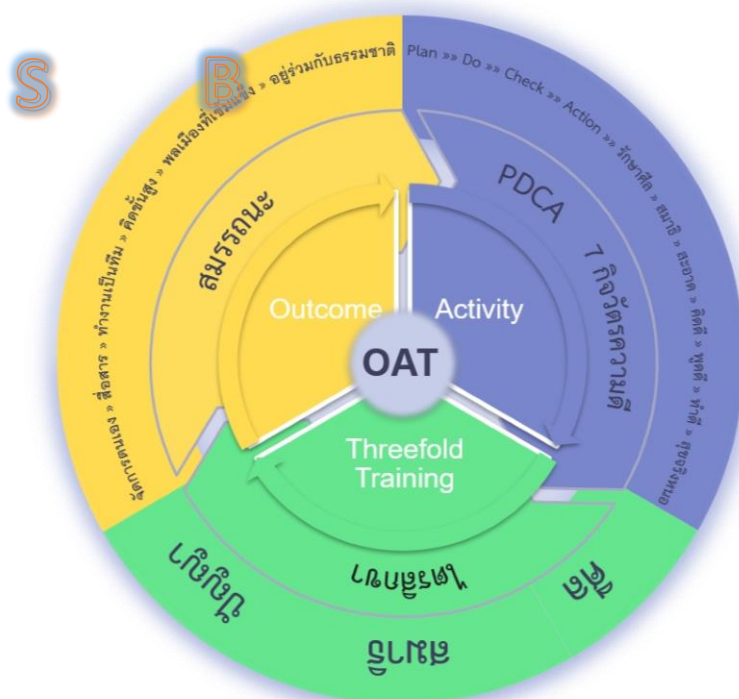

Chi-square = ๑๑๗.๑๕, df = ๙๔, p = .๐๕๓๑๗, RMSEA = .๐๒๓

ภาพที่ ๕.๖ ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ไม่เดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียน

๔.๔ องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย โมเดลสมการโครงสร้าง การพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยสรุปได้เป็น “OAT Model” ดังนี้

ภาพที่ ๔.๖ องค์ความรู้จากการวิจัย OAT Model

OAT model ประกอบด้วย

๑. **Outcome ผลลัพธ์** คือ ตัวแปรภายในแฝง ได้แก่ สมรรถนะของนักเรียนทั้ง ๖ ด้าน ดังนี้ การจัดการตนเอง การคิดขั้นสูง การสื่อสาร การรวมพลังทำงานเป็นทีม การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน

๒. **Activity กระบวนการกิจกรรม** คือ ตัวแปรภายนอกแฝงทั้ง ๒ ตัว ได้แก่ ๗ กิจกรรมความดี และ กระบวนการพัฒนา PDCA ซึ่งเป็นกระบวนการฝึกฝนพัฒนานักเรียนผ่านกิจกรรม

๓. **Threefold Training หลักไตรสิกขา** คือ ตัวแปรส่งผ่าน ได้แก่ พุทธธรรม ประกอบด้วย พัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางสังคม (ศีล) พัฒนาจิตใจ (สมาธิ) พัฒนาความรู้ความเข้าใจ (ปัญญา)

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา และเพื่อนำเสนอโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ออกแบบวิธีวิจัยผสมวิธีแบบพหุระยะด้วยการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อขยายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (A Multiphase Mixed Methods Design) แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น ๓ ระยะ ได้แก่ ระยะที่ ๑ ศึกษาวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ระยะที่ ๒ การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา และระยะที่ ๓ การใช้แบบสอบถาม เพื่อยืนยันและเสนอโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ระยะที่ ๑ เพื่อศึกษาองค์ประกอบของโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มเป้าหมาย คือ นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษามาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน ๔ รูป/คน พระภิกษุผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่ร่วมโครงการโรงเรียนรักษาศีลห้า ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน ๑๐ รูป/คน ใช้แนวคำถามในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากนั้นได้ทำการลดทอนข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) โดยผลการวิเคราะห์ที่ได้จะตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ ๑ คือ ได้องค์ประกอบของโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ระยะที่ ๒ การสนทนากลุ่ม เพื่อพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มเป้าหมาย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน ๙ รูป/คน เครื่องมือวิจัยคือแนวคำถามหรือประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม กระบวนการในการจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ ๒ ผลลัพธ์ที่ได้ คือ การพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ระยะที่ ๓ การใช้แบบสอบถาม เพื่อยืนยันและนำเสนอโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้วยการ ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างนั้น ผู้วิจัย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Hair และคณะ คือ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ๑๐ คน ต่อ ๑ พารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าหรือ จำนวนเส้นทาง (Path) ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโมเดลกรอบแนวคิด ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนพารามิเตอร์ทั้งหมด ๔๗ พารามิเตอร์ หรือมีจำนวนเส้นทางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลกรอบแนวคิดทั้งหมด ๔๗ เส้นทาง ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมมีขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ๔๗๐ คน และการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงปริมาณนี้ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ใช้แบบสอบถาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติบรรยาย ในการทดสอบสมมติฐาน การวิจัยใช้การตรวจสอบความตรงของโมเดลสมการโครงสร้างด้วยโปรแกรมลิสเรล (LISREL) ผลลัพธ์ที่ได้คือการยืนยันและนำเสนอโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การนำเสนอสรุปผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ ๑) ผลการศึกษาองค์ประกอบของการโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ๒) ผลการพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา และ ๓) ผลการยืนยันและนำเสนอโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สรุปผลการวิจัยแต่ละส่วนได้ ดังนี้

๕.๑.๑ ผลการศึกษาองค์ประกอบของโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

องค์ประกอบของการโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา คือ กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี กระบวนการพัฒนา PDCA หลักพุทธธรรมและสมรรถนะของนักเรียน

๑. กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี หมายถึง ชุดของความดีที่ถูกร้อยเรียงให้เข้าใจง่าย โดยโครงการโรงเรียนรักษาศีลห้า เรียบเรียงเป็นลำดับเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติพัฒนานิสัยอย่างเป็นระบบประกอบด้วย กิจวัตรประจำวัน ๖ ข้อ และกิจวัตรประจำสัปดาห์ ๑ ข้อ โดยมีตัวแปรสังเกตได้ ๗ ตัวแปร ดังนี้ ๑) รักษาศีลห้า ๒) สวดมนต์นั่งสมาธิ ๓) จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำให้สะอาดเป็นระเบียบ ๔) คิดดี ด้วยการจับดีคนรอบข้าง ๕) พุดดีด้วยการพูดจาไพเราะ ๖) ทำดีด้วยการทำบุญหรือบำเพ็ญประโยชน์อย่างน้อย ๑ เรื่องและ ๗) ร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอซึ่งเป็นกิจวัตรประจำสัปดาห์ทำให้เกิดการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียน องค์ประกอบ ๗ กิจวัตรความดีมีความสอดคล้องกันทั้ง ๗ กิจวัตรและสามารถพัฒนาสมรรถนะให้แก่ผู้เรียนได้โดยองค์ประกอบของ ๗ กิจวัตรความดีมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด ๗ ข้อ กิจวัตรข้อ ๑ รักษาศีลห้า กิจวัตรข้อ ๒ สวดมนต์นั่งสมาธิกิจวัตรข้อ ๓ จัดเก็บห้องนอนห้องน้ำให้สะอาดและเป็นระเบียบกิจวัตรข้อ ๔ คิดดี ด้วยกันจับดีคนรอบข้างกิจวัตรข้อ ๕ พุดดีด้วยการพูดจาไพเราะกิจวัตรข้อ ๖ ทำดีด้วยการทำบุญหรือ

บำเพ็ญประโยชน์และกิจวัตรข้อ ๗ ร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอ โดยกิจวัตรทั้ง ๗ นี้ หากผู้เรียนทำแล้ว สามารถพัฒนานิสัยได้สามส่วนหลักๆคือ ๑.นิสัยรับผิดชอบตัวเอง ๒. นิสัยรับผิดชอบต่อส่วนรวม และ ๓. นิสัยเพิ่มพลังในการทำมาความดีได้อย่างต่อเนื่อง สามารถพัฒนาสมรรถนะหลัก ๖ ด้าน คือ สมรรถนะการจัดการตนเอง สมรรถนะการสื่อสาร สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม สมรรถนะการคิดขั้นสูง สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งและการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน

๒. กระบวนการพัฒนา PDCA หมายถึง วงจรกระบวนการพัฒนาการบริหารงานคุณภาพใช้ในการควบคุมและพัฒนากระบวนการดำเนินกิจกรรม เป็นกระบวนการที่สามารถทำซ้ำได้เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปและพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น โดยมีตัวแปรสังเกตได้ ๔ ตัวแปร ดังนี้ ๑.การวางแผน Plan ๒.การปฏิบัติตามแผน Do ๓.การตรวจสอบ Check และ ๔.การดำเนินการ Action กระบวนการพัฒนา PDCA มีความสอดคล้องกันและสามารถพัฒนาสมรรถนะให้แก่ผู้เรียนโดยองค์ประกอบของกระบวนการพัฒนา PDCA มี ดังนี้ การวางแผน Plan การปฏิบัติตามแผน Do การตรวจสอบ Check และการดำเนินการ Action สามารถพัฒนาสมรรถนะหลัก ๖ ด้าน คือ สมรรถนะการจัดการตนเอง สมรรถนะการสื่อสาร สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม สมรรถนะการคิดขั้นสูง สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งและการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน

๓. หลักพุทธธรรม หมายถึง การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขา โดยมีตัวแปรสังเกตได้ ๓ ตัวแปร ดังนี้ ๑.พัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางสังคม ๒.พัฒนาจิตใจและ ๓.พัฒนาความรู้ความเข้าใจ (ปัญญา) องค์ประกอบด้านหลักพุทธธรรม มีความสอดคล้องกันและสามารถพัฒนาสมรรถนะให้แก่ผู้เรียน ผู้วิจัย ได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับหัวข้อธรรมที่ชื่อว่าไตรสิกขาซึ่งผู้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลเชิงลึกว่าหลักไตรสิกขาสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมีองค์ประกอบได้แก่ ศีล สมาธิและปัญญา ศีล คือ การพัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางด้านสังคม การฝึกฝนอบรมทางด้านความประพฤติให้มีระเบียบวินัย สมาธิ คือ การพัฒนาจิตใจ ทำให้เกิดสมาธิปลูกฝังคุณธรรมและเสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดี ปัญญา คือการพัฒนาความรู้ความเข้าใจการศึกษอบรมทางปัญญาทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจตามความเป็นจริงรู้จักตนเองไตร่ตรองหาข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักไตรสิกขา คือ ศีลสมาธิปัญญาจึงเป็นหลักการที่สอดคล้องต่อเนื่องกันทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะความสามารถและสามารถพัฒนาสมรรถนะได้

๔. สมรรถนะของนักเรียน หมายถึง สมรรถนะหลัก (Core Competency) ไว้ ๖ ประการ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาความสามารถที่จำเป็นของผู้เรียนต่อการใช้ชีวิตในปัจจุบัน และอนาคตโดยมีตัวแปรสังเกตได้ ๗ ตัวแปร ดังนี้ ๑) สมรรถนะการจัดการตนเอง ๒) สมรรถนะการสื่อสาร ๓) สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ๔) สมรรถนะการคิดขั้นสูง ๕) สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งและ ๖) สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน องค์ประกอบด้านสมรรถนะของนักเรียนมีความสอดคล้องต่อเนื่องกันประกอบด้วย การจัดการตนเอง การคิดขั้นสูง การสื่อสารการรวมพลังเป็นทีมการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งการอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืนโดย ผูกจากกระบวนการพัฒนา PDCA กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี กระบวนการตามหลักพุทธธรรมสามารถทำให้นักเรียนมีสมรรถนะ

๕.๑.๒ ผลการพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผลการพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังนี้

องค์ประกอบที่ ๑ ด้านกระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี ๑.รักษาศีลห้า ๒.สวดมนต์นั่งสมาธิ ๓.จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำให้สะอาดเป็นระเบียบ ๔.คิดดี ด้วยการจับดีคนรอบข้าง ๕.พูดดีด้วยการพูดจาไพเราะ ๖.ทำดีด้วยการทำบุญหรือบำเพ็ญประโยชน์อย่างน้อย ๑ เรื่อง และ๗.ร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอ

องค์ประกอบที่ ๒ กระบวนการพัฒนา PDCA ประกอบด้วย ๑.การวางแผน Plan ๒.การปฏิบัติตามแผน Do ๓.การตรวจสอบ Check และ ๔.การดำเนินการ Action

องค์ประกอบที่ ๓ หลักพุทธธรรม ประกอบด้วย ๑. พัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางสังคม ๒. พัฒนาจิตใจ และ๓.พัฒนาความรู้ความเข้าใจ

องค์ประกอบที่ ๔ สมรรถนะของนักเรียน ประกอบด้วย (๑.สมรรถนะการจัดการตนเอง ๒.สมรรถนะการสื่อสาร ๓.สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ๔.สมรรถนะการคิดขั้นสูง ๕.สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และ๖.สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน

๕.๑.๓ ผลการนำเสนอโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๕๐ เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๕๐ เมื่อพิจารณาด้านช่วงอายุ พบว่าช่วงอายุมากที่สุด อันดับ ๑ คือ ๑๒-๑๔ ปี คิดเป็นร้อยละ ๕๓ อันดับ ๒ ๑๕-๑๗ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๗๐ อันดับ ๓ ๑๘ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๒ และ อันดับ ๔ ต่ำกว่า ๑๒ ปี คิดเป็นร้อยละ ๐.๙๐ เมื่อพิจารณาด้านระดับชั้นที่กำลังศึกษา มากที่สุดอันดับ ๑ คือ มัธยมศึกษาปีที่ ๑ คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๕๐ อันดับ ๒ คือ มัธยมศึกษาปีที่ ๕ คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๑๐ อันดับ ๓ คือ มัธยมศึกษาปีที่ ๓ คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๓๐ อันดับ ๔ คือ มัธยมศึกษาปีที่ ๔ คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๔๐

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในโมเดล มีตัวบ่งชี้ทั้งหมด ๒๐ ตัวแปร ที่ใช้วัดตัวแปรแฝง ๔ ตัวแปร คือ ๑.กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี (GOOD) ๒.กระบวนการพัฒนา PDCA (PDCA) ๓.หลักพุทธธรรม (TRISIK) ๔.สมรรถนะของนักเรียน (SCOMPET) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะการกระจายและการแจกแจงของตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัว ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนต่ำสุด (Min) คะแนนสูงสุด (Max) สัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ค่าความเบ้ (Sk) และค่าความโด่ง (Ku) โดยแยกวิเคราะห์ผลแต่ละตัวแปรดังต่อไปนี้

เมื่อพิจารณากระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี (GOOD) พบว่าโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก($\bar{X}=๔.๑๕$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มากที่สุดอันดับ ๑ คือ จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ให้สะอาด เป็นระเบียบ GOOD๓ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=๔.๒๘$) อันดับ ๒ คือ พูดดีด้วยการพูดจาไพเราะ GOOD๕ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=๔.๒๖$) และอันดับ ๓ คือ ทำดีบำเพ็ญประโยชน์หรือออบมบุญ GOOD

เมื่อพิจารณาหลักพุทธธรรม (TRISIK) พบว่าโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.14$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มากที่สุดอันดับ 1 คือ พัฒนาความรู้ความเข้าใจ TRISIK3 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.25$) อันดับ 2 คือ พัฒนาจิตใจ TRISIK2 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.26$) และอันดับ 3 คือ พัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางสังคม TRISIK1 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.18$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรมีการกระจายไม่ต่างกันมาก โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.24- 0.44 เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Sk) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรทุกตัวสูงกว่าค่าเฉลี่ย เมื่อพิจารณาค่าความโด่ง (Ku) พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีไค้การแจกแจงของข้อมูลในลักษณะสูงโด่งกว่าไค้ปกติ (ค่าความโด่งมากกว่า 0) แสดงว่าตัวแปรทุกตัวมีการกระจายของข้อมูลน้อย

เมื่อพิจารณาสมรรถนะของนักเรียน (SCOMPET) พบว่าโดยภาพรวม อยู่ในระดั
ม ๑ ก
($\bar{X}=๔.๑๗$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มากที่สุดอันดับ ๑ คือ สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง SCOMPET๕ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=๔.๒๗$) อันดับ ๒ คือ สมรรถนะการสื่อสาร SCOMPET๒ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=๔.๑๗$) และอันดับ ๓ คือ สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน SCOMPET๖ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=๔.๑๖$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรมีการกระจายไม่ต่างกันมาก โดยมีค่าอยู่ระหว่าง ๑๗.๒๙- ๑๙.๕๖ เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Sk) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรทุกตัวสูงกว่าค่าเฉลี่ย เมื่อพิจารณาค่าความโด่ง (Ku) พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีไค้การแจกแจงของข้อมูลในลักษณะสูงโด่งกว่าไค้ปกติ (ค่าความโด่งมากกว่า ๐) แสดงว่าตัวแปรทุกตัวมีการกระจายของข้อมูลน้อย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity ซึ่งเป็นสถิติทดสอบสมมติฐานว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์เป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ (identity matrix) หรือไม่ มีค่าสถิติทดสอบเท่ากับ ๑๐๘๓๕.๘๑๓ ($p = .000$) แสดงว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และค่าดัชนีไคเซอร์-ไมเยอร์-ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy: KMO) มีค่าเท่ากับ .๙๖๕ โดยมีค่าเข้าใกล้ ๑ แสดงว่า ตัวแปรในข้อมูลชุดนี้มีความสัมพันธ์กันเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์โมเดลลิสเรลต่อไป

เมื่อพิจารณาสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้จำนวน ๒๐ ตัวแปร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) มีจำนวน ๑๙๐ คู่ มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง ๐.๕๒๐ ถึง ๐.๘๔๕ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) และเป็นความสัมพันธ์ทางบวก แสดงว่า มีความสัมพันธ์ของตัวแปรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ (SCOMPET๕) และ (SCOMPET๕) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๘๔๕ แสดงว่า คือ ศีลภาวนาเพิ่มขึ้น ภาวนาภาวนาก็เพิ่มขึ้นด้วย และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์รองลงมาคือ (PDCA๑) และศีลภาวนา (PDCA๒) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๘๔๐ แสดงว่า ปัญญาภาวนาเพิ่มขึ้น ศีลภาวนาจะเพิ่มมากขึ้นด้วย

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ระหว่างกลุ่มตัวแปรด้านเดียวกัน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านกระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี (GOOD) พบว่า มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง ๐.๖๑๕ ถึง ๐.๘๐๒ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ พุทธดีด้วยการพูดจาไพเราะ (GOOD๕) และ ทำดีบำเพ็ญประโยชน์หรือออบมบุญ (GOOD๖) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๘๐๒ แสดงว่า เมื่อพูดดีด้วยการพูดจาไพเราะมากขึ้น การทำดีบำเพ็ญประโยชน์หรือออบมบุญก็มากขึ้นด้วย ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ การรักษาศีล ๕ (GOOD๑) และ ทำดีบำเพ็ญประโยชน์หรือออบมบุญ (GOOD๖) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๖๑๕

ด้านกระบวนการพัฒนา PDCA (PDCA) พบว่า มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง ๐.๗๔๘ ถึง ๐.๘๔๐ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ การวางแผน Plan (PDCA๑) และการปฏิบัติตามแผน Do (PDCA๒) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๗๔๘ แสดงว่า เมื่อการวางแผน Plan เพิ่มขึ้น การปฏิบัติตามแผน Do ก็เพิ่มขึ้นด้วย ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ การวางแผน Plan (PDCA๑) และการดำเนินการ Action (PDCA๔) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๘๔๐

ด้านหลักพุทธธรรม (TRISIK) พบว่า มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง ๐.๘๐๓ ถึง ๐.๘๓๕ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ พัฒนาจิตใจ (TRISIK๒) และพัฒนาความรู้ความเข้าใจ (TRISIK๓) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๘๓๕ แสดงว่า เมื่อพัฒนาจิตใจเพิ่มขึ้น พัฒนาคำรู้ความเข้าใจก็เพิ่มขึ้นด้วย ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ พัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางสังคม (TRISIK๑) และพัฒนาความรู้ความเข้าใจ (TRISIK๓) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๘๐๓

ด้านสมรรถนะของนักเรียน (SCOMPET) พบว่า มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง ๐.๗๒๒ ถึง ๐.๘๔๕ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (SCOMPET๕) และสมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน (SCOMPET๖) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๗๓๖ แสดงว่า เมื่อสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งเพิ่มขึ้น สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืนก็เพิ่มขึ้นด้วย ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ สมรรถนะการจัดการตนเอง (SCOMPET๑) และสมรรถนะการคิดขั้นสูง (SCOMPET๔) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ เท่ากับ ๐.๖๔๙ แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตในโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ในที่ที่มีตัวแปรส่งผ่าน

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของโมเดลนี้ มีตัวแปรแฝง ๔ ตัวแปร ๑.กระบวนการ ๗ กิจกรรมความดี (GOOD) ๒.กระบวนการพัฒนา PDCA (PDCA) ๓.หลักพุทธธรรม (TRISIK) ๔.สมรรถนะของนักเรียน (SCOMPET) โดยตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ๒๐ ตัวแปร

การทดสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาผลการวิเคราะห์โมเดลในครั้งแรก พบว่าโมเดลไม่สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ ๑๑๐๓.๕๖ ที่องศาอิสระเท่ากับ ๑๖๔ และความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .๐๐๐ ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อน กำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าเท่ากับ ๐.๑๑๑

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงปรับโมเดลโดยยอมให้ความคลาดเคลื่อนสัมพันธ์กันได้ ซึ่งเป็นการผ่อนคลายนัยของข้อตั้งจากข้อตั้งในสถิติวิเคราะห์ดั้งเดิมที่กำหนดว่าความคลาดเคลื่อนต้องไม่สัมพันธ์กัน เป็นข้อตั้งในสถิติวิเคราะห์ด้วย SEM ซึ่งกำหนดให้มีการนำความคลาดเคลื่อนมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และยอมความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันตามสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์ธรรมชาติ ผลการปรับโมเดล จะได้ค่าขนาดอิทธิพลและค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลที่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงมากขึ้น ผู้วิจัยพิจารณาปรับโมเดลจากดัชนีดัดแปลงโมเดล (modification indices) และได้ปรับโมเดลจำนวน ๗๐ เส้นทาง โดยได้ปรับ ๑) เส้นทาง Theta-Delta (TD) ๒) เส้นทาง Theta-Epsilon (TE) และ ๓) เส้นทาง Theta-Delta-Epsilon (TH) และผลจากการปรับโมเดลทำให้ได้โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ ๑๑๗.๑๕ องศาอิสระเท่ากับ ๙๔ ความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ ๐.๐๕๓๑๒ นั่นคือ ค่าไค-สแควร์ แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานหลักที่ว่าโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ ๐.๙๗๖ ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ ๐.๙๔๖ ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ ๑ และค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ ๐.๐๑๓๕ ซึ่งเข้าใกล้ศูนย์ และค่าเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐานระหว่างตัวแปรสูงสุด (Largest Standardized Residuals) เท่ากับ ๒.๙๙๐ ซึ่งสนับสนุนว่าโมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาค่าความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ พบว่าตัวแปรสังเกตได้มีค่าความเที่ยง อยู่ระหว่าง ๐.๖๕๐ ถึง ๐.๙๑๙ โดยตัวแปรที่มีค่าความเที่ยงสูงสุด คือการดำเนินการ Action (PDCA๔) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ ๐.๙๑๙ รองลงมา พัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางสังคม (TRISIK๑) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ ๐.๘๖๐ และตัวแปรที่มีค่าความเที่ยงต่ำสุดคือ จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ให้สะอาด เป็นระเบียบ (GOOD๓) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ ๐.๖๕๐ ในภาพรวมค่าความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ส่วนมากมีค่าสูง

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R-SQUARE) ของสมการโครงสร้างตัวแปรแฝงภายใน พบว่าหลักพุทธธรรม (TRISLK) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ ๐.๘๒๖ แสดงว่า ตัวแปรภายในโมเดล คือ กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี (GOOD) และ กระบวนการพัฒนา PDCA (PDCA) สามารถอธิบายความแปรปรวนของหลักพุทธธรรม (TRISLK) ได้ร้อยละ ๘๒.๖ พบว่าสมรรถนะของนักเรียน (SCOMPET) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ ๐.๘๗๔ แสดงว่า ตัวแปรภายในโมเดล คือกระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี (GOOD) กระบวนการพัฒนา PDCA (PDCA) และหลักพุทธธรรม (TRISLK) สามารถอธิบายความแปรปรวนของสมรรถนะของนักเรียน (SCOMPET) ได้ร้อยละ ๘๗.๔

เมื่อพิจารณาเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง พบว่าค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงมีค่าอยู่ในช่วง ๐.๘๓๘ ถึง ๐.๙๓๓ โดยตัวแปรทุกคู่มีความสัมพันธ์แบบมีทิศทางเดียวกัน (ค่าความสัมพันธ์เป็นบวก) ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุด คือสมรรถนะของนักเรียน (SCOMPET) และหลักพุทธธรรม (TRISLK) เท่ากับ ๐.๙๓๓ มีความสัมพันธ์ในระดับสูง แสดงว่า สมรรถนะของนักเรียนมากขึ้นหลักพุทธธรรมก็มากขึ้นด้วย ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รองลงมา คือ กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี (GOOD) และกระบวนการพัฒนา PDCA (PDCA) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ ๐.๙๑๙ แสดงว่า เมื่อกระบวนการ ๗ กิจวัตรความดีมากขึ้นกระบวนการพัฒนา PDCA ก็มากขึ้นด้วย

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลทางตรงระหว่างตัวแปรในโมเดลพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร หลักพุทธธรรม (TRISLK) กับ กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี (GOOD)

มีผลรวมอิทธิพล ๐.๒๗๗ มีเฉพาะอิทธิพลทางตรง ๐.๒๗๗ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลักพุทธธรรม (TRISLK) กับ กระบวนการพัฒนา PDCA (PDCA) มีผลรวมอิทธิพล ๐.๖๔๘ มีเฉพาะอิทธิพลทางตรง ๐.๖๔๘ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสมรรถนะของนักเรียน (SCOMPET) กับกระบวนการ ๗ กิจกรรมที่ดี (GOOD) มีผลรวมอิทธิพล ๐.๓๐๑ มีอิทธิพลทางอ้อม ๐.๒๒๘ และมีอิทธิพลทางตรง ๐.๐๗๓ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสมรรถนะของนักเรียน (SCOMPET) กับกระบวนการพัฒนา PDCA (PDCA) มีผลรวมอิทธิพล ๐.๕๘๕ มีอิทธิพลทางอ้อม ๐.๕๓๓ และมีอิทธิพลทางตรง ๐.๐๕๓ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสมรรถนะของนักเรียน (SCOMPET) กับหลักพุทธธรรม (TRISLK) มีผลรวมอิทธิพล ๐.๘๒๓ มีเฉพาะอิทธิพลทางตรง ๐.๘๒๓ เป็นที่น่าสังเกตตัวแปร ๒ ตัว คือ กระบวนการ ๗ กิจกรรมที่ดี (GOOD) และกระบวนการพัฒนา PDCA (PDCA) มีอิทธิพลรวมเป็นบวก มีค่าอิทธิพลทางอ้อมเป็นบวก และมีค่าอิทธิพลทางตรงเป็นบวก แสดงว่ากระบวนการ ๗ กิจกรรมที่ดี (GOOD) และกระบวนการพัฒนา PDCA (PDCA) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรสมรรถนะของนักเรียน (SCOMPET) โดยผ่านตัวแปรหลักพุทธธรรม (TRISLK) และมีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรสมรรถนะของนักเรียน (SCOMPET) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา” ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ เพื่อศึกษาองค์ประกอบของโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือนักวิชาการด้านการศึกษา จำนวน ๔ รูป/คน พระภิกษุ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่ร่วมโครงการ จำนวน ๑๐ รูป/คน พบว่ามีองค์ประกอบของการโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา มี ๔ องค์ประกอบ คือ ๑) กระบวนการ ๗ กิจกรรมที่ดี ๒) กระบวนการพัฒนา PDCA ๓) หลักพุทธธรรม และ ๔) สมรรถนะของนักเรียน สอดคล้องบางส่วนกับ วราภรณ์ โสมะนันท์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบของคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา มีจำนวน ๓ องค์ประกอบได้แก่ องค์ประกอบด้านศีล องค์ประกอบด้านสมาธิ และองค์ประกอบด้านปัญญา ซึ่งมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ สำหรับการศึกษาคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา พบว่า นิสิตกลุ่มตัวอย่างมีคุณลักษณะนิสิตอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย ๓.๕๔)^๑ สอดคล้องบางส่วนกับ พระมหาสุเมธี สุนนโท ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการโครงการสถาน

^๑ วราภรณ์ โสมะนันท์, “การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา”, ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๙), บทคัดย่อ.

ประกอบการรักษาศีล ๕ ด้วย ๗ กิจวัตรความดี จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ๑.สภาพปัญหาและอุปสรรค เกิดจากความไม่ต่อเนื่องของการจัดกิจกรรม เวลาในการจะปฏิบัติค่อนข้างจำกัด ขาดการสรุปโครงการและประเมินผล ๒.องค์ประกอบของการบริหารโครงการ (PDCA) ๑) บริษัทวางแผนจัดกิจกรรมโดยย่อมาจาก โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ๒) ด้านลงมือปฏิบัติ ได้จัดโครงการร่วมกับคณะสงฆ์วัดเขียนเขต ๓) ด้านการตรวจสอบ บริษัทได้ใช้เครือข่ายผู้เข้าร่วมกิจกรรม ๔) ด้านการปรับปรุงแก้ไข บริษัทได้ปรับกลยุทธ์ในการจัดกิจกรรมตามเวลาที่จำกัด ๓.รูปแบบการบริหารจัดการโครงการ ประกอบด้วย ด้านการรักษาศีล ด้านสวดมนต์นั่งสมาธิ ด้านจัดเก็บห้องให้สะอาด ด้านคิดดี ด้านพูดดี ด้านทำดี ด้านกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอ^๒

๕.๒.๒ การพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๙ รูป/คน พบว่ามีตัวแปร ๔ ตัวแปรแฝง คือ กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี มีตัวแปรสังเกตได้ ๗ ตัวแปร ด้านกระบวนการพัฒนา PDCA มีตัวแปรสังเกตได้ ๔ ตัวแปร หลักพุทธธรรม มีตัวแปรสังเกตได้ ๓ ตัวแปร สมรรถนะของนักเรียน มีตัวแปรสังเกตได้ ๖ ตัวแปร รวมเป็น ๔ ตัวแปรแฝง ๒๐ ตัวแปรสังเกตได้ ได้องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ ๑ ด้านกระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี ๑.รักษาศีลห้า ๒.สวดมนต์นั่งสมาธิ ๓.จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำให้สะอาดเป็นระเบียบ ๔.คิดดี ด้วยการจับดีคนรอบข้าง ๕.พูดดีด้วยการพูดจาไพเราะ ๖.ทำดี ด้วยการทำบุญหรือบำเพ็ญประโยชน์อย่างน้อย ๑ เรื่อง และ๗.ร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอ องค์ประกอบที่ ๒ กระบวนการพัฒนา PDCA ประกอบด้วย ๑.การวางแผน Plan ๒.การปฏิบัติตามแผน Do ๓.การตรวจสอบ Check และ ๔.การดำเนินการ Action องค์ประกอบที่ ๓ หลักพุทธธรรม ประกอบด้วย ๑. พัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางสังคม ๒. พัฒนาจิตใจ และ๓.พัฒนาความรู้ความเข้าใจ องค์ประกอบที่ ๔ สมรรถนะของนักเรียน ประกอบด้วย (๑.สมรรถนะการจัดการตนเอง ๒.สมรรถนะการสื่อสาร ๓.สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ๔.สมรรถนะการคิดขั้นสูง ๕.สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และ๖.สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน สอดคล้องบางส่วนกับ สอดคล้องบางส่วนกับ **मुखरिन्त** หวง รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาจีนกลาง ของนักเรียนระดับอาชีวศึกษา มีตัวแปรแฝง ๕ ตัว สภาพแวดล้อมทางครอบครัว คุณลักษณะของเพื่อน คุณลักษณะของครู คุณภาพการสอน คุณลักษณะของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยสภาพแวดล้อมทางครอบครัวประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ ๑) เข้าใจศักยภาพของนักเรียน ๒) ส่งเสริมความสามารถของนักเรียน ๓) เอาใจใส่ต่อนักเรียน คุณลักษณะของเพื่อน ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้ ๑) คุณลักษณะของเพื่อนในกลุ่ม คุณลักษณะของครู ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ ๑) เข้าใจธรรมชาติของนักเรียน ๒) ทักษะในการสื่อสาร ๓) รักและเอาใจใส่ต่อนักเรียน คุณภาพการสอน ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ ๑) บทเรียนที่สนุกและ

^๒พระมหาสุพันธ์์ สุนนโท, “การบริหารจัดการโครงการสถานประกอบการรักษาศีล ๕ ด้วย ๗ กิจวัตรความดี จังหวัดปทุมธานี”, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๖ (พฤศจิกายน - ธันวาคม ๒๕๖๕): ๓๔๕.

น่าสนใจ ๒) บรรยากาศในการเรียนการสอน ๓) กิจกรรมในการเรียนการสอน ๔) สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน ๕) ประเมินผลการเรียนการสอน คุณลักษณะของนักเรียน ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ ๑) สุขภาพของนักเรียน ๒) พฤติกรรมความตั้งใจเรียน ๓) อัตมโนทัศน์ของนักเรียน ๔) ความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น^๓ และสอดคล้องบางส่วนกับ พระณัฐวุฒิ อควทพัฒน์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๔ ประกอบด้วย ตัวแปรแฝงนอก ๓ ตัวแปร ได้แก่ ๑) คุณภาพการสอน มีตัวแปรสังเกตได้คือ (๑) สอนเข้าใจง่าย (๒) กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วม (๓) มีกิจกรรมในการเรียน (๔) ประเมินผลและให้ข้อมูลย้อนกลับ (๕) ใช้สื่อในการสอน ๒) คุณลักษณะของเพื่อน มีตัวแปรสังเกตได้คือ (๑) ช่วยเหลือเพื่อน (๒) ให้คำปรึกษา (๓) ชักชวนกันเข้าเรียน (๔) สอนพิเศษเพื่อนเพิ่มเติม ๓) สิ่งแวดล้อมทางครอบครัว มีตัวแปรสังเกตได้คือ (๑) จัดสภาพบ้านให้เหมาะกับการเรียน (๒) สนใจหรือกระตุ้นด้านการเรียน (๓) เอาใจใส่ความเป็นอยู่ (๔) การดูแลด้านความประพฤติ ตัวแปรแฝงใน ๓ ตัวแปร ได้แก่ ๑) คุณลักษณะของนักเรียน มีตัวแปรสังเกตได้คือ ๑) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (๒) ความถนัดทางการเรียน (๓) กลวิธีในการเรียน (๔) เวลาที่ใช้ในการศึกษาเพิ่มเติม ๒) ไตรสิกขา มีตัวแปรสังเกตได้คือ (๑) มีวินัยและรักษาสีลห้า (๒) มีสมาธิในการเรียน (๓) ทำความเข้าใจบทเรียนในห้องเรียน ๓) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีตัวแปรสังเกตได้คือ (๑) ค่า O-NET (๒) เกรดเฉลี่ยสะสม^๔

๕.๒.๓ การนำเสนอโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

การอภิปรายในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลตามตัวแปรการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา คือ ๑.กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี (GOOD) ๒.กระบวนการพัฒนา PDCA (PDCA) ๓.หลักพุทธธรรม (TRISIK) ๔.สมรรถนะของนักเรียน (SCOMPET)

๑. กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี หมายถึง ชุดของความดีที่ถูกร้อยเรียงให้เข้าใจง่าย โดยโครงการโรงเรียนรักษาสีลห้า เรียบเรียงเป็นลำดับเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติพัฒนานิสัยอย่างเป็นระบบประกอบด้วย กิจวัตรประจำวัน ๖ ข้อ และกิจวัตรประจำสัปดาห์ ๑ ข้อ โดยมีตัวแปรสังเกตได้ ๗ ตัวแปร ดังนี้ ๑.รักษาสีลห้า ๒.สวดมนต์นั่งสมาธิ ๓.จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำให้สะอาดเป็นระเบียบ ๔.คิดดี ด้วยการจับดีคนรอบข้าง ๕.พูดดีด้วยการพูดจาไพเราะ ๖.ทำดีด้วยการทำบุญหรือบำเพ็ญประโยชน์อย่างน้อย ๑ เรื่องและ ๗.ร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอซึ่งเป็นกิจวัตรประจำสัปดาห์ทำให้เกิดการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียน องค์ประกอบ ๗ กิจวัตรความดี

^๓มุขรินทร์ หวง, "รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภาษาจีนกลางของนักเรียนระดับอาชีวศึกษา", ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๕), ๑๐๔.

^๔พระณัฐวุฒิ อควทพัฒน์, "โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๔", คุรุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕), บทคัดย่อ.

มีความสอดคล้องกันทั้ง ๗ กิจกรรมและสามารถพัฒนาสมรรถนะให้แก่ผู้เรียนได้โดยองค์ประกอบของ ๗ กิจกรรมความดีมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด ๗ ข้อ กิจกรรมข้อ ๑ รักษาศีลห้า กิจกรรมข้อ ๒ สวดมนต์นั่งสมาธิ กิจกรรมข้อ ๓ จัดเก็บห้องนอนห้องน้ำให้สะอาดและเป็นระเบียบกิจกรรมข้อ ๔ คิดดีด้วยกันจับดีคนรอบข้างกิจกรรมข้อ ๕ พุติด้วยการพูดจาไพเราะกิจกรรมข้อ ๖ ทำดีด้วยการทำบุญหรือบำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมข้อ ๗ ร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอ โดยกิจกรรมทั้ง ๗ นี้ หากผู้เรียนทำแล้ว สามารถพัฒนานิสัยได้สามส่วนหลักๆ คือ ๑. นิสัยรับผิดชอบตัวเอง ๒. นิสัยรับผิดชอบต่อส่วนรวมและ ๓. นิสัยเพิ่มพลังในการทำมาดีได้อย่างต่อเนื่อง สามารถพัฒนาสมรรถนะหลัก ๖ ด้าน คือ สมรรถนะการจัดการตนเอง สมรรถนะการสื่อสาร สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม สมรรถนะการคิดขั้นสูง สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งและการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน

๒. กระบวนการพัฒนา PDCA หมายถึง วงจรกระบวนการพัฒนาการบริหารงานคุณภาพใช้ในการควบคุมและพัฒนากระบวนการดำเนินงานกิจกรรม เป็นกระบวนการที่สามารถทำซ้ำได้เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปและพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น โดยมีตัวแปรสังเกตได้ ๔ ตัวแปร ดังนี้ ๑. การวางแผน Plan ๒. การปฏิบัติตามแผน Do ๓. การตรวจสอบ Check และ ๔. การดำเนินการ Action กระบวนการพัฒนา PDCA มีความสอดคล้องกันและสามารถพัฒนาสมรรถนะให้แก่ผู้เรียนโดยองค์ประกอบของกระบวนการพัฒนา PDCA มี ดังนี้ การวางแผน Plan การปฏิบัติตามแผน Do การตรวจสอบ Check และการดำเนินการ Action สามารถพัฒนาสมรรถนะหลัก ๖ ด้าน คือ สมรรถนะการจัดการตนเอง สมรรถนะการสื่อสาร สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม สมรรถนะการคิดขั้นสูง สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งและการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน

๓. หลักพุทธธรรม หมายถึง การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขา โดยมีตัวแปรสังเกตได้ ๓ ตัวแปร ดังนี้ ๑. พัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางสังคม ๒. พัฒนาจิตใจและ ๓. พัฒนาความรู้ความเข้าใจ (ปัญญา) องค์ประกอบด้านหลักพุทธธรรม มีความสอดคล้องกันและสามารถพัฒนาสมรรถนะให้แก่ผู้เรียน ผู้วิจัย ได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับหัวข้อธรรมที่ชื่อว่า ไตรสิกขาซึ่งผู้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลเชิงลึกว่าหลักไตรสิกขา สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมีองค์ประกอบได้แก่ ศีล สมาธิและปัญญา ศีล คือ การพัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางด้านสังคม การฝึกฝนอบรมทางด้านความประพฤติให้มีระเบียบวินัย สมาธิ คือ การพัฒนาจิตใจ ทำให้เกิดสมาธิปลูกฝังคุณธรรมและเสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดี ปัญญา คือ การพัฒนาความรู้ความเข้าใจการศึกษาอบรมทางปัญญาทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจตามความเป็นจริงรู้จักตนเองไตร่ตรองหาข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักไตรสิกขา คือ ศีลสมาธิปัญญาจึงเป็นหลักการที่สอดคล้องต่อเนื่องกันทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะความสามารถและสามารถพัฒนาสมรรถนะได้

๔. สมรรถนะของนักเรียน หมายถึง สมรรถนะหลัก (Core Competency) ไว้ ๖ ประการ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาความสามารถที่จำเป็นของผู้เรียนต่อการใช้ชีวิตในปัจจุบันและอนาคต โดยมีตัวแปรสังเกตได้ ๗ ตัวแปร ดังนี้ ๑. สมรรถนะการจัดการตนเอง ๒. สมรรถนะการสื่อสาร ๓. สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ๔. สมรรถนะการคิดขั้นสูง ๕. สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งและ ๖. สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของคุณภาพการสอน พบว่า โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-square = ๑๑๗.๑๕๔, df = ๙๔, p = .๐๕๓๒, GFI = .๙๗๖, AGFI = .๙๔๖,

RMR=.๐๑๓๕) สามารถอธิบายความแปรปรวนของสมรรถนะของนักเรียน ได้ร้อยละ ๘๗.๔๐ แสดงว่า กระบวนการ ๗ กิจกรรมความดี กระบวนการพัฒนา PDCA และหลักพุทธธรรมสามารถส่งเสริมให้เกิดสมรรถนะของนักเรียนได้ โดยมีหลักพุทธธรรมเป็นตัวแปรส่งผ่านในโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สอดคล้องกับ **ชัชวาล คงผึ้ง** ได้ทำการวิจัยเรื่อง อิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ (๑) ปัจจัยทุกปัจจัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกปัจจัย โดยมีระดับค่าเฉลี่ย และร้อยละ ดังนี้ (๑) ปัจจัยด้านทัศนคติ (๓.๘๘) (๒) ปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวและสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (๓.๗๘) (๓) ปัจจัยด้านคุณภาพการสอนของครู (๓.๕๘) และ (๔) ปัจจัยด้านความถนัดและความสามารถทางการเรียน ๔๙.๙๓ โดยมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ยที่ ๔๘.๘๐ ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง (๒) ปัจจัยทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ทุกค่า โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง ๐.๖๓-๐.๙๘ โดยมีปัจจัยด้านความถนัดและความสามารถทางวิชาการกับผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด (๓) รูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่ามีค่าไค-สแควร์เท่ากับ ๓๑๔.๑๑ ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ ๑๑๗ ค่านัยสำคัญทางสถิติ (p-value) เท่ากับ ๐.๐๐๐ ค่า GFI = ๐.๙๗ ค่า AGFI = ๐.๙๕ ค่า CFI = ๑.๐๐ ค่า SRMR = ๐.๐๒ ค่า RMSEA= ๐.๐๔ มีขนาดตัวอย่างวิกฤติ (CN) = ๔๘๙.๑๗ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุดคือปัจจัยด้านความถนัดและความสามารถทางการเรียน (๐.๙๘) ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมสูงสุดคือปัจจัยด้านทัศนคติ (๐.๔๑) ค่าอิทธิพลรวมเรียงลำดับจากสูงสุด คือ ๑) ปัจจัยด้านความถนัดและความสามารถทางการเรียน (๐.๙๘) ๒) ปัจจัยด้านทัศนคติ (๐.๔๑) ๓) ปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (๐.๓๙) และ ๔) ปัจจัยด้านคุณภาพการสอนของครู (๐.๓๑) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ ๐.๐๑ ทุกค่า ตัวแปรปัจจัยทั้งหมดร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ได้ร้อยละ ๙๗^๕ สอดคล้องกับ **โสภณ ตอพล** ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุ ที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ ผลการวิจัยพบว่า ๑) ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ ได้แก่ ความคาดหวังของบิดามารดาต่อการเรียนของบุตร ความสัมพันธ์ในครอบครัว และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ อยู่ในระดับมาก การส่งเสริมและช่วยเหลือของบิดามารดา ความรู้พื้นฐานเดิม มโนภาพเกี่ยวกับตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความตั้งใจเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความถนัดทางการเรียน อยู่ในระดับน้อย ๒) รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน

^๕ชัชวาล คงผึ้ง, "อิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร", **สังคมศาสตร์ดุสิตบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๖๑), บทคัดย่อ.

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ ที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ความตรงของรูปแบบพิจารณาได้ค่าสถิติ ไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ ๒๔.๖๘ ($P = ๐.๑๗๑$) มีค่าดัชนีสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ ๐.๙๙ และดัชนีความสอดคล้อง ที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ ๐.๙๖ ๓) ตัวแปร ที่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเดิม ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต ๑ ได้แก่ ความคาดหวังของบิดามารดา ความถนัดทางการเรียน มโนภาพเกี่ยวกับตนเอง เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ การส่งเสริมช่วยเหลือ ความสัมพันธ์ในครอบครัว แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความตั้งใจเรียน^๖ สอดคล้องบางส่วนกับ **สุชาติา ไพอนนท์** ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๑ ผลการวิจัยพบว่า ๑) ระดับปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพล ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ พบว่าปัจจัยส่วนใหญ่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ คุณภาพการสอนของครู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๒ รองลงมา คือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติต่อวิชาภาษาญี่ปุ่น อัตมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเอง และความเอาใจใส่ ของผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๓๘ อยู่ในระดับปานกลาง ความรู้พื้นฐานเดิมมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๕๕ อยู่ในระดับมากที่สุด ความถนัดทางการเรียนภาษาญี่ปุ่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๑๒.๒๓ อยู่ในระดับมาก และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๑๙.๒๑ อยู่ในระดับปานกลาง ๒) โมเดลความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาญี่ปุ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาญี่ปุ่นมากที่สุด คือ ความรู้พื้นฐานเดิม รองลงมา คือความถนัดทางภาษาญี่ปุ่น ด้วยขนาดน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ ๐.๖๗ และ ๐.๑๘ ตามลำดับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาญี่ปุ่นมากที่สุด คือ คุณภาพการสอนของครู รองลงมา ได้แก่ มโนทัศน์เกี่ยวกับตนเองและความรู้พื้นฐานเดิม ด้วยขนาดน้ำหนักความสำคัญเท่ากับ ๒.๓๓, ๐.๖๕ และ ๐.๐๖ ตามลำดับ โดยปัจจัยเชิงสาเหตุทั้งหมดสามารถร่วมอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ได้ร้อยละ ๖๗ และโมเดลความสัมพันธ์พิจารณาจากค่า Chi-square = ๑๒.๒๓, df -๑๕, $P = ๐.๖๖$, GFI = ๐.๙๙, AGFI = ๐.๙๗ และ RMSEA = ๐.๐๐^๗ และสอดคล้องบางส่วนกับ **สุนันท์ ลิกขโกศล** ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ผลการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการไตรสิกขา เรื่อง องค์ประกอบศิลป์ ในรายวิชา ศ ๔๓๑๐๑ ศิลปะ ของนักเรียน

^๖โสภณ ตอพล, "ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต ๑", **ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

^๗สุชาติา ไพอนนท์, "ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๑", **ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๖๐), บทคัดย่อ.

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖" ผลการวิจัยพบว่า ๑) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง องค์ประกอบศิลป์ในรายวิชา ศ ๔๓๑๐๑ ศิลปะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ที่เรียนแบบบูรณาการไตรสิกขาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ๒) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง องค์ประกอบศิลป์ในรายวิชา ศ ๔๓๑๐๑ ศิลปะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ที่เรียนแบบบูรณาการไตรสิกขาสูงกว่าแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ๓) คุณธรรมด้านไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ที่เรียนแบบบูรณาการไตรสิกขาสูงกว่าแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๕ ๔) เจตคติต่อการเรียนศิลปะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ที่เรียนแบบบูรณาการไตรสิกขาสูงกว่าแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^๔ และสอดคล้องบางส่วนกับ **นิตดา ธรรมวงศ์ผล** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ผลของการสอบแบบไตรสิกขาที่มีต่อการคิดแบบโยนิโสมนสิการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมในรายวิชา ส ๐๔๑๒ พระพุทธศาสนาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนสีกัน(วัฒนานันท์อุปถัมภ์) กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยปรากฏว่า ๑) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบไตรสิกขาสูงกว่าการสอนแบบบรรยายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๑ ๒) ผลการคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์โยนิโสมนสิการ ของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบไตรสิกขาสูงกว่าการสอนแบบบรรยายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๑^๕

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะโดยแบ่งออกเป็น ๓ ประเด็นหลักคือ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ภาครัฐ ควรนำผลงานวิจัยโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ไปพัฒนาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของนักเรียนในทุกระดับชั้น

๒. ภาครัฐ ควรนำผลงานวิจัยโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา รวมทั้งงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องไปพัฒนาเป็นคู่มือต่อไป

^๔สุคนธ์ ลิกขโกศล, "ผลการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการไตรสิกขา เรื่อง องค์ประกอบศิลป์ ในรายวิชา ศ ๔๓๑๐๑ ศิลปะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖", **ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

^๕นิตดา ธรรมวงศ์ผล, "ผลของการสอบแบบไตรสิกขาที่มีต่อการคิดแบบโยนิโสมนสิการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมในรายวิชา ส ๐๔๑๒ พระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) กรุงเทพมหานคร", **ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

๓. ภาครัฐ โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา รวมทั้งงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องไปวิเคราะห์ศักยภาพ (SWOT) ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของแต่ละโรงเรียน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะการปฏิบัติ

๑. โรงเรียนจัดหลักสูตรพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียน

๒. โรงเรียนเข้าร่วมโครงการโรงเรียนรักษาศีล ๕ เชิงคุณภาพ ครอบคลุมอบอุ่น

๓. โรงเรียนจัดหลักสูตรพัฒนา ครู และนักเรียนด้านสมรรถนะหลัก ๖ ด้าน

๔. โรงเรียนจัดหลักสูตรพัฒนา ครู และนักเรียนด้านกระบวนการพัฒนา PDCA

๕. โรงเรียนจัดหลักสูตรพัฒนาทางด้านคุณธรรม เช่น อบรมธรรมะ ค่ายคุณธรรม

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาองค์ประกอบที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องของโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา อื่น เพิ่มเติม

๒. ควรศึกษาตัวแปรส่งผ่านอื่น นอกเหนือจากหลักพุทธธรรม (ไตรสิกขา) ที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาสมรรถนะความดี เพิ่มเติม

๓. ควรขยายพื้นที่ที่จะศึกษานอกพื้นที่เดิม เช่น จังหวัดกรุงเทพมหานคร เชียงใหม่นครราชสีมา รวมทั้งพื้นที่การศึกษาเป็นภาค เช่น ภาคเหนือ ภาคใต้ เป็นต้น เพื่อนำผลวิจัยที่ได้มาเปรียบเทียบกัน

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดัตต. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดัตต.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดัตต., ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ

จิระประภา อัครบวร. สร้างคนสร้างผลงาน. กรุงเทพมหานคร: ก.พลพิมพ์, ๒๕๔๙.

ชูชัย สมิตีไกร. การสรรหา การคัดเลือก และการประเมินผล การปฏิบัติงานของบุคลากร. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

ฉาน ตรรกวิจารณ์. การบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔.

ณรงค์วิทย์ แสนทอง. มารู้จัก COMPETENCY กันเถอะ. กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์ เซ็นเตอร์, ๒๕๔๗.

ดนัย เทียนพุฒ. ความสามารถในทฤษฎี ดร.ดนัย เทียนพุฒ. กรุงเทพมหานคร: เอ.อาร์.อินพอร์เมชันแอนด้าปพลิเคชัน, ๒๕๕๐.

เทียน ทองแก้ว. สมรรถนะ Competency: หลักการ และแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๐.

อรรถศักดิ์ คงสวัสดิ์. COMPETENCY ภาคปฏิบัติ เขากำลังทำอะไร?. กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี ไทย – ญี่ปุ่น, ๒๕๔๙.

อรรถศักดิ์ คงสวัสดิ์. เริ่มต้นอย่างไร...เมื่อจะนำ competency มาใช้ในองค์กร. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี ไทย – ญี่ปุ่น, ๒๕๔๘.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. วิจัยและสถิติ: คำถามชวนตอบ. กรุงเทพมหานคร: โอคอน พรินต์ติ้ง, ๒๕๕๒.

นฤมล มารคแมน. หลักพุทธจิตวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๙.

นิสดารค์ เวชยานนท์. Competency Model กับการประยุกต์ใช้ในองค์กรไทย. กรุงเทพมหานคร: กราฟิโก ซิสเต็มส์, ๒๕๕๐.

บุญมี แทนแก้ว. พุทธปรัชญาเถรวาท. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนส์โตร์, ๒๕๔๕.

ประจักษ์ ทรัพย์อุดม. แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วย Competency. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ, ๒๕๕๐.

ปิยะชัย จันทรวงศ์ไพศาล. การค้นหา และวิเคราะห์เจาะลึก Competency ภาคปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์เซ็นเตอร์, ๒๕๔๙.

ปิยะชัย จันทรวงศ์ไพศาล. การค้นหาและวิเคราะห์เจาะลึก Competency ภาคปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์เซ็นเตอร์, ๒๕๔๙.

พระธรรมปิฎก ป. อ. ปยุตโต. การศึกษาเพื่ออารยธรรมที่ยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๒.

พระธรรมปิฎก ป. อ. ปยุตโต. ความคิด แหล่งสำคัญของการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๓.

พระธรรมปิฎก ป. อ. ปยุตโต. ถึงเวลาพัฒนาคนกันใหม่. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๐.

พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต. ปฏิบัติธรรมให้ถูกทาง. พิมพ์ครั้งที่ ๓๐. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙.

พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต. พุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

พระธรรมปิฎก ประยุทธ์ ปยุตโต. การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๙.

พระธรรมปิฎก ประยุทธ์ ปยุตโต. พจนานุกรมพุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พระพรหมคุณาภรณ์ ป. อ. ปยุตโต. การศึกษากับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๔.

พระพรหมคุณาภรณ์ ป. อ. ปยุตโต. การสร้างสรรค์ปัญญาเพื่ออนาคตของมนุษยชาติ. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก, ๒๕๔๐.

พระพรหมคุณาภรณ์ ป. อ. ปยุตโต. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๗. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

พระพรหมคุณาภรณ์ ป. อ. ปยุตโต. สู่การศึกษาแนวพุทธ. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๘.

พระพุทธโฆษาจารย์ พระคันธภรณ์อาจารย์. วิสุทธิมรรคแปล ภาค ๑ ตอน ๑. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พระอุปัชฌาย์ รจนา. พระเทพโสภณ ประยูร ธมฺมจิตโต และคณะ แปลจากฉบับภาษาอังกฤษ ของ เพราะเอฮารา พระโสเมเถระ และพระเชมินทเถระ. วิมุตติมรรค. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๔๘.

พุทธทาสภิกขุ เจื่อม อินทปญโญ. การศึกษาสมบูรณ์แบบ คือวงกลมที่คุ้มครองโลกถึงที่สุด. กรุงเทพมหานคร: อุษาการพิมพ์. ธันวาคม ๒๕๔๙.

พุทธทาสภิกขุ เจื่อม อินทปญโญ. เป้าหมายของการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิพนพาน, ๒๕๓๗.

ระวี ภาวิไล. หัวใจของศาสนาพุทธ บทความเสนอในการประชุมทางวิชาการ เรื่อง หัวใจของศาสนา. ธรรมสถาน: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๘.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๒.

วศิน อินทสระ. พุทธจริยศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **เบญจศีลและเบญจธรรม**. กรุงเทพมหานคร
มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. **ความรู้ความสามารถทักษะและสมรรถนะที่จำเป็น
สำหรับตำแหน่ง**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน,
๒๕๔๘.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน**. นนทบุรี: บริษัท ๒๑ เซ็นจู
รีจำกัด, ๒๕๖๒.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **กรอบสมรรถนะผู้เรียน**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี
จำกัด, ๒๕๖๒.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **แนวทางการดำเนินงานโครงการวิจัยและพัฒนากองเสริม
นวัตกรรมเครือข่ายการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ
ผู้เรียน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนากองเสริมการเรียนรู้สำนักงาน
เลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๕๑.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน** นนทบุรี: บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี จำกัด, ๒๕๖๒.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑**. กรุงเทพมหานคร:
บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี จำกัด, ๒๕๖๑.

สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. **การจัดการทรัพยากรมนุษย์ด้วย Competency Based HRM**.
กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น มหาชน, ๒๕๕๐.

สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. **แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency**.
กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น, ๒๕๔๙.

สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. **แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency BASED
LEARNIN**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: ศิริวัฒนา อินเตอร์พรีนท์, ๒๕๔๙.

สุจิตรา ธนานันท์. **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ Human Resource Management**.
กรุงเทพมหานคร: ทีพีเอ็นเพรส, ๒๕๔๘.

ไสว มาลาทอง. **การศึกษาจริยธรรม สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครอง และ
ประชาชนผู้สนใจทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒.

อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์. **Career Development in Practice**. กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์เซ็นเตอร์,
๒๕๔๘.

(๒) บทความวารสาร

พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปัญญา, “กระบวนการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีของพระ
สอนศีลธรรมในสังคมไทย”, **วารสารมหาจุฬานาครทรรณ**, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม
- สิงหาคม ๒๕๖๑): ๒๕๐.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), “หัวใจพระพุทธศาสนา”, **พุทธจักร**, ปีที่ ๖๑ ฉบับที่ ๕
(พฤษภาคม ๒๕๕๐): ๗.

พระมหาสมบัติ ธนปญโญ, “การศึกษากระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูพี่เลี้ยงในโรงเรียน
ร่วมพัฒนาวิชาชีพครู”, วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๓
(กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๖๓): ๑๔๐.

พระมหาสุนันท์ สุนนโท, “การบริหารจัดการโครงการสถานประกอบการรักษาศีล ๕ ด้วย ๗ กิจวัตร
ความดี จังหวัดปทุมธานี”, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๖
(พฤศจิกายน - ธันวาคม ๒๕๖๕): ๓๔๙.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก,
(๖ เมษายน ๒๕๖๐): ๘๐.

เสฐียรพงษ์ วรรณปก, “มัชฌิมาปฎิปปา: สายกลางสองมิติ” ในคอลัมน์ ธรรมะใต้ธรรมาสัน,
หนังสือพิมพ์ข่าวสด, (๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙): ๒๙.

(๓) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

โครงการโรงเรียนรักษาศีล ๕, กิจวัตรความดี.[ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.sila5.com/school/index/detail> [๑๒ กันยายน ๒๕๖๔].

บ้านแสงสว่าง ครอบครัวอบอุ่น, วงจรพัฒนานิสัยผ่าน ๗ กิจวัตรความดี.[ออนไลน์], แหล่งที่มา:
<https://www.lighthouseclub.com/course/> [๑๒ กันยายน ๒๕๖๔].

วัดปากน้ำภาษีเจริญ, โครงการโรงเรียนรักษาศีล ๕ เชิงคุณภาพ ครอบครัวอบอุ่น.[ออนไลน์],
แหล่งที่มา: <https://www.sila5.com/school/index/detail#detail๒> [๑๒ กันยายน ๒๕๖๔].

วัดปากน้ำภาษีเจริญ, โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนรักษาศีล ๕, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: 2 /
getRank2, [๒ มิถุนายน ๒๕๖๔].

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, สมรรถนะการอยู่ร่วมกับ
ธรรมชาติ และวิทยาการอย่างยั่งยืน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://cbethailand.com/> [๔ มิถุนายน ๒๕๖๕].

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, สมรรถนะหลัก ๖ ด้าน,
[ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://cbethailand.com/> [๒ มิถุนายน ๒๕๖๕].

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กำหนดสมรรถนะหลัก (Core Competency), [ออนไลน์],
แหล่งที่มา: <http://chaisri-nites.hi-supervisory5.net/home/smrthna> [๒ มิถุนายน ๒๕๖๔].

(๔) คุชฌินิพนธ์ / วิทยานิพนธ์

คตียา อายุยืน. “กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะบุคคลตามหลักพุทธธรรมของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน
ภาคใต้ตอนบน”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

จุมพล พูลภัทรชีวิน. ผศ.ดร. และคณะ. “การวิจัยและพัฒนากระบวนการสร้างความดี มีคุณธรรม”.
รายงานการวิจัย. ศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม ศูนย์
คุณธรรม: สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ องค์การมหาชน, ๒๕๕๙.

ชัชวาล คงผิ้ง. "อิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิเคราะห์
ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร". **สังคมศาสตร์
ดุขภูิบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๖๑.

นัตดา ธรรมวงศ์ผล. "ผลของการสอบแบบไตรสิกขาที่มีต่อการคิดแบบโยนิโสมนสิการและผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมในรายวิชา ส ๐๔๑๒ พระพุทธศาสนาของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนสีกันวัฒนาณนั้ทุปลั้มภ์ กรุงเทพมหานคร". **ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๒.

เนตรชนก วิภาตะศิลปิน. "รูปแบบการพัฒนาเยาวชนตามหลักไตรสิกขาในโครงการสามเณรปลูก
ปัญญาธรรม". **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุขภูิบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

ประมา ศาสตระรุจิ. "การพัฒนาเกณฑ์สมรรถนะในการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารศูนย์
เทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักงานการศึกษานอกโรงเรียน". **ปริญญาานิพนธ์ การศึกษา
ดุขภูิบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
๒๕๕๐.

พนา ดุสิตากร. "การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมสมรรถนะวิชาชีพสำหรับช่างอิเล็กทรอนิกส์
อุตสาหกรรม". **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุขภูิบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีเทคนิคศึกษาภาควิชา
ครุศาสตร์**. เทคโนโลยีบัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนคร
เหนือ, ๒๕๕๗.

พระณัฐวุฒิ อคควาทุฒโน. "โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๔". **ครุศาสตร์ดุขภูิบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕.

พิเศษ ปันรัตน์. "การศึกษาการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการสาย ข และ ค ตามหลัก สมรรถนะ
กรณัศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพมหานคร". **การค้นคว้า อิสระ
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาการจัดการ**. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๐.

มุขรินทร์ หวง. "รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ภาษาจีนกลางของนักเรียนระดับอาชีวศึกษา". **ศิลปศาสตร์ดุขภูิบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๕.

รวีวรรณ เผ่ากัณหา. "สมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยของรัฐ". **วิทยานิพนธ์การศึกษาดุขภูิบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๘.

ลำพอง กลมกุล. "อิทธิพลของกระบวนการสะท้อนคิดต่อประสิทธิผลการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน:
การวิจัยแบบผสมวิธี". **วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุขภูิบัณฑิต**. ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยา
การศึกษา: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

วรารคณา โสมะนันท์. “การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของคุณลักษณะนิสิตตามหลักไตรสิกขา”. **ปรัชญาคุณุภีบัณฑิต** สาขาจิตวิทยาการปรึกษา บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๙.

วัลลภ พัฒนพงศ์. “การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสมรรถนะอาชีพ”. **คุณุภีนิพนธ์ คุศาสตรอุตสาหกรรมการคุณุภีบัณฑิต สาขาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๕๕.

วิสูตร ชลนิธ. “กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนบ้านสะพานสี่ อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง”. **คุณุภีนิพนธ์ปรัชญาคุณุภีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเพื่อการพัฒนา**. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์จังหวัดฉะเชิงเทรา, ๒๕๕๘.

ศักดิ์สิทธิ์ สีหลวงเพชร. “การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูงสำหรับครูวิทยาศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น”. **วิทยานิพนธ์คุศาสตรคุณุภีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๕.

ศุภกร จันทราวฒิกร. “การศึกษาและพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารและหัวหน้างานองค์กร”. **ปริญญานิพนธ์ ปรัชญาคุณุภีบัณฑิต**. สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๖๒.

สุคนธ์ สิกขโกศล. “ผลการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการไตรสิกขา เรื่อง องค์ประกอบศิลป์ ในรายวิชา ศ ๔๓๑๐๑ ศิลปะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖”. **คุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๒.

สุชาดา ไพนอนท์. “ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๑”. **คุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๖๐.

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย. ผศ.ดร. และคณะ. “แนวทางการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในระดับประถมศึกษา”. **รายงานการวิจัย**. คณะคุศาสตร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

โสภณ ตอพล. “ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต ๑”. **คุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ๒๕๕๓.

อนันต์ นามทองตัน. “การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”. **วิทยานิพนธ์การศึกษาคุณุภีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๓.

อจริยา วัชรวิวัฒน์. “การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะทางการวิจัยสำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาคุณุภีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๔.

(๕) สัมภาษณ์

สัมภาษณ์ พระอาจารย์โครงการโรงเรียนรักษาศีลห้า B1, ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

สัมภาษณ์ พระอาจารย์โครงการโรงเรียนรักษาศีลห้า B2, ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

สัมภาษณ์ นักวิชาการด้านการศึกษา B3, ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

สัมภาษณ์ วิทยากรโครงการโรงเรียนรักษาศีลห้า B4, ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

สัมภาษณ์ นักวิชาการด้านการศึกษา B5, ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

สัมภาษณ์ หัวหน้างานแนะแนว B6, ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

สัมภาษณ์ รองผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษา B7, ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

สัมภาษณ์ นักวิชาการด้านการศึกษา B8, ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการ B9, ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน B10, ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

สัมภาษณ์ รองผู้อำนวยการ B11, ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

สัมภาษณ์ พระสอนศีลธรรม B12 ,๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

สัมภาษณ์ นักวิชาการด้านการศึกษา B13, ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๕.

๒. ภาษาอังกฤษ

Boyatzis. **The Competency Manager: A Model for Effective Performance.** New York: John Wiley & Son, 1982.

David D. Dobois and others. **Competency-Based Human Resource Management.** The United State of America: Davies-Davies- Black Publishing. a division of CPP. Inc, 2004.

David McClelland. **A guide to job competency assessment.** The United State of America: Davies-Black Publishing. a division of CPP. Inc, 2004.

Gmesh Shermon. **Competency Based HRM.A Strategic Resource for Competency Mapping, Assessment and Development Centres.** New York: Tata McGraw-Hill Publishing Company Limited, 2005.

Hair. J. F.. Anderson. R. E.. Tatham. R. L.. & Black. W. C.. **Multivariate data analysis.** ๕th edition. Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice Hall, 1998.

Howard Risser and others. **New Strategies for Public Pay.** San Francisco: Jossey-Bass Pubblisher, 1998.

Jaran Olsen & Dagfinn Aarhus Braseth. **Morality Meditation and Wisdom: An Exploration of the Buddhist Foundation of Mindfulness-Based Stress Reduction.** The University of Bergen, 2015.

Jöreskog. K. G. & Sörbom. D.. LISREL 8.7 [Computer Software]. Lincolnwood. IL: Scientific Software International. Inc, 2004.

- Robert E. Quinn and others. **Becoming a Master Manager a Competency Framework.** United States of America: John Wiley & Sons Inc, 1990.
- Spencer and Spencer. **S.M. Competence at work Model For superior performance.** New York: Wiley, 1993.
- Watamura. "Child-centered Learning Versus Direct Instruction in Mathematics in the Elementary Classroom." **Masters Abstracts International.** New York: Pergamm Press, 2001

(II) Article

- Jone & Morris. "Relation of Temperament to the Choice of Values". **Journal of Abnormal Social Psychology**, 1956.

(III) Electronic media

- Fenwick. L. and Cooper. M. 2012 . **Prevailing Pedagogies for Classes in Low SES Contexts and the Implications for Standards-Based Reform in Australia.** [online]. source: <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs11188-012-0016-4>. Retrieved on: [2 September 2022].

(IV) Dissertation

- Confer. "Student Participation in a Process of Teacher Change: Toward Student-Centered Teaching and Learning". **Dissertation Abstracts International.** New York: Pergamm Press, 2001.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
- การแปลผลค่า CVI จากแบบสัมภาษณ์
- แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
- การแปลผลค่า IOC จากแบบสอบถามแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
- แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง : โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรม
ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้ จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิจัยเรื่อง โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยมี พระมหาสมบัติ ธนปัญญา, ผศ.ดร. และดร.เพ็ญ จงสกุลศิริ เป็นที่ปรึกษากำกับดูแล ซึ่งผู้วิจัยจะนำ เทปบันทึกเสียงสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง ทำการถอดเทป สรุปประเด็นที่ตรงกัน เพื่อวิเคราะห์ อธิบาย ตีความ และสังเคราะห์ อย่างเป็นระบบ เพื่อจัดทำและนำเสนอเป็นงานวิจัยที่สมบูรณ์ ในโอกาสต่อไป

ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดตอบคำถามตามความเป็นจริงเพื่อเป็น ประโยชน์ต่อการวิจัย ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์จะเก็บเป็นความลับและใช้เพื่อประกอบใน การทำวิจัยเท่านั้นโดยจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อผู้ให้สัมภาษณ์

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสัมภาษณ์ครั้งนี้ เป็นอย่างดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

พระมหากิตติมศักดิ์ ถิรวชิโร (กลั่นแสง)
นิสิตหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์โครงการวิจัย

เรื่อง “โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรม
ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา”

STRUCTURAL EQUATION MODEL FOR GOODNESS COMPETENCY DEVELOPMENT ACCORDING
TO BUDDHIST PRINCIPLES OF STUDENTS IN SECONDARY SCHOOLS

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาองค์ประกอบโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา
๒. เพื่อสร้างและตรวจสอบความตรงโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา
๓. เพื่อนำเสนอโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....นามสกุล.....
ตำแหน่ง.....โรงเรียน.....
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.....
สัมภาษณ์วันที่.....สถานที่.....

ตอนที่ ๒ แนวคำถามในการสัมภาษณ์

แนวคำถามด้านที่ ๑ ด้านกระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี

๑.๑ ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับกระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี

.....
.....
.....

๑.๒ ท่านคิดว่ากระบวนการ ๗ กิจวัตรความดีสามารถพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนได้อย่างไร

.....
.....
.....

๑.๓ กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี มีความสอดคล้องเกี่ยวเนื่องกันหรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....

แนวคำถามด้านที่ ๒ ด้านหลักพุทธธรรม (หลักไตรสิกขา)

๒.๑ ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาผู้เรียน

๒.๒ หลักไตรสิกขาสามารถพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนได้อย่างไร

๒.๓ หลักไตรสิกขา ทั้ง ๓ ข้อ มีความสอดคล้องเกี่ยวเนื่องกันหรือไม่อย่างไร

แนวคำถามด้านที่ ๓ ด้านสมรรถนะของนักเรียน

๓.๑ ท่านมีวิธีการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนด้านการจัดการตนเอง อย่างไร

๓.๒ ท่านมีวิธีการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนด้านการสื่อสาร อย่างไร

๓.๓ ท่านมีวิธีการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนด้านการรวมพลังทำงานเป็นทีม อย่างไร

๓.๔ ท่านมีวิธีการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนด้านการคิดขั้นสูง อย่างไร

๓.๕ ท่านมีวิธีการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนด้านการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง อย่างไร

๓.๖ ท่านมีวิธีการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนด้านสมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและ
วิทยาการอย่างยั่งยืน อย่างไร

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ข้อมูลในการทำดัชนีพันธกิจในครั้งนี้

ผลการหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index: CVI)

ดัชนีนิพนธ์เรื่อง : โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรม
ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผู้วิจัย : พระมหากิตติมงคลดี ถิรวชิโร กลั่นแสง

หลักสูตร ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา พุทธบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					จำนวน ผู้เชี่ยวชาญที่เห็น สอดคล้อง	I-CVI (รายข้อ)
	๑	๒	๓	๔	๕		
๑	✓	✓	✓	✓	✓	๑	๑
๒	✓	✓	✓	✓	✓	๑	๑
๓	✓	✓	✓	✓	✓	๑	๑
๔	✓	✓	✓	✓	✓	๑	๑
๕	✓	✓	✓	✓	✓	๑	๑
๖	✓	✓	✓	✓	✓	๑	๑
๗	✓	✓	✓	✓	✓	๑	๑
๘	✓	✓	✓	✓	✓	๑	๑
๙	✓	✓	✓	✓	✓	๑	๑
๑๐	✓	✓	✓	✓	✓	๑	๑
๑๑	✓	✓	✓	✓	✓	๑	๑
๑๒	✓	✓	✓	✓	✓	๑	๑
ความตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (S-CVI)							๑

หมายเหตุ ✓ แทน ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญให้คะแนน ๓ หรือ ๔
ผู้เชี่ยวชาญ

๑. พระปลัดระพิน พุทธิสารโ, ผศ.ดร.

๒. พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน, ผศ.ดร

๓. รศ.ดร อำนาจ บัวศิริ

๔. ผศ.ดร.จตุภูมิ เขตจัตุรัส

๕. ดร.ลำพอง กลมกุล

แบบสอบถามสำหรับตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC)

งานวิจัยเรื่อง

โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรม ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

คำชี้แจง แบบสอบถามสำหรับการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๔ ข้อ

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการ ๗ กิจกรรมความดี จำนวน ๒๑ ข้อ

ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนา PDCA จำนวน ๑๒ ข้อ

ตอนที่ ๔ ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักพุทธธรรม จำนวน ๙ ข้อ

ตอนที่ ๕ ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของนักเรียน จำนวน ๑๘ ข้อ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ที่ตรงตามข้อมูลของท่าน

		ความคิดเห็น	
๑	เพศ ☐ ๑. นักเรียนชาย ☐ ๒. นักเรียนหญิง	☐ เหมาะสม	☐ ไม่เหมาะสม
๒	อายุ ☐ ๑. ต่ำกว่า ๑๒ ปี ☐ ๒. ๑๒-๑๔ ปี ☐ ๓. ๑๕ - ๑๗ ปี ☐ ๔. ๑๘ ปีขึ้นไป	☐ เหมาะสม	☐ ไม่เหมาะสม
๓	ระดับชั้นที่กำลังศึกษา ☐ ๑. มัธยมศึกษาปีที่ ๑ ☐ ๒. มัธยมศึกษาปีที่ ๒ ☐ ๓. มัธยมศึกษาปีที่ ๓ ☐ ๔. มัธยมศึกษาปีที่ ๔ ☐ ๕. มัธยมศึกษาปีที่ ๕ ☐ ๖. มัธยมศึกษาปีที่ ๖	☐ เหมาะสม	☐ ไม่เหมาะสม
๔	นับถือศาสนา ☐ ๑. พุทธ ☐ ๒. คริสต์ ☐ ๓. อิสลาม ☐ ๔. อื่นๆ ระบุ	☐ เหมาะสม	☐ ไม่เหมาะสม

คำชี้แจง คำถามในตอนที่ ๒-๖ นี้เป็นข้อคำถามที่มีการให้คะแนนแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) ที่มีระดับการให้คะแนนของผู้ตอบแบบสอบถามเป็น ๕ ระดับ ดังนี้

- ๕ คะแนน แทน มีระดับคุณภาพ มากที่สุด
- ๔ คะแนน แทน มีระดับคุณภาพ มาก
- ๓ คะแนน แทน มีระดับคุณภาพ ปานกลาง
- ๒ คะแนน แทน มีระดับคุณภาพ น้อย
- ๑ คะแนน แทน มีระดับคุณภาพ น้อยที่สุด

ขอให้ท่านผู้เชี่ยวชาญทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนความสอดคล้อง (IOC) ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านที่มีต่อข้อคำถาม ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- +๑ หมายถึง ท่านเห็นว่าข้อคำถามดังกล่าวมีความสอดคล้องกับนิยามที่ใช้ในการวิจัย
 - ๐ หมายถึง ท่านไม่แน่ใจว่าข้อคำถามดังกล่าวมีความสอดคล้องกับนิยามที่ใช้ในการวิจัย
 - ๑ หมายถึง ท่านเห็นว่าข้อคำถามดังกล่าวไม่สอดคล้องกับนิยามที่ใช้ในการวิจัย
- โดยนิยามตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยได้แนบมาพร้อมกับรายละเอียดประกอบการพิจารณาเครื่องมือ

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการ ๗ กิจกรรมความดี จำนวน ๒๑ ข้อ

กระบวนการ ๗ กิจกรรมความดี หมายถึง ชุดของความดีที่ถูกร้อยเรียงให้เข้าใจง่ายโดยโครงการโรงเรียนรักษาศีลห้า เรียบเรียงเป็นลำดับเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติพัฒนานิสัยอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย กิจกรรมประจำวัน ๖ ข้อ และกิจกรรมประจำสัปดาห์ ๑ ข้อ ดังนี้ รักษาศีลห้า สวดมนต์ นั่งสมาธิ จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำให้สะอาดเป็นระเบียบ คัดดี ด้วยการจับดีคนรอบข้าง พุทธดี ด้วยการพูดจาไพเราะทำดีด้วยการทำบุญหรือบำเพ็ญประโยชน์อย่างน้อย ๑ เรื่องและร่วมกิจกรรมชั่วโม่งสุขจริงหนอซึ่งเป็นกิจกรรมประจำสัปดาห์ทำให้เกิดการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียน โดยมีตัวแปรสังเกตได้ ๗ ตัวแปร ดังนี้

๑. การรักษาศีล ๕ หมายถึง การรักษาศีล ๕ ให้สม่ำเสมอ จะเป็นการสร้างนิสัยรับผิดชอบต่อกายและวาจาของตนเอง รู้จักข่มใจ ไม่สร้างความทุกข์ร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น การฝึกนิสัยรักษาศีล จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการสร้างชีวิตที่มีความสุข

๒. การสวดมนต์ นั่งสมาธิ หมายถึง การระลึกถึงธรรมะ คุณงามความดีตามบทที่เราสวด ทำให้ใจสงบ ใจสงบ ผ่อนคลายจากความเครียดในแต่ละวันที่พบเจอ ทำให้นอนหลับเป็นสุข ไม่ฝันร้าย ตื่นมาเกิดชื่นและการนั่งสมาธิคือ การนำใจที่ซัดส่าย ฟุ้งไปมา นำกลับมาหยุดนิ่งอยู่ภายในกลางตัว ให้ใจรู้จักปล่อยวาง มีสมาธิ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

๓. จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ให้สะอาด เป็นระเบียบ หมายถึง การทำความสะอาด จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ให้สะอาด เป็นระเบียบเป็นการฝึกนิสัยรับผิดชอบต่อตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาไปสู่การรับผิดชอบต่อสังคม

๔. คิดดีด้วยการจับดีคนรอบข้าง หมายถึง การฝึกจับดีคนรอบข้าง เป็นการฝึกมองให้เห็นข้อดีของผู้อื่น ทำได้โดยเขียนเรื่องราวความดีของผู้อื่นโดยเริ่มต้นจากคนใกล้ตัวลงในสมุดหรือกระดาษ เมื่อต้องเขียนก็จะทำให้ต้องคิด เป็นการขยายมุมมองในชีวิต ที่ไม่ค่อยได้มองเห็นมาก่อน ทำซ้ำๆบ่อยๆทุกวัน จนเกิดเป็นความเคยชิน ผู้ที่ฝึกจับดีจนเป็นนิสัย จะทำให้จิตใจฉ่ำไวต่อด้านดีของสิ่งต่างๆ แม้จะพบเจออุปสรรคความยากลำบาก ก็จะได้เห็นข้อดีและสามารถพลิกวิกฤตเป็นโอกาสได้ในด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ทั้งคนในครอบครัว เพื่อนฝูง ก็จะดีตามไปด้วย เพราะเมื่อเราเห็นความดี ความรู้สึกก็จะเปลี่ยนไป คำพูดก็จะสร้างสรรค์ ให้พลังด้านบวก และทำให้เห็นคุณค่าของผู้อื่น

๕. พุดดีด้วยการพูดจาไพเราะ หมายถึง การพูด เป็นเรื่องสำคัญในชีวิต เพราะตลอดทั้งชีวิต เราต้องอาศัยการพูดเป็นการสื่อสารที่สำคัญ พุดดีก็เป็นสิริมงคลแก่ชีวิต พุดไม่ดีก็ทำให้ชีวิตแย่ได้ เราจึงจะต้องเรียนรู้และฝึกนิสัยการพูดจาไพเราะ ซึ่งจะทำให้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการให้เกียรติและความเคารพต่อผู้อื่น

๖. ทำดีบำเพ็ญประโยชน์หรือออมบุญ หมายถึง เป็นการฝึกความเสียสละ ซึ่งเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ทุกคนควรต้องมึน้ำใจ ไม่มีจิตใจคับแคบ ไม่เห็นแก่ตัว การฝึกกิจวัตรข้อนี้ จะช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยให้เป็นคนที่เป็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ในแต่ละวัน เราสามารถบำเพ็ญประโยชน์ได้จากสิ่งใกล้ตัว รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อส่วนร่วมและเคารพในกฎกติกาของสังคม

๗. ร่วมกิจกรรมชั่วโม่งสุขจริงหนอ หมายถึง ช่วงเวลาที่สมาชิกมาทำดีร่วมกันหรือแบ่งปันประสบการณ์การทำความดี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเอาพลังหมู่มาเสริมพลังเดี่ยวในการทำ ความดี รูปแบบกิจกรรมไม่ตายตัวสามารถออกแบบปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมแต่มีกิจกรรมหลักที่ควรคงไว้คืออาราธนาศีล ๕ สวดมนต์นั่งสมาธิร่วมกัน สมาชิกบอกเล่าเรื่องราวหรือประสบการณ์ดีๆ ที่เกิดจากกิจวัตรความดีประจำวันทั้ง ๖ ข้อและชมสื่อบรรยายที่ตอกย้ำความสำคัญหรือสร้างแรงบันดาลใจให้ทำ ๗ กิจวัตรความดีอย่างต่อเนื่อง โดยในการร่วมกิจกรรมชั่วโม่งสุขจริงหนอเป็นการฝึกการใช้ความคิดไตร่ตรอง ได้อย่างเป็นระบบ ฝึกการสื่อสารเพื่อการสร้างแรงบันดาลใจส่งเสริมให้ทำความดีต่อไปและฝึกการทำงานเป็นทีม

คำชี้แจง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของตนเอง

ข้อ	ข้อคำถาม	คะแนนความ สอดคล้อง(IOC)			ข้อเสนอแนะ
		+๑	๐	- ๑	
การรักษาศีลห้า					
๑	การรักษาศีลห้า สม่่าเสมอจะเป็นการสร้างนิสัยให้มีความรับผิดชอบต่อกายและวาจาของตนเอง				
๒	การรักษาศีลห้า สม่่าเสมอจะเป็นการไม่สร้างความทุกข์ร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น				
๓	การรักษาศีลห้า สม่่าเสมอจะเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการสร้างชีวิตที่มีความสุข				
การสวดมนต์ นั่งสมาธิ					
๔	การสวดมนต์ นั่งสมาธิสม่่าเสมอจะทำให้ใจสบายและใจสงบ				
๕	การสวดมนต์ นั่งสมาธิสม่่าเสมอจะทำให้มีสมาธิให้การเรียนรู้				
๖	การสวดมนต์ นั่งสมาธิสม่่าเสมอจะทำให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์				
จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ให้สะอาด เป็นระเบียบ					
๗	การจัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ให้สะอาด เป็นระเบียบสม่่าเสมอจะเป็นการทำให้มีวินัย				
๘	การจัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ให้สะอาด เป็นระเบียบสม่่าเสมอจะเป็นการทำให้มีนิสัยรักความสะอาด				
๙	การจัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ให้สะอาด เป็นระเบียบสม่่าเสมอจะเป็นการทำให้มีความรับผิดชอบ				
คิดดีด้วยการจับดีคนรอบข้าง					
๑๐	การคิดดีด้วยการจับดีคนรอบข้างสม่่าเสมอจะเป็นการทำให้มีจิตใจที่ดีเกิดพลังด้านบวก				
๑๑	การคิดดีด้วยการจับดีคนรอบข้างสม่่าเสมอจะเป็นการทำให้เห็นคุณค่าของผู้อื่น				
๑๒	การคิดดีด้วยการจับดีคนรอบข้างสม่่าเสมอจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น				
พูดดีด้วยการพูดจาไพเราะ					
๑๓	การพูดดีด้วยการพูดจาไพเราะเป็นการทำให้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี				
๑๔	การพูดดีด้วยการพูดจาไพเราะเป็นการทำประสานและสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ				

ข้อ	ข้อความ	คะแนนความ สอดคล้อง(IOC)			ข้อเสนอแนะ
		+๑	๐	- ๑	
๑๕	การพุดติด้วยการพุดจาไฟเราะเป็นการให้เกียรติและความเคารพต่อผู้อื่น				
ทำดีบำเพ็ญประโยชน์หรืออบบญ					
๑๖	การทำดีบำเพ็ญประโยชน์ทำให้เป็นคนมีน้ำใจรู้จักเสียสละ				
๑๗	การทำดีบำเพ็ญประโยชน์หรืออบบญสม่ำเสมอจะเป็นการทำช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยให้เป็นคนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม				
๑๘	การทำดีบำเพ็ญประโยชน์ทำให้มีความรับผิดชอบต่อส่วนร่วมและเคารพในกฎกติกาของสังคม				
ร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอ					
๑๙	การร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอเป็นการฝึกการใช้ความคิดไตร่ตรอง ได้อย่างเป็นระบบ				
๒๐	การร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอเป็นฝึกการสื่อสารเพื่อการสร้างแรงบันดาลใจส่งเสริมให้ทำความดีต่อไป				
๒๑	การร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอเป็นการฝึกการทำงานเป็นทีม				

ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนา PDCA จำนวน ๑๒ ข้อ

กระบวนการพัฒนา PDCA หมายถึง วงจรบริหารสี่ขั้นตอนที่ประกอบไปด้วย การวางแผน Plan ปฏิบัติ Do ตรวจสอบ Check และ การดำเนินการ Action วงจรการบริหารงานคุณภาพใช้ในการควบคุมและพัฒนาระบบการดำเนินงานกิจกรรม PDCA ทั้งสี่ขั้นตอนเป็นกระบวนการที่สามารถทำซ้ำได้ เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปและพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น

๑. การวางแผน Plan หมายถึงการตั้งเป้าหมายวัตถุประสงค์และกระบวนการที่จำเป็นเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ เช่น วางแผนกำหนดผู้เข้าโครงการ ระยะเวลา แนวทางการทำกิจกรรม การใช้สื่อ และตัวชี้วัด เป็นต้น

๒. การปฏิบัติตามแผน Do หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินการตามวัตถุประสงค์จากขั้นตอนการวางแผนหรือตามแผนงานที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบให้มีความต่อเนื่อง โดยในขั้นตอนการปฏิบัตินี้เราควรศึกษาถึงวิธีการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับภารกิจกรมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

๓. การตรวจสอบ Check หมายถึง ขั้นตอนการตรวจสอบ เป็นขั้นตอนหลังจากผ่านขั้นตอนการดำเนินงานหรือการปฏิบัติตามแผนมาแล้ว จะมีการบันทึกข้อมูลเพื่อใช้ในการตรวจสอบข้อมูลและผลลัพธ์ที่รวบรวมจากขั้นตอนการทดสอบหรือปฏิบัติงาน โดยจะได้รับการประเมินในทุก

ส่วนงาน ข้อมูลต่างๆ จะถูกบันทึกเพื่อเปรียบเทียบกับผลลัพธ์ที่คาดหวังเพื่อช่วยให้เห็นแนวโน้มในแต่ละช่วงการดำเนินงานและช่วยให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงใดที่ได้ผลดีกว่าการเปลี่ยนแปลงอื่นๆ หรือได้ผลดีที่สุด

๔. การดำเนินการ Action หมายถึง การดำเนินการเพื่อปรับปรุงแก้ไขโดยขั้นตอนนี้เป็นกรนำเอาผลลัพธ์ที่ได้จากขั้นตอนการตรวจสอบมาวิเคราะห์และตรวจสอบหาสาเหตุความผิดพลาดที่เกิดขึ้นมาประเมินเพื่อพัฒนาแผนและหาแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาปรับปรุงกระบวนการขั้นตอนให้เกิดประสิทธิภาพและผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

คำชี้แจง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของตนเอง

ข้อ	ข้อความ	คะแนนความ สอดคล้อง (IOC)			ข้อเสนอแนะ
		+๑	๐	- ๑	
การวางแผน (Plan)					
๑	กิจกรรมมีการวางแผนกำหนดวัตถุประสงค์และผู้เข้าร่วมโครงการ				
๒	กิจกรรมมีการวางแผนกำหนดกระบวนการรูปแบบและการใช้สื่อ				
๓	กิจกรรมมีการวางแผนกำหนดระยะเวลาแนวทางการทำกิจกรรม				
การปฏิบัติตามแผน (Do)					
๔	ผู้เข้าร่วมโครงการได้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด				
๕	ผู้เข้าร่วมโครงการได้ปฏิบัติตามกระบวนการตามรูปแบบและการใช้สื่อที่กำหนด				
๖	ผู้เข้าร่วมโครงการได้ปฏิบัติตามกำหนดระยะเวลา				
การตรวจสอบ (Check)					
๗	มีการบันทึกข้อมูลผู้เข้าร่วมโครงการ				
๘	มีการบันทึกข้อมูลผลการปฏิบัติ ๗ กิจกรรมความดี ในแต่ละครั้ง				
๙	มีการบันทึกข้อมูลผลการร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอ ในแต่ละครั้ง				
การดำเนินการ (Action)					
๑๐	นำผลลัพธ์ที่ได้จากปฏิบัติ ๗ กิจกรรมความดี มาประเมินเพื่อพัฒนาปรับปรุงให้ทำได้อย่างต่อเนื่อง				
๑๑	นำผลลัพธ์ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอ มาประเมินเพื่อพัฒนาปรับปรุงให้ทำได้อย่างต่อเนื่อง				
๑๒	มีการเปรียบเทียบกับผลลัพธ์ที่ได้แต่ละครั้งเพื่อช่วยให้เห็นแนวโน้มในการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาปรับปรุงได้อย่างต่อเนื่อง				

ตอนที่ ๔ ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักพุทธธรรม จำนวน ๙ ข้อ

หลักพุทธธรรม คือ การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขา ได้แก่ พัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางสังคม(ศีล) พัฒนาจิตใจ(สมาธิ) และพัฒนาความรู้ความเข้าใจ(ปัญญา)

๑. พัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางสังคม คือ การฝึกอบรมในด้านความประพฤติ ระเบียบ วินัย ความสุจริต ทางกาย วาจา และอาชีพะ รักษาระเบียบกฎเกณฑ์ในขณะที่ทำหน้าที่ คือ ศีล

๒. พัฒนาจิตใจ คือ การฝึกอบรมทางใจ การปลูกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพของจิต ให้ตั้งมั่น บริสุทธิ์ ควรแก่การงาน ด้วยความตั้งใจ ไม่วอกแวกฟุ้งซ่าน คือ สมาธิ

๓. พัฒนาความรู้ความเข้าใจ คือ การศึกษาอบรม ทางปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งทั้งหลาย ตามความเป็นจริงโดยไม่อิงความรู้สึกตนเอง ไตร่ตรองหาข้อบกพร่อง เพื่อปรับปรุงแก้ไข คือ ปัญญา

คำชี้แจง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของตนเอง

ข้อ	ข้อคำถาม	คะแนนความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
		+๑	๐	-	
พัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางสังคม					
๑	กิจกรรมทำให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และมีความสุขในการเรียน				
๒	กิจกรรมทำให้มีความประพฤติดีมีระเบียบวินัยและรักษาระเบียบกฎเกณฑ์ได้				
๓	กิจกรรมทำให้มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองและส่วนรวม				
พัฒนาจิตใจ					
๔	กิจกรรมทำให้มีสติในการเรียนและการทำกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง				
๕	กิจกรรมทำให้มีสมาธิในการเรียนและการทำกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง				
๖	กิจกรรมทำให้มีความสุขในการเรียนและการทำกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง				
พัฒนาความรู้ความเข้าใจ					
๗	กิจกรรมทำให้สามารถทำความเข้าใจในสิ่งทั้งหลาย ตามความเป็นจริง				
๘	กิจกรรมทำให้สามารถใช้ความคิดไตร่ตรองหาข้อบกพร่อง เพื่อปรับปรุงแก้ไขตนเองได้				
๙	กิจกรรมทำให้สามารถต่อยอดความรู้ที่มีเพื่อพัฒนาตนเองและผู้อื่นได้				

ตอนที่ ๕ ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของนักเรียน จำนวน ๑๘ ข้อ

สมรรถนะของนักเรียน คือ สมรรถนะหลัก (Core Competency) ไว้ ๖ ประการ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาความสามารถที่จำเป็นของผู้เรียนต่อการใช้ชีวิตในปัจจุบันและอนาคต ได้แก่ ๑.สมรรถนะการจัดการตนเอง ๒.สมรรถนะการสื่อสาร ๓.สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ๔.สมรรถนะการคิดขั้นสูง ๕.สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งและ ๖.สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน

๑. สมรรถนะการจัดการตนเอง คือ การรู้จักตนเอง รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ ทำงาน และใช้ชีวิตตามความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของตน มีวินัยในตนเอง สามารถบริหาร จัดการเวลา ทรัพยากร และสุขภาวะ เพื่อบรรลุเป้าหมายได้อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

๒. สมรรถนะการสื่อสาร คือ การรับและส่งสารบนความเข้าใจ ความเคารพในความคิดเห็นและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ให้บรรลุ เป้าหมาย โดยใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และสื่อดิจิทัลได้เป็นอย่างดี

๓. สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม คือ การเป็นสมาชิกทีมที่ดีและมีภาวะผู้นำ ใช้กระบวนการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังอย่างเป็นระบบ ด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้ มีการประสานความคิดที่แตกต่างสู่การตัดสินใจเป็นทีมอย่างรับผิดชอบร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี จนทำให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

๔. สมรรถนะการคิดขั้นสูง คือ การไตร่ตรอง คิดวิพากษ์ คิดอย่างเป็นระบบ สามารถใช้ข้อมูลในการตัดสินใจแก้ปัญหา มีความยืดหยุ่นทางความคิด ริเริ่มความคิดใหม่ๆ โดยคำนึงถึงผลกระทบรอบด้าน

๕. สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง คือ การปฏิบัติตามสถานภาพ บทบาท และกฎกติกาในสังคม เคารพสิทธิมนุษยชน รับผิดชอบต่อส่วนรวม (Accountability) มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์วัฒนธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทย จัดการสิ่งแวดล้อม และสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เป็นธรรมในระดับท้องถิ่น ประเทศและโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในโลกความจริง และโลกดิจิทัล

๖. สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน คือ มีความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของโลกและเอกภพและความสัมพันธ์ของคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และธรรมชาติในชีวิตประจำวัน ใช้และรู้เท่าทันวิทยาการเทคโนโลยี มีความอยากรู้ อยากเห็น ช่างสังเกต เห็นคุณค่า สามารถแก้ปัญหา หรือสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ เพื่อดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน

คำชี้แจง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของตนเอง

ข้อ	ข้อคำถาม	คะแนนความ สอดคล้อง (IOC)			ข้อเสนอแนะ
		+๑	๐	-๑	
สมรรถนะการจัดการตนเอง					
๑	ข้าพเจ้าสามารถรู้จักตนเองและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงได้				
๒	ข้าพเจ้าสามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ ทำงานและใช้ชีวิตได้				
๓	ข้าพเจ้ามีวินัยในตนเอง สามารถบริหาร จัดการเวลา ทรัพยากรให้คุ้มค่าได้				
สมรรถนะการสื่อสาร					
๔	ข้าพเจ้าสามารถการรับและส่งสารให้เข้าใจได้				
๕	ข้าพเจ้ามีความเคารพในความคิดเห็นและวัฒนธรรมที่แตกต่างของผู้อื่น				
๖	ข้าพเจ้าสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษา				
สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม					
๗	ข้าพเจ้าสามารถทำงานแบบร่วมมือรวมพลังอย่างเป็นระบบ				
๘	ข้าพเจ้าสามารถประสานความคิดที่แตกต่างสู่การตัดสินใจเป็นทีมอย่างรับผิดชอบร่วมกัน				
๙	ข้าพเจ้าสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี จนทำให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย				
สมรรถนะการคิดขั้นสูง					
๑๐	ข้าพเจ้าสามารถคิดไตร่ตรอง คิดวิเคราะห์ อย่างเป็นระบบ				
๑๑	ข้าพเจ้าสามารถใช้ข้อมูลในการตัดสินใจแก้ปัญหาได้				
๑๒	ข้าพเจ้ามีความคิดริเริ่มใหม่ๆและความยืดหยุ่นทางความคิด				
สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง					
๑๓	ข้าพเจ้าเข้าใจบทบาท หน้าที่และกฎกติกาในสังคม				
๑๔	ข้าพเจ้ารู้จักเคารพสิทธิมนุษยชน				
๑๕	ข้าพเจ้ามีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม				
สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน					
๑๖	ข้าพเจ้าเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของโลกและเอกภพ และความสัมพันธ์ของคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และธรรมชาติในชีวิตประจำวัน				
๑๗	ข้าพเจ้ารู้เท่าทันวิทยาการเทคโนโลยี มีความอยากรู้ อยากเห็น ช่างสังเกต เห็นคุณค่า สามารถแก้ปัญหาได้				
๑๘	ข้าพเจ้าสามารถดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน				

แบบสอบถามสำหรับการวิจัยเรื่อง

โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรม
ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

STRUCTURAL EQUATION MODEL FOR GOODNESS COMPETENCY
DEVELOPMENT ACCORDING TO BUDDHIST PRINCIPLES
OF STUDENTS IN SECONDARY SCHOOLS

คำชี้แจง แบบสอบถามสำหรับการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น ๖ ตอน ดังนี้
ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๔ ข้อ
ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี จำนวน ๒๑ ข้อ
ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนา PDCA จำนวน ๑๒ ข้อ
ตอนที่ ๔ ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักพุทธธรรม จำนวน ๙ ข้อ
ตอนที่ ๕ ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของนักเรียน จำนวน ๑๘ ข้อ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ที่ตรงตามข้อมูลของท่าน

๑. เพศ

- ☐ ๑. นักเรียนชาย ☐ ๒. นักเรียนหญิง

๒. อายุ

- ☐ ๑. ต่ำกว่า ๑๒ ปี ☐ ๒. ๑๒-๑๔ ปี
☐ ๓. ๑๕ - ๑๗ ปี ☐ ๔. ๑๘ ปีขึ้นไป

๓. ระดับชั้น

- ☐ ๑. มัธยมศึกษาปีที่ ๑ ☐ ๒. มัธยมศึกษาปีที่ ๒
☐ ๓. มัธยมศึกษาปีที่ ๓ ☐ ๔. มัธยมศึกษาปีที่ ๔
☐ ๕. มัธยมศึกษาปีที่ ๕ ☐ ๖. มัธยมศึกษาปีที่ ๖

๔. นับถือศาสนา

- ☐ ๑. พุทธ ☐ ๒. คริสต์
☐ ๓. อิสลาม ☐ ๔. อื่นๆ ระบุ.....

คำชี้แจง คำถามในตอนที่ ๒-๕ นี้เป็นข้อคำถามที่มีการให้คะแนนแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale)

ที่มีระดับการให้คะแนนของผู้ตอบแบบสอบถามเป็น ๕ ระดับ ดังนี้

๕ คะแนน แทน มีระดับคุณภาพ มากที่สุด

๔ คะแนน แทน มีระดับคุณภาพ มาก

๓ คะแนน แทน มีระดับคุณภาพ ปานกลาง

๒ คะแนน แทน มีระดับคุณภาพ น้อย

๑ คะแนน แทน มีระดับคุณภาพ น้อยที่สุด

ตอนที่ ๒ ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการ ๗ กิจกรรมความดี จำนวน ๒๑ ข้อ

คำชี้แจง ขอให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของตนเอง

ข้อ	รายการ	ระดับคุณภาพ				
		๕	๔	๓	๒	๑
การรักษาศีล ๕						
๑	การรักษาศีลห้า สม่่าเสมอจะเป็นการสร้างนิสัยให้มีความรับผิดชอบต่อกายและวาจาของตนเอง					
๒	การรักษาศีลห้า สม่่าเสมอจะเป็นการไม่สร้างความทุกข์ร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น					
๓	การรักษาศีลห้า สม่่าเสมอจะเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการสร้างชีวิตที่มีความสุข					
การสวดมนต์ นั่งสมาธิ						
๔	การสวดมนต์ นั่งสมาธิสม่่าเสมอจะทำให้ใจสบายและใจสงบ					
๕	การสวดมนต์ นั่งสมาธิสม่่าเสมอจะทำให้มีสมาธิให้การเรียน					
๖	การสวดมนต์ นั่งสมาธิสม่่าเสมอจะทำให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ให้สะอาด เป็นระเบียบ						
๗	การจัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ให้สะอาด เป็นระเบียบสม่่าเสมอจะเป็นการทำให้มีวินัย					
๘	การจัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ให้สะอาด เป็นระเบียบสม่่าเสมอจะเป็นการทำให้มีนิสัยรักความสะอาด					
๙	การจัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำ ให้สะอาด เป็นระเบียบสม่่าเสมอจะเป็นการทำให้มีความรับผิดชอบ					
คิดดีด้วยการจับดีคนรอบข้าง						
๑๐	การคิดดีด้วยการจับดีคนรอบข้างสม่่าเสมอจะเป็นการทำให้มีจิตใจที่ดีเกิดพลังด้านบวก					

ข้อ	รายการ	ระดับคุณภาพ				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑๑	การคิดดีด้วยการจับดีคนรอบข้างสม่ำเสมอจะเป็นการทำให้เห็นคุณค่าของผู้อื่น					
๑๒	การคิดดีด้วยการจับดีคนรอบข้างสม่ำเสมอจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น					
พุดดีด้วยการพุดจาไฟเราะ						
๑๓	การพุดดีด้วยการพุดจาไฟเราะเป็นการทำให้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี					
๑๔	การพุดดีด้วยการพุดจาไฟเราะเป็นการทำประสานและสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
๑๕	การพุดดีด้วยการพุดจาไฟเราะเป็นการให้เกียรติและความเคารพต่อผู้อื่น					
ทำดีบำเพ็ญประโยชน์หรืออบบุญ						
๑๖	การทำดีบำเพ็ญประโยชน์ทำให้เป็นคนมีน้ำใจรู้จักเสียสละ					
๑๗	การทำดีบำเพ็ญประโยชน์หรืออบบุญสม่ำเสมอจะเป็นการทำช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยให้เป็นผู้ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม					
๑๘	การทำดีบำเพ็ญประโยชน์ทำให้มีความรับผิดชอบต่อส่วนร่วมและเคารพในกฎกติกาของสังคม					
ร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอ						
๑๙	การร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอเป็นการฝึกการใช้ความคิดไตร่ตรอง ได้อย่างเป็นระบบ					
๒๐	การร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอเป็นฝึกการสื่อสารเพื่อการสร้างแรงบันดาลใจส่งเสริมให้ทำความดีต่อไป					
๒๑	การร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอเป็นการฝึกการทำงานเป็นทีม					

ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนา PDCA จำนวน ๑๒ ข้อ

คำชี้แจง ขอให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของตนเอง

ข้อ	รายการ	ระดับคุณภาพ				
		๕	๔	๓	๒	๑
การวางแผน (Plan)						
๑	กิจกรรมมีการวางแผนกำหนดวัตถุประสงค์และผู้เข้าร่วมโครงการ					
๒	กิจกรรมมีการวางแผนกำหนดกระบวนการรูปแบบและการใช้สื่อ					
๓	กิจกรรมมีการวางแผนกำหนดระยะเวลาแนวทางการทำกิจกรรม					
การปฏิบัติตามแผน (Do)						
๔	ผู้เข้าร่วมโครงการได้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด					
๕	ผู้เข้าร่วมโครงการได้ปฏิบัติตามกระบวนการตามรูปแบบและการใช้สื่อที่กำหนด					
๖	ผู้เข้าร่วมโครงการได้ปฏิบัติตามกำหนดระยะเวลา					
การตรวจสอบ (Check)						
๗	มีการบันทึกข้อมูลผู้เข้าร่วมโครงการ					
๘	มีการบันทึกข้อมูลผลการปฏิบัติ ๗ กิจกรรมวัดความดี ในแต่ละครั้ง					
๙	มีการบันทึกข้อมูลผลการร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอ ในแต่ละครั้ง					
การดำเนินการ (Action)						
๑๐	นำผลลัพธ์ที่ได้จากปฏิบัติ ๗ กิจกรรมวัดความดี มาประเมินเพื่อพัฒนาปรับปรุงให้ทำได้อย่างต่อเนื่อง					
๑๑	นำผลลัพธ์ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอมาประเมินเพื่อพัฒนาปรับปรุงให้ทำได้อย่างต่อเนื่อง					
๑๒	มีการเปรียบเทียบกับผลลัพธ์ที่ได้แต่ละครั้งเพื่อช่วยให้เห็นแนวโน้มในการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาปรับปรุงได้อย่างต่อเนื่อง					

ตอนที่ ๔ ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักพุทธธรรม จำนวน ๙ ข้อ

คำชี้แจง ขอให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของตนเอง

ข้อ	รายการ	ระดับคุณภาพ				
		๕	๔	๓	๒	๑
พัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางสังคม						
๑	กิจกรรมทำให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และมีความสุขในการเรียน					
๒	กิจกรรมทำให้มีความประพฤติดีมีระเบียบวินัยและรักษาระเบียบกฎเกณฑ์ได้					
๓	กิจกรรมทำให้มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองและส่วนรวม					
พัฒนาจิตใจ						
๔	กิจกรรมทำให้มีสติในการเรียนและการทำกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง					
๕	กิจกรรมทำให้มีสมาธิในการเรียนและการทำกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง					
๖	กิจกรรมทำให้มีความสุขในการเรียนและการทำกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง					
พัฒนาความรู้ความเข้าใจ						
๗	กิจกรรมทำให้สามารถทำความเข้าใจในสิ่งทั้งหลาย ตามความเป็นจริง					
๘	กิจกรรมทำให้สามารถใช้ความคิดไตร่ตรองหาข้อบกพร่อง เพื่อปรับปรุงแก้ไขตนเองได้					
๙	กิจกรรมทำให้สามารถต่อยอดความรู้ที่มีเพื่อพัฒนาตนเองและผู้อื่นได้					

ตอนที่ ๕ ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของนักเรียน จำนวน ๑๘ ข้อ

คำชี้แจง ขอให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของตนเอง

ข้อ	รายการ	ระดับคุณภาพ				
		๕	๔	๓	๒	๑
สมรรถนะการจัดการตนเอง						
๑	ข้าพเจ้าสามารถรู้จักตนเองและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงได้					
๒	ข้าพเจ้าสามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ ทำงานและใช้ชีวิตได้					
๓	ข้าพเจ้ามีวินัยในตนเอง สามารถบริหาร จัดการเวลา ทรัพยากรให้คุ้มค่าได้					
สมรรถนะการสื่อสาร						
๔	ข้าพเจ้าสามารถการรับและส่งสารให้เข้าใจได้					
๕	ข้าพเจ้ามีความเคารพในความคิดเห็นและวัฒนธรรมที่แตกต่างของผู้อื่น					
๖	ข้าพเจ้าสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษา					
สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม						
๗	ข้าพเจ้าสามารถทำงานแบบร่วมมือรวมพลังอย่างเป็นระบบ					
๘	ข้าพเจ้าสามารถประสานความคิดที่แตกต่างสู่การตัดสินใจเป็นทีมอย่างรับผิดชอบร่วมกัน					
๙	ข้าพเจ้าสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี จนทำให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย					
สมรรถนะการคิดขั้นสูง						
๑๐	ข้าพเจ้าสามารถคิดไตร่ตรอง คิดวิเคราะห์ อย่างเป็นระบบ					
๑๑	ข้าพเจ้าสามารถใช้ข้อมูลในการตัดสินใจแก้ปัญหาได้					
๑๒	ข้าพเจ้ามีความคิดริเริ่มใหม่ๆและความยืดหยุ่นทางความคิด					
สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง						
๑๓	ข้าพเจ้าเข้าใจบทบาท หน้าที่และกฎกติกาในสังคม					
๑๔	ข้าพเจ้ารู้จักเคารพสิทธิมนุษยชน					
๑๕	ข้าพเจ้ามีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม					
สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน						
๑๖	ข้าพเจ้าเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของโลกและเอกภพและความสัมพันธ์ของคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และธรรมชาติในชีวิตประจำวัน					
๑๗	ข้าพเจ้ารู้เท่าทันวิทยาการเทคโนโลยี มีความอยากรู้ อยากเห็น ช่างสังเกต เห็นคุณค่า สามารถแก้ปัญหาได้					
๑๘	ข้าพเจ้าสามารถดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน					

ผลการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ								
ข้อที่	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวมของ คะแนน $\sum R$	IOC = $\frac{\sum R}{N}$	ผลการ พิจารณา
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓	คนที่ ๔	คนที่ ๕			
๑. กระบวนการ ๗ กิจกรรมความดี จำนวน ๒๑ ข้อ								
๑	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	๑	๑	๐	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๖	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๙	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๑	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๒	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๓	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๑๔	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๕	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๖	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๗	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๘	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๙	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๐	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๒๑	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒. กระบวนการพัฒนา PDCA จำนวน ๑๒ ข้อ								
๑	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๒	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	๑	๑	๑	๐	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๖	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ผลการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ								
ข้อที่	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวมของ คะแนน $\sum R$	IOC = $\frac{\sum R}{N}$	ผลการ พิจารณา
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓	คนที่ ๔	คนที่ ๕			
๙	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๑	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๒	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓. หลักพุทธธรรม จำนวน ๙ ข้อ								
๑	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๔	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๙	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔. สมรรถนะของนักเรียน จำนวน ๑๘ ข้อ								
๑	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	๑	๑	๐	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๖	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๙	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๑	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๒	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๓	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๔	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๕	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๑๖	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ผลการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ								
ข้อที่	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวมของ คะแนน $\sum R$	IOC = $\frac{\sum R}{N}$	ผลการ พิจารณา
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓	คนที่ ๔	คนที่ ๕			
๑๗	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๘	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ผลการประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสอบถาม IOC

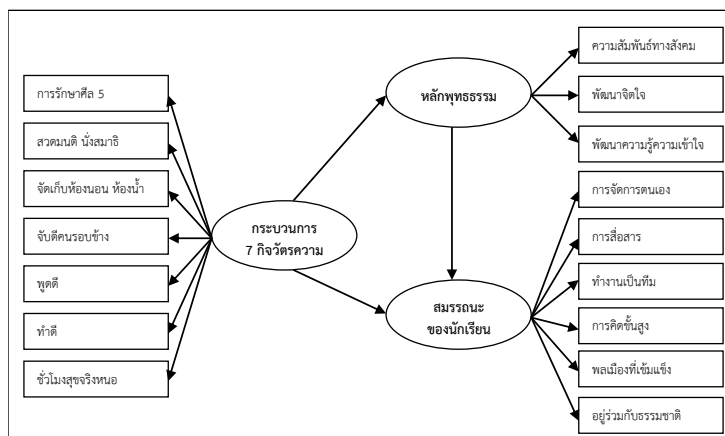
(Index of Objective Congruene)

ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ ๐.๕๐ – ๑.๐๐ สามารถนำไปใช้ได้

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย ตรวจเครื่องมือ IOC

- ๑) พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ผศ.ดร.
- ๒) พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน, ผศ.ดร
- ๓) ผศ.ดร.สมชาย ดำเนิน
- ๔) ผศ.ดร.จตุภูมิ เขตจัตุรัส
- ๕) ดร.ลำพอง กลมกุล

แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

ภาพที่ ๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

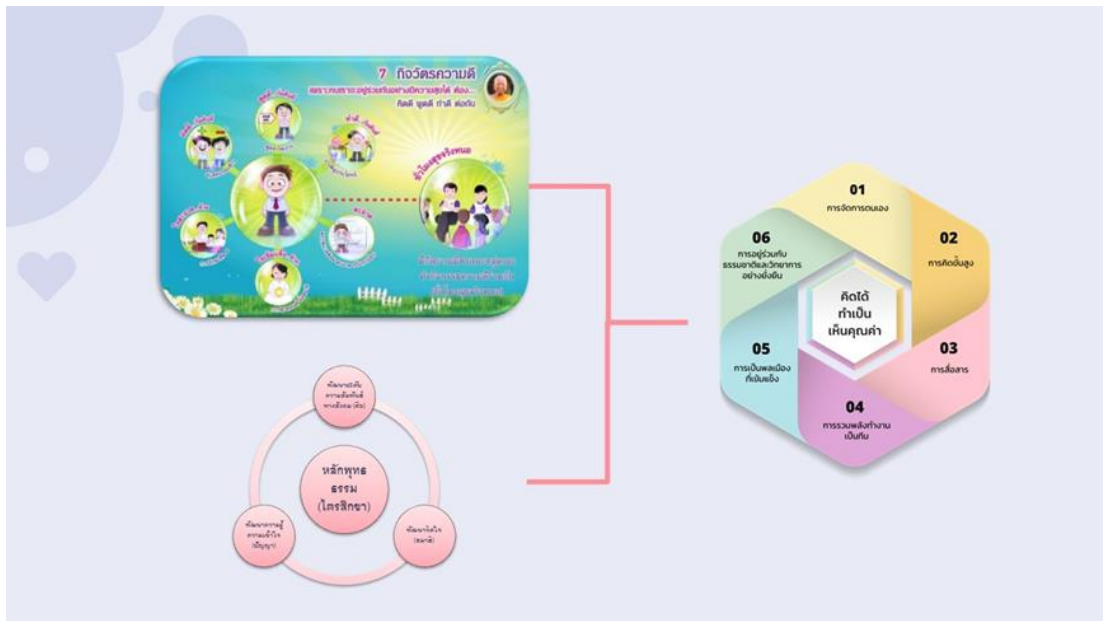
นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๗ กิจกรรมความดี คือ ชุดของความดีที่นำมาเรียบเรียงให้เข้าใจง่าย สื่อสารถ่ายทอดต่อง่าย เพื่อมุ่งหวังผลในการนำธรรมะไปสู่ภาคปฏิบัติได้อย่างง่ายๆ โดยแต่ละข้อจะเกี่ยวพันส่งเสริมซึ่งกันและกัน หากตั้งใจฝึกฝนปฏิบัติจนเป็นนิสัย ก็จะส่งผลให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความอบอุ่น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ประกอบด้วย กิจกรรมประจำวัน ๖ ข้อ และกิจกรรมประจำสัปดาห์ ๑ ข้อ ดังนี้ รักษาศีลห้า สวดมนต์ นั่งสมาธิ จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำให้สะอาดเป็นระเบียบ คิดดี ด้วยการจับผิดคนรอบข้าง พูดดี ด้วยการพูดจาไพเราะ ทำดีด้วยการทำบุญหรือบำเพ็ญประโยชน์อย่างน้อย ๑ เรื่องและร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอ ซึ่งเป็นกิจกรรมประจำสัปดาห์ อย่างน้อย ๑๒ ครั้ง

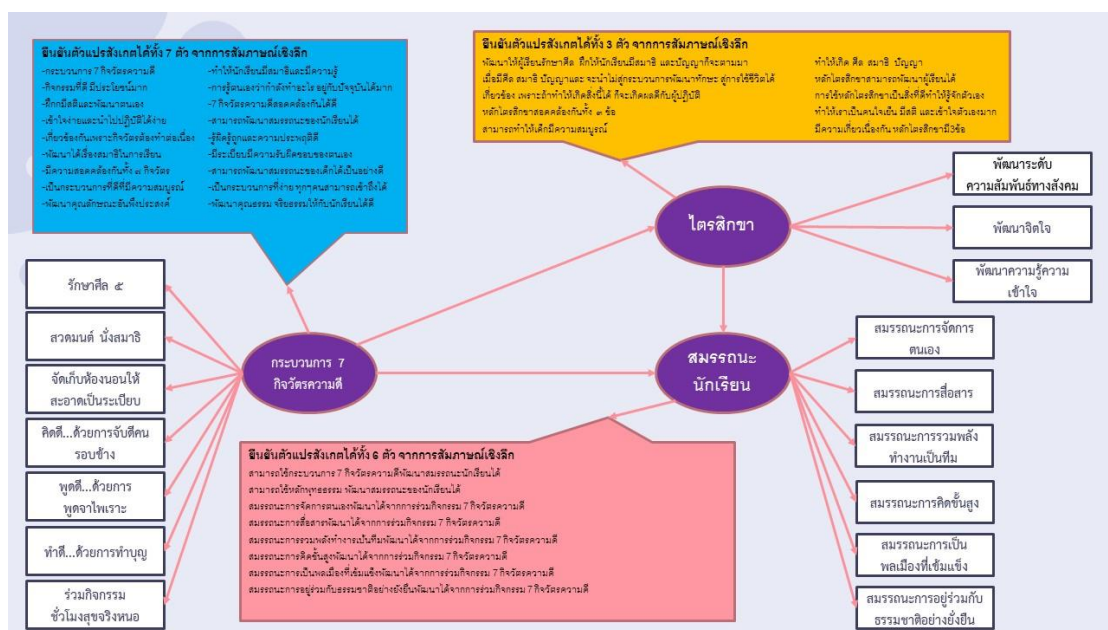
หลักพุทธธรรม คือ การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขา ได้แก่ ๑) พัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางสังคม คือ การฝึกอบรมในด้านความประพฤติ ระเบียบ วินัย ความสุจริต ทางกาย วาจา และอาชีวะ รักษาระเบียบกฎเกณฑ์ในขณะทำหน้าที่ คือ ศีล ๒) พัฒนาจิตใจ คือ การฝึกอบรมทางใจ การปลูกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพของจิต ให้ตั้งมั่น บริสุทธิ์ ควรแก่การทำงาน ด้วยความตั้งใจ ไม่ย่อท้อพองฟูหวั่นไหว คือ สมาธิและ ๓) พัฒนาความรู้ความเข้าใจ คือ การศึกษาอบรม ทางปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งทั้งหลาย ตามความเป็นจริงโดยไม่อิงความรู้สึกตนเอง ไตรตรองหาข้อบกพร่อง เพื่อปรับปรุงแก้ไข คือ ปัญญา

สมรรถนะของนักเรียน คือ สมรรถนะหลัก (Core Competency) ไว้ ๖ ด้าน เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาความสามารถที่จำเป็นของผู้เรียนต่อการใช้ชีวิตในปัจจุบันและอนาคต ได้แก่ ๑)สมรรถนะการจัดการตนเอง ๒) สมรรถนะการสื่อสาร ๓) สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ๔)สมรรถนะการคิดขั้นสูง และ ๕) สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ๖) สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิถียุคอย่างยั่งยืน

ภาพที่ ๒ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ภาพที่ ๓ ภาพรวม ๗ กิจกรรมความดี หลักพุทธธรรมและสมรรถนะของนักเรียน

ภาพที่ ๔ กรอบแนวคิดในการวิจัยสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ตอนที่ ๑ ข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ตำแหน่ง / ความเชี่ยวชาญ.....

ตอนที่ ๒ แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม

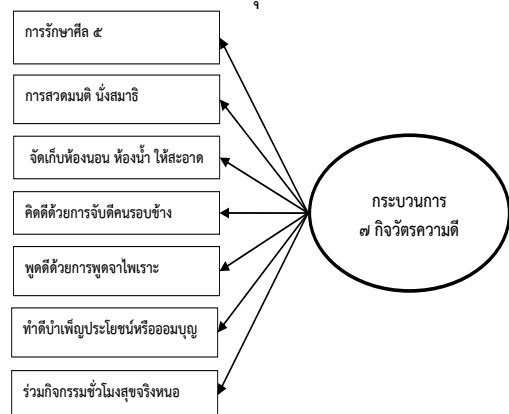
ท่านมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างไร? เกี่ยวกับการพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้าง การพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจากการที่ผู้วิจัยได้ ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา พระภิกษุ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ร่วมโครงการโรงเรียนรักษาศีลห้า ได้องค์ประกอบตัวแปร ดังนี้ ๑. ตัวแปรแฝงภายนอก ได้แก่ กระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี ๒. ตัวแปรแฝงภายใน ได้แก่ หลักพุทธ ธรรมและสมรรถนะของนักเรียน

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

ท่านมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการ ๗ กิจวัตรความดี ประกอบด้วย ๑.รักษาศีลห้า ๒.สวดมนต์นั่งสมาธิ ๓.จัดเก็บห้องนอน ห้องน้ำให้สะอาดเป็นระเบียบ ๔. คิดดี ด้วยการจับดีคนรอบข้าง ๕. พุทธดีด้วยการพูดจาไพเราะ ๖. ทำดีด้วยการทำบุญหรือบำเพ็ญประโยชน์และ ๗.ร่วมกิจกรรมชั่วโมงสุขจริงหนอ อย่างไรบ้าง

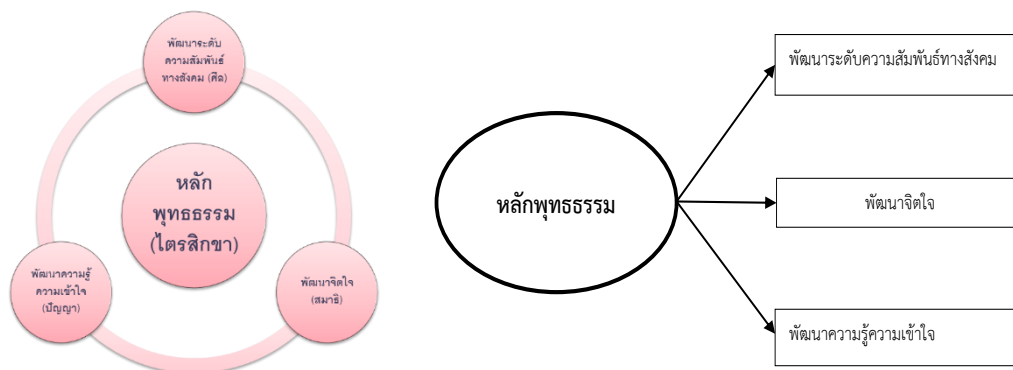
ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

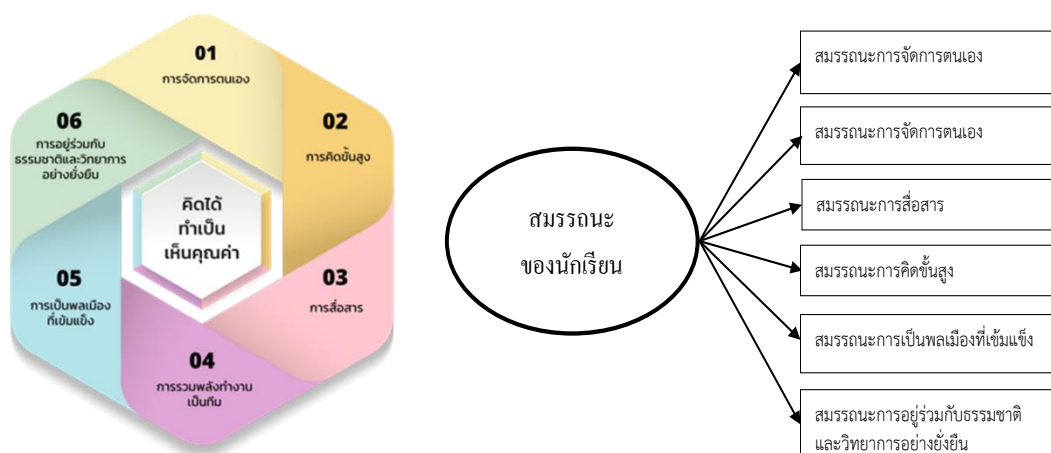
.....

ท่านมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ หลักพุทธธรรมคือการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขา ได้แก่ ๑) พัฒนาระดับความสัมพันธ์ทางสังคม(ศีล) ๒) พัฒนาจิตใจ(สมาธิ) และ ๓) พัฒนาความรู้ความเข้าใจ(ปัญญา) อย่างไรบ้าง

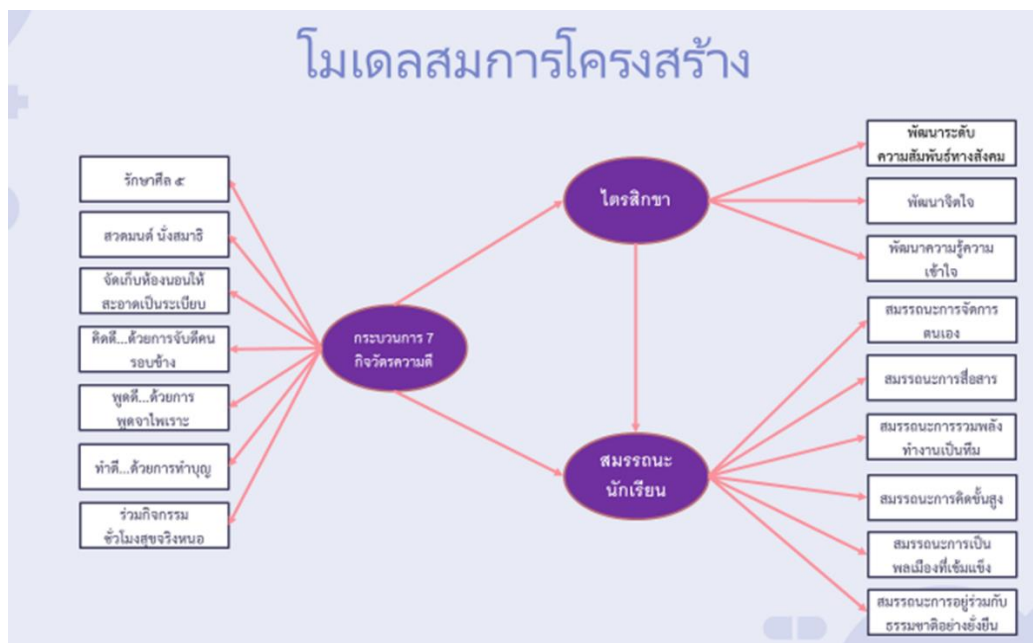
ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

ท่านมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ สมรรถนะของนักเรียน หมายถึง สมรรถนะหลัก (Core Competency) ไว้ ๖ ประการ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาความสามารถที่จำเป็นของผู้เรียนต่อการใช้ชีวิตในปัจจุบันและอนาคต ได้แก่ ๑) สมรรถนะการจัดการตนเอง ๒) สมรรถนะการสื่อสาร ๓) สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ๔) สมรรถนะการคิดขั้นสูง ๕) สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และ ๖) สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน อย่างไรบ้าง

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

ท่านมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างไรเกี่ยวกับโมเดลองค์ประกอบการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างต่อไป

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

[illegible]

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและหนังสือเชิญ

- รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย
- รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์
- รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม
- หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย ตรวจเครื่องมือ CVI

พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ผศ.ดร.
พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน, ผศ.ดร
รศ.ดร อำนาจ บัวศิริ
ผศ.ดร.จตุภูมิ เขตจัตุรัส
ดร.ลำพอง กลมกุล

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย ตรวจเครื่องมือ IOC

- ๑) พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ผศ.ดร.
- ๒) พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน, ผศ.ดร
- ๓) ผศ.ดร.สมชาย ดำเนิน
- ๔) ผศ.ดร.จตุภูมิ เขตจัตุรัส
- ๕) ดร.ลำพอง กลมกุล

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (นักวิชาการศึกษา)

๑. พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปัญโญ, ผศ. ดร. อาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. พระมหานพดล ธมมานนโท, ดร. นักวิชาการศึกษา สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. พระอดิคุณ ฐิตวโร, ดร. นักวิชาการศึกษา รองอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย
๔. ผศ. ดร. บุญเชิด ชำนิศาสตร์ อาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โครงการโรงเรียนรักษาศีล ๕

๑. พระมหากัมพล อตถปาโล นักวิชาการศึกษา พระสอนศีลธรรม
๒. พระกิตติตะวัน ปญญาโช พระอาจารย์โครงการโรงเรียนรักษาศีล ๕
๓. พระสรเสรีญ ชานโทโย พระอาจารย์โครงการโรงเรียนรักษาศีล ๕
๔. อาจารย์นิพนธ์ ทาติ นักวิชาการศึกษา โครงการโรงเรียนรักษาศีล ๕
๕. นายจันทร์เทพจ์ เพ็ชรยิ้ม ผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนตาคลีประชาสรรค์
๖. นางสาวนิตา บำรุงพงษ์ รองผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนตาคลีประชาสรรค์
๗. นายสืบสกุล อนุแสน ผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย นนทบุรี
๘. นายจิระศักดิ์ เพ็ชรจันทร์ รองผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย นนทบุรี
๙. นายวรรณสูตร พันธุมะเกียรติ ผู้อำนวยการโรงเรียนบดินทรเดชา(สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี
๑๐. นายบุญญฤทธิ์ ญาณสาธิต หัวหน้างานแนะแนว โรงเรียนบดินทรเดชา(สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี

รายชื่อผู้สนทนากลุ่ม

๑. ดร.หนึ่งฤทัย มลาไวย์ ตำแหน่งศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต ๑
๒. ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา พระพุทธศาสนา และ SEM)
๓. อาจารย์ ดร.กาญจนา ตระกูลวรกุล ประธานหลักสูตรวิทยาการการประเมิน สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
๔. ดร.รัตน์ที วิโรจน์ฤทธิ์ ตำแหน่ง นักกลยุทธ์บุคคลอาวุโส สำนักงานพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช)
๕. ผศ.ดร.สมชาย ดำเนิน ผู้เชี่ยวชาญการกลั่นกรองบทความวิจัยด้าน พระพุทธศาสนา การศึกษา และ SEM สังกัด สมาคมนักวิจัยแห่งประเทศไทย
๖. พระอดิคุณ ฐิตวโร, ดร. รองอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย
๗. รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปู ผู้อำนวยการหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาบริหาร การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๘. ผศ.ดร. บุญเชิด ชำนิศาสตร์ อาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๙. ดร.ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่ อาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ โทร. ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๘๔

ที่ อว ๘๐๐๓.๓ /ว ๐๑๔

วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

นมัสการ พระมหาญาณวัฒน์ อุตตมโน, ผศ.ดร.

ด้วย พระมหากิตติมศักดิ์ ฉายา ถิรวชิโร นามสกุล กลั่นแสง รหัสประจำตัวนิสิต ๖๓๐๑๑๐๒๐๐๙ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index : CVI) และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้น จากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ ให้ท่าน/จากพระคุณท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดปรากฏตามเอกสาร ที่ได้แนบมาพร้อมแล้ว นี้ หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

ได้ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยแล้ว
 W. ภูมิ
 (พระมหาญาณวัฒน์ อุตตมโน)

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)
 รองคณบดีคณะครุศาสตร์
 ผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหากิตติมศักดิ์ ถิรวชิโร ๐๘ ๒๔๒๕ ๔๓๕๖
 น.ส.มณี อาสากุล ๐๙ ๓๖๙๕ ๔๐๒๘

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ โทร. ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๘๔

ที่ อว ๘๐๐๓.๓ /ว ๐๑๙

วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

นมัสการ พระปลัดระพีณ พุทธิสาร, ผศ.ดร.

ด้วย พระมหากิตติมศักดิ์ ฉายา ถิรวชิโร นามสกุล กลั่นแสง รหัสประจำตัวนิสิต ๖๓๐๑๑๐๒๐๐๙ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index : CVI) และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้น จากอาจารย์ที่ปรึกษาฯ อนุมัติเรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ ให้ท่าน/จากพระคุณท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดปรากฏตามเอกสาร ที่ได้แนบมาพร้อมแล้ว นี้ หลักรัฐฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสกราบเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญบุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหากิตติมศักดิ์ ถิรวชิโร

๐๘ ๒๘๒๕ ๔๙๔๒

น.ส.ณัฏฐ์ อาลากุล

๐๙ ๗๖๙๕ ๔๒๒๘

ฉันทิตถะภิกขุ
พระปลัดระพีณ พุทธิสาร

พระปลัดระพีณ พุทธิสาร, ผศ.ดร.

.....

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ โทร. ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๘๔

ที่ อว ๘๐๐๓.๓ /ว ๐๑๙

วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุมัติเป็นผู้อยู่ข่ายตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.ลำพอง กลมกุล

ด้วย พระมหากิติมศักดิ์ ฉายา ถิรวชิโร นามสกุล กลั่นแสง รหัสประจำตัวนิสิต ๖๓๐๑๑๐๒๐๐๙ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index : CVI) และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้น จากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุมัติให้ท่าน/จากพระคุณท่าน เป็น ผู้อยู่ข่ายตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดปรากฏตามเอกสาร ที่ได้แนบมาพร้อมแล้ว นี้ หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ปญฺญ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหากิติมศักดิ์ ถิรวชิโร

๐๘ ๒๔๒๔ ๔๔๔๒

น.ส.มนี อาลากุล

๐๙ ๓๖๙๕ ๔๒๒๘

อ.ลำพอง กลมกุล

อ.ลำพอง (อ.ลำพอง)

(อ.ลำพอง (อ.ลำพอง))

๑๕ มิ.ย. ๖๕

ที่ อว. ๘๐๐๓.๓ / ๖ ๐๓๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔

๘๐๓๔ www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผศ.ดร.จตุภูมิ เขตจัตุรัส

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหากิตติมศักดิ์ ฉายา ถิรวชิโร นามสกุล กลั่นแสง รหัสประจำตัวนิสิต ๖๓๐๑๑๐๒๐๐๙ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index : CVI) และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจาก อาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุมัติคราะห์ ให้ท่าน/จากพระคุณท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดปรากฏตามเอกสาร ที่ได้แนบมาพร้อมแล้ว นี้ หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหากิตติมศักดิ์ ถิรวชิโร ๐๖ ๕๙๙๖ ๖๓๕๖

น.ส.มนี อาสากุล ๐๙ ๗๖๙๕ ๔๒๒๘

ที่ อว ๘๐๐๓.๓ / ว ๑๕๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๔ ๓๐๓๐ ๕๐๓๔ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑๕ กันยายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระมหากิตติมศักดิ์ ฉายา ถิรวชิโร นามสกุล กลั่นแสง รหัสประจำตัวนิสิต ๖๓๐๑๑๐๒๐๐๔
นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียน
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับ
ความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาฯ ซึ่งนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ท่านเป็น
ผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
จักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู้)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหากิตติมศักดิ์ ถิรวชิโร ๐๘ ๒๘๒๕ ๔๙๕๒

นางสาวมณี อาลากุล ๐๔ ๗๖๐๕ ๔๒๒๘

ยินดีตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

(ผศ.ดร.สมชาย ดำเนิน)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ โทร. ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๘๔

ที่ อว ๘๐๓.๓ / ว ๑๒๔

วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.ลำพอง กลมกุล

เนื่องด้วย พระมหากิตติมศักดิ์ ฉายา ถิรวชิโร นามสกุล กลั่นแสง รหัสประจำตัวนิสิต ๖๓๐๑๑๐๒๐๐๔ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความคิดตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาฯ นิสิตเรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหากิตติมศักดิ์ ถิรวชิโร

๐๘ ๒๘๒๕ ๔๔๕๒

นางสาวมณี อาลากุล

๐๙ ๗๖๙๕ ๔๒๒๘

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

ดร.ลำพอง กลมกุล

ร.ก. ผู้อำนวยการ

ส่วนวิจัย สารสนเทศและบริการวิชาการ

ศูนย์อาเซียนศึกษา

๑๕/๙/๒๕๖๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ โทร. ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๘๔

ที่ อว ๘๐๓.๓ /ว ๐๙๔

วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง

ด้วย พระมหากิตติมศักดิ์ ญาญา ถิรวชิโร นามสกุล กลั่นแสง รหัสประจำตัวนิสิต ๖๓๐๑๑๐๒๐๐๙ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก ได้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในวันอาทิตย์ที่ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๕ เวลา ๑๖.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ อาคารเรียนรวมโซนซี (ชั้น ๕ ห้องซี ๕๑๐) หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ดังมีรายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ได้แนบมาพร้อมนี้ หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหากิตติมศักดิ์ ถิรวชิโร ๐๖ ๕๙๙๖ ๖๓๕๖

น.ส.มณี อาลากุล ๐๙ ๙๖๙๕ ๔๒๒๘

ที่ อว ๘๐๐๓.๓ / ๖ ๐๕๕

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๓๘
www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัณนิษฐานเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิตปัญโญ, ผศ. ดร. อาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัณนิษฐานและแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหากิตติมศักดิ์ ฉายา ถิรวชิโร นามสกุล กลั่นแสง รหัสประจำตัวนิสิต๒๓๐๑๑๐๒๐๐๙
นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียน
มัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่าน/พระคุณท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขออนุญาต
อนุเคราะห์ ให้นิสิตได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วน
วันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแต่แต่ท่าน/พระคุณท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจัก
ได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

นมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

นมัสการด้วยความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญป)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- พระมหากิตติมศักดิ์ ถิรวชิโร

โทร ๐๖๕ ๙๙๖ ๖๓๕๖

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.ณิ อาลากุล

โทร ๐๙๗ ๖๙๕ ๔๒๒๘

ที่ อว ๘๐๐๓.๓ / ๖ ๐๕๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระมหานพดล ธมฺมมานุโท, ดร.

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหากิตติมศักดิ์ ฉายา ถิรวชิโร นามสกุล กลั่นแสง รหัสประจำตัวนิสิต ๖๓๐๑๑๐๒๐๐๙ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียน มัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่าน/พระคุณท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความ อนุเคราะห์ ให้นิสิตได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วน วันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแต่ท่าน/พระคุณท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจัก ได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

นมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

นมัสการมาด้วยความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ นุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- พระมหากิตติมศักดิ์ ถิรวชิโร โทร ๐๖๕ ๙๙๖ ๖๓๕๖

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.ณัฏฐา อาลากุล โทร ๐๙๗ ๖๙๕ ๔๒๒๘

ที่ อว ๘๐๐๓.๓ / ๖ ๐๕๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๗๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๗๔
www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระอติคุณ จิตฺตโร, ดร. รองอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหากิตติมศักดิ์ ฉายา ถิรวชิโร นามสกุล กลั่นแสง รหัสประจำตัวนิสิต๖๓๐๑๑๐๒๐๐๙
นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียน
มัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่าน/พระคุณท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขออนุญาต
อนุญาตให้ให้นิสิตได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วน
วันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแท้แต่ท่าน/พระคุณท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจัก
ได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

นมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

นมัสการมาด้วยความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ นุญปุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ให้สัมภาษณ์แล้ว
น.อ.ก.ก.

21 ก.ค. 2565

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- พระมหากิตติมศักดิ์ ถิรวชิโร

โทร ๐๖๕ ๙๙๖๖ ๖๓๕๖

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.เมธี อาลากุล

โทร ๐๙๗ ๖๐๕๕ ๔๒๒๘

ที่ อว ๘๐๐๓.๓ / ๖ ๐๕๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ ผศ.ดร. บุญเชิด ขำนิศาสตร์ อาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหากิตติมศักดิ์ ฉายา ถิรวชิโร นามสกุล กลั่นแสง รหัสประจำตัวนิสิต๖๓๐๑๑๐๒๐๐๙ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่าน/พระคุณท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขออนุญาตเผยแพร่ ให้นิสิตได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแท้แต่ท่าน/พระคุณท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

นมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

นมัสการมาด้วยความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- พระมหากิตติมศักดิ์ ถิรวชิโร

โทร ๐๖๕ ๙๙๖ ๖๓๕๖

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.มนี อาลากุล

โทร ๐๙๗ ๖๙๕ ๔๒๒๘

ที่ อว ๘๐๐๓.๓ / ๖ ๐๕๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๓๘
www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัณนิษฐานเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระมหากัมพล อดุลปาโล นักวิชาการศึกษา พระสอนศีลธรรม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหากิตติมศักดิ์ ฉายา ถิรวชิโร นามสกุล กลั่นแสง รหัสประจำตัวนิสิต๖๓๐๑๑๐๒๐๐๙
นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียน
มัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่าน/พระคุณท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขออนุญาต
อนุญาตให้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วน
วันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแต่ท่าน/พระคุณท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจัก
ได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

นมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

นมัสการด้วยความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญบุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- พระมหากิตติมศักดิ์ ถิรวชิโร

โทร ๐๖๕ ๙๙๖ ๖๓๕๖

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.ณิ อาลากุล

โทร ๐๙๗ ๖๙๕ ๔๒๒๘

ที่ อว ๘๐๐๓.๓ / ๖ ๐๕๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระกิตติคุณ ปณฺญาโย พระอาจารย์โครงการโรงเรียนรักษาศีล ๕

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหากิตติมศักดิ์ ฉายา ถิรวชิโร นามสกุล กลิ่นแสง รหัสประจำตัวนิสิต๖๓๐๑๑๐๒๐๐๙
นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียน
มัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่าน/พระคุณท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขออนุญาต
ขออนุญาต ให้บัณฑิตได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วน
วันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแต่ที่ท่าน/พระคุณท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจัก
ได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

นมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

นมัสการด้วยความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญบุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร
น. ปณฺญาโย
๒๒ ก.ค. ๖๕

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- พระมหากิตติมศักดิ์ ถิรวชิโร

โทร ๐๖๕ ๙๙๖๖ ๖๓๕๖

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.ณิธิ อลากุล

โทร ๐๙๗ ๖๙๕๕ ๔๒๒๘

ที่ อว ๘๐๐๓.๓ / ๖ ๐๕๕

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๓๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัณนิษฐานเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

นมัสการ พระสรเสริญ ขาโนทย พระอาจารย์โครงการโรงเรียนรักษาศิล ๕

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัณนิษฐานและแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหากิตติมศักดิ์ ฉายา ถิรวชิโร นามสกุล กลั่นแสง รหัสประจำตัวนิสิต๖๓๐๑๑๐๒๐๐๙
 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
 “โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียน
 มัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
 พิจารณาแล้วเห็นว่าท่าน/พระคุณท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความ
 อนุเคราะห์ ให้นิสิตได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วน
 วันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแต่ท่าน/พระคุณท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจัก
 ได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

นมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

นมัสการมาด้วยความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

9 นิสิตมาขอ
 11/7/65
 21/7/65

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- พระมหากิตติมศักดิ์ ถิรวชิโร

โทร ๐๖๕ ๙๙๖๖ ๖๓๕๖

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.ณิ อาลากุล

โทร ๐๙๗ ๖๙๕ ๔๒๒๘

ที่ อว ๘๐๐๓.๓ / ว ๐๕๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๕ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน นายนิพนธ์ ทาดี วิทยากร ผู้ประสานงาน โครงการโรงเรียนรักษาศีล ๕

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหากิตติมศักดิ์ ฉายา ถิรวชิโร นามสกุล กลั่นแสง รหัสประจำตัวนิสิต๒๓๐๑๑๐๒๐๐๙
 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
 “โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียน
 มัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
 พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขออนุญาตให้สัมภาษณ์ได้
 ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่
 จะให้สัมภาษณ์ สุดแต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และ
 ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญบุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ได้ให้สัมภาษณ์ทางออนไลน์แล้ว
 วันที่ ๒๕ มิ.ย. ๖๕
 ๒๕ มิ.ย. ๖๕

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- พระมหากิตติมศักดิ์ ถิรวชิโร

โทร ๐๖๕ ๙๙๖ ๖๓๕๖

เจ้าหน้าที่ :- น.สมณี อลากุล

โทร ๐๖๗ ๖๐๕๕ ๔๒๒๘

ที่ อว ๘๐๐๓.๓ / ๖ ๐๕๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๔ ๓๐๓๐ ๕๐๓๔ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน นายสิบลูก อนุแสน ผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย นนทบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหากิตติมศักดิ์ ฉายา ถิรวชิโร นามสกุล กลั่นแสง รหัสประจำตัวนิสิต๖๓๐๑๑๐๒๐๐๙
 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
 “โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียน
 มัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
 พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ ให้นิสิตได้
 ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่
 จะให้สัมภาษณ์ สุดแต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และ
 ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- พระมหากิตติมศักดิ์ ถิรวชิโร

โทร ๐๖๕ ๙๙๖ ๖๓๕๖

เจ้าหน้าที่ :- น.สมณี อลากุล

โทร ๐๙๗ ๖๙๕ ๔๒๒๘

ที่ อว ๘๐๐๓.๓ / ว ๐๕๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๔๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน นายจิระศักดิ์ เพ็ชรจันทร์ รองผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย นนทบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหากิตติมศักดิ์ ฉายา ถิรวชิโร นามสกุล กลั่นแสง รหัสประจำตัวนิสิต๒๓๐๑๑๐๒๐๐๙
 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
 “โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียน
 มัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
 พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ ให้ยินดีได้
 ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่
 จะให้สัมภาษณ์ สุดแต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และ
 ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ นุญปุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- พระมหากิตติมศักดิ์ ถิรวชิโร

โทร ๐๖๕ ๙๙๖ ๖๓๕๖

เจ้าหน้าที่ :- น.สมณี อาลากุล

โทร ๐๙๗ ๖๙๕ ๕๒๒๘

ที่ อว ๘๐๐๓.๓ / ว ๐๕๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๙ ๘๐๓๘

www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน นายวรรณสูตร พันธุมะเกียรติ ผู้อำนวยการโรงเรียนบดินทรเดชา(สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหากิตติมศักดิ์ ฉายา ถิรวิชโร นามสกุล กลั่นแสง รหัสประจำตัวนิสิต๖๓๐๑๑๐๒๐๐๙ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียน มัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ ให้นิสิตได้ ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่ จะให้สัมภาษณ์ สุดแต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และ ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญบุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- พระมหากิตติมศักดิ์ ถิรวิชโร

โทร ๐๖๕ ๙๙๖ ๖๓๕๖

เจ้าหน้าที่ :- น.สมณี อาลากุล

โทร ๐๙๗ ๖๙๕ ๕๒๒๘

ที่ อว ๘๐๐๓.๓ / ๖ ๐๕๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทรศัพท์ ๐๔ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๘
 www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน นายบุญญฤทธิ์ ญาณสาสิ หัวหน้างานแนะแนว โรงเรียนบดินทรเดชา(สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหากิตติมศักดิ์ ฉายา ถิรวชิโร นามสกุล กลั่นแสง รหัสประจำตัวนิสิต๖๓๐๑๑๐๒๐๐๙
 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
 “โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียน
 มัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
 พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ ให้นิสิตได้
 ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่
 จะให้สัมภาษณ์ สุดแท้แต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และ
 ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญป)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- พระมหากิตติมศักดิ์ ถิรวชิโร

โทร ๐๖๕ ๙๙๖ ๖๓๕๖

เจ้าหน้าที่ :- น.สมณี อลากุล

โทร ๐๙๗ ๖๙๕ ๔๒๒๘

ที่ อว ๘๐๐๓.๓ / ว ๐๕๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐๓๕๒๔ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัณนิษฐานเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน นายจันทร์เทพ เพ็ชรยิ้ม ผู้อำนวยการโรงเรียนศาลเจ้าพ่อเสือ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัณนิษฐานและแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหากิตติศักดิ์ ฉายา ถิรวชิโร นามสกุล กลิ่นแสง รหัสประจำตัวนิสิต๖๓๐๑๑๐๒๐๐๙ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียน มัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่าน/พระคุณท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขออนุญาต ขอให้ท่าน/พระคุณท่านเป็นผู้ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วน วันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแต่ท่าน/พระคุณท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจัก ได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

นมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

นมัสการมาด้วยความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญป)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- พระมหากิตติศักดิ์ ถิรวชิโร

โทร ๐๖๕ ๙๙๖ ๖๓๕๖

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.ณิ อาสากุล

โทร ๐๙๗ ๖๙๕ ๔๒๒๘

ฉันได้ให้สัตยาบัน

(นายจันทร์เทพ เพ็ชรยิ้ม)

ผู้อำนวยการโรงเรียนศาลเจ้าพ่อเสือ

ที่ อว ๘๐๐๓.๓ / ว ๐๕๕

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๕๒๕ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัมภาระเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน นางสาวนิตา บำรุงพงษ์ รองผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนตากสินประจักษ์ศิลปาคม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาระและแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาระ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหากิตติศักดิ์ ฉายา ถิรวชิโร นามสกุล กลั่นแสง รหัสประจำตัวนิสิต ๒๓๐๑๑๐๒๐๐๙ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดีตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียน มัธยมศึกษา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่าน/พระคุณท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขออนุญาต ขอให้นิสิตได้ดำเนินการสัมภาระเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วน วันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแต่ท่าน/พระคุณท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจัก ได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

นมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

นมัสการมาด้วยความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญบุญ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ฉันทให้สัตยาบัน

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- พระมหากิตติศักดิ์ ถิรวชิโร

โทร ๐๖๕ ๙๙๖ ๖๓๕๖

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.ณัฏฐ์ อาสากุล

โทร ๐๙๙ ๖๙๕ ๔๒๒๘

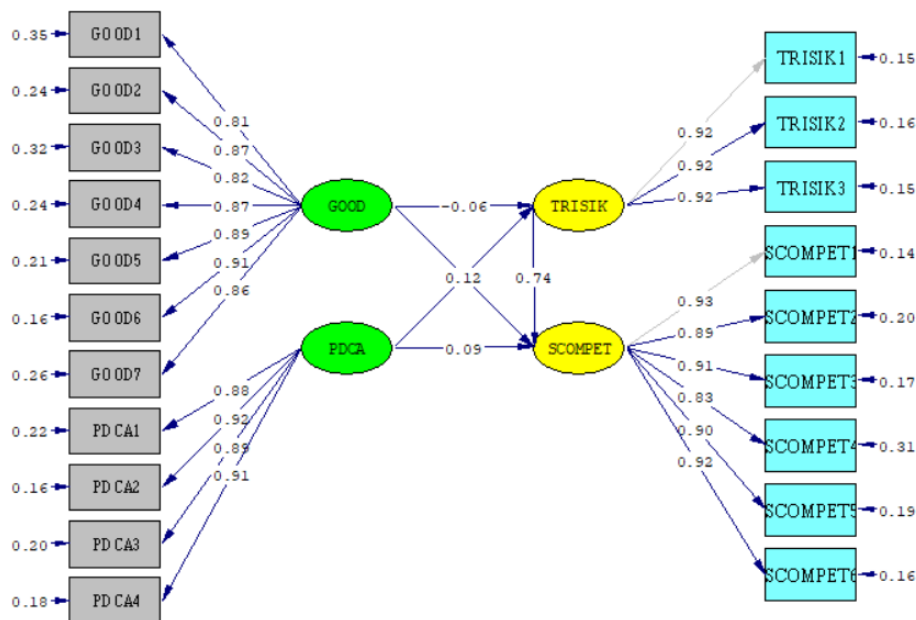
(นางสาวอนันดา วิชาพร)

รองผู้อำนวยการโรงเรียน

ภาคผนวก ค

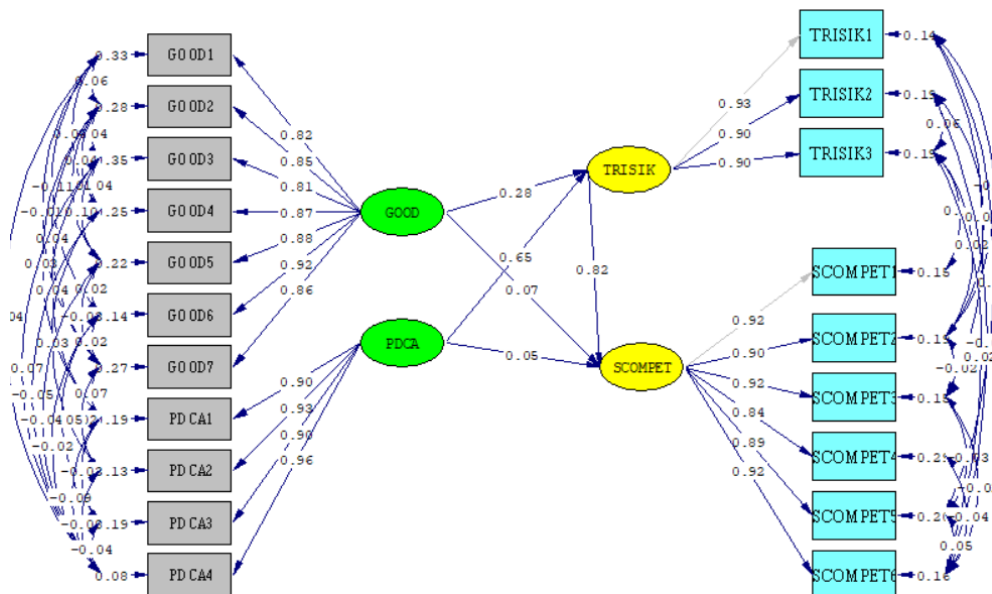
ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดี
ตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาสมรรถนะความดี
ตามหลักพุทธธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

Chi-Square=1103.56, df=164, P-value=0.00000, RMSEA=0.111

โมเดลก่อนปรับ

Chi-Square=117.15, df=94, P-value=0.05317, RMSEA=0.023

โมเดลหลังปรับ

Program: LISREL 12.2.1.0

Module: Data Processing and Basic Statistical Analyses

Copyright (c) 2022 Scientific Software International, Inc.

Store: <https://ssilive.com>

Website: <https://ssicentral.com>

Technical Support: lisrel@ssicentral.com

Date: 10/23/2022 Time: 18:30:37

License: LISREL Standard

Master Key: 7853164e-****-****-8fd0971258d6

Installation Key: a17bd144-****-****-b4fc2a9f2eb3

License is valid until: 2/10/2566 7:03:25

The following lines were read from file C:\LISREL_EDU\PM OAT\Full Model\Full_Model.PRL:

Full Model

SYSTEM FILE from file 'C:\LISREL_EDU\PM OAT\Full Model\Full_Model.dsf'

Latent Variables TRISIK SCOMPET GOOD PDCA

Relationships

TRISIK1 = TRISIK

TRISIK2 = TRISIK

TRISIK3 = TRISIK

SCOMPET1 = SCOMPET

SCOMPET2 = SCOMPET

SCOMPET3 = SCOMPET

SCOMPET4 = SCOMPET

SCOMPET5 = SCOMPET

SCOMPET6 = SCOMPET

GOOD1 = GOOD

GOOD2 = GOOD

GOOD3 = GOOD

GOOD4 = GOOD

GOOD5 = GOOD

GOOD6 = GOOD

GOOD7 = GOOD

PDCA1 = PDCA

PDCA2 = PDCA

PDCA4 = PDCA

PDCA3 = PDCA

SCOMPET = TRISIK

TRISIK = GOOD PDCA

SCOMPET = GOOD PDCA

Set error covariance of GOOD5 and GOOD6 free

Set error covariance of GOOD6 and GOOD1 free

Set error covariance of GOOD5 and GOOD3 free

Set error covariance of SCOMPET5 and SCOMPET6 free

Set error covariance of GOOD7 and TRISIK3 free
Set error covariance of PDCA2 and PDCA4 free
Set error covariance of PDCA1 and PDCA4 free
Set error covariance of PDCA1 and GOOD7 free
Set error covariance of TRISIK2 and TRISIK3 free
Set error covariance of SCOMPET2 and GOOD5 free
Set error covariance of GOOD4 and TRISIK3 free
Set error covariance of SCOMPET6 and TRISIK3 free
Set error covariance of PDCA3 and GOOD6 free
Set error covariance of SCOMPET2 and PDCA3 free
Set error covariance of SCOMPET2 and GOOD7 free
Set error covariance of GOOD4 and GOOD3 free
Set error covariance of PDCA4 and GOOD3 free
Set error covariance of SCOMPET2 and PDCA2 free
Set error covariance of GOOD2 and TRISIK2 free
Set error covariance of PDCA2 and SCOMPET4 free
Set error covariance of PDCA2 and GOOD4 free
Set error covariance of SCOMPET4 and GOOD3 free
Set error covariance of PDCA4 and GOOD4 free
Set error covariance of GOOD6 and GOOD7 free
Set error covariance of SCOMPET5 and TRISIK1 free
Set error covariance of PDCA1 and GOOD3 free
Set error covariance of SCOMPET6 and TRISIK2 free
Set error covariance of GOOD2 and GOOD5 free
Set error covariance of SCOMPET1 and TRISIK3 free
Set error covariance of SCOMPET1 and GOOD4 free
Set error covariance of SCOMPET2 and TRISIK3 free
Set error covariance of SCOMPET6 and SCOMPET4 free
Set error covariance of PDCA4 and GOOD1 free
Set error covariance of PDCA4 and PDCA3 free
Set error covariance of SCOMPET5 and GOOD5 free
Set error covariance of SCOMPET5 and GOOD6 free
Set error covariance of SCOMPET3 and TRISIK1 free
Set error covariance of PDCA1 and TRISIK1 free
Set error covariance of SCOMPET6 and GOOD5 free
Set error covariance of TRISIK2 and GOOD1 free
Set error covariance of SCOMPET3 and SCOMPET2 free
Set error covariance of GOOD3 and SCOMPET3 free
Set error covariance of GOOD5 and PDCA4 free
Set error covariance of PDCA1 and GOOD2 free
Set error covariance of PDCA3 and PDCA1 free
Set error covariance of PDCA3 and TRISIK1 free
Set error covariance of PDCA3 and TRISIK2 free
Set error covariance of PDCA4 and TRISIK2 free
Set error covariance of GOOD6 and SCOMPET2 free
Set error covariance of PDCA4 and TRISIK1 free
Set error covariance of GOOD4 and SCOMPET4 free

Set error covariance of GOOD1 and TRISIK3 free
Set error covariance of GOOD3 and SCOMPET2 free
Set error covariance of PDCA3 and SCOMPET1 free
Set error covariance of GOOD4 and SCOMPET6 free
Set error covariance of GOOD1 and GOOD7 free
Set error covariance of PDCA2 and GOOD7 free
Set error covariance of PDCA4 and SCOMPET5 free
Set error covariance of SCOMPET3 and SCOMPET5 free
Set error covariance of GOOD7 and GOOD2 free
Set error covariance of GOOD1 and GOOD2 free
Set error covariance of PDCA4 and SCOMPET3 free
Set error covariance of PDCA4 and GOOD6 free
Set error covariance of GOOD3 and GOOD2 free
Set error covariance of SCOMPET3 and SCOMPET6 free
Set error covariance of SCOMPET2 and TRISIK1 free
Set error covariance of GOOD4 and GOOD2 free
Set error covariance of SCOMPET2 and TRISIK2 free
Set error covariance of GOOD7 and GOOD5 free
Set error covariance of GOOD4 and GOOD1 free
Path Diagram
LISREL OUTPUT: ME=ML RS EF SS SE TV FS SC ND=3 MI AD=OFF
End of Problem
Full Model
Covariance Matrix
TRISIK1 TRISIK2 TRISIK3 SCOMPET1 SCOMPET2 SCOMPET3

TRISIK1 5.277
TRISIK2 6.074 9.931
TRISIK3 4.034 5.795 4.482
SCOMPET1 8.140 10.973 7.704 19.325
SCOMPET2 2.052 2.714 1.966 4.425 1.450
SCOMPET3 3.727 4.794 3.239 7.501 1.937 3.963
SCOMPET4 1.994 2.630 1.713 4.069 1.102 1.899
SCOMPET5 16.308 20.811 13.914 31.246 8.472 13.940
SCOMPET6 5.739 7.310 5.299 11.667 3.130 5.191
GOOD1 4.184 5.932 4.091 8.061 2.057 3.510
GOOD2 2.856 3.973 2.561 5.218 1.380 2.312
GOOD3 4.661 5.823 4.180 8.340 2.096 3.509
GOOD4 3.757 4.973 3.775 7.451 1.951 3.247
GOOD5 4.923 6.241 4.552 8.930 2.619 4.089
GOOD6 1.703 2.199 1.528 3.021 0.787 1.397
GOOD7 4.988 6.523 4.073 9.057 2.159 4.112
PDCA1 5.134 6.998 4.728 10.025 2.584 4.332
PDCA2 6.844 9.030 6.243 12.885 3.441 5.679
PDCA3 2.923 3.872 2.520 4.990 1.247 2.246
PDCA4 5.427 7.254 4.691 9.533 2.449 4.371
Covariance Matrix

	SCOMPET4	SCOMPET5	SCOMPET6	GOOD1	GOOD2	GOOD3
SCOMPET4	1.450					
SCOMPET5	7.960	77.366				
SCOMPET6	2.783	24.150	9.958			
GOOD1	1.860	15.597	5.605	7.370		
GOOD2	1.211	10.354	3.816	3.678	3.240	
GOOD3	1.762	16.757	5.902	5.401	3.961	9.291
GOOD4	1.784	13.640	4.956	4.883	3.305	4.888
GOOD5	2.178	19.608	6.825	5.960	4.009	7.511
GOOD6	0.731	6.433	2.244	1.776	1.405	2.313
GOOD7	2.274	18.494	6.558	5.692	4.202	6.267
PDCA1	2.423	19.264	6.998	5.553	4.046	6.505
PDCA2	2.937	24.547	8.897	7.435	5.205	8.425
PDCA3	1.267	9.740	3.592	2.914	2.075	3.188
PDCA4	2.307	19.044	6.800	5.155	3.723	5.433

Covariance Matrix

	GOOD4	GOOD5	GOOD6	GOOD7	PDCA1	PDCA2
GOOD4	5.693					
GOOD5	5.697	9.291				
GOOD6	1.882	2.557	0.990			
GOOD7	5.311	6.657	2.461	9.291		
PDCA1	5.180	6.625	2.311	7.304	9.291	
PDCA2	7.332	9.043	3.123	9.112	10.011	15.143
PDCA3	2.755	3.453	1.145	3.554	3.823	5.178
PDCA4	4.690	6.104	2.179	6.501	6.577	8.726

Covariance Matrix

	PDCA3	PDCA4
PDCA3	2.557	
PDCA4	3.669	7.795

Full Model

Parameter Specifications

LAMBDA-Y

	TRISIK	SCOMPET
TRISIK1	0	0
TRISIK2	1	0
TRISIK3	2	0
SCOMPET1	0	0
SCOMPET2	0	3
SCOMPET3	0	4
SCOMPET4	0	5
SCOMPET5	0	6
SCOMPET6	0	7

LAMBDA-X

	GOOD	PDCA
-----	-----	
GOOD1	8	0
GOOD2	9	0
GOOD3	10	0
GOOD4	11	0
GOOD5	12	0
GOOD6	13	0
GOOD7	14	0
PDCA1	0	15
PDCA2	0	16
PDCA3	0	17
PDCA4	0	18

BETA

	TRISIK	SCOMPET
-----	-----	
TRISIK	0	0
SCOMPET	19	

GAMMA

	GOOD	PDCA
-----	-----	
TRISIK	20	21
SCOMPET	22	23

PHI

	GOOD	PDCA
-----	-----	
GOOD	0	
PDCA	24	0

PSI

	TRISIK	SCOMPET
-----	-----	
	25	26

THETA-EPS

	TRISIK1	TRISIK2	TRISIK3	SCOMPET1	SCOMPET2	SCOMPET3
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
TRISIK1	27					
TRISIK2	0	28				
TRISIK3	0	29	30			
SCOMPET1	0	0	31	32		
SCOMPET2	33	34	35	0	36	
SCOMPET3	37	0	0	0	38	39
SCOMPET4	0	0	0	0	0	0
SCOMPET5	41	0	0	0	0	42
SCOMPET6	0	44	45	0	0	46

THETA-EPS

	SCOMPET4	SCOMPET5	SCOMPET6
-----	-----	-----	-----

SCOMPET4	40		
SCOMPET5	0	43	
SCOMPET6	47	48	49

THETA-DELTA-EPS

	TRISIK1	TRISIK2	TRISIK3	SCOMPET1	SCOMPET2	SCOMPET3
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
GOOD1	0	50	51	0	0	0
GOOD2	0	53	0	0	0	0
GOOD3	0	0	0	0	56	57
GOOD4	0	0	61	62	0	0
GOOD5	0	0	0	0	69	0
GOOD6	0	0	0	0	75	0
GOOD7	0	0	80	0	81	0
PDCA1	87	0	0	0	0	0
PDCA2	0	0	0	0	92	0
PDCA3	97	98	0	99	100	0
PDCA4	104	105	0	0	0	106

THETA-DELTA-EPS

	SCOMPET4	SCOMPET5	SCOMPET6
	-----	-----	-----
GOOD1	0	0	0
GOOD2	0	0	0
GOOD3	58	0	0
GOOD4	63	0	64
GOOD5	0	70	71
GOOD6	0	76	0
GOOD7	0	0	0
PDCA1	0	0	0
PDCA2	93	0	0
PDCA3	0	0	0
PDCA4	0	107	0

THETA-DELTA

	GOOD1	GOOD2	GOOD3	GOOD4	GOOD5	GOOD6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
GOOD1	52					
GOOD2	54	55				
GOOD3	0	59	60			
GOOD4	65	66	67	68		
GOOD5	0	72	73	0	74	
GOOD6	77	0	0	0	78	79
GOOD7	82	83	0	0	84	85
PDCA1	0	88	89	0	0	0
PDCA2	0	0	0	94	0	0
PDCA3	0	0	0	0	0	101
PDCA4	108	0	109	110	111	112

THETA-DELTA

	GOOD7	PDCA1	PDCA2	PDCA3	PDCA4
-----	-----	-----	-----	-----	
GOOD7	86				
PDCA1	90	91			
PDCA2	95	0	96		
PDCA3	0	102	0	103	
PDCA4	0	113	114	115	116

Full Model

Number of Iterations =216

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

LAMBDA-Y
TRISIK SCOMPET

-----	-----	
TRISIK1	2.128	--
TRISIK2	2.823	--
	(0.087)	
	32.263	
TRISIK3	1.897	--
	(0.058)	
	32.751	
SCOMPET1	--	4.056
SCOMPET2	--	1.090
	(0.032)	
	33.653	
SCOMPET3	--	1.839
	(0.052)	
	35.504	
SCOMPET4	--	1.015
	(0.036)	
	28.283	
SCOMPET5	--	7.877
	(0.243)	
	32.410	

SCOMPET6	--	2.893
	(0.083)	
	34.748	

LAMBDA-X
GOOD PDCA

-----	-----	
GOOD1	2.221	--
	(0.105)	
	21.088	
GOOD2	1.536	--
	(0.068)	
	22.629	

GOOD3 2.446 --
(0.116)
21.050

GOOD4 2.058 --
(0.087)
23.534

GOOD5 2.674 --
(0.111)
24.013

GOOD6 0.918 --
(0.035)
26.099

GOOD7 2.616 --
(0.114)
23.037

PDCA1 -- 2.743
(0.110)
24.985

PDCA2 -- 3.626
(0.136)
26.634

PDCA3 -- 1.443
(0.058)
24.853

PDCA4 -- 2.678
(0.100)
26.890

BETA

TRISIK SCOMPET

TRISIK -- --

SCOMPET 0.823 --
(0.062)
13.164

GAMMA

GOOD PDCA

TRISIK 0.277 0.648
(0.078) (0.081)
3.570 8.034

SCOMPET 0.073 0.053
(0.065) (0.072)
1.119 0.733

Covariance Matrix of ETA and KSI

TRISIK SCOMPET GOOD PDCA

TRISIK	1.000			
SCOMPET	0.933	1.000		
GOOD	0.872	0.838	1.000	
PDCA	0.902	0.861	0.919	1.000
PHI				
	GOOD	PDCA		

GOOD	1.000
PDCA	0.919

(0.010)

93.094

PSI

Note: This matrix is diagonal.

TRISIK SCOMPET

0.174 0.126

(0.017) (0.014)

10.079 9.071

Squared Multiple Correlations for Structural Equations

TRISIK SCOMPET

0.826 0.874

Squared Multiple Correlations for Reduced Form

TRISIK SCOMPET

0.826 0.756

Reduced Form

GOOD PDCA

TRISIK 0.277 0.648

(0.078) (0.081)

3.570 8.034

SCOMPET 0.301 0.585

(0.081) (0.082)

3.709 7.126

THETA-EPS

TRISIK1 TRISIK2 TRISIK3 SCOMPET1 SCOMPET2 SCOMPET3

TRISIK1 0.736

(0.071)

10.332

TRISIK2 -- 1.914

(0.166)

11.509

TRISIK3 -- 0.383 0.846

(0.081) (0.071)

```

          4.719   11.861
SCOMPET1  --   --   0.392   2.845
          (0.077) (0.219)
          5.102   13.006
SCOMPET2 -0.072 -0.094  0.046   --   0.273
          (0.026) (0.039) (0.026)      (0.022)
          -2.732 -2.381  1.755      12.510
SCOMPET3  0.093   --   --   --   -0.058  0.574
          (0.042)      (0.023) (0.055)
          2.210      -2.508  10.357
SCOMPET4  --   --   --   --   --   --
SCOMPET5  0.645   --   --   --   --   -0.502
          (0.181)      (0.183)
          3.555      -2.744
SCOMPET6  --   -0.365  0.147   --   --   -0.124
          (0.093) (0.061)      (0.064)
          -3.931  2.406      -1.935

```

THETA-EPS

SCOMPET4 SCOMPET5 SCOMPET6

```

SCOMPET4  0.413
          (0.029)
          14.224
SCOMPET5  --   15.805
          (1.227)
          12.877

```

```

SCOMPET6 -0.159  1.418  1.612
          (0.040) (0.309) (0.140)
          -4.003  4.590  11.546

```

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

TRISIK1 TRISIK2 TRISIK3 SCOMPET1 SCOMPET2 SCOMPET3

```

-----
          0.860  0.806  0.810  0.853  0.813  0.855

```

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

SCOMPET4 SCOMPET5 SCOMPET6

```

          0.714  0.797  0.839

```

THETA-DELTA-EPS

TRISIK1 TRISIK2 TRISIK3 SCOMPET1 SCOMPET2 SCOMPET3

```

GOOD1  --   0.495  0.283   --   --   --
          (0.115) (0.073)
          4.314  3.902
GOOD2  --   0.291   --   --   --   --
          (0.060)
          4.831
GOOD3  --   --   --   --   -0.142 -0.215

```

			(0.049)	(0.067)		
			-2.910	-3.209		
GOOD4	--	--	0.314	0.367	--	--
			(0.052)	(0.102)		
			6.008	3.612		
GOOD5	--	--	--	--	0.186	--
				(0.043)		
				4.325		
GOOD6	--	--	--	--	-0.042	--
				(0.012)		
				-3.428		
GOOD7	--	--	-0.358	--	-0.271	--
			(0.063)	(0.044)		
			-5.646	-6.179		
PDCA1	-0.164	--	--	--	--	--
	(0.067)					
	-2.459					
PDCA2	--	--	--	--	0.079	--
				(0.044)		
				1.794		
PDCA3	0.164	0.204	--	-0.168	-0.084	--
	(0.038)	(0.048)		(0.060)	(0.021)	
	4.304	4.264		-2.812	-3.971	
PDCA4	0.245	0.405	--	--	--	0.158
	(0.070)	(0.084)			(0.051)	
	3.522	4.796			3.124	
THETA-DELTA-EPS						
SCOMPET4 SCOMPET5 SCOMPET6						

GOOD1	--	--	--			
GOOD2	--	--	--			
GOOD3	-0.220	--	--			
	(0.052)					
	-4.241					
GOOD4	0.109	--	-0.129			
	(0.035)	(0.072)				
	3.098	-1.783				
GOOD5	--	1.803	0.333			
	(0.278)	(0.087)				
	6.482	3.852				
GOOD6	--	0.324	--			
	(0.078)					
	4.156					
GOOD7	--	--	--			
PDCA1	--	--	--			
PDCA2	-0.183	--	--			

(0.051)						
-3.631						
PDCA3	--	--	--			
PDCA4	--	0.657	--			
	(0.223)					
	2.945					
THETA-DELTA						
	GOOD1	GOOD2	GOOD3	GOOD4	GOOD5	GOOD6
	-----	-----	-----	-----		
GOOD1	2.438					
	(0.195)					
	12.526					
GOOD2	0.303	0.919				
	(0.091)	(0.070)				
	3.317	13.174				
GOOD3	--	0.207	3.226			
	(0.084)	(0.227)				
	2.474	14.198				
GOOD4	0.227	0.158	-0.266	1.403		
	(0.106)	(0.060)	(0.091)	(0.108)		
	2.137	2.661	-2.926	13.039		
GOOD5	--	-0.077	0.900	--	2.044	
	(0.064)	(0.139)		(0.176)		
	-1.198	6.454		11.604		
GOOD6	-0.285	--	--	--	0.059	0.142
	(0.035)			(0.037)	(0.015)	
	-8.153			1.575	9.458	
GOOD7	-0.116	0.229	--	--	-0.276	0.063
	(0.128)	(0.073)			(0.111)	(0.038)
	-0.909	3.148			-2.477	1.662
PDCA1	--	0.188	0.367	--	--	--
	(0.064)	(0.115)				
	2.961	3.196				
PDCA2	--	--	--	0.303	--	--
			(0.086)			
			3.532			
PDCA3	--	--	--	--	-0.081	
					(0.014)	
					-5.677	
PDCA4	-0.317	--	-0.580	-0.354	-0.343	-0.069
	(0.095)		(0.110)	(0.072)	(0.101)	(0.029)
	-3.356		-5.284	-4.934	-3.392	-2.382
THETA-DELTA						
	GOOD7	PDCA1	PDCA2	PDCA3	PDCA4	
	-----	-----	-----	-----		
GOOD7	2.482					

(0.196)
12.684

PDCA1 0.633 1.725
(0.116) (0.154)
5.451 11.166

PDCA2 0.241 -- 1.971
(0.125) (0.189)
1.923 10.451

PDCA3 -- -0.149 -- 0.494
(0.056) (0.044)
-2.655 11.161

PDCA4 -- -0.777 -0.905 -0.200 0.635
(0.123) (0.148) (0.071) (0.163)
-6.339 -6.100 -2.823 3.903

Squared Multiple Correlations for X - Variables

GOOD1	GOOD2	GOOD3	GOOD4	GOOD5	GOOD6
0.669	0.720	0.650	0.751	0.778	0.855

Squared Multiple Correlations for X - Variables

GOOD7	PDCA1	PDCA2	PDCA3	PDCA4
0.734	0.814	0.870	0.808	0.919

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 94

Minimum Fit Function Chi-Square = 118.531 (P = 0.0444)

Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 117.154 (P = 0.0532)

Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 23.154

90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 54.850)

Minimum Fit Function Value = 0.253

Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.0494

90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.117)

Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.0229

90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.0353)

P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 1.00

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.744

90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.695 ; 0.812)

ECVI for Saturated Model = 0.896

ECVI for Independence Model = 100.051

Chi-Square for Independence Model with 190 Degrees of Freedom = 46884.095

Independence AIC = 46924.095

Model AIC = 349.154

Saturated AIC = 420.000

Independence CAIC = 47027.150

Model CAIC = 946.871

Saturated CAIC = 1502.074

Normed Fit Index (NFI) = 0.997

Non-Normed Fit Index (NNFI) = 0.999

Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.493

Comparative Fit Index (CFI) = 0.999

Incremental Fit Index (IFI) = 0.999

Relative Fit Index (RFI) = 0.995

Critical N (CN) = 510.653

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.166

Standardized RMR = 0.0135

Goodness of Fit Index (GFI) = 0.976

Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.946

Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.437

Full Model

Fitted Covariance Matrix

	TRISIK1	TRISIK2	TRISIK3	SCOMPET1	SCOMPET2	SCOMPET3
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
TRISIK1	5.264					
TRISIK2	6.007	9.882				
TRISIK3	4.038	5.739	4.446			
SCOMPET1	8.055	10.684	7.573	19.296		
SCOMPET2	2.093	2.779	1.977	4.423	1.462	
SCOMPET3	3.746	4.845	3.257	7.461	1.947	3.957
SCOMPET4	2.015	2.673	1.797	4.116	1.107	1.867
SCOMPET5	16.287	20.749	13.947	31.947	8.589	13.987
SCOMPET6	5.746	7.257	5.270	11.735	3.155	5.198
GOOD1	4.122	5.962	3.958	7.550	2.030	3.424
GOOD2	2.851	4.073	2.542	5.222	1.404	2.368
GOOD3	4.540	6.022	4.048	8.317	2.093	3.557
GOOD4	3.819	5.066	3.720	7.363	1.881	3.173
GOOD5	4.962	6.583	4.425	9.090	2.630	4.123
GOOD6	1.703	2.259	1.519	3.120	0.797	1.415
GOOD7	4.856	6.441	3.972	8.895	2.120	4.034
PDCA1	5.103	6.986	4.696	9.583	2.576	4.346
PDCA2	6.961	9.234	6.207	12.666	3.484	5.744
PDCA3	2.935	3.880	2.471	4.873	1.272	2.287
PDCA4	5.387	7.225	4.584	9.356	2.515	4.401

Fitted Covariance Matrix

	SCOMPET4	SCOMPET5	SCOMPET6	GOOD1	GOOD2	GOOD3
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
SCOMPET4	1.443					
SCOMPET5	7.993	77.846				
SCOMPET6	2.777	24.207	9.983			
GOOD1	1.889	14.662	5.386	7.368		
GOOD2	1.307	10.141	3.725	3.714	3.278	
GOOD3	1.861	16.151	5.932	5.431	3.964	9.209
GOOD4	1.859	13.586	4.862	4.796	3.318	4.766
GOOD5	2.274	19.456	6.818	5.937	4.029	7.440
GOOD6	0.781	6.384	2.226	1.752	1.409	2.244

GOOD7	2.225	17.273	6.345	5.692	4.247	6.399
PDCA1	2.398	18.611	6.836	5.597	4.060	6.532
PDCA2	2.986	24.598	9.035	7.398	5.117	8.149
PDCA3	1.261	9.791	3.596	2.945	2.037	3.244
PDCA4	2.341	18.825	6.674	5.147	3.779	5.439

Fitted Covariance Matrix

	GOOD4	GOOD5	GOOD6	GOOD7	PDCA1	PDCA2
GOOD4	5.636					
GOOD5	5.501	9.192				
GOOD6	1.888	2.512	0.984			
GOOD7	5.382	6.718	2.464	9.325		
PDCA1	5.187	6.739	2.313	7.227	9.249	
PDCA2	7.158	8.907	3.057	8.957	9.945	15.115
PDCA3	2.729	3.546	1.136	3.469	3.810	5.232
PDCA4	4.709	6.236	2.189	6.438	6.569	8.804

Fitted Covariance Matrix

	PDCA3	PDCA4
PDCA3	2.576	
PDCA4	3.664	7.806

Fitted Residuals

	TRISIK1	TRISIK2	TRISIK3	SCOMPET1	SCOMPET2	SCOMPET3
TRISIK1	0.013					
TRISIK2	0.068	0.049				
TRISIK3	-0.003	0.056	0.036			
SCOMPET1	0.085	0.289	0.131	0.030		
SCOMPET2	-0.041	-0.065	-0.010	0.003	-0.013	
SCOMPET3	-0.019	-0.052	-0.018	0.041	-0.010	0.006
SCOMPET4	-0.021	-0.044	-0.084	-0.048	-0.004	0.032
SCOMPET5	0.021	0.062	-0.033	-0.701	-0.117	-0.047
SCOMPET6	-0.006	0.053	0.029	-0.068	-0.025	-0.007
GOOD1	0.062	-0.029	0.133	0.511	0.028	0.086
GOOD2	0.006	-0.100	0.019	-0.004	-0.023	-0.056
GOOD3	0.121	-0.200	0.132	0.023	0.003	-0.047
GOOD4	-0.062	-0.093	0.055	0.088	0.070	0.075
GOOD5	-0.039	-0.342	0.127	-0.160	-0.011	-0.034
GOOD6	0.000	-0.061	0.009	-0.099	-0.009	-0.018
GOOD7	0.133	0.082	0.101	0.162	0.039	0.079
PDCA1	0.031	0.012	0.032	0.442	0.007	-0.014
PDCA2	-0.117	-0.204	0.037	0.219	-0.044	-0.065
PDCA3	-0.012	-0.007	0.049	0.117	-0.025	-0.041
PDCA4	0.040	0.029	0.106	0.177	-0.066	-0.030

Fitted Residuals

	SCOMPET4	SCOMPET5	SCOMPET6	GOOD1	GOOD2	GOOD3
SCOMPET4						
SCOMPET5						
SCOMPET6						
GOOD1						
GOOD2						
GOOD3						

```

SCOMPET4    0.006
SCOMPET5   -0.033  -0.480
SCOMPET6    0.005  -0.056  -0.025
GOOD1   -0.029   0.934   0.220   0.002
GOOD2   -0.096   0.213   0.091  -0.036  -0.038
GOOD3   -0.099   0.606  -0.030  -0.031  -0.003   0.082
GOOD4   -0.075   0.054   0.095   0.088  -0.013   0.121
GOOD5   -0.097   0.152   0.007   0.024  -0.020   0.072
GOOD6   -0.050   0.049   0.018   0.024  -0.005   0.069
GOOD7    0.048   1.221   0.214   0.000  -0.045  -0.132
PDCA1    0.025   0.653   0.162  -0.045  -0.014  -0.028
PDCA2   -0.049  -0.051  -0.138   0.037   0.089   0.276
PDCA3    0.005  -0.051  -0.004  -0.031   0.039  -0.056
PDCA4   -0.034   0.219   0.126   0.008  -0.056  -0.006

```

Fitted Residuals

```

      GOOD4   GOOD5   GOOD6   GOOD7   PDCA1   PDCA2
-----
GOOD4    0.057
GOOD5    0.196   0.099
GOOD6   -0.006   0.045   0.005
GOOD7   -0.071  -0.061  -0.003  -0.034
PDCA1   -0.007  -0.115  -0.002   0.076   0.042
PDCA2    0.174   0.136   0.065   0.155   0.066   0.028
PDCA3    0.027  -0.092   0.009   0.085   0.013  -0.054
PDCA4   -0.019  -0.132  -0.010   0.064   0.008  -0.077

```

Fitted Residuals

```

      PDCA3   PDCA4
-----
PDCA3   -0.019
PDCA4    0.005  -0.012

```

Summary Statistics for Fitted Residuals

Smallest Fitted Residual = -0.701

Median Fitted Residual = 0.004

Largest Fitted Residual = 1.221

Stemleaf Plot

```

- 7|0
- 6|
- 5|
- 4|8
- 3|4
- 2|00
- 1|643322100000
- 0|9988777776666666555555554444444433333333332222222221111111111111+16
0|1111111111111111222222333333333344444444555555666666777777888889999999
1|0012223333334556678
2|01122289
3|

```

4|4
5|1
6|15
7|
8|
9|3
10|
11|
12|2

Standardized Residuals

	TRISIK1	TRISIK2	TRISIK3	SCOMPET1	SCOMPET2	SCOMPET3
TRISIK1	0.685					
TRISIK2	1.636	1.018				
TRISIK3	-0.117	1.450	1.179			
SCOMPET1	1.113	2.262	2.007	0.430		
SCOMPET2	-2.073	-1.914	-0.442	0.063	-0.891	
SCOMPET3	-0.866	-0.875	-0.471	0.847	-0.575	0.528
SCOMPET4	-0.658	-0.858	-2.501	-1.001	-0.272	1.538
SCOMPET5	0.160	0.200	-0.163	-2.564	-1.133	-0.598
SCOMPET6	-0.108	0.769	0.661	-0.799	-0.752	-0.251
GOOD1	0.723	-0.315	2.022	2.640	0.465	0.985
GOOD2	0.103	-1.565	0.347	-0.032	-0.625	-1.020
GOOD3	1.139	-1.257	1.247	0.099	0.052	-0.582
GOOD4	-0.902	-0.898	0.947	0.693	1.491	1.068
GOOD5	-0.483	-2.719	1.474	-0.887	-0.243	-0.416
GOOD6	0.008	-1.729	0.374	-1.868	-0.792	-0.743
GOOD7	1.392	0.569	1.496	0.773	0.878	0.830
PDCA1	0.637	0.111	0.425	2.549	0.141	-0.189
PDCA2	-1.744	-1.769	0.455	1.142	-0.883	-0.776
PDCA3	-0.422	-0.173	1.294	1.662	-1.232	-0.979
PDCA4	1.182	0.537	2.329	1.453	-1.742	-0.769

Standardized Residuals

	SCOMPET4	SCOMPET5	SCOMPET6	GOOD1	GOOD2	GOOD3
SCOMPET4	0.787					
SCOMPET5	-0.292	-1.253				
SCOMPET6	0.227	-0.373	-0.516			
GOOD1	-0.436	2.198	1.522	0.045		
GOOD2	-2.297	0.797	0.998	-1.175	-2.676	
GOOD3	-1.725	1.199	-0.174	-0.271	-0.066	1.291
GOOD4	-1.799	0.160	1.092	1.751	-0.475	2.100
GOOD5	-1.511	0.466	0.065	0.309	-0.548	1.130
GOOD6	-2.606	0.489	0.461	1.476	-0.359	2.442
GOOD7	0.681	2.717	1.391	-0.004	-1.050	-1.063
PDCA1	0.407	1.709	1.271	-0.407	-0.313	-0.298
PDCA2	-0.972	-0.118	-0.973	0.307	1.158	1.826

PDCA3	0.156	-0.246	-0.059	-0.521	1.013	-0.780
PDCA4	-0.709	1.061	1.379	0.130	-1.131	-0.088

Standardized Residuals

	GOOD4	GOOD5	GOOD6	GOOD7	PDCA1	PDCA2
GOOD4	1.421					
GOOD5	2.990	1.852				
GOOD6	-0.336	2.577	0.943			
GOOD7	-0.903	-0.904	-0.113	-0.452		
PDCA1	-0.078	-1.108	-0.085	1.024	1.751	
PDCA2	2.615	1.201	2.199	1.805	1.138	0.529
PDCA3	0.570	-1.636	0.780	1.293	0.477	-1.657
PDCA4	-0.442	-2.316	-0.617	0.710	0.196	-1.617

Standardized Residuals

	PDCA3	PDCA4
PDCA3	-1.563	
PDCA4	0.207	-0.348

Summary Statistics for Standardized Residuals

Smallest Standardized Residual = -2.719

Median Standardized Residual = 0.064

Largest Standardized Residual = 2.990

Stemleaf Plot

```

- 2|77665
- 2|331
- 1|9988777766665
- 1|3322111100000
- 0|9999999999888887776666555555
- 0|444444443333333322222111111110000
0|1111111222222334444
0|555555566677777888888999
1|000001111112222233344444
1|55555567788889
2|00122334
2|56667
3|0

```

Largest Negative Standardized Residuals

Residual for GOOD2 and GOOD2 -2.676

Residual for GOOD5 and TRISIK2 -2.719

Residual for GOOD6 and SCOMPET4 -2.606

Largest Positive Standardized Residuals

Residual for GOOD1 and SCOMPET1 2.640

Residual for GOOD5 and GOOD4 2.990

Residual for GOOD6 and GOOD5 2.577

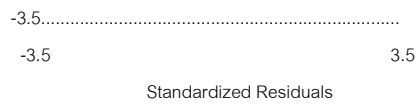
Residual for GOOD7 and SCOMPET5 2.717

Residual for PDCA2 and GOOD4 2.615

Full Model

Qplot of Standardized Residuals

[illegible]

Full Model

Modification Indices and Expected Change

Modification Indices for LAMBDA-Y

	TRISIK	SCOMPET
	-----	-----
TRISIK1	--	0.837
TRISIK2	--	0.119
TRISIK3	--	0.834
SCOMPET1	8.320	--
SCOMPET2	2.085	--
SCOMPET3	1.599	--
SCOMPET4	2.940	--
SCOMPET5	1.098	--
SCOMPET6	0.077	--

Expected Change for LAMBDA-Y

	TRISIK	SCOMPET
	-----	-----
TRISIK1	--	0.280
TRISIK2	--	0.086
TRISIK3	--	-0.154
SCOMPET1	1.095	--
SCOMPET2	-0.207	--
SCOMPET3	-0.251	--
SCOMPET4	-0.194	--
SCOMPET5	0.867	--
SCOMPET6	-0.081	--

Standardized Expected Change for LAMBDA-Y

	TRISIK	SCOMPET
	-----	-----
TRISIK1	--	0.280
TRISIK2	--	0.086
TRISIK3	--	-0.154
SCOMPET1	1.095	--
SCOMPET2	-0.207	--
SCOMPET3	-0.251	--
SCOMPET4	-0.194	--
SCOMPET5	0.867	--

SCOMPET6 -0.081 --

Completely Standardized Expected Change for LAMBDA-Y

	TRISIK	SCOMPET
	-----	-----
TRISIK1	--	0.122
TRISIK2	--	0.027
TRISIK3	--	-0.073
SCOMPET1	0.249	--
SCOMPET2	-0.171	--
SCOMPET3	-0.126	--
SCOMPET4	-0.162	--
SCOMPET5	0.098	--
SCOMPET6	-0.026	--

Modification Indices for LAMBDA-X

	GOOD	PDCA
	-----	-----
GOOD1	--	0.098
GOOD2	--	0.025
GOOD3	--	0.046
GOOD4	--	0.014
GOOD5	--	0.655
GOOD6	--	0.021
GOOD7	--	1.501
PDCA1	1.879	--
PDCA2	5.917	--
PDCA3	0.037	--
PDCA4	2.482	--

Expected Change for LAMBDA-X

	GOOD	PDCA
	-----	-----
GOOD1	--	-0.100
GOOD2	--	0.026
GOOD3	--	0.064
GOOD4	--	-0.027
GOOD5	--	-0.211
GOOD6	--	-0.012
GOOD7	--	0.397
PDCA1	-0.390	--
PDCA2	1.038	--
PDCA3	0.028	--
PDCA4	-0.713	--

Standardized Expected Change for LAMBDA-X

	GOOD	PDCA
	-----	-----
GOOD1	--	-0.100
GOOD2	--	0.026
GOOD3	--	0.064
GOOD4	--	-0.027
GOOD5	--	-0.211
GOOD6	--	-0.012
GOOD7	--	0.397
PDCA1	-0.390	--
PDCA2	1.038	--
PDCA3	0.028	--
PDCA4	-0.713	--

Completely Standardized Expected Change for LAMBDA-X

	GOOD	PDCA
	-----	-----
GOOD1	--	-0.037
GOOD2	--	0.015
GOOD3	--	0.021
GOOD4	--	-0.011
GOOD5	--	-0.070
GOOD6	--	-0.013
GOOD7	--	0.130
PDCA1	-0.128	--
PDCA2	0.267	--
PDCA3	0.018	--
PDCA4	-0.255	--

No Non-Zero Modification Indices for BETA

No Non-Zero Modification Indices for GAMMA

No Non-Zero Modification Indices for PHI

No Non-Zero Modification Indices for PSI

Modification Indices for THETA-EPS

	TRISIK1	TRISIK2	TRISIK3	SCOMPET1	SCOMPET2	SCOMPET3
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
TRISIK1	--					
TRISIK2	2.157	--				

TRISIK3	2.157	--	--				
SCOMPET1	0.563	1.915	--	--			
SCOMPET2	--	--	--	0.029	--		
SCOMPET3	--	0.501	0.039	0.105	--	--	
SCOMPET4	0.021	0.240	3.261	0.688	0.424	2.786	
SCOMPET5	--	0.032	0.064	3.949	0.299	--	
SCOMPET6	0.068	--	--	0.079	0.002	--	

Modification Indices for THETA-EPS

	SCOMPET4	SCOMPET5	SCOMPET6
	-----	-----	-----
SCOMPET4	--		
SCOMPET5	0.380	--	
SCOMPET6	--	--	--

Expected Change for THETA-EPS

	TRISIK1	TRISIK2	TRISIK3	SCOMPET1	SCOMPET2	SCOMPET3
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
TRISIK1	--					
TRISIK2	0.109	--				
TRISIK3	-0.073	--	--			
SCOMPET1	0.070	0.189	--	--		
SCOMPET2	--	--	--	0.009	--	
SCOMPET3	--	-0.040	-0.007	-0.031	--	--
SCOMPET4	0.004	0.020	-0.048	-0.049	0.012	0.050
SCOMPET5	--	-0.047	0.044	-0.716	0.059	--
SCOMPET6	-0.019	--	--	0.039	-0.002	--

Expected Change for THETA-EPS

	SCOMPET4	SCOMPET5	SCOMPET6
	-----	-----	-----
SCOMPET4	--		
SCOMPET5	0.081	--	
SCOMPET6	--	--	--

Completely Standardized Expected Change for THETA-EPS

	TRISIK1	TRISIK2	TRISIK3	SCOMPET1	SCOMPET2	SCOMPET3
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
TRISIK1	--					
TRISIK2	0.015	--				
TRISIK3	-0.015	--	--			
SCOMPET1	0.007	0.014	--	--		
SCOMPET2	--	--	--	0.002	--	

SCOMPET3	--	-0.006	-0.002	-0.004	--	--
SCOMPET4	0.002	0.005	-0.019	-0.009	0.008	0.021
SCOMPET5	--	-0.002	0.002	-0.018	0.006	--
SCOMPET6	-0.003	--	--	0.003	0.000	--

Completely Standardized Expected Change for THETA-EPS

	SCOMPET4	SCOMPET5	SCOMPET6
	-----	-----	-----
SCOMPET4	--		
SCOMPET5	0.008	--	
SCOMPET6	--	--	--

Modification Indices for THETA-DELTA-EPS

	TRISIK1	TRISIK2	TRISIK3	SCOMPET1	SCOMPET2	SCOMPET3
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
GOOD1	0.007	--	--	2.421	1.286	0.014
GOOD2	0.006	--	0.146	0.070	0.019	0.652
GOOD3	1.983	0.902	0.014	0.003	--	--
GOOD4	0.958	0.007	--	--	2.722	2.112
GOOD5	0.263	2.748	4.248	1.501	--	0.599
GOOD6	0.215	0.015	0.006	1.473	--	0.020
GOOD7	0.033	0.143	--	1.004	--	0.022
PDCA1	--	1.493	2.334	4.028	0.126	2.040
PDCA2	0.798	1.508	0.146	0.148	--	0.724
PDCA3	--	--	1.441	--	--	1.731
PDCA4	--	--	1.565	0.303	2.831	--

Modification Indices for THETA-DELTA-EPS

	SCOMPET4	SCOMPET5	SCOMPET6
	-----	-----	-----
GOOD1	0.265	1.321	0.056
GOOD2	2.365	0.088	1.261
GOOD3	--	1.554	2.629
GOOD4	--	1.970	--
GOOD5	0.000	--	--
GOOD6	0.826	--	0.753
GOOD7	1.210	4.043	0.767
PDCA1	0.336	0.035	0.883
PDCA2	--	0.083	3.351
PDCA3	0.779	0.992	0.168
PDCA4	0.142	--	1.026

Expected Change for THETA-DELTA-EPS

	TRISIK1	TRISIK2	TRISIK3	SCOMPET1	SCOMPET2	SCOMPET3
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
GOOD1	0.006	--	--	0.200	-0.046	0.007
GOOD2	0.003	--	-0.017	-0.020	0.003	-0.029
GOOD3	0.105	-0.098	0.008	0.009	--	--
GOOD4	-0.049	0.007	--	--	0.056	0.071
GOOD5	-0.031	-0.138	0.112	-0.145	--	0.046
GOOD6	0.009	-0.003	0.001	-0.042	--	0.002
GOOD7	-0.013	0.043	--	-0.127	--	0.009
PDCA1	--	0.114	-0.090	0.236	-0.015	-0.082
PDCA2	-0.088	-0.134	0.025	0.056	--	0.057
PDCA3	--	--	0.045	--	--	-0.044
PDCA4	--	--	0.087	0.058	-0.063	--

Expected Change for THETA-DELTA-EPS

	SCOMPET4	SCOMPET5	SCOMPET6
	-----	-----	-----
GOOD1	-0.024	0.315	-0.023
GOOD2	-0.043	-0.047	0.061
GOOD3	--	0.410	-0.178
GOOD4	--	-0.324	--
GOOD5	0.001	--	--
GOOD6	-0.011	--	0.026
GOOD7	0.049	0.559	-0.081
PDCA1	0.026	-0.046	0.079
PDCA2	--	0.081	-0.176
PDCA3	0.022	-0.142	0.019
PDCA4	-0.014	--	0.084

Completely Standardized Expected Change for THETA-DELTA-EPS

	TRISIK1	TRISIK2	TRISIK3	SCOMPET1	SCOMPET2	SCOMPET3
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
GOOD1	0.001	--	--	0.017	-0.014	0.001
GOOD2	0.001	--	-0.005	-0.002	0.002	-0.008
GOOD3	0.015	-0.010	0.001	0.001	--	--
GOOD4	-0.009	0.001	--	--	0.020	0.015
GOOD5	-0.004	-0.015	0.017	-0.011	--	0.008
GOOD6	0.004	-0.001	0.001	-0.010	--	0.001
GOOD7	-0.002	0.004	--	-0.009	--	0.001
PDCA1	--	0.012	-0.014	0.018	-0.004	-0.014
PDCA2	-0.010	-0.011	0.003	0.003	--	0.007
PDCA3	--	--	0.013	--	--	-0.014
PDCA4	--	--	0.015	0.005	-0.019	--

Completely Standardized Expected Change for THETA-DELTA-EPS

	SCOMPET4	SCOMPET5	SCOMPET6
-----	-----	-----	-----
GOOD1	-0.007	0.013	-0.003
GOOD2	-0.020	-0.003	0.011
GOOD3	--	0.015	-0.019
GOOD4	--	-0.015	--
GOOD5	0.000	--	--
GOOD6	-0.009	--	0.008
GOOD7	0.013	0.021	-0.008
PDCA1	0.007	-0.002	0.008
PDCA2	--	0.002	-0.014
PDCA3	0.011	-0.010	0.004
PDCA4	-0.004	--	0.009

Modification Indices for THETA-DELTA

	GOOD1	GOOD2	GOOD3	GOOD4	GOOD5	GOOD6
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
GOOD1	--					
GOOD2	--	--				
GOOD3	0.074	--	--			
GOOD4	--	--	--	--		
GOOD5	0.002	--	--	1.080	--	
GOOD6	--	0.196	0.994	0.394	--	--
GOOD7	--	--	1.528	0.354	--	--
PDCA1	0.009	--	--	0.117	0.821	0.093
PDCA2	0.047	0.036	1.228	--	0.468	0.295
PDCA3	0.602	2.419	1.522	0.004	0.073	--
PDCA4	--	0.440	--	--	--	--

Modification Indices for THETA-DELTA

	GOOD7	PDCA1	PDCA2	PDCA3	PDCA4
-----	-----	-----	-----	-----	-----
GOOD7	--				
PDCA1	--	--			
PDCA2	--	0.058	--		
PDCA3	0.847	--	0.058	--	
PDCA4	0.376	--	--	--	--

Expected Change for THETA-DELTA

	GOOD1	GOOD2	GOOD3	GOOD4	GOOD5	GOOD6
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
GOOD1	--					
GOOD2	--	--				

GOOD3	-0.037	--	--			
GOOD4	--	--	--	--		
GOOD5	-0.005	--	--	0.089	--	
GOOD6	--	0.011	0.045	-0.016	--	--
GOOD7	--	--	-0.184	-0.065	--	--
PDCA1	-0.010	--	--	-0.028	-0.089	-0.010
PDCA2	-0.026	0.014	0.149	--	0.069	0.020
PDCA3	-0.042	0.051	-0.073	-0.003	-0.013	--
PDCA4	--	-0.041	--	--	--	--

Expected Change for THETA-DELTA

	GOOD7	PDCA1	PDCA2	PDCA3	PDCA4
GOOD7	--				
PDCA1	--	--			
PDCA2	--	0.043	--		
PDCA3	0.058	--	-0.023	--	
PDCA4	-0.067	--	--	--	--

Completely Standardized Expected Change for THETA-DELTA

	GOOD1	GOOD2	GOOD3	GOOD4	GOOD5	GOOD6
GOOD1	--					
GOOD2	--	--				
GOOD3	-0.004	--	--			
GOOD4	--	--	--	--		
GOOD5	-0.001	--	--	0.012	--	
GOOD6	--	0.006	0.015	-0.007	--	--
GOOD7	--	--	-0.020	-0.009	--	--
PDCA1	-0.001	--	--	-0.004	-0.010	-0.003
PDCA2	-0.002	0.002	0.013	--	0.006	0.005
PDCA3	-0.010	0.017	-0.015	-0.001	-0.003	--
PDCA4	--	-0.008	--	--	--	--

Completely Standardized Expected Change for THETA-DELTA

	GOOD7	PDCA1	PDCA2	PDCA3	PDCA4
GOOD7	--				
PDCA1	--	--			
PDCA2	--	0.004	--		
PDCA3	0.012	--	-0.004	--	
PDCA4	-0.008	--	--	--	--

Maximum Modification Index is 8.32 for Element (4, 1) of LAMBDA-Y

Full Model

Factor Scores Regressions

ETA							
	TRISIK1	TRISIK2	TRISIK3	SCOMPET1	SCOMPET2	SCOMPET3	
	-----	-----	-----	-----	-----	-----	
TRISIK	0.143	0.067	0.064	-0.001	0.110	0.015	
SCOMPET	0.009	0.041	-0.042	0.030	0.218	0.115	
ETA							
	SCOMPET4	SCOMPET5	SCOMPET6	GOOD1	GOOD2	GOOD3	
	-----	-----	-----	-----	-----	-----	
TRISIK	0.041	-0.005	0.031	-0.005	-0.022	0.014	
SCOMPET	0.079	0.012	0.061	0.009	-0.033	0.040	
ETA							
	GOOD4	GOOD5	GOOD6	GOOD7	PDCA1	PDCA2	
	-----	-----	-----	-----	-----	-----	
TRISIK	-0.004	-0.009	0.057	0.020	0.019	0.015	
SCOMPET	0.007	-0.063	0.097	0.014	-0.006	-0.004	
ETA							
	PDCA3	PDCA4					
	-----	-----					
TRISIK	-0.013	-0.003					
SCOMPET	0.049	-0.023					
KSI							
	TRISIK1	TRISIK2	TRISIK3	SCOMPET1	SCOMPET2	SCOMPET3	
	-----	-----	-----	-----	-----	-----	
GOOD	-0.005	-0.025	-0.017	0.001	0.111	-0.008	
PDCA	-0.033	-0.040	-0.001	0.013	-0.014	-0.035	
KSI							
	SCOMPET4	SCOMPET5	SCOMPET6	GOOD1	GOOD2	GOOD3	
	-----	-----	-----	-----	-----	-----	
GOOD	0.005	-0.014	0.010	0.077	-0.011	0.034	
PDCA	0.056	-0.009	0.014	0.034	-0.044	0.019	
KSI							
	GOOD4	GOOD5	GOOD6	GOOD7	PDCA1	PDCA2	
	-----	-----	-----	-----	-----	-----	
GOOD	0.048	0.013	0.388	0.025	-0.003	-0.012	
PDCA	0.006	-0.005	0.126	-0.049	0.080	0.064	
KSI							
	PDCA3	PDCA4					
	-----	-----					
GOOD	0.068	0.090					
PDCA	0.088	0.216					

Full Model

Standardized Solution

```

LAMBDA-Y
  TRISIK  SCOMPET
  -----
TRISIK1   2.128  --
TRISIK2   2.823  --
TRISIK3   1.897  --
SCOMPET1  --    4.056
SCOMPET2  --    1.090
SCOMPET3  --    1.839
SCOMPET4  --    1.015
SCOMPET5  --    7.877
SCOMPET6  --    2.893

LAMBDA-X
  GOOD    PDCA
  -----
GOOD1     2.221  --
GOOD2     1.536  --
GOOD3     2.446  --
GOOD4     2.058  --
GOOD5     2.674  --
GOOD6     0.918  --
GOOD7     2.616  --
PDCA1     --    2.743
PDCA2     --    3.626
PDCA3     --    1.443
PDCA4     --    2.678

BETA
  TRISIK  SCOMPET
  -----
TRISIK    --    --
SCOMPET   0.823  --

GAMMA
  GOOD    PDCA
  -----
TRISIK    0.277  0.648
SCOMPET   0.073  0.053

Correlation Matrix of ETA and KSI
  TRISIK  SCOMPET  GOOD  PDCA
  -----
TRISIK    1.000
SCOMPET   0.933  1.000
GOOD      0.872  0.838  1.000
PDCA      0.902  0.861  0.919  1.000

PSI
Note: This matrix is diagonal.

  TRISIK  SCOMPET
  -----

```

0.174 0.126

Regression Matrix ETA on KSI (Standardized)

GOOD PDCA

TRISIK 0.277 0.648

SCOMPET 0.301 0.585

Full Model

Completely Standardized Solution

LAMBDA-Y

TRISIK SCOMPET

TRISIK1 0.927 --

TRISIK2 0.898 --

TRISIK3 0.900 --

SCOMPET1 -- 0.923

SCOMPET2 -- 0.902

SCOMPET3 -- 0.925

SCOMPET4 -- 0.845

SCOMPET5 -- 0.893

SCOMPET6 -- 0.916

LAMBDA-X

GOOD PDCA

GOOD1 0.818 --

GOOD2 0.848 --

GOOD3 0.806 --

GOOD4 0.867 --

GOOD5 0.882 --

GOOD6 0.925 --

GOOD7 0.857 --

PDCA1 -- 0.902

PDCA2 -- 0.933

PDCA3 -- 0.899

PDCA4 -- 0.958

BETA

TRISIK SCOMPET

TRISIK -- --

SCOMPET 0.823 --

GAMMA

GOOD PDCA

TRISIK 0.277 0.648

SCOMPET 0.073 0.053

Correlation Matrix of ETA and KSI

TRISIK SCOMPET GOOD PDCA

```

-----
TRISIK    1.000
SCOMPET   0.933    1.000
GOOD      0.872    0.838    1.000
PDCA      0.902    0.861    0.919    1.000
PSI
Note: This matrix is diagonal.
TRISIK  SCOMPET
-----
0.174    0.126
THETA-EPS
TRISIK1  TRISIK2  TRISIK3  SCOMPET1  SCOMPET2  SCOMPET3
-----
TRISIK1   0.140
TRISIK2   --     0.194
TRISIK3   --     0.058    0.190
SCOMPET1  --     --     0.042    0.147
SCOMPET2 -0.026 -0.025    0.018   --     0.187
SCOMPET3  0.020   --     --     --     -0.024    0.145
SCOMPET4  --     --     --     --     --     --
SCOMPET5  0.032   --     --     --     --     -0.029
SCOMPET6  --     -0.037    0.022   --     --     -0.020
THETA-EPS
SCOMPET4  SCOMPET5  SCOMPET6
-----
SCOMPET4   0.286
SCOMPET5   --     0.203
SCOMPET6 -0.042    0.051    0.161
THETA-DELTA-EPS
TRISIK1  TRISIK2  TRISIK3  SCOMPET1  SCOMPET2  SCOMPET3
-----
GOOD1   --     0.058    0.050   --     --     --
GOOD2   --     0.051   --     --     --     --
GOOD3   --     --     --     --     -0.039 -0.036
GOOD4   --     --     0.063    0.035   --     --
GOOD5   --     --     --     --     0.051   --
GOOD6   --     --     --     --     -0.035   --
GOOD7   --     --     -0.056   --     -0.073   --
PDCA1  -0.023   --     --     --     --     --
PDCA2   --     --     --     --     0.017   --
PDCA3   0.045    0.041   --     -0.024 -0.043   --
PDCA4   0.038    0.046   --     --     --     0.028
THETA-DELTA-EPS
SCOMPET4  SCOMPET5  SCOMPET6
-----
GOOD1   --     --     --
GOOD2   --     --     --

```

GOOD3 -0.060 -- --
 GOOD4 0.038 -- -0.017
 GOOD5 -- 0.067 0.035
 GOOD6 -- 0.037 --
 GOOD7 -- -- --
 PDCA1 -- -- --
 PDCA2 -0.039 -- --
 PDCA3 -- -- --
 PDCA4 -- 0.027 --

THETA-DELTA

	GOOD1	GOOD2	GOOD3	GOOD4	GOOD5	GOOD6
GOOD1	0.331					
GOOD2	0.062	0.280				
GOOD3	--	0.038	0.350			
GOOD4	0.035	0.037	-0.037	0.249		
GOOD5	--	-0.014	0.098	--	0.222	
GOOD6	-0.106	--	--	--	0.020	0.145
GOOD7	-0.014	0.041	--	--	-0.030	0.021
PDCA1	--	0.034	0.040	--	--	--
PDCA2	--	--	--	0.033	--	--
PDCA3	--	--	--	--	-0.051	
PDCA4	-0.042	--	-0.068	-0.053	-0.040	-0.025

THETA-DELTA

	GOOD7	PDCA1	PDCA2	PDCA3	PDCA4
GOOD7	0.266				
PDCA1	0.068	0.186			
PDCA2	0.020	--	0.130		
PDCA3	--	-0.030	--	0.192	
PDCA4	--	-0.091	-0.083	-0.045	0.081

Regression Matrix ETA on KSI (Standardized)

	GOOD	PDCA
TRISIK	0.277	0.648
SCOMPET	0.301	0.585

Full Model

Total and Indirect Effects

Total Effects of KSI on ETA

	GOOD	PDCA
TRISIK	0.277	0.648
	(0.078)	(0.081)
	3.570	8.034
SCOMPET	0.301	0.585
	(0.081)	(0.082)
	3.709	7.126

Indirect Effects of KSI on ETA			
	GOOD	PDCA	
	-----	-----	
TRISIK	--	--	
SCOMPET	0.228	0.533	
	(0.066)	(0.076)	
	3.439	6.970	
Total Effects of ETA on ETA			
	TRISIK	SCOMPET	
	-----	-----	
TRISIK	--	--	
SCOMPET	0.823	--	
	(0.062)		
	13.164		
Largest Eigenvalue of B*B' (Stability Index) is 0.677			
Total Effects of ETA on Y			
	TRISIK	SCOMPET	
	-----	-----	
TRISIK1	2.128	--	
TRISIK2	2.823	--	
	(0.087)		
	32.263		
TRISIK3	1.897	--	
	(0.058)		
	32.751		
SCOMPET1	3.336	4.056	
	(0.253)		
	13.164		
SCOMPET2	0.897	1.090	
	(0.069)	(0.032)	
	13.048	33.653	
SCOMPET3	1.513	1.839	
	(0.114)	(0.052)	
	13.295	35.504	
SCOMPET4	0.835	1.015	
	(0.066)	(0.036)	
	12.680	28.283	
SCOMPET5	6.479	7.877	
	(0.490)	(0.243)	
	13.225	32.410	
SCOMPET6	2.380	2.893	
	(0.180)	(0.083)	
	13.197	34.748	
Indirect Effects of ETA on Y			
	TRISIK	SCOMPET	
	-----	-----	
TRISIK1	--	--	

TRISIK2	--	--
TRISIK3	--	--
SCOMPET1	3.336	--
	(0.253)	
	13.164	
SCOMPET2	0.897	--
	(0.069)	
	13.048	
SCOMPET3	1.513	--
	(0.114)	
	13.295	
SCOMPET4	0.835	--
	(0.066)	
	12.680	
SCOMPET5	6.479	--
	(0.490)	
	13.225	
SCOMPET6	2.380	--
	(0.180)	
	13.197	
Total Effects of KSI on Y		
	GOOD	PDCA
	-----	-----
TRISIK1	0.590	1.378
	(0.165)	(0.172)
	3.570	8.034
TRISIK2	0.782	1.828
	(0.220)	(0.228)
	3.560	8.022
TRISIK3	0.526	1.229
	(0.148)	(0.153)
	3.557	8.044
SCOMPET1	1.219	2.373
	(0.329)	(0.333)
	3.709	7.126
SCOMPET2	0.328	0.638
	(0.088)	(0.091)
	3.728	7.031
SCOMPET3	0.553	1.076
	(0.149)	(0.152)
	3.716	7.100
SCOMPET4	0.305	0.594
	(0.083)	(0.084)
	3.688	7.072
SCOMPET5	2.367	4.609

	(0.640)	(0.649)
	3.700	7.107
SCOMPET6	0.870	1.693
	(0.234)	(0.239)
	3.715	7.092
Full Model		
Standardized Total and Indirect Effects		
Standardized Total Effects of KSI on ETA		
	GOOD	PDCA
	-----	-----
TRISIK	0.277	0.648
SCOMPET	0.301	0.585
Standardized Indirect Effects of KSI on ETA		
	GOOD	PDCA
	-----	-----
TRISIK	--	--
SCOMPET	0.228	0.533
Standardized Total Effects of ETA on ETA		
	TRISIK	SCOMPET
	-----	-----
TRISIK	--	--
SCOMPET	0.823	--
Standardized Total Effects of ETA on Y		
	TRISIK	SCOMPET
	-----	-----
TRISIK1	2.128	--
TRISIK2	2.823	--
TRISIK3	1.897	--
SCOMPET1	3.336	4.056
SCOMPET2	0.897	1.090
SCOMPET3	1.513	1.839
SCOMPET4	0.835	1.015
SCOMPET5	6.479	7.877
SCOMPET6	2.380	2.893
Completely Standardized Total Effects of ETA on Y		
	TRISIK	SCOMPET
	-----	-----
TRISIK1	0.927	--
TRISIK2	0.898	--
TRISIK3	0.900	--
SCOMPET1	0.759	0.923
SCOMPET2	0.742	0.902
SCOMPET3	0.761	0.925
SCOMPET4	0.695	0.845
SCOMPET5	0.734	0.893
SCOMPET6	0.753	0.916

Standardized Indirect Effects of ETA on Y

	TRISIK	SCOMPET
	-----	-----
TRISIK1	--	--
TRISIK2	--	--
TRISIK3	--	--
SCOMPET1	3.336	--
SCOMPET2	0.897	--
SCOMPET3	1.513	--
SCOMPET4	0.835	--
SCOMPET5	6.479	--
SCOMPET6	2.380	--

Completely Standardized Indirect Effects of ETA on Y

	TRISIK	SCOMPET
	-----	-----
TRISIK1	--	--
TRISIK2	--	--
TRISIK3	--	--
SCOMPET1	0.759	--
SCOMPET2	0.742	--
SCOMPET3	0.761	--
SCOMPET4	0.695	--
SCOMPET5	0.734	--
SCOMPET6	0.753	--

Standardized Total Effects of KSI on Y

	GOOD	PDCA
	-----	-----
TRISIK1	0.590	1.378
TRISIK2	0.782	1.828
TRISIK3	0.526	1.229
SCOMPET1	1.219	2.373
SCOMPET2	0.328	0.638
SCOMPET3	0.553	1.076
SCOMPET4	0.305	0.594
SCOMPET5	2.367	4.609
SCOMPET6	0.870	1.693

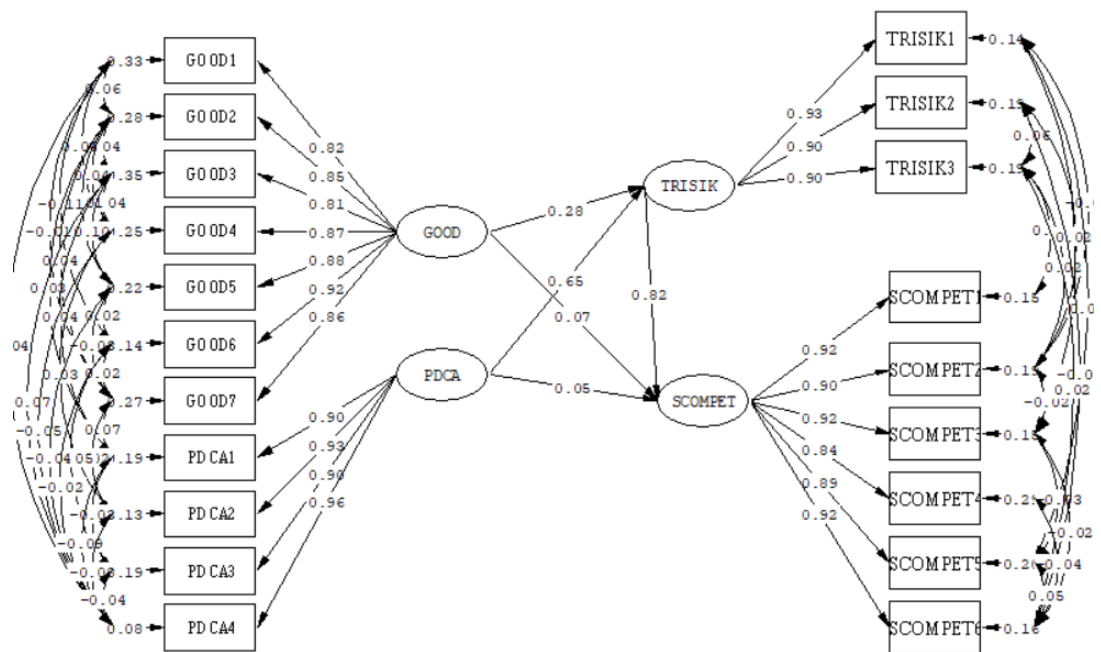
Completely Standardized Total Effects of KSI on Y

	GOOD	PDCA
	-----	-----
TRISIK1	0.257	0.601
TRISIK2	0.249	0.581
TRISIK3	0.249	0.583
SCOMPET1	0.278	0.540
SCOMPET2	0.271	0.528
SCOMPET3	0.278	0.541
SCOMPET4	0.254	0.494
SCOMPET5	0.268	0.522

SCOMPET6	0.275	0.536
----------	-------	-------

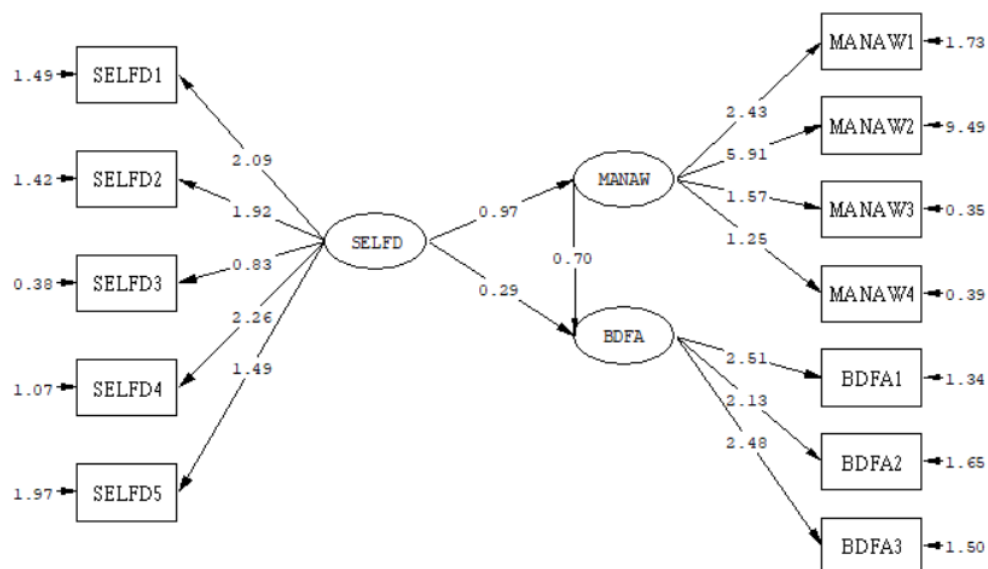
0=====0

```
| PRELIS used 0.094 CPU seconds. |
```

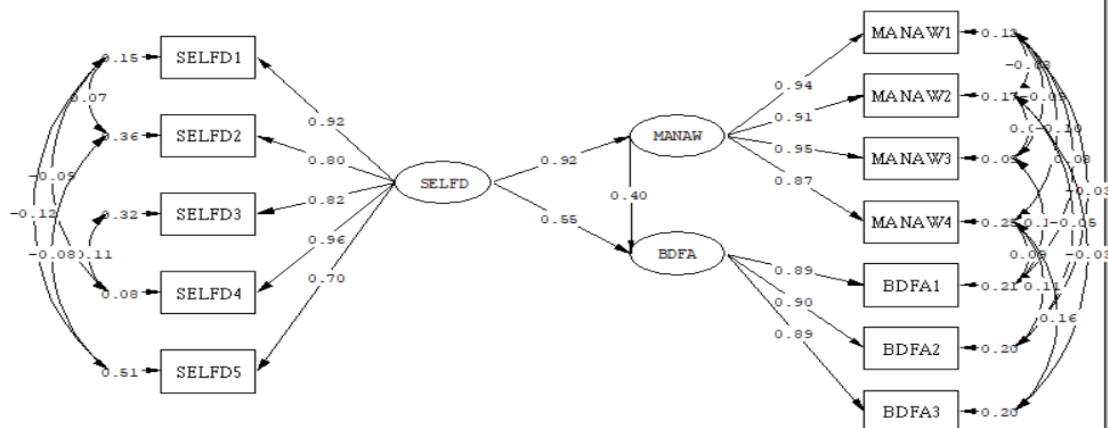
$$0 \text{-----} 0$$

Chi-Square=117.15, df=94, P-value=0.05317, RMSEA=0.023

FULL MODEL

Chi-Square=1345.18, df=51, P-value=0.00000, RMSEA=0.242

Chi-Square=21.25, df=14, P-value=0.09537, RMSEA=0.035

DATE: 12/18/2020

TIME: 13:44

L I S R E L 8.72

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by

Scientific Software International, Inc.

7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100

Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.
 Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140
 Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2005
 Use of this program is subject to the terms specified in the
 Universal Copyright Convention.
 Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file C:\FullModel\FullModel.SPJ:

Full Model

SYSTEM FILE from file 'C:\FullModel\FullModel.dsf'

Latent Variables MANAW BDFA SELFD

Relationships

MANAW1 = MANAW

MANAW2 = MANAW

MANAW3 = MANAW

MANAW4 = MANAW

BDFA1 = BDFA

BDFA2 = BDFA

BDFA3 = BDFA

SELFD1 = SELFD

SELFD2 = SELFD

SELFD3 = SELFD

SELFD4 = SELFD

SELFD5 = SELFD

BDFA = MANAW

MANAW = SELFD

BDFA = SELFD

Set error covariance of MANAW3 and SELFD1 free

Set error covariance of MANAW4 and BDFA3 free

Set error covariance of SELFD2 and SELFD5 free

Set error covariance of MANAW3 and BDFA1 free

Set error covariance of BDFA3 and SELFD2 free

Set error covariance of MANAW2 and SELFD3 free

Set error covariance of BDFA2 and SELFD1 free

Set error covariance of MANAW1 and SELFD4 free

Set error covariance of MANAW2 and BDFA3 free

Set error covariance of MANAW1 and MANAW3 free

Set error covariance of MANAW1 and SELFD5 free

Set error covariance of BDFA1 and SELFD4 free

Set error covariance of BDFA1 and SELFD4 free

Set error covariance of MANAW1 and MANAW4 free

Set error covariance of MANAW1 and MANAW2 free

Set error covariance of MANAW2 and MANAW3 free

Set error covariance of MANAW1 and BDFA1 free

Set error covariance of MANAW2 and SELFD1 free

Set error covariance of MANAW2 and BDFA2 free

Set error covariance of MANAW4 and SELFD2 free

Set error covariance of MANAW4 and BDFA2 free

Set error covariance of MANAW4 and BDFA1 free
 Set error covariance of MANAW4 and SELFD5 free
 Set error covariance of BDFA1 and SELFD3 free
 Set error covariance of SELFD1 and SELFD5 free
 Set error covariance of MANAW1 and BDFA2 free
 Set error covariance of SELFD1 and SELFD2 free
 Set error covariance of BDFA2 and SELFD5 free
 Set error covariance of BDFA2 and SELFD3 free
 Set error covariance of BDFA1 and SELFD5 free
 Set error covariance of MANAW3 and SELFD5 free
 Set error covariance of MANAW2 and SELFD5 free
 Set error covariance of SELFD3 and SELFD4 free
 Set error covariance of SELFD1 and SELFD4 free
 Set error covariance of MANAW1 and SELFD2 free
 Set error covariance of MANAW3 and SELFD4 free
 Set error covariance of BDFA1 and SELFD2 free
 Set error covariance of BDFA2 and SELFD4 free
 Path Diagram
 LISREL OUTPUT: ME=ML RS EF SS SE TV FS SC ND=3 MI AD=OFF
 End of Problem

Full Model

Covariance Matrix

	MANAW1	MANAW2	MANAW3	MANAW4	BDFA1	BDFA2
MANAW1	7.629					
MANAW2	14.324	44.436				
MANAW3	3.696	9.963	2.813			
MANAW4	2.736	7.395	1.962	1.938		
BDFA1	6.352	13.612	4.057	3.044	7.629	
BDFA2	4.898	11.205	3.193	2.801	5.439	6.170
BDFA3	5.751	13.495	3.644	3.329	5.968	5.493
SELFD1	5.444	11.037	2.760	2.422	5.057	3.780
SELFD2	4.636	10.628	2.715	2.509	4.251	3.569
SELFD3	2.005	4.127	1.259	0.964	2.226	1.818
SELFD4	5.918	13.398	3.362	2.669	5.154	4.584
SELFD5	4.265	9.734	2.616	1.591	4.032	3.616

Covariance Matrix

	BDFA3	SELFD1	SELFD2	SELFD3	SELFD4	SELFD5
BDFA3	7.629					
SELFD1	4.976	5.840				
SELFD2	5.365	4.427	5.126			
SELFD3	1.966	1.880	1.555	1.061		
SELFD4	5.478	4.830	4.377	1.740	6.170	
SELFD5	3.289	2.722	2.258	1.252	3.381	4.201

Full Model

Parameter Specifications

LAMBDA-Y

	MANAW	BDFA
	-----	-----
MANAW1	0	0
MANAW2	1	0
MANAW3	2	0
MANAW4	3	0
BDFA1	0	0
BDFA2	0	4
BDFA3	0	5

LAMBDA-X

SELFD

SELFD1	6
SELFD2	7
SELFD3	8
SELFD4	9
SELFD5	10

BETA

	MANAW	BDFA
	-----	-----
MANAW	0	0
BDFA	11	0

GAMMA

SELFD

MANAW	12
BDFA	13

PSI

	MANAW	BDFA
	-----	-----
	14	15

THETA-EPS

	MANAW1	MANAW2	MANAW3	MANAW4	BDFA1	BDFA2	
	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
MANAW1	16						
MANAW2	17	18					
MANAW3	19	20	21				
MANAW4	22	0	0	23			
BDFA1	24	0	25	26	27		
BDFA2	28	29	0	30	0	31	
BDFA3	0	32	0	33	0	0	

THETA-EPS

BDFA3

BDFA3 34

THETA-DELTA-EPS

	MANAW1	MANAW2	MANAW3	MANAW4	BDFA1	BDFA2		
	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
SELFD1	0	35	36	0	0	37		
SELFD2	39	0	0	40	41	0		
SELFD3	0	45	0	0	46	47		
SELFD4	49	0	50	0	51	52		
SELFD5	56	57	58	59	60	61		

THETA-DELTA-EPS

BDFA3

SELFD1 0
SELFD2 42
SELFD3 0
SELFD4 0
SELFD5 0

THETA-DELTA

	SELFD1	SELFD2	SELFD3	SELFD4	SELFD5
	-----	-----	-----	-----	-----
SELFD1	38				
SELFD2	43	44			
SELFD3	0	0	48		
SELFD4	53	0	54	55	
SELFD5	62	63	0	0	64

Full Model

Number of Iterations =106

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

LAMBDA-Y

	MANAW	BDFA
	-----	-----
MANAW1	2.591	--
MANAW2	6.072	--
	(0.234)	
	25.976	
MANAW3	1.600	--
	(0.056)	
	28.561	

MANAW4 1.211 --
 (0.053)
 23.029

BDFA1 -- 2.457
 BDFA2 -- 2.224
 (0.081)
 27.369

BDFA3 -- 2.488
 (0.087)
 28.619

LAMBDA-X

SELFD

SELFD1 2.224
 (0.090)
 24.638

SELFD2 1.818
 (0.090)
 20.193

SELFD3 0.848
 (0.041)
 20.849

SELFD4 2.386
 (0.091)
 26.160

SELFD5 1.448
 (0.088)
 16.521

BETA

MANAW

BDFA

MANAW -- --

BDFA 0.401 --
 (0.065)
 6.161

GAMMA

SELFD

MANAW 0.921

(0.041)

22.441

BDFA 0.552

(0.065)

8.522

Covariance Matrix of ETA and KSI

MANAW BDFA SELFD

MANAW 1.000

BDFA 0.909 1.000

SELFD 0.921 0.920 1.000

PHI

SELFD

1.000

PSI

Note: This matrix is diagonal.

MANAW BDFA

0.152 0.128

(0.021) (0.014)

7.415 9.093

Squared Multiple Correlations for Structural Equations

MANAW BDFA

0.848 0.872

Squared Multiple Correlations for Reduced Form

MANAW BDFA

0.848 0.847

Reduced Form

SELFD

MANAW 0.921

(0.041)

22.441

BDFA 0.920

(0.044)

20.997

THETA-EPS

MANAW1 MANAW2 MANAW3 MANAW4 BDFA1 BDFA2

MANAW1 0.899

```

(0.192)
4.675
MANAW2 -1.500 7.535
(0.378) (0.929)
-3.971 8.107
MANAW3 -0.408 0.224 0.252
(0.097) (0.188) (0.054)
-4.184 1.192 4.674
MANAW4 -0.379 -- -- 0.478
(0.057) (0.035)
-6.668 13.556
BDFA1 0.616 -- 0.498 0.353 1.628
(0.098) (0.051) (0.050) (0.128)
6.257 9.683 6.990 12.748
BDFA2 -0.195 -0.804 -- 0.368 -- 1.202
(0.090) (0.190) (0.050) (0.123)
-2.170 -4.224 7.312 9.804
BDFA3 -- -0.492 -- 0.606 -- --
(0.148) (0.057)
-3.333 10.720

```

THETA-EPS

BDFA3

```

BDFA3 1.539
(0.129)
11.970

```

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

MANAW1	MANAW2	MANAW3	MANAW4	BDFA1	BDFA2		
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
0.882	0.830	0.911	0.754	0.787	0.805		

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

BDFA3

0.801

THETA-DELTA-EPS

	MANAW1	MANAW2	MANAW3	MANAW4	BDFA1	BDFA2		
	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
SELF1	--	-1.724	-0.548	--	--	-0.670		
		(0.222)	(0.048)			(0.086)		
		-7.766	-11.435			-7.839		
SELF2	0.291	--	--	0.511	0.230	--		
	(0.072)			(0.045)	(0.067)			
	4.058			11.329	3.429			
SELF3	--	-0.704	--	--	0.303	0.063		
		(0.096)			(0.036)	(0.038)		

		-7.328		8.343	1.642
SELFD4	0.223	--	-0.144	--	-0.231
	(0.090)		(0.044)		(0.084)
	2.473		-3.272		-2.758
					-2.446
SELFD5	0.869	1.853	0.535	-0.021	0.755
	(0.112)	(0.305)	(0.071)	(0.047)	(0.098)
	7.768	6.080	7.530	-0.446	7.696
					7.783

THETA-DELTA-EPS

B DFA3

SELFD1 --

SELFD2 1.296

(0.104)

12.471

SELFD3 --

SELFD4 --

SELFD5 --

THETA-DELTA

SELFD1 SELFD2 SELFD3 SELFD4 SELFD5

SELFD1 0.856

(0.109)

7.867

SELFD2 0.409 1.842

(0.068) (0.124)

6.017 14.905

SELFD3 -- -- 0.346

(0.026)

13.374

SELFD4 -0.541 -- -0.287 0.469

(0.096) (0.043) (0.124)

-5.663 -6.732 3.777

SELFD5 -0.589 -0.376 -- -- 2.189

(0.084) (0.071) (0.153)

-6.985 -5.326 14.336

Squared Multiple Correlations for X - Variables

SELFD1 SELFD2 SELFD3 SELFD4 SELFD5

0.853

0.642

0.675

0.924

0.489

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 14

Minimum Fit Function Chi-Square = 21.000 (P = 0.102)

Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 21.251 (P = 0.0954)

Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 7.251

90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 23.794)

Minimum Fit Function Value = 0.0484

Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.0167

90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.0548)
 Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.0345
 90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.0626)
 P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 0.794
 Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.344
 90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.327 ; 0.382)
 ECVI for Saturated Model = 0.359
 ECVI for Independence Model = 36.437
 Chi-Square for Independence Model with 66 Degrees of Freedom = 15789.862
 Independence AIC = 15813.862
 Model AIC = 149.251
 Saturated AIC = 156.000
 Independence CAIC = 15874.766
 Model CAIC = 474.073
 Saturated CAIC = 551.877
 Normed Fit Index (NFI) = 0.999
 Non-Normed Fit Index (NNFI) = 0.998
 Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.212
 Comparative Fit Index (CFI) = 1.00
 Incremental Fit Index (IFI) = 1.00
 Relative Fit Index (RFI) = 0.994
 Critical N (CN) = 603.296
 Root Mean Square Residual (RMR) = 0.0979
 Standardized RMR = 0.0108
 Goodness of Fit Index (GFI) = 0.992
 Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.955
 Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.178

Full Model

Fitted Covariance Matrix

	MANAW1	MANAW2	MANAW3	MANAW4	BDFA1	BDFA2		
	-----	-----		-----	-----		-----	-----
MANAW1	7.610							
MANAW2	14.229	44.399						
MANAW3	3.738	9.940	2.812					
MANAW4	2.758	7.350	1.937	1.943				
BDFA1	6.398	13.551	4.070	3.054	7.663			
BDFA2	5.039	11.463	3.233	2.814	5.463	6.147		
BDFA3	5.856	13.234	3.617	3.343	6.112	5.533		
SELFD1	5.306	10.710	2.729	2.479	5.030	3.883		
SELFD2	4.627	10.162	2.678	2.537	4.341	3.721		
SELFD3	2.023	4.037	1.249	0.945	2.221	1.799		
SELFD4	5.913	13.335	3.371	2.659	5.163	4.671		
SELFD5	4.323	9.947	2.668	1.593	4.030	3.672		

Fitted Covariance Matrix

BDFA3	SELFD1	SELFD2	SELFD3	SELFD4	SELFD5
-------	--------	--------	--------	--------	--------

B DFA3	7.730					
SELFD1	5.095	5.803				
SELFD2	5.459	4.453	5.147			
SELFD3	1.942	1.886	1.542	1.065		
SELFD4	5.464	4.765	4.337	1.736	6.160	
SELFD5	3.316	2.632	2.257	1.228	3.454	4.285

Fitted Residuals

	MANAW1	MANAW2	MANAW3	MANAW4	B DFA1	B DFA2
MANAW1	0.019					
MANAW2	0.094	0.037				
MANAW3	-0.041	0.023	0.001			
MANAW4	-0.022	0.045	0.025	-0.005		
B DFA1	-0.046	0.061	-0.012	-0.010	-0.034	
B DFA2	-0.141	-0.258	-0.040	-0.013	-0.024	0.023
B DFA3	-0.105	0.261	0.027	-0.013	-0.145	-0.041
SELFD1	0.138	0.327	0.030	-0.057	0.027	-0.103
SELFD2	0.010	0.465	0.037	-0.028	-0.090	-0.152
SELFD3	-0.018	0.090	0.009	0.019	0.004	0.019
SELFD4	0.005	0.063	-0.009	0.010	-0.009	-0.086
SELFD5	-0.058	-0.213	-0.052	-0.002	0.003	-0.057

Fitted Residuals

	B DFA3	SELFD1	SELFD2	SELFD3	SELFD4	SELFD5
B DFA3	-0.101					
SELFD1	-0.119	0.037				
SELFD2	-0.094	-0.026	-0.021			
SELFD3	0.024	-0.007	0.013	-0.004		
SELFD4	0.014	0.065	0.040	0.004	0.010	
SELFD5	-0.027	0.090	0.001	0.024	-0.073	-0.084

Summary Statistics for Fitted Residuals

Smallest Fitted Residual = -0.258

Median Fitted Residual = -0.003

Largest Fitted Residual = 0.465

Stemleaf Plot

- 2|61

- 1|5442100

- 0|9998766655444333222211111110000000

0|111111222222233344444666999

1|4

2|6

3|3

4|7

Qplot of Standardized Residuals

MANAW1	0.913					
MANAW2	0.689	0.117				
MANAW3	-1.593	0.240	0.052			
MANAW4	-0.960	0.500	1.288	-0.396		
BDFA1	-1.189	0.284	-0.394	-0.423	-0.855	
BDFA2	-3.203	-1.679	-0.976	-0.454	-0.386	0.590
BDFA3	-1.439	1.353	0.580	-0.478	-2.134	-0.613
SELFD1	3.131	2.551	0.988	-1.692	0.360	-2.170
SELFD2	0.297	2.162	0.928	-1.047	-1.608	-1.901
SELFD3	-0.513	1.367	0.465	0.871	0.158	0.637
SELFD4	0.266	0.497	-0.441	0.375	-0.324	-2.054
SELFD5	-2.128	-1.597	-1.779	-0.057	0.045	-0.976

Standardized Residuals

	BDFA3	SELFD1	SELFD2	SELFD3	SELFD4	SELFD5
BDFA3	-2.072					
SELFD1	-1.790	0.999				
SELFD2	-1.925	-0.531	-0.559			
SELFD3	0.591	-0.290	0.365	-0.651		
SELFD4	0.252	2.409	1.022	0.279	0.552	
SELFD5	-0.272	2.443	0.017	0.619	-1.692	-2.462

Summary Statistics for Standardized Residuals

Smallest Standardized Residual = -3.203

Median Standardized Residual = -0.164

Largest Standardized Residual = 3.131

Stemleaf Plot

```

- 3|2
- 2|521111
- 1|9988777666420000
- 0|976655554444333100
0|11223333444555666667999
1|000344
2|2446
3|1

```

Largest Negative Standardized Residuals

Residual for BDFA2 and MANAW1 -3.203

Largest Positive Standardized Residuals

Residual for SELFD1 and MANAW1 3.131

Standardized Residuals

Full Model

Modification Indices and Expected Change

Modification Indices for LAMBDA-Y

	MANAW	BDFA
MANAW1	- -	0.245
MANAW2	- -	1.172

MANAW3	--	0.492
MANAW4	--	--
BDFA1	1.408	--
BDFA2	3.411	--
BDFA3	1.239	--

Expected Change for LAMBDA-Y

	MANAW	BDFA
	-----	-----
MANAW1	--	-0.282
MANAW2	--	0.798
MANAW3	--	-0.118
MANAW4	--	--
BDFA1	0.412	--
BDFA2	-0.352	--
BDFA3	0.235	--

Standardized Expected Change for LAMBDA-Y

	MANAW	BDFA
	-----	-----
MANAW1	--	-0.282
MANAW2	--	0.798
MANAW3	--	-0.118
MANAW4	--	--
BDFA1	0.412	--
BDFA2	-0.352	--
BDFA3	0.235	--

Completely Standardized Expected Change for LAMBDA-Y

	MANAW	BDFA
	-----	-----
MANAW1	--	-0.102
MANAW2	--	0.120
MANAW3	--	-0.070
MANAW4	--	--
BDFA1	0.149	--
BDFA2	-0.142	--
BDFA3	0.084	--

No Non-Zero Modification Indices for LAMBDA-X

No Non-Zero Modification Indices for BETA

No Non-Zero Modification Indices for GAMMA

No Non-Zero Modification Indices for PHI

No Non-Zero Modification Indices for PSI

Modification Indices for THETA-EPS

MANAW1	MANAW2	MANAW3	MANAW4	BDFA1	BDFA2	
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

MANAW1	--					
MANAW2	--	--				
MANAW3	--	--	--			
MANAW4	--	1.775	1.775	--		
BDFA1	--	0.049	--	--	--	
BDFA2	--	--	1.439	--	1.334	--
BDFA3	0.245	--	1.403	--	5.527	2.798

Modification Indices for THETA-EPS

BDFA3

BDFA3 --

Expected Change for THETA-EPS

	MANAW1	MANAW2	MANAW3	MANAW4	BDFA1	BDFA2	
	-----		-----	-----	-----	-----	-----
MANAW1	--						
MANAW2	--	--					
MANAW3	--	--	--				
MANAW4	--	-0.149	0.039	--			
BDFA1	--	0.075	--	--	--		
BDFA2	--	--	-0.061	--	0.104	--	
BDFA3	-0.064	--	0.057	--	-0.223	0.189	

Expected Change for THETA-EPS

BDFA3

BDFA3 --

Completely Standardized Expected Change for THETA-EPS

	MANAW1	MANAW2	MANAW3	MANAW4	BDFA1	BDFA2	
	-----		-----	-----	-----	-----	-----
MANAW1	--						
MANAW2	--	--					
MANAW3	--	--	--				
MANAW4	--	-0.016	0.017	--			
BDFA1	--	0.004	--	--	--		
BDFA2	--	--	-0.015	--	0.015	--	
BDFA3	-0.008	--	0.012	--	-0.029	0.027	

Completely Standardized Expected Change for THETA-EPS

BDFA3

BDFA3 --

Modification Indices for THETA-DELTA-EPS

	MANAW1	MANAW2	MANAW3	MANAW4	BDFA1	BDFA2	
	-----		-----	-----	-----		-----
SELFD1	3.859	--	--	1.611	2.122	--	
SELFD2	--	3.857	0.897	--	--	3.553	
SELFD3	2.143	--	0.546	0.312	--	--	
SELFD4	--	0.590	--	0.790	--	--	
SELFD5	--	--	--	--	--	--	

Modification Indices for THETA-DELTA-EPS

BDFA3

SELFD1	0.379
SELFD2	--
SELFD3	0.485
SELFD4	0.109
SELFD5	0.454

Expected Change for THETA-DELTA-EPS

	MANAW1	MANAW2	MANAW3	MANAW4	BDFA1	BDFA2	
	-----		-----	-----	-----		-----
SELFD1	0.224	--	--	-0.051	0.146	--	
SELFD2	--	0.343	-0.036	--	--	-0.175	
SELFD3	-0.063	--	-0.020	0.011	--	--	
SELFD4	--	-0.222	--	0.041	--	--	
SELFD5	--	--	--	--	--	--	

Expected Change for THETA-DELTA-EPS

BDFA3

SELFD1	-0.049
SELFD2	--
SELFD3	0.024
SELFD4	0.026
SELFD5	-0.079

Completely Standardized Expected Change for THETA-DELTA-EPS

	MANAW1	MANAW2	MANAW3	MANAW4	BDFA1	BDFA2	
	-----		-----	-----	-----		-----
SELFD1	0.034	--	--	-0.015	0.022	--	
SELFD2	--	0.023	-0.010	--	--	-0.031	
SELFD3	-0.022	--	-0.011	0.007	--	--	
SELFD4	--	-0.013	--	0.012	--	--	
SELFD5	--	--	--	--	--	--	

Completely Standardized Expected Change for THETA-DELTA-EPS

BDFA3

SELFD1	-0.007
SELFD2	--

SELFD3 0.008
 SELFD4 0.004
 SELFD5 -0.014

Modification Indices for THETA-DELTA

	SELFD1	SELFD2	SELFD3	SELFD4	SELFD5
	-----	-----	-----	-----	-----
SELFD1	--				
SELFD2	--	--			
SELFD3	1.448	1.117	--		
SELFD4	--	0.220	--	--	
SELFD5	--	--	1.554	0.245	--

Expected Change for THETA-DELTA

	SELFD1	SELFD2	SELFD3	SELFD4	SELFD5
	-----	-----	-----	-----	-----
SELFD1	--				
SELFD2	--	--			
SELFD3	-0.059	0.035	--		
SELFD4	--	-0.043	--	--	
SELFD5	--	--	0.055	-0.054	--

Completely Standardized Expected Change for THETA-DELTA

	SELFD1	SELFD2	SELFD3	SELFD4	SELFD5
	-----	-----	-----	-----	-----
SELFD1	--				
SELFD2	--	--			
SELFD3	-0.024	0.015	--		
SELFD4	--	-0.008	--	--	
SELFD5	--	--	0.026	-0.011	--

Maximum Modification Index is 5.53 for Element (7, 5) of THETA-EPS

Full Model

Factor Scores Regressions

ETA

	MANAW1	MANAW2	MANAW3	MANAW4	BDFA1	BDFA2
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
MANAW	0.378	-0.003	0.909	-0.050	-0.398	0.196
BDFA	0.011	0.055	0.304	-0.606	0.028	0.299

ETA

	BDFA3	SELFD1	SELFD2	SELFD3	SELFD4	SELFD5
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
MANAW	0.063	0.280	-0.258	-0.064	-0.182	-0.324
BDFA	0.205	0.240	-0.166	-0.157	0.008	-0.255

KSI

	MANAW1	MANAW2	MANAW3	MANAW4	BDFA1	BDFA2
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
SELFD	-0.051	0.004	0.370	-0.256	-0.112	0.135
	BDFA3	SELFD1	SELFD2	SELFD3	SELFD4	SELFD5

SELFD	0.019	0.269	-0.056	0.056	0.161	-0.061
-------	-------	-------	--------	-------	-------	--------

Full Model

Standardized Solution

LAMBDA-Y

MANAW	BDFA
-------	------

MANAW1	2.591	--
MANAW2	6.072	--
MANAW3	1.600	--
MANAW4	1.211	--
BDFA1	--	2.457
BDFA2	--	2.224
BDFA3	--	2.488

LAMBDA-X

SELFD

SELFD1	2.224
SELFD2	1.818
SELFD3	0.848
SELFD4	2.386
SELFD5	1.448

BETA

MANAW	BDFA
-------	------

MANAW	--	--
BDFA	0.401	--

GAMMA

SELFD

MANAW	0.921
BDFA	0.552

Correlation Matrix of ETA and KSI

	MANAW	BDFA	SELFD
MANAW	1.000		
BDFA	0.909	1.000	
SELFD	0.921	0.920	1.000

PSI

Note: This matrix is diagonal.

MANAW	BDFA
-------	------

0.152	0.128
-------	-------

Regression Matrix ETA on KSI (Standardized)

SELFD

MANAW	0.921
-------	-------

BDFA 0.920
Full Model
Completely Standardized Solution
LAMBDA-Y

	MANAW	BDFA
	-----	-----
MANAW1	0.939	--
MANAW2	0.911	--
MANAW3	0.954	--
MANAW4	0.868	--
BDFA1	--	0.887
BDFA2	--	0.897
BDFA3	--	0.895

LAMBDA-X
SELFD

SELFD1	0.923
SELFD2	0.801
SELFD3	0.822
SELFD4	0.961
SELFD5	0.699

BETA

	MANAW	BDFA
	-----	-----
MANAW	--	--
BDFA	0.401	--

GAMMA

SELFD

MANAW	0.921
BDFA	0.552

Correlation Matrix of ETA and KSI

	MANAW	BDFA	SELFD
	-----	-----	-----
MANAW	1.000		
BDFA	0.909	1.000	
SELFD	0.921	0.920	1.000

PSI

Note: This matrix is diagonal.

	MANAW	BDFA
	-----	-----
	0.152	0.128

THETA-EPS

MANAW1	MANAW2	MANAW3	MANAW4	BDFA1	BDFA2
-----	-----	-----	-----	-----	-----

MANAW1	0.118					
MANAW2	-0.082	0.170				
MANAW3	-0.088	0.020	0.089			
MANAW4	-0.098	--	--	0.246		
BDFA1	0.081	--	0.107	0.091	0.213	
BDFA2	-0.029	-0.049	--	0.107	--	0.195
BDFA3	--	-0.027	--	0.156	--	--

THETA-EPS

BDFA3

BDFA3 0.199

THETA-DELTA-EPS

	MANAW1	MANAW2	MANAW3	MANAW4	BDFA1	BDFA2	
	-----	-----		-----	-----		-----
SELFD1	--	-0.107	-0.136	--	--	-0.112	
SELFD2	0.046	--	--	0.161	0.037	--	
SELFD3	--	-0.102	--	--	0.106	0.025	
SELFD4	0.033	--	-0.035	--	-0.034	-0.035	
SELFD5	0.152	0.134	0.154	-0.007	0.132	0.138	

THETA-DELTA-EPS

BDFA3

SELFD1 --

SELFD2 0.205

SELFD3 --

SELFD4 --

SELFD5 --

THETA-DELTA

	SELFD1	SELFD2	SELFD3	SELFD4	SELFD5
	-----	-----	-----	-----	-----
SELFD1	0.147				
SELFD2	0.075	0.358			
SELFD3	--	--	0.325		
SELFD4	-0.091	--	-0.112	0.076	
SELFD5	-0.118	-0.080	--	--	0.511

Regression Matrix ETA on KSI (Standardized)

SELFD

MANAW 0.921

BDFA 0.920

Full Model

Total and Indirect Effects

Total Effects of KSI on ETA

SELFD

MANAW 0.921

(0.041)

	22.441	
BDFA	0.920	
	(0.044)	
	20.997	
Indirect Effects of KSI on ETA		
	SELF	

MANAW	--	
BDFA	0.369	
	(0.060)	
	6.185	
Total Effects of ETA on ETA		
	MANAW	BDFA

MANAW	--	--
BDFA	0.401	--
	(0.065)	
	6.161	
Largest Eigenvalue of B*B' (Stability Index) is 0.161		
Total Effects of ETA on Y		
	MANAW	BDFA

MANAW1	2.591	--
MANAW2	6.072	--
	(0.234)	
	25.976	
MANAW3	1.600	--
	(0.056)	
	28.561	
MANAW4	1.211	--
	(0.053)	
	23.029	
BDFA1	0.984	2.457
	(0.160)	
	6.161	
BDFA2	0.891	2.224
	(0.143)	(0.081)
	6.217	27.369
BDFA3	0.997	2.488
	(0.161)	(0.087)
	6.198	28.619
Indirect Effects of ETA on Y		
	MANAW	BDFA

MANAW1	--	--
MANAW2	--	--

MANAW3 -- --

MANAW4 -- --

BDFA1 0.984 --

(0.160)

6.161

BDFA2 0.891 --

(0.143)

6.217

BDFA3 0.997 --

(0.161)

6.198

Total Effects of KSI on Y

SELFD

MANAW1 2.385

(0.106)

22.441

MANAW2 5.590

(0.259)

21.571

MANAW3 1.473

(0.065)

22.803

MANAW4 1.115

(0.055)

20.084

BDFA1 2.261

(0.108)

20.997

BDFA2 2.047

(0.097)

21.000

BDFA3 2.290

(0.108)

21.120

Full Model

Standardized Total and Indirect Effects

Standardized Total Effects of KSI on ETA

SELFD

MANAW 0.921

BDFA 0.920

Standardized Indirect Effects of KSI on ETA

SELD

MANAW	- -	
BDFA	0.369	

Standardized Total Effects of ETA on ETA

	MANAW	BDFA
	-----	-----
MANAW	- -	- -
BDFA	0.401	- -

Standardized Total Effects of ETA on Y

	MANAW	BDFA
	-----	-----
MANAW1	2.591	- -
MANAW2	6.072	- -
MANAW3	1.600	- -
MANAW4	1.211	- -
BDFA1	0.984	2.457
BDFA2	0.891	2.224
BDFA3	0.997	2.488

Completely Standardized Total Effects of ETA on Y

	MANAW	BDFA
	-----	-----
MANAW1	0.939	- -
MANAW2	0.911	- -
MANAW3	0.954	- -
MANAW4	0.868	- -
BDFA1	0.356	0.887
BDFA2	0.359	0.897
BDFA3	0.359	0.895

Standardized Indirect Effects of ETA on Y

	MANAW	BDFA
	-----	-----
MANAW1	- -	- -
MANAW2	- -	- -
MANAW3	- -	- -
MANAW4	- -	- -
BDFA1	0.984	- -
BDFA2	0.891	- -
BDFA3	0.997	- -

Completely Standardized Indirect Effects of ETA on Y

	MANAW	BDFA
	-----	-----
MANAW1	--	--
MANAW2	--	--
MANAW3	--	--
MANAW4	--	--
BDFA1	0.356	--
BDFA2	0.359	--
BDFA3	0.359	--

Standardized Total Effects of KSI on Y

	SELD

MANAW1	2.385
MANAW2	5.590
MANAW3	1.473
MANAW4	1.115
BDFA1	2.261
BDFA2	2.047
BDFA3	2.290

Completely Standardized Total Effects of KSI on Y

	SELD

MANAW1	0.865
MANAW2	0.839
MANAW3	0.879
MANAW4	0.799
BDFA1	0.817
BDFA2	0.826
BDFA3	0.824

Time used: 0.031 Seconds

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : พระมหากิตติมงคลศักดิ์ ธีรวิโร (กลิ่นแสง)
- เกิด : วันเสาร์ที่ ๑๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๙
- สถานที่เกิด : ตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดชลบุรี
- การศึกษา : นักธรรมเอกเปรียญธรรม ๓ ประโยค
: ปริญญาตรี ศิลปะศาสตรบัณฑิต (สื่อสารมวลชน) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
: ปริญญาโท พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- หน้าที่/ประสบการณ์ทำงาน
- : พ.ศ. ๒๕๕๕ - ปัจจุบัน ครูสอนนักธรรม
โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย
 - : พ.ศ. ๒๕๕๖ - ปัจจุบัน หัวหน้ากองวิชาพื้นฐานและพุทธศาสตร์
โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย
 - : พ.ศ. ๒๕๖๐ - ปัจจุบัน ครูพระสอนศีลธรรม จังหวัดปทุมธานี
 - : พ.ศ. ๒๕๖๕ - ปัจจุบัน ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ หัวหน้าฝ่ายบุคคล
โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย
 - : พ.ศ. ๒๕๖๕ - ปัจจุบัน เจ้าหน้าที่หลักสูตรสาขาวิชาพระไตรปิฎกศึกษา
ปริญญาเอก คณะพุทธศาสตร์ ภาควิชาพระพุทธศาสนา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- อุปสมบท : ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๓
- สังกัด : วัดพระธรรมกาย ๒๓/๒ หมู่ ๗ ตำบลคลองสาม
อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
- ปีที่เข้าศึกษา : ปีการศึกษา ๒๕๖๓
- ปีที่สำเร็จการศึกษา: ปีการศึกษา ๒๕๖๕
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดพระธรรมกาย ๒๓/๒ หมู่ ๗ ตำบลคลองสาม
อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
- : e-Mail: Phraoat@gmail.com
- Tel: ๐๖๕-๙๙๖๖๓๕๖